

Óe Kenzaburó

Futball-lázadás

A kötet a japán Nagykövetség, Budapest, Keleti Kommunikációs és Továbbképző Intézet (Külkereskedelmi Főiskola), Budapest és a Japán Coop Kft. szíves támogatásával készült, köszönet érte.

Fordította: Vihar Judit

A mű eredeti címe: 万延元年のフットボール, Man'en gannen no futtōbōru

Copyright © 1967 大江健三郎 Ōe Kenzaburō

Hungarian translation © 1997

ISBN 963 550 043 2

Felelős kiadó: Vihar Judit

Felelős szerkesztő: Mártonfi Attila

Egy halott irányít

Virradat előtt, miközben kinyitom szemem a sötétségben, az égető „remény” érzéséért fohászkodom, de csak egy keserű álom hangulatát tapintom ki a tudatomban. Fáradhatatlan kedvvel szomjúzom arra, hogy mint a belső szerveket áttüzesítő whisky, az égető „remény” belülről hozzon rendbe, de minden alkalommal úgy érzem, próbálkozásom hiábavalónak bizonyul. Erőtlen ujjaimat ökölbe szorítom. És a tudatomban azt érzékelem, hogy testem minden zuga teljesen elnehezül, s ráadásul, ahogy egyre világosabb lesz, ez az érzés akarva-akaratlan tompa fájdalommá válik. Ezt a tompa fájdalmat érzem állandóan külön-külön minden sejtemben, ugyanakkor egész testem újból elnehezül, mégis, bár egészen furcsa, nem érzékelem azt, hogy mindkét esetben az én testemről van szó. Nem vagyok hajlandó visszaidézni azt, hogy mikor és miért éppen ilyen helyzetben, de kezem, lábam magam alá húzva lehunyom a szemem, és elalszom.

Valahányszor felébredek, az égető „remény” érzését kutatom. Nem azt, ami elveszett, hanem a valóban létező égető „remény” érzését. Rádöbbenek azonban arra, hogy nem találhatok rá, erre ismét ráveszem magam az alvásra, el-elszunnyadok, és megszűnik létezni a világ. Ma reggel azonban, mintha valóban súlyos méreg járná át az egész testem, a fájdalom nem hagy elaludni. Feltör belőlem a rettenet. Még egy óra lehet a virradatig. Azalatt azt se lehet megtudni, vajon milyen is lesz a mai nap. Miként embrió az anyaméhben, fekszem a sötétség mélyén, s nem tudok semmiről. Régebben ilyenkor a szexuális rossz szokás igen kényelmes volt. Ebben a helyzetben azonban nekem, a huszonhét éves nő embernek, akinek gyermekét elmeógyógyintézetben ápolják, önkielégítést végezni szégyennek tűnik, a pillanatnyi gyönyör kedvéért két kezemmel semmisítsem meg születendő gyermekeimet? Aludj, csak aludj, és ha semmiképpen sem megy, legalább utánozd az alvó embereket!

Váratlanul a sötétségben megjelenik előttem az az emésztőgödör, amelyet tegnap ástak nálunk a segéd munkások. Fájó testemben a felgyülemlett keserű méreg egyre növekszik, s mint tubusból a zselé, lassan kezd kifolyni fülemben, szememben, orromon, számon, végbélnyílásomon, húgycsővemben...

Feltápáskodom, mint egy alvajáró, és el-elakadva járkálni kezdek a sötétben. Csukott szemmel különböző testrészeimet hol az ajtóba, hol a falba, hol a bútorokba ütöm be, s eközben mint kínzó lázálomban, egyre csak sóhajtozom. Igaz ugyan, hogy bármennyire is kinyitom jobb szememet, nem látok vele semmit még fényes nappal sem. Mélységes titok számomra, vajon

mikor sikerül megértenem azt az undorító értelmetlen balesetet, amely miatt a jobb szemem ilyen állapotba került. Egy reggel, amikor átmentem az úttesten, elemista gyerekek félelmetes haragjukban kövekkel dobálózta. Akkor még nem tudtam, hogy ennek a balesetnek a következtében egészen véletlenül mi történt velem, vagyis hogy a fél szememet kiütötték, és a járdára zuhantam. A szemfehérje és a szivárványhártya elszakadt, egy része a szemem sarkánál kifolyt, így a jobb szememen elveszítettem a látásomat. Mind a mai napig azonban nem vagyok képes arra, hogy ennek a balesetnek az igazi értelmét felfogjam vagy átérezzem. Sőt, meg vagyok győződve arról, hogy tulajdonképpen félek megérteni. Ha az ember mozgás közben a tenyerével eltakarja a jobb szemét, akkor minden valószínűség szerint bele kell ütköznie a jobb oldalon előtte levő tárgyakba. Hirtelen nekik megy, így aztán gyakran üti be a fejét, arcát. Hát ezért van az, hogy a fejem és az arcom jobb oldalán állandóan friss sebek vannak: nyomorék vagyok. Még mielőtt a jobb szememre megvakultam volna, a mama az öcsémet mindig azzal biztatta, hogy gyönyörű férfi lesz belőle. Ezzel párhuzamosan sokszor eszembe jut, amit viszont nekem mondott a külsőmre vonatkozólag – azt jósolta ugyanis, hogy nyomorék leszek. Ezek után számomra egyre világosabbá vált, hogy a nyomorékság születésemtől fogva bennem lapul. Világtalan szemem nyomorék voltomra napról napra, állandóan, újból és újból figyelmeztet. A született nyomorékság árnyékba bűvársra, hallgatásra késztet, hogy a napfényre kimerészkedem, világtalan szemem eredménye. Különböző szerepet találtam sötétségre kárhozott szemem számára: azt a lehetőséget, hogy a veszteséget ért szememmel befelé látok – a koponya belsejének sötétségébe. E vértől duzzadó szememmel szüntelenül merőn nézek a testhőmérsékletemnél jóval forróbb sötétségbe. Bensőm éjszakájának erdejében magam bíztam meg azzal magamat, hogy ott örököljek, és felderítést folytassak, hogy bensőmet megfigyeljem.

Áthaladok a nappalin, a konyhán, kitapogatom az ajtót, kitérom, s csak ekkor nyitom ki a szemem. Szénfekete kutyánk ideszalad hozzám, ugrádozik körülöttem. Visszautasításomat azonban tüstént megérti, összegömbölyödik anélkül, hogy bármilyen hangot is kiadna, csak gombára emlékeztető pofácskáját fordítja felém a sötétben. Felemelem, s lassan megindulok vele előre. A kutya bűdös. Sípólva veszi a levegőt, ahogy a kezemben tartom. Egészen forró a teste. Talán még láza is van? Meztelen lábujjam a gödör szélén levő deszkába ütközik. Egyik kezemmel leteszem a földre a kutyát, a másikkal kitapogatom a létrát, majd átölelem a sötétséget, ahol a kutyát letettem, s valóban, a kutya betölti a teret. Akaratlanul is elmosolyodom, de mosolyom nem tart sokáig. A kutya valóban beteg. Nagy nehezen leereszkedem a létrán. A gödör mélyén megállt a víz, de olyan kevés, hogy még bokáig sem ér. Ócska pocsolja, olyan, mint az a lé, amelyet a hús ereszt ki magából. Leülök a földre, s érzem, ahogyan a víz átnedvesíti a pizsamámat, alsónadrágomat, ülepemet; ekkor ébrednek rá, hogy mindent úgy teszek, mint egy engedelmes, ellentmondani képtelen ember. A kutya azonban ösztönösen visszautasít, nem akar tocsogni a vízben. Hang nélkül, de mégiscsak úgy, mintha valamit mondani akarna, elhelyezkedik az ölemben – forró, remegő teste hozzám simul. Hogy egyensúlyát megtartsa, kampókká váló karmaival belemar combom izmaiba. Mivel olyan ember vagyok, aki képtelen elutasítani az éles fájdalmat, még öt perc elmúltával is megadón túrók. Már a víz sem zavar, amely benedvesítette ülepemet, heréimet, és még a fenekem vájatóba is beszívárgott. 172 cm magas, 70 kg súlyú testemet most olyan nehéznek érzem, mintha az a föld volna, amelyet tegnap a segéd munkások kiástak, és a folyóba szórtak, s amelyen most éppen itt ülök. Testem egyesül a földdel. Mindabból, amibe beletartozom – én és a világ körülöttem, vagyis a testem, a föld, a párás levegő –, valójában csak a kutya forrósága és az orrlikai élnek, olyanok, mint a tintahal tapadókorongjai. Két orrlikát fantasztikus energiával mozgatja: szimatolja a gödörből kiáramló szagot, mintha valami isteni illat volna. S mivel szaglóérzékének is megvan a végső határa, a kutya nem képes arra, hogy megkülönböztesse a gödör mélyében rejlő végtelenül sok szagot; s miután én, aki majdnem ájultan a gödör falának dőlve támaszkodok a tarkómmal (úgy érzem, koponyámmal), az állat számára nem marad más, mint az ezerféle szag és az elenyészően csekély oxigén beszívása. A

gyilkos, keserű méreg egyre jobban felgyülemlik egész testemben, s úgy érzem, mintha mindenütt ki akarna folyni belőlem.

Az égető „remény” nem tér vissza hozzám, de a rettenet elhagy. Közömbösnek érzem magam minden iránt, még az iránt is, hogy én magam hús-vér emberként létezem. Csak azt sajnálom, hogy senki sem lát most engem teljesen közönyössé válva önmagam iránt. Hát a kutya? A kutyának nincs szeme. Nekem, a közönyössé vált embernek sincs. Attól kezdve, hogy lejöttem ide a létrán, csukva tartom a szememet.

Ezután barátom alakja jelenik meg előttem, akinek ott voltam a temetésén. Idén nyár végén piros festékekkel bekente a fejét és az arcát, levetkőzött meztelenre, fenekébe uborkát dugott, és felakasztotta magát. A felesége talált rá meghökkenően furcsa holttestére, miután egy késő éjszakáig tartó ivászatról tökrészezen hazakecmergett. Hogy miért nem ment el barátom a feleségével együtt arra az estélyre? Ezen senki nem lepődött meg, mert mindenki tudta, hogy feleségét azért engedte el egyedül, hogy otthon egy fordításon dolgozhasson (ez a fordítás kettőnk közös munkája volt).

Mint mikor a filmet visszafelé forgatják, a barátom felesége egy pillanat múlva elrohan onnan, ahol állt, vagyis két méternyire a holttesttől, és mintha láthatatlan kísértetek árnyain taposna, lóhalálában visszafutott az összejövétel színhelyére: haja égnek állt, karjával hadonászott, üvölni próbált, de egy hang sem jött ki a torkán, zöld színű gyerekcipője folyton le akart esni a lábáról, és, még akkor is ordibált, hüppögött, miután értesítették a rendőrséget. Csak azután hagyta abba, hogy szülei elvezették onnan. Alig fejeződött be a rendőrségi nyomozás, a temetéssel kapcsolatos összes tennivaló rám és az elhunyt erőslékű nagyanyjára hárult. Gyengeelméjű édesanyjára ugyanis nem lehetett számítani. Amikor megpróbáltam lemosni a festéket, a holttest, mintha a saját akaratát nyilvánította volna ki, váratlanul szembeszállt velem. Én és a nagymama nem engedtünk be senkit a halotthoz, s nem tartva az esetleges fertőzéstől sem, még az éjszakát is hármásban töltöttük az elhunytal, akinek megannyi sejte még csak nem is olyan régen az ő egyéniségének összetevője volt, s e sejtek most bomlanak fel szüntelenül, rohamosan és láthatatlanul. Barátom kiszáradófélben lévő bőre olyan volt, mint egy gát, amely feltartóztatja a szétcsúszó, mindörökre formájukat veszítő rózsaszínű sejteket. Piros hajú barátom, aki most hullaként feküdt egy katonai priccsen, és elszántan oszlásnak indult, bármilyen szomorú is, de úgy élt, mint aki teljes erejéből át akar furakodni egy keskeny dréncsőn, s most, amikor ez majdnem sikerült neki, jóval harmonikusabbnak, a borzalmas valóságához sokkal közelebbinek látszott, mint bármikor életének huszonhét esztendeje alatt. Bőrének gátja már-már átszakad. Mint ahogy a rizspálinka forr, az elkóborolt sejtek is hajszolják a ténylegesen halott testet. Az életben maradtoknak pedig ezt meg kell inniuk. Elbűvöl a tömény idő, amely alatt barátom teste, miként az illatozó lilium, a rothasztó gombákkal találkozik. Ha tisztán azt az időt veszem figyelembe, amikor a barátom holtteste a pillanatnyilag létező állapotában szakadatlanul a maga röppályáját teszi meg, meggyőződom arról is, hogy van egy másik ismétlődni képes törekeny idő is, amely puha és meleg, mint egy csecsemő fejecskéje.

Nehéz legyőznöm az irigységet. Ha majd én hunyom le örökre a szemem, barátom szeme nem láthatja, hogyan oszlik fel a testem, s az események igazi értelmét sem foghatja fel.

– Amikor kijött a szanatóriumból, rá kellett volna beszélni, hogy másnap menjen vissza.

– Nem – felelte a barátom nagyanyja –, ő oda többé nem tudott volna visszamenni. A szanatóriumban ugyan remekül érezte magát, minden beteg tisztelte, de nem volt maradása. Maga már elfelejtette, és most teljesen feleslegesen tesz szemrehányást magának. Így volt a legjobb, ahogy történt, mert legalább egy darabig még módja volt szabadon élnie. Ha ott benn végzett volna magával, biztosan nem sikerült volna pirosra festenie a haját, levetkőznie meztelenre, és úgy felakasztania magát. A betegek, akik annyira tisztelték, biztosan megzavarták volna.

– Az ön ereje segít megőrizni a lelkiezőmet.

– Egyszer mindenkinek meg kell halnia. És száz év múlva már senki sem fogja tudni, hogy ki hogyan halt meg. Semmi sem jobb annál, mintha úgy hal meg az ember, ahogyan ő maga akarja.

Barátom anyja, aki az ágy szélén ült, szünet nélkül a halott lábát simogatta. Ez az asszony, aki mint egy ijedt teknősbéka, fejét mélyen behúzta a két válla közé, ügyet sem vetett kettőnk beszélgetésére. Sima élettelen arca elképesztően hasonlított elhunyt fiáéra, apró vonásai szétfolytak, mint az olvadó zselé. Azt hiszem, rég nem láttam olyan arcot, amelyen ennyire úrrá lett volna a határtalan kétségbeesés.

– Teljesen olyan, mint *Szarudahiko* – jegyezte meg minden összefüggés nélkül elhunyt barátom nagyanyja.

– *Szarudahiko*: ez a szó úgy hangzott a számomra, mintha valami helybéli mókázást jelentene, egyszerre különös, bár némiképp zavaros értelemmel telítődött, agyamban azonban megdermedt, szinte reszketett a szürkeállomány, majd e remegés egyre jobban szétterjedt, s nem engedte, hogy belekapaszkodjam a gondolat eltekeredett fonalába. Hiába forgattam a fejem, ennek a szónak, hogy *Szarudahiko* nem sikerült megfejtenem az értelmét, s továbbra is, miként a nehéz súly, ránehezedett emlékezetem mélyére.

Most is, amikor kutyámat átkarolva ülök itt a gödör mélyén, amelynek alján egy kis víz gyűlt össze, mint a lélek számára értékes zsákmány, az emlékezet arany ércartalékai közül előkerült ez a szó: *Szarudahiko*. Attól a naptól fogva agyamban dermedtté vált a szürkeállomány, és nem volt képes arra, hogy ezzel a szóval kapcsolatban bármit is befogadjon. *Szarudahiko*, *Szarudahiko isten* egy égi útkereszteződésnél találkozott a többi istennel, aki az égből alászáll. *Ame no Uzume* istennő, aki a többi isten képviselőjében tárgyalt *Szarudahikóval*, összegyűjtötte a tenger lakóit, a halakat és más élőlényeket, az újonnan létrehozandó világ őslakóit, és megpróbált hatalmat gyakorolni felettük, az ellenállók száját pedig törével felhasította. Ezek a válasza képtelen lények pedig a tengeri uborkák voltak. A mi jószágos, huszadik századi *Szarudahikónk*, aki pirosra mázolta be a fejét, leginkább egy felhasított szájú tengeri uborkára hasonlított. Minek is képzelgek ilyenekről, hiszen rögtön kibuggyantak a könnyek a szememből, végigcsurogtak az arcomon, szájamon, és ráhullottak a kutya hátára.

Halála előtt egy évvel barátom megszakította tanulmányait a Columbia Egyetemen, hazajött, és kisebb lelki zavarokkal azonnal szanatóriumba került. A szanatórium helyét és az ottani életet csak tulajdon elbeszéléseiből ismerem. Egyszer sem volt nála sem a felesége, sem az anyja, sőt még a nagyanyja sem. Barátom megtiltotta, hogy látogassák. És a történetek alapján az ember még abban is kételkedik, hogy egyáltalán ott volt-e a szanatóriumban.

Ha elhisszük azt, amit mondott, akkor ezt a szanatóriumot *Smile Training Centernek*, vagyis Mosolyedző Központnak hívják, ahol az ott tartózkodók minden étkezésnél hatalmas adag nyugtatót szednek be, emiatt éjjelnappal derűsek, és a felhőtlen mosoly nem hagyja el az arcukat. A szanatórium egy földszintes házban van, melynek felét szolárium foglalja el. A legtöbb beteg majdnem az egész napot a kertben, hintaágyban beszélgetve tölti. Tulajdonképpen nem is betegek, ha szabad így fogalmazni, hanem olyan turisták, nyaralók, akik hosszabb ideig tartózkodnak ezen a helyen. Hála az idegcsillapítóknak, az itt pihenőkből a világ legcsendesebb lényei lesznek, olyanok, mint a háziállatok, akik nyugodt mosolyt cserélve egymással, idejük legnagyobb részét hol a szoláriumban, hol a kertben töltik. Ki is mehetnek a szanatórium területéről, senki sem érzi azt, hogy felügyelet alatt tartják, s ezért senki sem menekül el innen.

Amikor egy héttel a *Smile Training Centerben* való tartózkodás után a barátom hazajött, hogy új könyveket, tiszta ruhát vigyen be magával, elmesélte, hogy e különös helyhez sokkal gyorsabban és könnyebben szokott hozzá, mint bárki más a szótlanság mosolygók közül annak előtte. Amikor három hét múlva újból visszajött Tokióba, bár arcán továbbra is ott ült a szokásos mosoly, barátom mégis szomorú volt. Feleségének és nekem a következőket vallotta be. Az ápoló, aki a betegeknek a gyógyszereket és az ennivalót hozza, durva és gyakran igen kegyetlen

a szegény, védtelen betegekkel szemben, akik nem reagálnak az égvilágon semmire, miután bevették nyugtatóikat. És ez az ápoló minden ok nélkül hasba vágja a betegeket.

Javasoltam, hogy tegyen panaszt a központ vezetőségénél, de a barátom erre a következőket mondta: – Az igazgató minden bizonnyal meg van győződve arról, hogy unalmunkban állandóan hazudozunk, vagy pedig egyszerű üldözési mániában szenvedünk, de azt is lehetségesnek tartja, hogy egyszerre mind a két dolog igaz. És tulajdonképpen így is van, mert a tengerparton, ahol a szanatórium található, sehol nincs annyi unatkozó ember, mint mi; no persze az sem kétséges, hogy többé-kevésbé mindegyikünk idegbeteg. Ráadásul a nyugtatók: én magam már azt is elfelejtettem, hogy milyen érzés az, amikor dühös az ember.

Barátom azonban két-három nappal később a reggelinél nem vette be az idegcsillapítóját, sőt a déli és az esti adagot is a vécébe öntötte ki. A következő reggelen már a saját bőrén tapasztalhatta, milyen érzés is dühösnek lenni. Ezért megleste a durva ápolót, aki szemmel láthatólag vele sem bánt szűkmarkúan, hát barátom úgy ellátta a baját, hogy majdnem megölte. Ezzel azután a csendes mosolygó betegek mély tiszteletét sikerült kivívnia, a szanatóriumot azonban el kellett hagynia az igazgatóval történt beszélgetés után. Amikor az őt kikísérő betegtársaitól, akiknek arcáról most sem hervadt le az elmaradhatatlan gügye jóságos mosoly, meleg kézrázások közepette elbúcsúzott, és elhagyta a *Smile Training Centert*, olyan mélységes búskomorság fogta el, amelyet még nem érzett soha, amióta megszületett.

– Ugyanazt a szomorúságot érzem, amelyet Henry Miller, aki erről a következőket mondotta (mind a mai napig azonban nem vagyok meggyőződve arról, hogy az idézet valóban Millertől származik): „Én is megpróbáltam mosolyogni a többiekkel együtt, de nem tudtam. Végtelenül szomorú lettem, soha életemben nem voltam még ilyen szomorú.” És ez nem csupán formális kifejezés. Attól kezdve egy másik Miller idézetért is lelkesedem: „Bárki bármit is mond: egyremegy, jókedvű-e az ember avagy sem.”

Attól kezdve, amióta a barátom elhagyta a *Smile Training Centert*, egészen addig, amíg piros festékekkel befestette a fejét, és pucérra vetkőzve felakasztotta magát, Miller szavai nem hagyták nyugodni. „Bárki bármit is mond: egyremegy, jókedvű-e az ember avagy sem?!” A barátom valóban „jókedvűen” töltötte utolsó, túl hamar elszálló éveit. Beteges szexuális hajlamok mutatkoztak meg nála, még ilyen örültségekbe is belemászott. Ez akkor jutott az eszembe, amikor fáradtan és kimerülten hazaérkeztem a barátom temetéséről, és a feleségemmel, aki otthon várt, beszélgetni kezdtünk. Feleségem whiskyt ivott, miközben egymaga várakozott rám. Azon a napon láttam őt először részegnek.

Ahogy hazaértem, rögtön a feleségem és a fiam szobájába mentem. Abban az időben a fiam még itthon lakott. Már nagyon későre járt, de a gyerek még nem aludt, a kiságyában feküdt, és nyugodtan rámnézett a világon semmi értelmet nem sugárzó barna szemével, mintha egy növény nézett volna, ha lenne szeme, egy olyan emberre, aki figyeli őt. A feleségem nem volt a gyerek mellett. Csak később találtam rá, a dolgozószobámban ült a koromsötétben, teljesen részegen. Amikor észrevettem, a két könyvespolc között ült egy kis lépcsőn, olyan furcsán hintázott, mint egy madárka a himbálódzó ágon, s talán a végtelen fáradtság miatt is igen-igen szégyelltem magam. A feleségem megtalálta azt az üveg whiskyt, amelyet a kis lépcső oldalában lévő üregbe rejtettem el, tüstént el is helyezkedett a lépcsőn, és mindjárt az üvegből kezdett el inni, aminek az eredménye szemmel látható volt. Az orrán és a felső ajkán izzadságcseppek jelentek meg, rám nézett, hátradőlt, mint egy felhúzható játékbaba, amely nem képes lábra állni. Szeme kivörösödött, mint a *szilva*, nyaka és válla, amely kilátszott a kimonójából, libabőrös lett, egész lénye leginkább olyan kutyára emlékeztetett, amely éppen most hányt, mert ösztönösen teletömte magát füvekkel, hogy gyomorfájását csillapítsa.

- Nem vagy beteg? – próbáltam viccelődni.
- Nem vagyok beteg – rögtön észrevette zavaromat, s csúfondárosan így válaszolt.
- Akkor te tényleg berúgtál.

Előrehajoltam, s észrevettem, hogy az engem gyanakvón figyelemmel tartó feleségem felső ajkáról oldalsó irányban lecsöppent egy remegő izzadságcsepp, az ajkak mozgását követve. Az alkohol nehéz szaga tódult ki a száján. Az a fáradtság, amelyet a barátom temetéséről hoztam magammal, átjárta egész testem, sírni akartam.

– Teljesen részeg vagy.

– Dehogyan, annyira azért nem vagyok részeg. Megizzadtam, de csak azért, mert olyan rettenetes.

– Mi olyan rettenetes? A baba jövője aggaszt?

– Az, hogy vannak emberek, akik pirosra festik a hajukat, meztelenre vetkőznek, és megölik magukat.

Csak ennyit árultam el a feleségemnek, a dolognak az uborkával kapcsolatos részét elhallgattam előle.

– Ugye tudod, hogy neked ettől nem kell rettegned?

– *Micu*, lehet, hogy egyszer majd te is pirosra fested a fejed, meztelenre vetkőzöl, és megöled magad, ettől félek annyira – feleségemet a piros festék és a meztelenség megrémítette, fejét lehorgasztotta.

Egész testemben reszkettem, majd hirtelen feleségem hullámos barna hajában miniatűr formában holtan láttam meg magamat. Az elhunyt Nedokoro Micuszaburó piros fejét. Mint alvadt vérdarabok, a hanyagul összekevert piros festékcsoportok ráragadtak a fülcimpáimra. Miközben erre az iszonyatos módon elkövetett öngyilkosságra gondolok, eszembe jut, hogy sem barátomnak, sem elképzelt saját holttestemnek egyik füle sem volt befestve, s ez valójában azt jelenti, hogy az elképzeltől a megvalósításig nagyon rövid idő, alig tíz perc telhetett csak el.

– Én nem leszek öngyilkos, nincs rá okom, hogy öngyilkos legyek.

– És ő, ő mazochista volt?

– Miért kérdezel tőlem ilyeneket egy nappal a halála után, kíváncsiságból?

– Lehet – válaszolta tompán a feleségem, aki rögtön észrevette a felháborodást rekedt hangomon, (melynek oka valójában előttem sem világos). – Ha valamilyen szexuális aberrációja lett volna, *Micu*, akkor nem izgulnék miattad, tudod?

Feleségem hátradőlt, együttérző tekintete merőn nézett rám. Különlegesen piros szemének kétségbeesett tehetetlensége miatt egész testemet reszketés fogta el. Ő azonban tüstént lehunyta a szemét, megragadta a whiskys üveget, és újból inni kezdett. Fölpuffadt felső szemhéjai, mint piszkos ujjbegyek, fekete színűek voltak. Hirtelen elkezdett erősen köhögni, hogy könnyei is kibuggyantak, szája sarkánál pedig kicsordult a whiskyvel kevert nyál. Én viszont egy cseppet sem izgattam magam amiatt, hogy feleségem foltot ejtett a nemrég vásárolt jamamai selyemkimonójára, vékony eres keze közül, amely olyan volt, akár a majmoké, kivettem a whiskys üveget, és kortyoltam belőle egy jót.

Barátom mazochizmusa és szexuális aberrációi bizonyára megálltak félúton, vagyis nem apró bűnök voltak ezek, amelyeket talán mindenki megízlel egy kicsit, de ugyanakkor nem is olyan abnormális perverzítások, amelyeket abszolút senkinek nem mond el az ember, hiszen a barátom elment egy olyan helyre, ahol patológikusan kegyetlen nők mazochisták kielégítésével foglalkoznak. Különösebb benyomást nem tett rá, ami első alkalommal történt, de amikor három hét elteltével másodjára is odalátogatott, egy hatalmas termetű nő, akiről lerítt, hogy teljesen abnormális, barátom hajlamait felmérve a következőket jelentette ki: „Na te aztán nem boldogulsz többé nélkülem!” És amikor már meztelenül feküdt a hasán, és a füle mellett észrevett egy vastag kötélcsomót, akkor értette csak meg, hogy ez az ütődött nőkolosszus úgy lépett be a világába, akár egy valóságos lény.

Mintha a testem apró darabkái szétszóródtak volna, puhán és engedékenyen, és a világon semmit sem éreztem belőlük. Viszont a lelkem teljesen elkülönült a testemtől, és leírhatatlan magasságokban lebegett.

Barátom merőn nézett rám meglepően lágy, zavart mosollyal. Lenyeltem még egy korty whisky, most már én is köhögni kezdtem tőle, mint a feleségem, és a whisky, mintha közvetlenül az ingem alatt folyt volna szét, fölmelegítette a bőrt mellemen, vállamon. Ekkor hirtelen valami aljasságot akartam mondani a feleségemnek. Úgy ült ott lehunyt szemmel, szemhéja olyan fekete volt, hogy könnyedén szemnek nézhetne volna az ember; az egésztől lepkék mimikrije jutott az eszembe.

– Mazochista volt, én azonban nem az vagyok, de ez még egyáltalán nem jelenti azt, hogy neked nem kell félned. Hogy is szabad így nyugalmat szerezni, ha csak ezt az egy tulajdonságot veszed figyelembe és arra számítasz, hogy emiatt soha nem leszek öngyilkos úgy, hogy befestem a fejem pirosra, és levetkőzöm meztelenre. Az az igazság, hogy a szexuális perverzió még messze nem minden. Ez semmi több, mint olyanfajta mélyen rejtett elhajlás, amely különféle furcsaságokat hoz létre. Hiszen az emberi lélek hatalmas értelmetlen impulzust zár magába, amelynek nehéz ellenállni, és amely váratlanul a normálistól eltérő hajlamokat hívja elő, jelen esetben a mazochizmust. A barátomnál nem a mazochista szenvedély szülte az abnormalitást, amely öngyilkossághoz vezetett – ennek éppen az ellenkezője történt. Lehet, hogy bennem is el vannak vetve lelkem gyógyíthatatlan betegségének a magvai...

Mindezt azonban nem mondtam el a feleségemnek, és fáradt, elbutult agyam tekervényeiben ezek a gondolatok nem eresztettek mélyebb gyökereket, csak talán olyan hajszálvékonyakat, mint amilyeneket a tengeri moszatok. Ez csupán a fantázia műve, olyan, mint a buborékok a pohár vízben: keletkeznek és azonnal szét is pattannak. Az efféle egyszer felvillanó fantázia egyáltalán nem gazdagítja az emberi tapasztalatokat. Még rosszabb azonban az, ha alábecsüli őket az ember. A legokosabb talán, ha kivárjuk, amíg ez a nem kívánt fantázia magától elmúlik, és nem hagy nyomot az agytekervényekben. Ha viszont sikerül elkergetni, akkor már önmagában is leckeként szolgál, és elősegíti, hogy megszabaduljunk a fantázia mérgétől legalább addig, amíg újból ránk nem támad. Tehát egy szót sem szóltam, hanem hátulról odamentem a feleségemhez, a hóna alá nyúltam, és talpra állítottam. Számomra gyalázatnak tűnt, hogy piszkos kezemmel, amellyel egy halott testéhez nyúltam, most egy élő asszony, egy anya titokzatos, törekeny testéhez érek, aki veszélyes körülmények között volt képes arra, hogy életet adjon. E két test közül, amelyek számomra egyforma súlyúak lehettek, a barátom testét valahogy mégiscsak közelebbnek éreztem magamhoz. Lassan elindulunk a hálószoza felé, ahol a kisbabánk alszik, de a vécé előtt a feleségem, mintha horgonyt vetne, nem hajlandó továbbmenni, s mintha vízbe ugrana e nyári estén, úgy tűnik el a mosdó meleg félhomályában. Sokáig maradt ott. Amikor nagy nehezen kilépett az egyre jobban sűrűsödő sötétségből, a hálószozába vezettem, és mivel nem hagyta, hogy levetkőztessen, ruhástól az ágyra fektettem. Feleségem nagyot sóhajtott, mintha kilehelte volna a lelkét, és mély álomba zuhant. Ajka körül, mintha virágszirmok lennének, megvillant az odaragadt sárga hab.

A csecsemő továbbra is tágra nyílt szemmel néz fel rám, s egyszerűen nem értem, vajon mit is akar: éhes-e, szomjas-e vagy valami másra van szüksége. Ahogy egy vízinövény létezik csöndesen a sötét vízben, úgy fekszik ott nyitott szemmel, amelyből a világon semmit nem lehet kiolvasni. Semmit nem akar, nem fejezi ki az érzéseit. Még csak nem is sír. Időnként még azt is kétségbe vonja az ember, hogy él-e egyáltalán. Persze az is lehet, hogy amióta reggel elmentem hazulról, a feleségem egész álló nap ivott, és talán rá sem nézett a kisgyerekre? A feleségem most csak egy mélyen alvó részeg asszony. A hatalmas bánat felismerése egyszerre szakad rám. Ugyanúgy érzek most is, mint a feleségemmel kapcsolatban: gyalázat volna, ha a csecsemőhöz nyúlnék tisztátalan kezemmel. Meghalt barátom testét mégis közelebb érzem magamhoz, mint a csecsemőjét. A gyerek, amíg nézem, szakadatlanul rám mereszti szemét, amely semmiféle értelmet nem sugároz. Egy kis idő múlva azonban barna szeméből, mint dagálykor a hullám, felcsap az álom, amelynek nem lehet ellenállni. Így aztán nem hozok neki tejet, hanem elhelyezkedem a közvetlen közelében. Mielőtt elmerülnék az alvás tudattalan világában, váratlanul egészen pontosan felismerem az engem körülvevő helyzet minden

borzalmát: hogy egyetlen barátomat, aki pirosra festette a fejét, elhamvasztották, hogy a feleségem, amire eddig gondolni sem mertem volna, váratlanul leitta magát, és hogy a fiam idióta. Még az ajtót sem csukom be, a nyakkendőmet sem oldozom ki, hanem úgy, ahogy vagyok, a gyászruhámban, amely megérintette a holttestet, befurakodom a feleségem és a fiam ágya közé, és megpróbálok elaludni. Felhagyok minden töprengéssel és ebben a pillanatban ereje vesztett, gombostűre szúrt rovar lesz belőlem. S miközben elborzadok attól a valóságos veszélytől, amely a fejem fölött lebeg, attól, hogy valamilyen testetlen lény egyszeriben felfal, végül is elalszom. Másnap reggel még tíz perc erejéig sem tudok pontosan visszaemlékezni arra, hogy milyen érzések ragadtak hatalmukba az elmúlt éjszaka. A történetek tulajdonképpen még tanulságul sem szolgáltak a számomra.

Barátom tavaly egy nyári napon New Yorkban egy üzletben találkozott az öcsémmel. Ekkor kifaggatta öcsémet amerikai életével kapcsolatban, hogy hazatérése után alaposan be tudjon számolni róla nekem.

Takasi, az öcsém, egy színházi diáktársulattal ment ki Amerikába, a társulatot egy képviselő vezette, aki a jobboldali ellenzék egyik pártjának tagja volt. A társulatot olyan diákok alkották, akik részt vettek 1960 júniusának politikai eseményeiben, s erről a fordulatról szóló darabot vitték színre, majd miután *A magunk szégyene* című bűnbánó színművet eljátszották, szinte bocsánatot kértek a diákmozgalom résztvevőinek nevében Amerika polgárai előtt, amelynek az lett az eredménye, hogy meghíúsult az elnök japán útja. Még akkor elmondta Takasi, hogy csatlakozott ehhez a színtársulathoz, s hogy velük együtt megy ki Amerikába, de külön tervei vannak, mert ahogy megérkeznek, rögtön otthagyja a társulatot, és egyedül járja be az egész országot. Azokból az újságcikkekből azonban, amelyeket az egyik japán lap amerikai tudósítója hol gúnyból, hol szemlesütve küldött haza *A magunk szégyene* című darabról, kiderült, hogy Takasi egyáltalán nem lépett ki a társulattól, sőt *A magunk szégyene* című darab minden előadásán szerepelt Washingtonban és Bostonban, de még New Yorkban is. Próbáltam megérteni, hogy öcsém miért változtatta meg eredeti szándékát, vajon miért játssza el a diákmozgalmak résztvevőjének bűnbánó szerepét, de egyáltalán nem tudtam elképzelni, hogy miért tette ezt. Ekkor levelet írtam a barátomnak, aki feleségével együtt egy New York-i egyetemen tanult, hogy menjen el és nézze meg egyszer azt az előadást, amelyben az öcsém játszik. Barátom azonban sehogy sem jutott el a színházba, viszont egyszer teljesen véletlenül találkozott az öcsémmel a Broadwayn, az egyik üzletben. Amikor belépett, észrevette alacsony termetű öcsémet, amint a magas bárpultra könyökölve, semmi másra nem figyelve limonádét iszik. Amikor a barátom halkán odalopódzott a háta mögé, és megfogta a vállát, az öcsém olyan sebességgel fordult vissza, mint egy hirtelen elengedett rugó; így végül is a barátom ijedt meg tőle. Takasi mocskos volt és izzadt, sápadt és feszült, mint akit hirtelen abban a pillanatban kapnak rajta, amikor éppen egy bankrablás tervét gondolja ki.

– Hahó, *Taka!* *Micu* leveléből tudtam meg, hogy itt vagy Amerikában! *Micu* megnősült, a felesége pedig állapotos.

– Én nem akarok megnősülni, és azt sem szeretném, ha bárki is állapotos lenne tőlem – felelte Takasi, és hangjából még mindig zavartság érződött. – Hahaha – tört ki a nevetés barátomból, mintha valami szellemes tréfát hallott volna. – A jövő héten visszamegyek Japánba, nem üzensz valamit *Micunak?*

– De hiszen neked és a feleségednek még jó néhány évet a Columbia Egyetemen kell töltenetek, nem?

– Most fejezzük be az egészséget. Kellemetlenség történt velem, méghozzá nem külső dolog, valami baj van a fejemben. Természetesen nem olyan mértékben, hogy pszichiátriai klinikára kelljen befeküdnöm, de azt hiszem, nem árt, ha egy darabig szanatóriumban leszek.

Miután a barátom ezeket mondotta, észrevette, hogy Takasi arcán mint árad szét a zsarnoki szégyen, akár egy nedves folt, rögtön megértette, miért rándult hirtelen görcsbe Takasi arca, amikor váratlanul a vállára csapott. És mivel a barátom alapjában véve jószívú volt, nem tudta

nem érzékelné a lelkiismeret-furdalást. Véletlenül a diákmozgalom bűnbánó résztvevőjének egy még be nem gyógyult sebére érintette meg. Mindketten elhallgattak, és a pult mögötti polcokon sorakozó széles szájú üvegek szemlélésébe kezdtek, nézték, csak nézték a jókedvre derítő, őszibarack színű nedűvel telített széles szájú üvegek sorát. Mindkettejük arca, alakja visszatükröződött a hajlított üvegeken, s minden parányi mozdulatukra őszibarack színű másolataik erős tántorgásba kezdtek, már-már dalra is fakadtak: „Amerika, Amerika”.

A barátom – nemkülönben Takasi is, aki akkor még nem volt a diákmozgalmak bűnbánó résztvevője – egy június végi éjszaka közepén a parlament elé vonult, igaz ugyan, hogy nem személyes politikai meggyőződésből, hanem ifjú felesége miatt, aki egy kisebb tüntetésben vett részt, amelyet a *Singeki* modern színház társulata szervezett. Amikor a verekedés elkezdődött, és a fegyveres rendőrök támadása elől meg akarta védelmezni a feleségét, a gumibot éppen az ő fejét találta el. Sebészeti szempontból a dolog nem volt komoly, de e friss lombillatú éjszaka óta a barátom nagyon megváltozott: a mániás depresszió jelei kezdtek mutatkozni nála. Így aztán egészen bizonyos, hogy egy ilyen emberrel egyáltalán nem kívánt találkozni a diákmozgalom bűnbánó résztvevője.

A barátom Takasi hallgatásától egyre zavartabb lett, s továbbra is a széles szájú üvegeket szemlélte, számára mindinkább úgy tűnt, hogy a zavar hevétől a szeme megolvad, és ugyanolyan őszibarack színű nedű lesz belőle, mint amilyen az üvegekben van, és már nem is kell sok, hogy ez a nedű kicsorduljon. Hirtelen úgy érezte, hogy őszibarackszínű nedűvé olvadt szeme, mint pirítóásra a tükrötjás, váratlanul az ezüstszín pultra pottyant, amelyre dél-európai bevándorlók, angolszászok és zsidók, nemkülönben amerikaiak meztelen karja könyökölt. A forró New York-i nyárban Takasival az oldalán szívószálával szürcsölve kiszívta a poharából a maradék limonádét, összeráncolta szemöldökét és letörölte homlokáról a verítéket.

– Ha *Micunak* valamilyen üzenetet akarsz küldeni... – szólalt meg a barátom búcsúzasképpen. – Kérlek, mondd meg, hogy szeretném otthagyni a társulatot. Ha nem sikerülne, akkor minden bizonnyal hazaküldenének, ezt add át neki.

– És mikor hagyod ott őket?

– Ma – válaszolta határozottan Takasi.

Barátom úgy érezte, hogy Takasi ebben az üzletben vár valamire, erre utalt ugyanis az a feszültség, amely egy bizonyos zavartság állapotához állt közel, s amelyben az öcsémet találta. Ez a zavartság tükröződött az arcán, mikor mint egy rugó pattant fel, majd hirtelen elhallgatott, azután kiszürcsölte a maradék limonádéját, s így egyre világosabb lett minden a barátom számára: össze tudta kapcsolni ezeket az eseményeket, amelyeket úgy élt meg, mint saját életét. Az öcsém kéjsóvár, tompa tekintetéből, amelyben egy pillanatra kigyúltak, majd rögtön utána kihunytak az érzések, a barátom arra a következtetésre jutott, hogy az öcsém lepedőakrobatikával mulatja idejét; de viselkedését nem bűnültségként értelmezte, amely abból fakad, ha az ember rossz társaságba keveredik, hanem valami másként, ami részvétet ébresztett benne, úgyhogy végül is megnyugodott.

– Valamilyen titkos összekötőre vársz, aki segít meglépni? – kérdezte tréfásan a barátom.

– Mondjam meg az igazat? – válaszolt ugyanabban a hangnemben Takasi. – Látod, ott a gyógyszeres szekrényke mögött azt a patikust, aki egy kis üvegbe kapszulákat tesz? (A barátom odahajolt, amerre az öcsém, és mintha egy New York-i negatív filmet nézne, a félhomályban a szekrény mögött, amely a maga számtalan gyógyszeres üvegével olyan volt, mint egy mellvéd, feltűnt egy kopasz férfi, aki e pillanatban aprólékos munkában mélyedt el.) Ez az én gyógyszerem, a *péniszemre* kell, mert begyulladt és kibírhatatlanul fáj! Ha minden gond nélkül meg tudnám szerezni ott azt a nagy gyógyszeres üveget, már rég otthagytam volna *A magunk szűgyenét*.

A barátom észrevette, hogy a körülöttük ülő amerikaiak felfigyeltek a számukra ismeretlen japán beszédben elhangzott *pénisz* szóra. Megélnékült az őket körülvevő idegen ország világa.

– Olyan nehéz megszerezni azt a gyógyszert? – kérdezte barátom megengedhetetlenül gőgös arckifejezéssel, mellyel a körülöttük ülők tekintetét próbálta visszautasítani.

– Ha a szükséges formalitásokat végigjárnám és befeküdnék egy kórházba... – szólalt meg Takasi közömbösen, barátom ártatlan pszichológiai cselére válaszolva. – De az majdnem lehetetlen, még a sok szaladgálás, ügyintézés a legkevesebb, ami Amerikában is megszokott dolog ilyenkor. Ezt a receptet, amelyet az imént adtam át a patikusnak, egy kis furfanggal sikerült megszereznem a szállóban egy fiatal fekete nővértől. Ha ez kiderül, őt kirúgják a munkahelyéről, engem pedig hazaküldenek.

Hogy miért nem vállalta Takasi a szükséges formasságokat? Az történt ugyanis, hogy amikor megérkezett Amerikába, az első éjszakát egy fekete prostituálttal töltötte, aki anyja lehetett volna, és az gonorrhoeával fertőzte meg. Ha ez az eset kiderül, akkor a társulat jóindulatú vezetőnöje azonnal visszaküldi Takasit Japánba, ahonnan olyan nehezen sikerült kijutnia. Ezenkívül Takasit az sem hagyta nyugodni, hogy szifilisz is kapott, s ahelyett hogy határozott lépéseket tett volna, mélységes elkeseredés lett úrrá rajta.

Már öt hét is eltelt azóta, hogy felkereste azt a kerületet, ahol a feketék és a fehérek negyede összekuszálódó árnyként mosódik egybe, de a szifilisz jelei eddig nem mutatkoztak, az antibiotikumokkal pedig, amelyeket a színházi társulat vezetőnöjétől kapott, mert torokfájásra panaszkodott, sikerült csökkenteni fájdalmát, s emiatt Takasi nyomott hangulatából fokozatosan felszabadult. Huzamosabb New York-i tartózkodása alatt (itt volt a társulat székhelye, ahonnan kisebb utazásokat szerveztek), Takasi a szállodában megismerkedett egy ápolónővel, akitől recepteket kapott. Ez a jószándékú fekete lány nemcsak az orvosság nevét és a gonorrhoea gyógyításához szükséges megfelelő adagot írta fel a számára, hanem azt is elmagyarázta, hogy melyik forgalmas üzletben váltsa ki a gyógyszert, ott leplezik le ugyanis a legkisebb valószínűséggel a hamisítást.

– Először megpróbáltam elmagyarázni az ápolónőnek, mi történt velem, hogy is mondjam, absztrakt és homályos kifejezéseket használtam, vagyis objektív véleményemet fejtettem ki előtte az ügyel kapcsolatban. Úgy tűnt, hogy teljesen alaptalanul – mesélte Takasi –, de a *pénisz* szó rendkívül sokkoló volta miatt eleinte csak azt közöltem vele, hogy az *urethritis* jeleit véltem magamon felfedezni. De a lány nem ismerte ezt a szót. Ekkor azt mondtam, hogy a betegségem neve: *inflammation of the urethra*. Ekkor felcsillant a szeme, többé nem kellett absztrakt formában beszélnem, mire az ápolónő elkezdett engem teljes erejéből meggyőzni arról, hogy nem szabad könnyelműen felfognom a betegségemet. „Az ön *pénisze* szokott *burning?*” Kérdezte tőlem. Bámulatos együttérzése annyira meghatott, hogy abban a pillanatban úgy éreztem: egész bensőm fellobbanó lángként *burning*, hahaha!

Takasi után a barátom is nyomban nevetni kezdett. A körülöttünk ülők, akiknek sikerült egy-egy ismerős szót elkapni Takasi beszédéből, meglepődve nézték, hogy a két férfi min nevet. A gyógyszeres szekrény mögül szomorúan, verítékes arccal előlépett a patikus. Takasi elpirult madárcárára ráfagyott a mosoly, ugyanakkor a remény és az émelyítő rettegés lett úrrá rajta, úgyhogy a barátom is megérezte ezt, és rá is átragadt a nyugtalanság. De az ír kinézetű kopasz patikus kedves udvariassággal a következőt kérdezte:

– Nagyon sok kapszulát írtak fel, nem lesz túl *expensive*, ne adjam csak a harmadát?

– Hahaha! Egyáltalán nem *expensive* ahhoz az égető fájdalomhoz képest, ami már hetek óta kínoz – jegyezte meg Takasi fesztelenül.

– *Taka*, annak öröme, hogy Amerikában egy új élet tárul ki előtted, engedd meg, hogy én fizessek – mondta határozottan a barátom.

Ezek után Takasit elfogta a jókedv, egy darabig nézegette a gyógyszeres üveget, amely telis-tele volt csillogó kapszulával, melyeknek finom eleganciája törekeny lányokra emlékeztetett, azután azt mondta, hogy még ma összecsomagolja a holmiját a szállodában, és elmegy, hogy egyedül bejárhassa Amerikát. Hogy mihamarabb otthagyhassák a tett színhelyét, a barátom és Takasi együtt kísérték az üzletből; elindultak a legközelebbi buszmegálló felé.

– Valóban rengeteget szenvedtél, de most, hogy már minden rendben van, a történetek bizonyára az ostobaságig jelentéktelennek tűnnek? – kérdezte a barátom, aki valamiféle féltékenységet érzett az állandóan boldog Takasival szemben, aki nemsokára randevúzni fog az üvegcsében lévő kapszulákkal.

– Ha valamilyen szenvedést már elhárítottunk, a történetek mindig az ostobaságig jelentéktelennek tűnnek – replikázott Takasi. – Ha visszamész Japánba, befekszel a szanatóriumba, és ott a fejedben támadt betegségből kigyógyítanak, akkor persze majd te is azt fogod mondani, hogy mindez az ostobaságig jelentéktelen dolog volt.

– Jaj, csak meggyógyulhatnék! – kiáltott fel reménykedve a barátom. – Ha viszont nem sikerül, akkor ez az „ostobaságig jelentéktelen dolog” súlyos teherként fog nehezedni egész életemre.

– Mégis, mi az, amit a fejjel kapcsolatban meg kell oldani?

– Pontosán magam sem tudom. Hogyha kiderül, és sikerül megoldani, akkor minden bizonnyal majd sajnálni fogom ezeket a kárbavesztett éveket, amelyeket erre az ostobaságig jelentéktelen dologra fordítottam. Ha viszont a betegség győz le engem, és életre szóló teher lesz a számomra, amely végül is elpusztít, akkor bizonyára megtudom, hogy valójában mi is történt velem. Persze, akkor már számomra ennek semmi jelentősége nem lesz. Ha az embernek valamilyen elmebaja van, akkor nem képes a többieknek elmondani, hogy eljutott a maga zárt világának végső határáig – fejezte be szomorúan a barátom.

Úgy látszott, hogy Takasi mély együttérzést tanúsít vele szemben, ugyanakkor azonban igyekezett minél hamarabb elbúcsúzni tőle. Barátom megértette, hogy szenvedései megérintették Takasi lelkét. – Megérkezett az autóbusz. Takasi felszállt, majd az ablakon keresztül egy prospektust nyújtott át barátomnak, mondván, hogy ezt köszönettel adja viszonzásképpen a gyógyszerért, és hogy azonnal indul a hatalmas amerikai kontinens másik oldalára. Öcsémről sem a barátom, sem én nem hallottunk többé semmit. Minden valószínűség szerint rögtön otthagya a társulatot, ahogy Takasinak megígérte, és egymaga utazgatni kezdett.

Barátom ezek után taxiba szállt, és a kocsiban azonnal kinyitotta a Takasitól kapott prospektust. A polgári jogok mozgalmáról szóló tanulmány volt benne. Az első oldalon egy fekete férfi fényképe látszott, aki durván kifaragott fabábura hasonlított, mivelhogy arca olyannyira fel volt puffadva, vonásai teljesen eltorzultak; egyenruhát viselt, a fehérek tartották fogva. A fénykép azért tűnt annyira visszataszítónak, mert egyszerre volt tragikus és komikus, a burkolt és durva erőt akarta ábrázolni, és ezzel, mint egy gonosz kísértet, rabul ejtette azt, aki a képet nézte. A kísértet akarva akaratlanul újból felidézte benne azt az érzést, hogy a legyőzhetetlen, feloldhatatlan félelem súlyos nyomása nehezedik rá. Barátom világfelfogásában a kísértet, akár két vízcsepp, rögtön lelki szenvedéseivel egyesült parányi könnyedséggel, és ezt az váltotta ki, hogy nem tudta: mi megy végbe a fejében. Arra gondolt, hogy Takasi nem véletlenül adta neki a füzetecskét a fényképpel; hogy ezzel titkos gondolatait érintette meg.

– Később vettem csak észre, hogy a tudatosan kiemelt személy mellett a fényképezőgép ösztönösen kiragadott valami véletlenszerű dolgot, amely nem volt a kép gyújtópontjában – mondta el barátom. – Amikor ezt az emlékezetes felvételt megpillantottam, amelyen fény és árnyék határai összemosódtak, az jutott eszembe, hogy akkor, amikor *Taka* háta mögé lopódtam, ő a limonádéját itta, és éppen ezt a fényképet nézegette. *Takát* minden bizonnyal kínzó gondolatok gyötörhették rendkívül súlyos dolgokkal kapcsolatban. Egyáltalán nem a recepthez fűződő kellemetlenségektől látszott gondterheltnek, bár ezt részletesen is elmesélte, valami sokkal súlyosabb és fontosabb dolog nyomaszthatta. – Azt hiszed, hogy *Taka* olyan ember, aki képes elcsüggedni a nemi betegség miatt? – Akkor kérdezte meg tőlem: – Megmondjam az igazat? Ez engem rettenetesen megrázott, és azt hiszem, hogy igaz az is, amit *Takától* hallottam, és az is, ami szöges ellentétben áll vele szemben.

Ahogy ott ültem a gödör mélyén egy kutyával az ölemben azon az őszi éjszakán, nem tudtam, hogy mit jelent az a *bizonyos dolog*, amely barátom fejében napról napra terjeszkedik, és végül is ehhez az ostoba halálhoz vezet. Mint ahogy azt sem tudtam, hogy mi az a *bizonyos dolog*, ami az öcsém fejében van, akit a barátom legalább megérinthetett. A halál váratlanul elszakította azt a fonalat, amely elvezetett volna a megértéshez. Létezik egy *bizonyos dolog*, valami, amit nem lehet átadni az életben maradottaknak. Bennünk azonban felébred az egyre könnyörtelenebb gyanú, hogy talán az elhunyt emiatt a megfoghatatlan *bizonyos dolog* miatt választotta inkább a halált. S bár ez a *bizonyos dolog*, amelynek a valóságos tartalma ismeretlen a számunkra, az életben maradottakat gyakran vezeti tragédiához, a tanúk számára még abban az esetben is csak az világos, hogy valami megmagyarázhatatlan dolog miatt jutottak el ide. Ha a barátom, ahelyett hogy pirosra festette volna a fejét, uborkát dugott volna a pucér fenekébe, felakasztotta volna magát, és egy perccel később már nem halt volna meg, hanem valamit kiáltott volna a telefonba: akkor talán ez valami kapaszkodó lett volna a számára. Természetesen az is lehet, hogy mindaz amit tett: pirosra festette a fejét, uborkát dugott a pucér fenekébe, felakasztotta magát, nem volt más, mint egy néma kiáltás. Az életben maradottak azonban ezt a kiáltást úgysem hallják meg; s e mülékony kapaszkodót nincs erejük keményen tartani. Mégis, az életben maradottak közül a barátomat még nekem a legkönnyebb megérteni; könnyebb, mint bárki másnak. Az egyetemen az első perctől fogva szinte elválaszthatatlanok voltunk. Sőt még abban is megegyeztünk, hogy úgy hasonlítunk egymásra, mint az ikrek.

Ha már a külsőről van szó, a barátom valóban jobban hasonlított rám, mint Takasi. Az öcsém egyáltalán nem hasonlít rám. Sőt úgy érzem, hogy az Amerikában barangoló testvérem fejében lévő *bizonyos dolog* sem áll olyan közel hozzám, mint az a *bizonyos dolog*, ami elhunyt barátom fejében volt. – 1945-ben egy őszi estén két bátyám közül, akik a háború után a frontról hazafele tartottak, az egyiket halálra verték azon a koreai településen, amely mint egy kiszögellés, a mi falunkból kivezető völgy szélén helyezkedett el. Azon az estén mama, aki beteg volt, így fordult a húgomhoz, mivelhogy a házban csak mi maradtunk férfiak az öcsémmel:

– Ők ketten még gyerekek, a külsejük sem alakult ki igazán, de azt hiszem, hogy Micuszaburó, ha felnőtt, csúnya férfi lesz, Takasi pedig gyönyörű szép: mindenki szeretni fogja, és nagyon jól fog élni. Kérlek, ne hagyj el Takasit; ha majd megnősz, biztosan számíthatsz rá.

A mama halála után húgom és öcsém a nagybátyám házában nevelkedett. Minden úgy történt, ahogy mama akarta, de arra, hogy húgom biztosan számíton az öccsére, már nem kerülhetett sor, mert mielőtt felnőtt volna, öngyilkosságot követett el. Húgom esetében az idiotizmus szimptomái nem mutatkoztak meg olyan határozottan, mint fiam esetében, szellemi elmaradottsága, a zene iránti fogékonysága, helyesebben bizonyos hangokkal kapcsolatos érzékenysége azonban jellemző volt rá is, az élet tehát a mama szavait igazolta, olyan lány lett ugyanis belőle, aki nem tudott támasz nélkül élni...

A kutya elkezdett ugatni. Feléledt köröttünk a világ, amely minden oldalról befogad engem az emésztőgödör mélyén. Lapátformájúra behajlított jobb tenyeremmel a gödör falába, a kantói humuszba kapaszkodom, térdemre már ráhullott néhány tégladarab, amely az agyagba volt beásva, a kutya persze megijedt, s most ölemben összegömbölyödve, szorosabban tapad a mellemhez. A jobb tenyerem újból és újból belehasít a falba. Az emésztőgödör tetejéről valaki lenéz a mélybe. Bal kezemmel szorosabban magamhoz ölelem a kutyát, és felnézek. A kutya izgalma rám is átragad, igazi állati félelem hasít belém. Zavarosak a reggeli fények, mint a szem, melyet hályog borít. Az ég, amely hajnalban fehér volt a magasban, most sötét lett és nyomasztó. Ha mind a két szememmel láthatnék, akkor talán a reggeli fények gazdagabban ragyognák be a vidéket (ez az optikával kapcsolatos gondolat gyakran rabul ejt engem), de a megmaradt szemem meggyengült, nem lát mást, csak a csupasz sötét reggelt. Testem összepiszkolódott, így ülök itt a gödör mélyén, a város bármelyik lakójánál mélyebben, kezem a földet turkálja. Kívülről a hideg járja át a testem, belülről éget a szégyen. Eltakarja a sötét eget, s ezáltal nagyobb sötétséget teremt, mint az ég, zuhanó toronyként eltorlaszolja a gödör

nyílását egy zömök, széles vállú ember árnya, akár egy két lábra állt sötét tarisznyarak. Azt hiszem, a kutya megvadult, én pedig szégyellem magam, és rettegek. Olyan hang hallatszik, mintha jégeső hullana a gödör fenekére, vagy mintha számtalan üvegszilánk zuhanna alá. Tiszta erőmből kimereszttem a fél szemem, megpróbálom felismerni az óriás arcát, aki felülről, mint egy isten, lenéz a gödörbe, s a szégyentől zavartan és bután elmosolyodom.

– Hogy híjják a kutyát? – kérdezi az óriás.

Egyáltalán nem úgy beszél, hogy félni kellene tőle. Meg vagyok mentve, visszatértem a mindennapi élet talajára, megkönnyebbülten sóhajtok fel, és megnyugszom. Ez az ember talán botrány okozója lesz, amely mindjárt kirobban. Ez a botrány azonban nem lépi túl a hétköznapi élet kereteit, nem mindent elnyelő botrány lesz, amely miatt még egy másodperccel ezelőtt rettegtem és szégyenkeztem. Nem olyan botrány, mint amikor annak az embernek, akit belerántanak, a rettegés és a szégyen miatt minden alkalommal kihull egy undorító felálló szőrszála, mint egy uszkárnak, nem olyan botrány, amelytől rugóként visszapattan minden, ami emberi. Intim botrány lesz, mint amikor egy vénecske szolgálólánnyal kapnak rajta valakit. Még a kutya is érzi az ölemben, hogy védelmezője megmentette a veszélytől, amely azzal a különös *bizonyos dologgal* kapcsolatos; csöndben lapul, mint egy nyúl.

– Berúgott, oszt beesett a gödörbe? – folytatja a férfi, s ezzel eltemeti a gyilkos hétköznapisággal kapcsolatos összes hajnali tevékenységemet. – Mivelhogy reggel igen nagy köd volt ám!

Feléje fordulok, és óvatosan bólintok egyet, (sötét kolosszusként lebeg felettem, az arcomat azonban látnia kell, bár még szürke a reggel), a kutyát továbbra is magamhoz szorítom, és kimászom. A térdemhez, amely eddig száraz maradt, miként ha könnyek, most vízcseppek tapadnak. A férfi, nem tudni mi okból, egy lépést tesz hátra, most már jól látom. Ez az a fiatalember, aki minden reggel a tejet hozza, ujjatlan dzsekije olyan, mint a mentőmellény: minden nyílásába egy-egy tejesüveget dug. Csak egyet sóhajt, s máris összekoccannak az üvegek. Úgy hallom, a tejesfiú nagyon mélyről veszi a levegőt. Lapos az arca, benyomott az orra, szinte hiányzik az orrnyerge; a szeme, akár az emberszabású majmoké, a fehére ki se látszik belőle. A barna szemek most rám szegeződnek, miközben a fiú mélyeket sóhajt. Sőt ahogy veszi a levegőt, hörgő hang hallatszik, s ilyenkor fehér szakállra emlékeztető kis tokája szinte beleremeg. Félek, hogy arcáról valamiféle titkos kifejezést sikerül leolvasnom, ezért tekintetemet kerek feje mögé, a piroslobbú somfára emelem. Amikor az ember szeme a föld felszínéhez képest öt centiméterrel magasabban van, akkor csak a somfa pirosban játszó leveleinek fonákja látható. Ez a szín fenyegetően sötétpiros, ugyanakkor a lángvörösre is hasonlít, mint a tűz azon a képen, amely a poklot ábrázolja: Buddha születésnapján láttam minden évben nálunk a falusi templomban (a dédapám adományozta 1860-ban, miután a sajnálatos események bekövetkeztek). Azáltal, hogy a somfa, ha homályosan is, de jelt adott a számomra, így szólok magamhoz: jól van. Azután leengedem a kutyát a frissen kapált földre, ahol az üde és a hervadt fű keveredik a fekete sáros földdel. A kutya eddig nehezen tűrhette az egészszet, hiszen érthetetlen volt neki minden, most vidáman szalad el tőlem. Óvatosan megyek fel a létrán. Eközben legalább háromféle madár hangja hallatszik, no meg az autógumik csikorgása. Ha nem figyel oda az ember, a hidegtől remegő láb bizony megcsúszhat a létrán. Amikor egész alakom maszatos kék csíkos pizsamában remegve megjelenik a föld felszínén, a tejesfiú még egy lépést tesz hátrafelé. Elfog a kísértés, hogy megijeszsem, de persze nem csinálom ilyet, hanem inkább bemegyek a nappaliba és becsapom magam után az ajtót.

– Mikor a gödörbe' megláttam, ott ni, aszítottam, meg van halva! – kiáltotta sértődötten utánam a tejesfiú, mintha csak magát akarná igazolni, mivelhogy ügyet sem vettem rá, és bementem a házba.

Feleségem szobája előtt megállok, mert nem tudom, alszik-e még, vagy már ébren van. Azután leveszem a pizsamámat, és törülközni kezdek. Először fürödni akartam, hogy lemossam magamról a piszkot, később aztán meggondolom magam. Előfordul, hogy nincs kedvem tisztán

tartani a testem. Egyre jobban remegek. A törülköző fekete lesz, s amikor végre felgyújtom a villanyt, hogy alaposabban megszemléljem a kezemet, akkor látom csak, hogy ahol a földet kotorásztam, a körmöknél beszakadt a bőr, még vérzik is. Nem keresek fertőtlenítőszer sem, csak bebugyolálom a törülközőbe, s még mindig remegő testtel bemegyek a dolgozószobámba, ahol egyedül szoktam aludni. A remegés csak nem múlik, biztos felment a lázam. Nemcsak kisebesedett ujjaim égnek, fájnak, hanem tompán sajog egész testem. Ez az az utálatos fájdalom, amely minden hajnalban megkínoz. Ekkor végre tudatosodik bennem, hogy azért kapartam ki a földből ösztönösen a tégladarabokat, azért vájkáltam ujjaimmal a gödör falát, mert minden bizonnyal élve akartam eltemetni magamat. Most már elviselhetetlen az állandó remegés és a tompa fájdalom. Végül is eljutok odáig, amit nap mint nap el kell viselnem, amikor hajnalban felébredek, és úgy érzem, hogy testem apró darabokra hullik szét, és átjárja a tompa fájdalom.

1. A család újra találkozik

Aznap délután, amikor a távirat szerint az öcsémnek meg kellett érkeznie, mert Amerikában váratlanul úgy döntött, hogy felhagy utazó életmódjával, én és a feleségem a Haneda repülőtéren találkoztunk öcsém ifjú barátaival. A repülőgép késett, mivel a Csendes-óceán felett vihar tört ki. Úgy döntöttünk, hogy a repülőtér szállodájában veszünk ki egy szobát, ott várjuk meg, míg a gép megérkezik. A feleségem igyekezett az arcát árnyékban tartani, ezért egy alacsony fotelban foglalt helyet, háttal az ablaknak, amelyen a műanyag redőny csak félig volt nyitva (a redőny nem fogta fel teljesen a kívülről behatoló fénysugarakat, a fénynyaláb halványan derengett a szobában, mintha el nem illanó füst volna). Eközben a feleségem nyugodtan iszogatta a whiskyjét. Nedves oszlopként sötétlő bal kezében finomra csiszolt vizespoharat szorongatott, mezítelen lába és a cipője között pedig ott állt a whiskysüveg, mellette jég egy kis vödörben. A whiskyt a feleségem otthonról hozta, csak a jeget vásárolta a szállodában.

Az öcsém gárdistái a megvetett ágyon üldögéltek, szorosan egymáshoz simulva, mint odúban a csöppnyi állatok, térdüket átfogták, így nézték a tranzisztoros televízió programját, melynek hangja szúnyogzummögésként töltötte be a szobát. Hosióval és Momokóval, ezzel a két tizennyolc-tizenkilenc éves fiatallal eddig mindössze kétszer találkoztam. Nem sokkal azután, hogy öcsém megkapta a pénzt a barátomtól a kapszulákra, és utazgatni kezdett, ők ketten eljöttek hozzám, hogy megtudakolják az új címét. Aztán néhány hónap múlva újból felkerestek, hogy pénzt kérjenek tőlem, amelyen küldenek valamit öcsémnek Amerikába, mert ő csak nekik küldött képeslapot, de az új címet nem voltak hajlandók velem közölni. Rám és feleségemre különösebb benyomást nem tettek, de valamiféle hála ébredt fel bennem irántuk, mivel nagyon ragaszkodtak az öcsémhez: szinte kicsúszott a talaj a lábuk alól, amióta elment.

Miközben a szobában a félig nyitott redőny mögött koromfeketének látszó whiskyt iszogattam, merőn néztem a hatalmas síkságot, ahonnan szüntelen föl és leszálltak a lomha lökhajtásos és légcsaváros repülőgépek. A kifutópálya és a szoba között, amelybe befészkeltek magunkat, szemmagasságban vasbeton híd szelte ketté a teret. Iskolás lányok mentek át rajta félénken meghajolva, valószínűleg osztálykirándulásra jöttek, hogy megnézzék a repülőteret. Amikor e komor, egyenruhába öltözött parányi emberkék csapata egy szempillantás alatt eltűnt a hídkanyarban, egy repülőgép végigszánguldott a kifutópályán, s máris a felhők közé emelkedett. Egyszerre olyan különösen kényelmetlennek tűnt minden. Azok a fekete pontok, melyeket először az iskolás lányok lábáról leesett cipőknek képzeltem, most egymás után a levegőbe röppentek, s csak ekkor derült ki, hogy ezek galambok; az egyik szinte természetellenes módon telepedett le a száraz homokkal felszórt keskeny sávra, de amikor

figyelmesebben megnéztem, akkor vettem csak észre, hogy *sánta* ez a galamb. Az egyik szárnya át volt löve, s emiatt szemmel láthatólag nem repült úgy, mint a többi, ráadásul még elég kövérkés is volt, ezért alig tudott leszállni is. Ennek a galambnak a nyaka és a begye ugyanolyan sötét színű volt, mint a bőr a feleségem karján. A madár hirtelen felröppent (a hangszigetelt ablaküvegen túl bizonyára váratlanul éles süvítés tört fel, amely megijeszthette az állatot, de a szobánkba nem hatolt be, ezért a kívül történt események valahogy összefüggésteleneknek tűntek a számomra), majd mint egy pszichológiai teszten, villanásnyi fekete folt jelent meg húsz centiméternyire előttem, aztán az állatnak nyoma veszett. Hátrahőköltem, mintha ütés ért volna. A feleségemet, aki még mindig a whiskys poharat szorongatta, bizonyára ingerelte a váratlan heves mozdulat, no meg öcsém ifjú barátait is, akik még mindig a tranzistoros televíziót nézték. Valahogy el kellett simítani az ügyetlenséget:

– Biztos iszonyatos vihar lehet, azért késik ennyit a gép – jegyeztem meg.

– Ki tudja, hogy milyen erősségű vihar lehet?

– Valószínű, hogy jobbra-balra dobálja a gépet, az öcsém meg biztos nagyon fél. Borzalmasan retteg a fizikai fájdalomtól, a repülőgép-katasztrófák idején bekövetkező haláltól pedig különösen.

– A repülőgép-balesetek esetében a halál egy pillanat leforgása alatt következik be, úgyhogy semmiféle fizikai fájdalmat nem érez az ember.

– *Taka* egyáltalán nem fél – szolt közbe hosszas gondolkodás után Hosio, akin látszott, hogy meglehetősen izgatott. Meglepett, mert a köszönést nem számítva, ezek voltak az első szavai egész délután.

– *Taka* fél. Olyan típusú ember, aki örök félelemben él. Még gyerekkorában egyszer úgy megsebezte az ujját, hogy kicseppent a vére, de hányt miatta, és rögtön el is ájult.

Akkor kezdett el vérezni, amikor a jobb kezének középső ujját egy kés élével enyhén megsértettem. Az öcsém ugyanis azzal dicsekedett, hogy tőle akár az egész tenyerét is felkasabolhatják. Úgy döntöttem, rájjesztek. Mindig azt bizonygatta, nem fél semmiféle erőszaktól, semmiféle fizikai fájdalomtól, sőt még a haláltól sem, én pedig mindig vitatkoztam vele, ez egy hallgatólagos játék volt közöttünk. Az öcsém rettenetesen szerette volna, ha próbára teszem, legalább játékból, de arról megfeledkezett, hogy meg is leckéztethetem.

– A középső ujjá hegyén a parányi sebből csak egy csepp vér buggyant ki, körülbelül akkora, mint egy angolnaporonty szeme. Miközben néztük, öcsém hirtelen elhányta magát, és utána elájult – magyaráztam el részletesen a történeteket, hogy megnevettessem öcsém öntelt csapatát.

– *Taka* nem fél! *Taka* a júniusi tüntetésen olyan bátran viselkedett, a saját szememmel láttam! *Taka* egyáltalán nem volt gyáva!

Meglepett, hogy ilyen primitív módon és ugyanakkor makacsul száll szembe velem. A feleségem is merőn nézte Hosiót, miközben figyelmesen hallgatta. A fiatalember egyenes derékkal ült az ágy tetején, tekintetét rám szegezte. Külsőleg, azt hiszem, leginkább parasztfiúra hasonlított, aki nemrég hagyta ott a faluját. Arcának lényeges vonásai külön-külön elviselhetők voltak, így együtt azonban aránytalannak tűnt, mintha vonásai erőszakkal terelték volna egybe, és ezért látszott komikusnak ez a mogorva arc, melyet mintha áttetsző háló borított volna. Ez a meggyőzhetetlen makacsság is a parasztfiúk jellegzetes tulajdonsága volt. Meghatározhatatlan színű, inkább hervadt növényre emlékeztető csíkos, meglehetősen gyűrött gyapjúpulóverében, amely már alaposan kitágult, hatalmas döglött macskára hasonlított.

– *Taka* kegyetlen akart lenni, akinek nem számít az erőszak, de néhány hétköznapi csibészségnél tovább nem jutott. Hogy is nevezhetnénk ezt bátorságnak? – próbáltam befejezni a vitát, miközben elhárítottam a fiatalember ellenvetését, akit korántsem akartam meggyőzni.

– Nem innál egy kis whiskyt vagy talán vodkát?

– Nem szoktam inni! – válaszolt meglehetősen határozottsággal, sőt gyanús undorral a fiatalember, s hogy visszautasítása nyomatékosabb legyen, elhárító mozdulatot tett a kezével.

– *Taka* azt mondta, hogy aki alkoholt fogyaszt, nem képes arra, hogy megvédje magát, ha valaki

megettámadja. Amikor két egyformán erős és ügyes ember megmérkőzik egymással, ha az egyik iszik, a másik pedig nem, akkor mindig az győz, aki nem iszik.

Nem erőltettem tovább a dolgot, hanem töltöttem magamnak vodkát, a feleségemnek pedig, aki szinte égett a kíváncsiságtól, amely jó pár hónapja elkerülte, öntöttem a whiskyjéből. Mintha láthatatlan szállal lennének összekötve, mindketten kezünkben tartottuk a magunk italát, mint azok, akik szeretnek inni, s akiknek el kell fogadniuk a nem ivók határozott ellenállásának fensőbbiségét, bátran néztünk szembe a fiú tiltakozást jelentő, őszibarack színű tenyerével. Tompa ujjú keze azt bizonyította, hogy a fiatalember nemrég hagyta ott a falut.

– Akkor hát a te *Takád* igaz ember. Ma először találkozom veled, szívből örülök, hogy ilyen.

Miután a feleségem ezt mondta, a fiatalember, akinek álmában sem jutott eszébe, hogy egy részeg nő gúnyt űz belőle, barátságosan intett a kezével, majd a televízió felé fordult, aztán újból belemerült az unalmas sportműsorba. A lánytól, aki a beszélgetésünk alatt le nem vette a szemét a tévéről, halkán megkérdezte, hogy mi a mérkőzés eredménye. Én és a feleségem pedig mit tudunk mást tenni, mint ivással agyonütni az időt.

A repülőgép továbbra is késett. Úgy tűnt, mintha soha nem akarna megjönni. Már sötét éjszaka volt, de az öcsém gépe csak nem érkezett meg. A repülőtér, amelyet továbbra is a félig leeresztett redőnyön keresztül tartottam szemmel, a nagyváros piszkos sötét színű sziklájából kiásott, melegkék és forrónarancs színű fényvel világító barlangra emlékeztetett, az éjszaka leereszkedett e barlang szélére, s úgy látszott, hogy örökre ott is marad. Amikor elfáradtunk, eloltottuk a villanyt, de a tévé továbbra is halványan világított, még mindig nézték az öcsém barátai, mert a meccs végét várták, s bár a tévé nem oszlatta el a sötétséget, mégis egyetlen fényforrás maradt a szobánkban. A tévé egyre zümmögött, mint a méh, s gyanakodni kezdtem, hogy nem az én fejemben zümmög valami?

A feleségem ott áll a kifutópályának hátat fordítva, olyan arckifejezéssel, mintha már előre visszautasítana mindenkit, aki csak megjelenik, mintha becsapná maga után a képzeletbeli ajtót, miközben szisztematikusan issza a whiskyjét, egyik kortyot a másik után. Valami csodálatos mértékletességgel van megáldva; majdhogynem műszerrel, amely pontosan jelzi az alkohollal való telítettség mértékét, ezért a részegség bizonyos fokáig merül csak el, mint a halak: mindegyik fajta egy bizonyos mélységben él, de az is igaz, hogy a feleségem egy bizonyos szinttől már megindul a kijózanodás útján. Önelemzése során ismerte fel, hogy ezt az automatikus védelem szerepét játszó érzést az anyjától örökölte, aki alkoholista volt. Ha a feleségem a stabil részegség állapotába kerül, abban a pillanatban lefekszik, és azonnal álomba merül. Soha nem gyötri a másnaposság, a következő napot is akkor kezdi, amikor újból alkalom kínálkozik arra, hogy a kellemes részegség állapotába zuhanjon. Sokszor mondogattam a feleségemnek:

– A szokványos alkoholistáktól legalább abban különbözel, hogy saját akaratod szerint ellenőrizni tudod a részegséged fokát, és képes vagy azt szinten tartani, azt hiszem, néhány hét múlva elmúlik az alkohol iránti szenvedélyed is. Ostobaság lenne összefüggésbe hozni ezt az édesanyád emlékével és örökségként értelmezni.

A feleségem azonban minden alkalommal elveti ezt az elméletet:

– Pontosán az mutatja, hogy alkoholista vagyok, hogy tudom ellenőrizni a részegség fokát. Látod, egy bizonyos ponton megállok, de nem azért, hogy ellenálljak a további csábításnak, hanem azért, mert kényelmetlen volna kikerülni ebből a kellemes állapotból.

A feleségem, akit szüntelenül hajt a félelem és a kétségbeesés, elmerül a részegség örvényében, mint megsebzett kacska a vízben, mert bár kényelmetlen, tudja, hogy amint kidugja a fejét, a vadász golyója azonnal utoléri. Feleségem viszont még részegen sem képes véglegesen megszabadulni az undortól és a félelemtől. Amikor a feleségem ittas, szeme vérrel telik meg, és ilyenkor egészen biztos abban, hogy a mi szerencsétlen csecsemőnk azért született ilyennek, mert ez a két tény elszakíthatatlanul összekapcsolódik.

– Egy koreai népmesében szerepel egy asszony, akinek olyan vörös a szeme, mint a *szilva*, és az a nő emberhúst eszik.

A szobára ránehezül a feleségemből áradó alkohol bűze. Amikor már józanabb vagyok, szaglásom pontosan érzékeli minden lélegzetvételt, akár a pulzus lüktetését. Rést nyitok a kettős ablakkereten, hogy kiszellőztessek – túl erősen fűtik a szobát –, s abban a pillanatban, miként a forgósél, egy lökhajtásos repülőgép éles, süvítő hangja tör be. Minden erőmet összeszedve kimeresztem ép szememet, amely csak lassan alkalmazkodik a túlterheléshez, hogy láthassam a gépet, amely minden bizonnal leszálláshoz készülődik. Két párhuzamos fénypontot veszek azonban csak észre, amelyek a sötétben egyre távolodva inkább már piszkos tejszínűvé halványulnak. Meglep, hogy a felszálló lökhajtásos gép motorja ennyire süvített. Igaz, gondoltam rá, mégis becsapottnak érzem magam. Egyre ritkábban szállnak fel a lökhajtásos gépek, mintha meg lenne bénulva a repülőtér. A félelemtől megdermedt éjszakát betölti a fény, amely elől senki nem menekülhet. A melegkék és forrónarancs színű káosz mélyén mozdulatlanul áll a szárított-hal-színű repülőgépek csapata.

A szobában továbbra is türelmesen várjuk a repülőgépet. Az öcsém gárdistáin kívül, úgy vélem, öcsém hazajövetelének sem én, sem a feleségem nem tulajdonít különösebb jelentőséget, bármennyire is makacsul várjuk – mintha öcsém valami lényeges dologról tudósítana, amely majd újjáformál minket. „Á-á-á!” – kiált fel Momoko, és felugrik az ágy tetejére. Eddig összegömbölyödve hevert az ágyterítón, úgy aludt el. Hosio, aki a padlón feküdt, most feláll, és az ágyhoz lép. A feleségem, ahogy a nyérc, whiskys pohárral a kezében felemeli a fejét, én pedig leverten állok háttal a redőnynek, semmit sem tudok tenni Momokóért, ezért a fiatal lányért, akit álmában gyötrelmek kínoznak, és a tévé fényénél tehetetlenül bámuljuk Momoko megfeszülő, egyre inkább csúcsára állított háromszögre emlékeztető arcát, amelyen, mint vazelinceppek, hatalmas csillogó könnyek hullanak alá.

– Lezuhant a repülőgép, kigyulladt, kigyulladt! – zokogja a fiatal lány.

– Dehogy zuhant le, ne sírj! – morogja dühösen a fiú, mintha előttünk szégyellné a lány sírását.

– Nyár van, nyár van! – könnyebbül meg Momoko, végigzuhan az ágyon, újból összegömbölyödik és egy másik álomban folytatja tovább az útját.

Valóban nyári a szoba levegője. A kezem izzad. Miért van ennyire szükségük az öcsémre, mint egy védőszentre, ezeknek a majdnem gyerekeknek, hogy még ezen a hosszú éjszakán álmukban is ilyen feszült állapotban várják vissza? Miért éppen az öcsém miatt epekedik így a szívük? Együttérzéssel fordulok öcsém ifjú barátjához:

– Mi lenne, ha innál egy korty whiskyt?

– Dehogy, nem iszom.

– Eddig még soha nem ittál szeszt egész életedben?

– Én? Régebben persze, hogy ittam. Amikor befejeztem az iskolát, és napszámba jártam, három napot dolgoztam, a negyediken pedig kora reggeltől késő éjszakáig csak úgy döntöttem magamba a gint. Persze alszik is néha az ember, de amúgy iszik megint akár ébren van, akár alszik, úgymint állandóan be van rúgva, és mindenféle szépet álmodik – mesélte a fiatalember váratlan melegséggel a hangjában, miközben odalépett hozzám, és a műanyag redőnynek dőlt, amelytől az megzörrent. Ekkor jelent meg először mosoly a fiatalember arcán, még a sötétben is éreztem, hogyan csillan fel a szeme. Amit elmondott, valahogy ünnepélyes volt a számára.

– És miért hagytad abba az ivást?

– Mert találkoztam *Takával*, *Taka* meg azt mondta, hogy többet ne igyál, mert az életet józanul kell leélni. Ezért aztán abba hagytam, és azóta egyszer sem álmodom semmit.

Takasinak pedagógiai képességei vannak. Soha nem vettem észre rajta, hogy ilyen típus. Az öcsém tekintélyt parancsoló hangon kijelenti ennek a fiatalembernek: többet ne igyál, mert az életet *józanul* kell leélni. És ez elég arra, hogy ez a fiatalember megváltoztassa a maga kerékbe tört életét. Ráadásul teljesen szabadon, mosolyogva emlékszik vissza az egészszre!

– Szóval beszélünk arról, hogy *Taka* bátor vagy sem – kanyarodik vissza esti vitánkhoz a fiú, mert látja, hogy a szeszről szóló beszélgetésünktől jókedvem támadt. Már akkor, mikor a padlón feküdt, mint egy kutya, biztos azon törte a fejét, hogyan szerezhethné vissza az őrangyalának kijáró dicsőséget. – A júniusi felkelésen egyedül *Taka* nem tette azt, amit a többiek. Ezt maga nem tudhatja, azért beszél így. – Hosio újabb rohamra indult, újabb bizonyítékokkal hozakodott elő, előrehajolt, úgy nézett le rám, én pedig bizonyos kétkedéssel néztem vissza a sötétben sebhelynek tűnő két szemébe.

– *Taka* egyesült a támadókkal, és kegyetlenül odaszózott tegnapi és holnapi barátainak!

A fiatalember csöndes, leplezetlen örömmel, szinte kihívóan nevette el magát. A bennem szétterülő gyűlöletet mintha bottal túrták volna fel.

– Ez a kaland *Taka* számára csupán szeszély volt, öncélú dicsekvés. A bátorságnak ehhez semmi köze.

– Maga csak azért beszél így, mert a barátját megverték a parlamentnél. Azóta gyűlölte meg *Takát*, mióta megtudta, hogy ő is a verekedők között volt, hogy valami bottal hadonászott” – mondta a fiatalember nyílt ellenségeskedéssel. – Ezért nem akarja maga elismerni *Taka* bátorságát.

– A barátomat egy rendőr verte meg. *Taka* nem tehetett ezt. Nem ugyanarról a dologról beszélünk.

– Honnan lehet azt tudni a sötétben, még hozzá mikor ilyen nagy verekedés van! – jegyezte meg gúnyosan a fiatalember.

– Akkor sem hiszem, hogy *Taka* úgy odaszózzon a fejére valakinek, hogy az megőrül, és aztán öngyilkos lesz. Hisz gyerekkora óta ismerem *Takát*, tudom, milyen gyáva.

Miközben ezeket mondtam, már nem is volt kedvem tovább folytatni ezt a céltalan beszélgetést. Fáradtság kínozta, éreztem, hogy szétáramlik bennem az ösztönös düh, ahogy a fájós fogból utálatos íz folyik szét a szájban. Újra átéltem elhunyt barátommal kapcsolatos emlékeket, s szemrehányást tettem magamnak, hogy az elhunyt érdekében az életben maradtak nevében most azt tartottam a legfontosabbnak, hogy ezzel a kis *mitugrásszal* vitatkozzam. Vajon ez nem jelenti-e azt, hogy az életben maradtak az égvilágon semmit sem tehetnek az elhunytakért? Azok után, ami minden szemmel látható ok nélkül az elmúlt hónapokban történt velem: meghalt a barátom, elkezdett inni a feleségem, az idióta gyermekemet be kellett fektetni egy elmegyógyintézetbe (vagy talán mindez már a korábbiak során felgyülemlett bennem?), olyan előérzet ragadott magával egyre világosabban, hogy én sokkal értelmetlenebb és ostobább körülmények között halok meg, mint a barátom. És akik utánam még életben maradnak, bizonyára semmi értelmeset nem fognak tudni tenni az érdekemben.

– Maga nem érti meg *Takát*, maga nem tud semmit *Takáról*! Tényleg, maga meg *Taka* egyáltalán nem hasonlítanak egymásra. Maga olyan, mint egy *patkány*! Miért akar ma itt találkozni velem? – tört fel hirtelen a lélekrázó kiáltás, azután a pedig a zokogás a fiatalemberből. Elfordultam, hogy ne lássam szánalmas, könnyes arcát, ő meg otthagzott engem, elterült az ágyon a barátja mellett, és többé egyetlen hang sem jött ki a torkán.

Megragadtam a feleségem lába mellett álló whiskys üveget, és azt a papírpoharat, amelyet ennivaló vásárlásakor az utasoknak szoktak adni a repülőtéren, és lenyeltem ezt a maró, élénkítő, bűdös lötytyöt. A feleségem mindig a legolcsóbb whiskyt szokta venni. Miközben áttüzesedett a torkom, sokáig *köhögtem*, mint egy takonykóros kutya.

– Hé, te, patkány, mit bámulod itt egész éjjel a repülőteret? Mondani akarok neked valamit, te, patkány! – szólt hozzám szenvtelenül a feleségem, aki tisztánlátását még részegségében is megőrizte. Közvetlenül a lábszára mellé ültem le, miközben óvatosan tartottam a whiskys üveget és a papírpoharat.

– Mit fogunk felelni *Takának*, ha a gyerekről kérdez majd bennünket?

– Az lesz a legjobb, ha nem szólunk semmit.

– Szerintem akkor már nem hallgathatunk, ha *Taka* megkérdezi, hogy miért iszom – jegyezte meg a feleségem, akinek a részegség szembetűnően logikussá tette a gondolkodását. – Bár az az igazság, ha a két kérdés közül valamelyikre válaszolunk, akkor ez felment minket annak a szükségessége alól, hogy a másikra feleljünk, így aztán leegyszerűsödik a probléma.

– Ha világosan felismernéd az ok-okozati kapcsolatot a két probléma között, akkor, azt hiszem, legyőznéd a gyerekekkel és az ivással kapcsolatos problémát is. *Józannak* kell lenned, ha majd egy új gyerekekkel esel teherbe.

– Ne igyál többet, az embernek *józanul* kell leélnie az életét! *Taka* majd engem is kioktat? De nekem nincs kedvem ahhoz, hogy még egyszer tanuljak! – szólalt meg határozottan a feleségem. Megtöltöttem whiskyvel a poharát. – Lehet, hogy *Taka* azt hiszi, hogy a kisbabával együtt jövőnk ki eléje?

– Az öcsém még nincs abban a korban, amikor gyerekekre gondol az ember. Hiszen még ő maga sem nőtt fel igazán!

Úgy tűnt, hogy a feleségem látja csecsemőnk árnyékát a bal térde és az én jobb térdem között. Poharát a fotel vékony karfájára helyezte, szabaddá váló kezét előrenyújtotta, s olyan mozdulatot tett vele, mintha egy dundi bebugyolált kisbaba körvonalait simogatná, s ez megerősítette zavaromat, kiúttalan felháborodásomat.

– Mégis, attól félek, hogy *Taka* egy játék Micimackót hoz ajándékba, és akkor mindannyian olyan ostoba helyzetbe kerülünk.

– *Takának* nincs arra pénze, hogy játékot vegyen. – Eközben képtelen voltam bevallani magamnak, hogy én sem szeretném, amit a feleségem sem, aki most találkozik először a sógorával, vagyis hogy nem kíván szerencsétlen csecsemőnkéről beszélni.

– Milyen típusú ember *Taka*: érzékeny vagy inkább érzéketlen?

– A rendkívüli érzékenység és a meglepő érzéketlenség sajátos módon keveredik benne. Tulajdonképpen nem az a típus, akivel a mostani helyzetben, mint családtaggal, különösen kívánatos az első találkozás. – Ahogy ezt kimondtam, az ágyon a fiatalember egész testével felém fordult, majd összegömbölyödött, mint egy támadásra kész *pincebogár*, azután krákogott egyet. Takasi gárdistája, úgy látszik, válaszra készül.

– Nem akarom, hogy bárki is faggasson! – Ment át hirtelen fellángoló, majd azon nyomban el is haló önvédelembe a feleségem, mint amikor az érzelem labdája a repülés legmagasabb pontján pattan szét.

– Hát persze, ugyan ki is faggatna téged? Nincs miért félned *Takától*. Csak attól olyan vagy feszült, mert új családtaggal való találkozás előtt állsz. Ugyan már, nincs miért félned, és valójában nem is félsz semmitől.

Próbáltam megnyugtatni a feleségemet, mert attól tartottam, hogy a bensejében rejtőző hisztérikus önostorozás vagy önsajnálát csigalépcsőjén zuhan majd vég nélkül lefelé. Aztán újból megtöltöttem a poharát whiskyvel. Hogyha a feleségem nem alszik el magától, arra kell kényszeríteni, hogy túllépje részegsége megszokott határvonalát. Ha a feleségem semmit nem aludt, sokkal rosszabb bebizonyítani neki valamit, mint bármilyen fizikai fájdalmat elviselni, legyen az fejfájás vagy hascsikarás, mert ilyenkor, mint egy bolyongó kísértet az éjszaka közepén, azt beszél be magának, amit akar. Most a feleségem legyőzte hányingerét, és újból ivott. Megerőltetem a gyenge szememet, amely felvette a harcot a sötétséggel, merőn nézem elidegenedett, belső világát figyelő arcát. Egy pillanat, és feleségem átlépte a határvonalat. Ahogyan ott csukott szemmel hanyatt feküdt, ellágyultak nyers arcvonásai, arca olyan lett, mint egy gyereké. Poharat tartó keze szinte úszik a térde feletti térben. Ahogy elveszem tőle ezt a poharat, száraz, fekete érzetű keze, mint egy halott fecske, a térdére hull. Most már alszik a feleségem. Maradék whiskyjét lenyelem, rántok egyet a vállamon, s a fiatalember példáját követve a padlón helyezkedem el (maga olyan, mint egy *patkány*), s megpróbálok beszállni az álom ingó kocsijába.

Azt álmodom, hogy egy széles út kereszteződésénél állok, amelyen expressz villamosok haladnak át. Hátam mögött hatalmas tömegek cikáznak, idegen testek, hol hátba, hol oldalba löknek szakadatlanul, aztán nyomban el is tűnnek. A járdát szegélyező fák lombjának bujasága azt az érzetet kelti bennem, hogy nyár vége van. Ez a határtalan bujaság olyan, mint a falunkat körülvevő sűrű erdők lombja. Magam mögött hagyom tehát e hiú világot, s még egy világ terül el előttem, amelyet úgy nézek, mintha vízfelülethez simulna az arcom, s onnan figyelném a medret, ezt a világot, amely mélységes nyugalomban van. Miért olyan mélységesen nyugodt ez a világ? Mert a járdán lassan sétáló emberek mind öregek.

Azok is, akik autójukban ülve az útesten haladnak, azok is, akik a bárókban, patikákban, ruhaüzletekben, könyvesboltokban dolgoznak, de a vevők is, mind öregek. Mert a sarki fodrásznál a félig nyitott franciaablakokon keresztül látszódó, nyakig fehér kendőbe bugyolált vendégek tükörképe is öreg embereket mutat, de a fodrászok is mind öregek. A fodrásznál ülő vendégek és a fodrászok kivételével mindegyik öreg mélyen a fejébe húzott kalapot visel, fekete ruhát, a lábukon pedig valami gumicsizmára emlékeztető lábbeli van. Ezek a tökéletes nyugalomban lévő öregek nyugtalan emlékeket kavarnak fel bennem, levert hangulatot teremtenek. Majd az utcát megtöltő öregek között váratlanul feltűnik elhunyt barátom és az elmegyógyintézetbe adott idióta csecsemőnk, ők is fülük tövéig behúzott kalapot hordanak, fekete ruhát és gumicsizmát. Hol előbukkannak, hol meg eltűnnek az öregek között, ráadásul a többi öreg alig különbözik egymástól, ezért pontosan nem is lehet tudni, hogy melyikük a barátom és melyikük a csecsemőnk, de ez a bizonytalanság finom érzeteim számára nem jelent akadályt. Ezek az utcát elárasztó, szótlán öregek kapcsolatban vannak velem. Kétségbeesett jajgatás tör fel belőlem, mert valamiféle láthatatlan erő nem engedi, hogy világukba behatoljak.

– Elhagytalak titeket!

De kiáltásom a fejem körül kezd keringeni, számtalan *visszhangként* száll tova, s nem tudom, elrepült-e az öregek világába vagy sem. Lassan lépkednek az öregek, nyugodtan vezetik autóikat, kitartoan válogatják könyveiket, beledermeskednek a fodrász tükreibe, örökön örökök. Elragad a szomorúság, szétszabdalja egész bensőmet. Miért is hagytam el őket? Miért nem festettem be pirosra a fejemet helyettük, nem hamvasztottak el engem helyettük, nem lett belőlem agyonütött állat, amelyet bevágtak volna az elmegyógyintézetbe a csecsemőnk helyett. Hogyan vált világossá ez számomra? Tudom, azért történt, mert nem vagyok ott velük együtt ezen a nyárvégi utcán, szótlán, fülem tövéig behúzott kalapban, fekete ruhában, gumicsizmában.

– Elhagytalak titeket!

Most már tudom, hogy mindez csak álom, de ez nem könnyíti nyomott hangulatomat, amelybe a szótlán öregek kísértetei taszítottak. Pedig éppen őket érzékelem mindennél valóságosabban.

Egy súlyos tenyér nehezedett a vállamra. Erősen behunytam a szemem, de még el sem tudtam magammal számolni, hogy miért: a vakító fény miatt vagy talán a szégyentől? Amikor összeszedtem magam, és kinyitottam a szemem, az öcsémet láttam meg, ahogy merőn nézett rám, olyan volt, mint egy vadász, medvebőr (vagy medvebőrutánzat) galléros dzsekiben, farmernadrágban. Arca szinte feketéllett a naptól, melybe a rézsín is belejárt.

– Jé! – ébresztett fel öcsém hangja.

Ahogy felkeltem, láttam, hogy szemben velem, az ágyon a mezítelen fiatal lány előrehajol, és egy sötétbarna ruhát húz fel magára. Nem volt a lányon a világon semmi egy kis bugyin kívül tél közepén, most öltözködött. A feleségem és Hosio figyelmesen nézték, mintha őrei volnának. A meztelen Momoko szánalmasnak tűnt, mint egy megkopasztott csirke, s ahelyett, hogy erotikus látványt nyújtott volna, élettelen hidegvérűség nyomait fedeztem fel benne.

– *Kikészített bőrből* varrt indiánruha, ez az egyetlen holmi, amit Amerikában vásároltam. Ahhoz, hogy megvegyem, el kellett adnom a húgom fülbevalóját.

– Aha, semmi baj! – Igyekeztem leplezni a húgomtól megmaradt egyetlen holmi odavesztése miatt érzett felháborodásomat.

– Mindig csak gond volt vele! – Szólt meg Takasi olyan arckifejezéssel, mintha valóban gondtól szabadult volna meg, miközben szinte szórakozásképpen lábával kezdte melengetni az ablak mellé lerakott, tegnapi megmaradt whiskys üveget, a piszkos vacsoraedényt, aztán teljesen elhúzta a műanyagredőnyt.

Reggel van, a felhő borította égen gyenge fehéres fény tör át. A ködfüsttel betakart repülőtéren, mint sáskahad, sorakozik a repülőgépek sűrű nyája. Itt is, csak összehasonlíthatatlanul nagyobb méretben, ahogyan az imént a meztelen fiatal lánynál, élettelen hidegvérúséget tapasztalok, s akkor értem meg, hogy ez a tegnapi ivás utáni másnaposság, a kialvatlanság miatt van, és az okát magamban kell keresnem.

Az ablakon keresztül behatoló gyenge fénytől megvilágított Momoko izgatottan forgatja fejecskéjét, amely bőrruhájának széles, kerek kivágásából kandikál ki. A ruha szinte alig takarja el farát, látszik, hogy a lány zavarban van. Momoko arcáról azonban egykedvű büszkeség is sugárzik, hiszen Takasi egyedül neki hozott ajándékot. S bár zsörtölődő hangon beszél bőrruhájáról, mégis, szavai a leplezetlen öröm dalaként szólnak.

– Az én bőröm meg ez a bőr teljesen egymásba simul! De fogalmam sincs, hogy melyik zsinórt melyik hurokhoz kell kötni, *Taka*, mintha túl sokat varrtak volna rá! Biztos az indiánok kettes számrendszert használnak, ugye? Merthogy olyan ügyesen bánnak ezekkel a zsinórokkal.

– Semmi közük a kettes számrendszerhez – szólt közbe vidáman a fiatalember, aki kissé sután próbált segíteni. – Talán csak a díszítés miatt húzták át a bőrön ezeket a zsinórokat.

– Lehet, hogy csak dísz, de akkor se szakíts le egyet sem!

A feleségem, aki az indián ruha körül összegyűlt vidám társasághoz csatlakozott, minden erejét összeszedve segített felöltözni Momokónak. Meg voltam döbbenve, amikor azt tapasztaltam, hogy a feleségem ma milyen természetesen lépett szövetségre az öcsém gárdistáival. Mialatt Takasi gépének késése miatt azt a keserű, szégyenletes álmod láttam, feleségem szinte varázslatos módon összebarátkozott a fiatalokkal. A baj, amellyel még tegnap éjjel el volt jegyezve, és amellyel engem is meg tudott fertőzni, mára csak bennem maradt meg.

– A csecsemőnk súlyos elmebeteg, végül is elmeegógyintézetben kellett elhelyezni.

– Aha, hallottam róla – válaszolta szomorúan az öcsém, ami még meg is vigasztalt egy kicsit.

– Öt héttel később elmentünk érte, de még e rövid idő alatt is annyira megváltozott, hogy sem én, sem a feleségem nem ismertünk rá a saját fiunkra. Persze ő sem ismert meg minket. Olyan volt az arca, mintha valami rettenetes dolog történt volna vele. Az volt az érzésünk, hogy visszavonhatatlanul és véglegesen abbamaradt nála minden, még inkább, mint egy halottnál. Kénytelenek voltunk otthagyni – fejeztem be halkán, nehogy a feleségem fülébe eljussanak szavaim.

Öcsém arckifejezését most pontosan ugyanaz az őszinte szomorúság jellemezte, amikor szótlánul végighallgatott, mint amikor felébredtem, a hangjában is éreztem, ahogy azt mondta szerencsétlen csecsemőnkéről: „Aha, hallottam róla.” És mivel ellenállásba nem ütközött, érzéseim titkos zugaiba is behatolt. Nem is feltételeztem sosem, hogy az öcsém képes végigszenvedni ilyen mély szomorúságot, amely érett emberre jellemző, ekkor értettem meg, hogy hozzáértem valamihez, amit Amerikában kellett átélnie.

– Már hallottál róla?

– Nem hallottam. De megértettem, hogy valami rettenetes dolog történt – mondta az öcsém, és szinte alig mozgott az ajka.

– Hallottad, hogy a barátom öngyilkos lett?

– Hallottam. Valahogy olyan különös ember volt.

Kitaláltam, hogy Takasi már mindent tud az öngyilkosság részleteivel kapcsolatban. Először hallottam fájdalmas szavakat barátom haláláról olyan ember szájából, aki majdnem kívülállónak számított.

- Úgy érzem, hogy most körülöttem mindennek halálszaga van.
- *Micu*, ha ez így van, akkor ki kell törnöd ebből a körből, és be kell jutnod az élet szférájába. Ha nem teszed, *Micu*, akkor majd át fog járni a halál mérge.
- Fatalista lett belőled Amerikában?
- Pontosan. – Az öcsém szavaitól valami véglegesen összetört bennem azáltal, hogy kitalálta: szavaimmal megpróbálom elrejtetni azt a visszhangot, melyet a bennem lévő üresség kongása váltott ki. – Gyerekkoromban is ilyen voltam, később hirtelen félretettem ezt a fatalizmust, és most megint elővettem. Nem emlékszel, hogy a húgommal fűkunyhót építettünk, és abban is laktunk? Akkoriban a halál szaga elől menekültünk, és új életet akartunk kezdeni. Hiszen mindez nem sokkal azután történt, hogy S. bátyánkat megölték.
- Nem is helyeselt, nem is mondtam ellent neki, csak néztem Takasit, s rám szegeződő tekintetében megjelent valami, ami a hitetlenséghez hasonlít, aztán ez egyre növekedett, és valami veszélyes, kegyetlen dolog lett belőle. Mindig elvesztette az önuralmát, ha valami a húga halálát juttatta az eszébe. Azonban semmi sem változott. Ahogyan egyszer az acél is eltörik, ha túl erősen hajlítják, Takasi szemében is egy pillanat alatt eltűnt ez a kezdődő fellobbanás. Újból elcsodálkoztam.
- Végül is meghalt a húgunk, de az új élet *igézete* meghagyta a maga hajtásait. Valószínűleg azért halt meg, hogy engem továbbélésre kényszerítsen. Hiszen nagybátyánk csak akkor engedett el Tokióba az egyetemre tanulni, amikor meghalt a húgunk. Ha ott maradtam volna továbbra is a faluban a nagybátyánkkal, meghaltam volna a bánattól. *Micu*, ha most nem kezdesz azonnal új életet, akkor holnap talán már túl késő lesz, nem gondolod?
- Új életet? És hol van a fűkunyhóm? – próbáltam megszabadulni az öcsémtől, de őszintén szólva az „új élet” kifejezés miatt nem tudtam közönyös maradni.
- *Micu* mostanában hogyan élsz? – kérdezte komolyan Takasi, értésemre adva, hogy jól látja határozatlanságomat.
- Rögtön a barátom halála után lemondtam az egyetemen azt az előadássorozatot, amelyet együtt tartottunk. Ezenkívül más változás nem történt.
- A bölcsészkar elvégzése óta vadállatokról szóló könyvek fordításával foglalkozom. Közülük az egyiket, amely az állatokról szóló megfigyelésekről ír, többször is kiadták, a honorárium pedig szinte elegendő arra, hogy a feleségemmel együtt tűrhetően megélhessünk belőle. Igaz ugyan, hogy a házuk rendben tartását, a csecsemő intézeti kezelésének költségeit a feleségem apja fedezi. Mivel azonban otthagytam a lektori munkát, minden valószínűség szerint mindennapi kiadásaink terhét is az apósomnak kell viselnie. Először még az ellen is tiltakoztam, hogy az apósom házat vegyen nekünk, de amióta barátom meghalt, egy cseppet sem zavar, hogy feleségem igénybe veszi az édesapja segítségét.
- És te magad hogyan élsz, az egészségi állapotoddal ugye nincs semmi baj? *Micu*, engem szinte sokkolt, amikor megláttalak itt a piszkos padlón aludni. Amint fölkelteél, kiderült, hogy az arckifejezésed, a hangod már nem olyan, mint volt régen. Őszintén szólva, *Micu*, csúszol lefelé, a szakadékba zuhansz.
- A barátom halála teljesen kizökkentett. Ráadásul ami a csecsemőnkkel történt... – helyeselt, miközben visszakoztam is.
- De nem tart ez túl sokáig? – szorongatott az öcsém. – Ha ez még tovább így lesz, akkor az arcodon, *Micu*, megjelenik a zuhanás bélyege. New Yorkban találkoztam egy nyomorék japán filozófussal, aki remete életet folytat, azért jött Amerikába, hogy Dewey követőinek nézeteit tanulmányozza, s ennek eredményeként elvesztette a saját magába vetett hitét. Te, *Micu*, nagyon hasonlítasz rá, az arcod, a hangod, de főként a habitusod, a képességeid.
- A gárdistád azt mondta rám, hogy *patkány* vagyok.
- Patkány? Ennek a filozófusnak is *patkány* volt a gúnyneve. *Micu*, nem hiszel nekem? – szórakozott mosoly jelent meg Takasi arcán.

– Hiszek – válaszoltam, miközben azon szégyenkeztem, hogy a hangomban, az arcomon sajtát magam sajnálatának jelei mutatkoznak.

Igen, egészen bizonyos, a *patkányra* hasonlítok, mint az a filozófus, aki elveszítette önmagába vetett hitét. Napkeltekor a frissen kiásott emésztőgödör mélyén eltöltött száz perc után a történetek még mindig hatással vannak rám. Elismerem fizikai és lelki hanyatlásomat, és az a lejtő, amelyen lefelé robogok, egészen bizonyosan oda vezet, ami még sokkal borzalmasabb, mint a halál szaga. Most már tudom, mi az, ami eleinte ok nélküli fáradtságként jelentkezett minden tagomban, mintha önálló életet élne mindegyik. A lelki fájdalmat nem lehet legyőzni, még akkor sem, ha a tudatára ébredünk. Éppen ellenkezőleg: egyre gyakrabban jön el. Az égető „remény” nem tér már vissza soha többé.

– *Micu*, új életet kell kezdeni! – ismételte Takasi az egyre növekvő meggyőződés hangján.

– Jó volna, *Taka*, elkezdni azt az új életet, amelyről beszélsz. Én is tudom, hogy *Micunak* mennyire szüksége volna rá – szólt közbe a feleségem, minket, testvéreket nézett hunyorogva, ahogy egymás mellett álltunk az ablak előtt.

Eközben Momoko már felöltözött, olyan volt, mint egy parányi indián menyasszony, még a bőr fejdísz is a hajába tette. A feleségem odajött hozzánk, miután segített felöltözni Momokónak. A reggeli erős fényben nagyon csinosnak látszott.

– Kár is beszélni róla, új életet szeretnék kezdeni. Most már csak egy probléma maradt: hol van a fűkunyhóm? – szólaltam meg teljesen őszintén. Úgy éreztem, szinte fizikailag szükséges a számomra a fűkunyhó zöld, élénkítő illata.

– Hagyd ott Tokiót, *Micu*, nincs kedved eljönni velem Sikoku szigetére? Egy új élet elkezdéséhez nem is lenne rossz, ugye *Micu*? – Takasi attól tartva, hogy azonnal elvetem ezt a javaslatot, tiszta erejéből megpróbált rábeszélni a dologra. – Hiszen csak ezért ültem repülőgépre, most pedig az időkülönbség miatt majd szétreped a fejem!

– *Taka*, ha Sikokura megyünk, akkor menjünk kocsival! Hárman elférünk, még ha minden holminkat bele is tesszük, szép lassan odaérünk, majd felváltva alszunk a hátsó ülésen. Vettem egy ócska Citroënt – kapcsolódott a beszélgetésünkbe a fiatalember.

– Az elmúlt két évben *Hosi* autójavítóban dolgozott. Aztán vett magának egy Citroënt. Hát, az olyan volt, mint egy halom hulladékvas, *Hosi* fogta magát, egyedül megberhelte, most meg már gurul! – egészítette ki Momoko.

A fiatalember elvörösödött, majd őszinte lelkesedéssel így folytatta:

– Amikor levél jött tőled, *Taka*, és Momoko elmesélte, hogy hazajössz, aznap bementem a műhelybe a főnökömhöz, és megemlítettem neki, hogy kilépek.

Takasi szinte megrökönyödött, amint ezt meghallotta, de ugyanakkor az arcán ösztönös gyermeki elégedettség jelent meg.

– Minden azért van, mert nem gondoltok végig alaposan semmit, ez rettenetes.

– Kérlek, *Taka*, magyarázd meg konkrétan, hogyan képzeled Sikokun az új életet? Mezőgazdasággal fogunk foglalkozni olyan serényen, mint az őseink?

– Amerikában *Taka* japán turistákat tolmácsolt, akik egy szupermarket tanulmányozása végett jöttek oda. Az egyikük a családjunk felől érdeklődött. Elkezdtek beszélgetni, kiderült, hogy az illetőnek van egy áruháza Sikokun, éppen a ti vidéketeken. *Taka* megtudta, hogy rendkívül gazdag ember, már megvásárolta az egész környéket, és régóta szeretné megvenni azt a magtárat, amely a birtokotokon van, aztán Tokióba akarja vitetni, hogy ott nemzeti jellegű éttermet nyisson benne.

– Tehát megjelent egy újdonsült kapitalista, aki megszabadít minket a terheinktől, jelen esetben egy ősi fakísértettől. *Micu*, ha beleegyezel, hogy eladjuk, akkor, azt hiszem, oda kell utaznunk, hogy ott legyünk, amikor szétszedik. Ezenkívül nagyon szeretnék végigkérdezni mindenkit a faluban arról, hogy pontosan mi történt a dédapánkkal és az öccsével. Többek közt ezért is jöttem haza Amerikából.

Abban a pillanatban nem tudtam megítélni, hogy öcsém tervének mennyi köze van a valósághoz. Még akkor sem, ha váratlanul üzletemberi tehetséget fedezett fel magában, hiszen hogyan is tudna egy öreg, félig romba dőlt falusi épületet eladni egy modern gondolkodású embernek, egy szupermarket tulajdonosának? Nemzeti jellegű étterem? Egy szánalmas, száz évvel ezelőtt épült magtárból? Kellemesen lepett meg azonban az, hogy az öcsém érdeklődik a dédapánk és az öccse között történt családi viszály felől. Még amikor falun éltünk, röviddel elutazásunk előtt, Takasi hallott valamit arról a botrányról, amely szinte pontosan száz évvel ezelőtt történt a családukban.

– A dédapánk meggyilkolta az öccsét, hogy a faluban elfojtsa a lázadást. Aztán a combjából megevett egy darabot. Ezt azért tette, hogy a helyi hatalmasságoknak bebizonyítsa, hogy semmi köze nincs a felkeléshez, amelyet az öccse szított – mondta félelemtől reszkető hangon Takasi.

Magam sem tudtam, hogy ezzel az eseménnyel kapcsolatban mi az igazság. Főként a háború alatt az a benyomásom támadt, hogy a faluban az öregek nem akarnak erre az ügyre emlékezni, sőt a családuk megpróbálta azt a látszatot kelteni, mintha semmiféle botrány nem lett volna a két testvér között. Én azonban egy másik változatot meséltem el, amelyet véletlenül sikerült megtudnom, hogy Takasit megszabadítsam a félelemtől.

– Egészen másképp történt. Dédapánk a felkelés után segített az öccsének elbújni az erdőben és azután Kócsiba menekülni. Az öccse átkelt a tengeren, eljutott Tokióba, megváltoztatta a nevét, és később hírneves ember lett belőle. A Meidzsi-reform¹ alatt több alkalommal küldött levelet dédapánknak. Dédapa azonban ezt gondosan titkolta, és akkor az emberek mindenféle hazugságot kezdtek fecsegni, olyanokat, amit te is hallottál. Hogy miért hallgatott dédapánk? Az öccse bűne miatt nagyon sok embert megöltek a faluban, a dédapánk pedig kerülni akarta a haragot, amely nemzetségünkre zúdult volna.

– Jól van, akkor menjünk fel hozzánk. Ott majd megbeszéljük a tervet is az új életre vonatkozólag – javasoltam elégedetten, és eszembe jutott, hogy a háború utáni években milyen óriási hatással voltam az öcsémre.

– Rendben van, legyen így. Hiszen arról van szó, hogy el akarjuk szállítani a magtárat, amely száz éven keresztül a nemzetségünk tulajdonában állt, úgyhogy nem árt nyugodtan megtárgyalni a dolgot.

– Ha taxival mennek, *Taka* és *Momoko* elfér a Citroënben – próbált meg a fiatalember óvatosan eltávolítani minket intim társaságukból.

– Mielőtt kocsiba szállnánk, igyunk meg egy pohár italt – javasolta a feleségem, aki teljesen megszabadult a sógora iránt érzett bizalmatlanságtól, s ügyetlenül belerúgott a cipője orrával a padlón álló whiskys üvegbe.

– A repülőgépen vásároltam egy üveg vámmentes Bourbont – sietett a feleségem segítségére Takasi.

– Csak nem hagyta fel a *józanággal*? – kérdeztem azzal a szándékkal, hogy a bálványképet az öcsém gárdistái szemében leromboljam.

– Ha csak egyetlen egyszer Amerikában az öntudatlanságig leittam volna magam, akkor valahol a sötétben biztos lepuffantott volna valaki. Mióta tartasz engem részeges alaknak, *Micu*? – Azzal Takasi előhúzott a bőröndjéből egy üveg whiskyt. – Kifejezetten a bátyámnak és a sógornőmnek hoztam.

– Úgy látom, hogy amíg aludtam, eljutottatok a kölcsönös megértésig.

– Volt rá elég időnk. Mindig hosszú és szomorú álmaid vannak, *Micu* – hátrította el a gúnyt Takasi.

– Miért, mondtam valamit álomban? – kérdeztem ijedten.

---

¹ Meidzsi-reform: 1868-tól indul meg Japán kapitalizálódása és szűnik meg a több évszázados elzártság Európa és Amerika elől. (a ford.)

– Nem hiszem, *Micu*, hogy képes lennél valaha is másnak rosszat tenni. Dédapánkkal ellentétben olyan ember vagy, aki nem tud kegyetlen lenni senkihez – nyugtatott meg Takasi.

Elvettem a feleségemtől a whiskys üveget, amelyből már előzőleg ivott, s hogy zavaromat legyőzzem, ittam egy kortyot belőle.

– Jól van, menjünk *Hosi* Citroënjével!

Az indián bőrruhás Momokót követve, akiben szinte forrt az öröm és a lelkesedés, újraegyesített családuknak megindult a kijárat felé. Én, a *patkány* külsejű, lefelé ballagó férfi, mint a legidősebb, a menet végén haladtam, s végül is rádöbbsentem arra, hogy engedelmesen megyek bele öcsém minden bizonyos kétséges vállalkozásába. Éreztem, hogy már nem tudok ellenállni neki, elhagy az erőm. Amikor mindez eljutott a tudatomig, azt akartam, hogy a korty whisky forrósága, amely bensőmet váratlanul előntötte, az égető „remény” érzésével egyesüljön. De megzavart az ébredő felismerés, amely előre látja a számtalan veszélyt, majd szertefoszlik, mert ennek az érzésnek adom át magam, megpróbálok újjászületni, miközben lemondok önmagamról.

2. Az erdő ereje

Az erdő közepén az autóbusz nagyot fékezett, mintha baleset történt volna. Elkapom a feleségemet, aki majdhogynem a földre zuhant, és eddig a hátsó ülésen aludt, mint egy múmia, hónaljától a lábujjáig plédbe bugyolálva. Visszateszem a helyére, és ijedten gondolok arra, hogy mi is történhetett volna, ha nem sikerül megfognom. Az autóbusz előtt egy fiatal parasztasszony állja el az utat hatalmas batyuval a hátán, közvetlenül a lába előtt valami állatka hever. Miután jobban megnézem, akkor fedezem csak fel, hogy ez egy kisgyerek, meztelen kis fenéke hátulról kivillog, olyan, mint két vakítóan sárga dombocska, szinte kivirít a sötét erdőből. Az erdei út, amelyet két oldalról hatalmas örökzöld fák fognak közre, meredeken fut tovább felfelé, emiatt úgy tűnik, mintha a parasztasszony és a lábainál heverő kisgyerek körülbelül harminc centiméter magasságban lebegne a levegőben. Nézelődöm, és ösztönösen balra fordulok. Hatalmas veszély érzete kerít a hatalmába, úgy tűnik, hogy a sötétben szinte ránk zuhanó szikla mögül – ilyenek látja megkínzott jobb szemem – hirtelen egy minden képzeletet felülmúló, rettenetes szörny támad reám. A kisgyerek meztelen fenéke még mindig ott virít. Megsajnálom, akárcsak őt, engem is elragad a türelmetlenség, a félelem és a szégyen.

Mintha egy mély szakadék alja futna a fejünk felett, húzódik a téli égbolt keskeny csíkja, a sötét falként összepréselt, örökzöldekkel sűrűn benőtt erdei út fölött. A délutáni ég lassan folyik el a magasban, színe megváltozik, egyre sápadtabb áradatként ereszkedik alá. Esteledik, mint kagylót a kagylóhéj, az óriási erdőt betakarja az ég. Rettenetes érzés fog el, mintha élve lenne eltemetve az ember. Bár erdőben nevelkedtem, mégis mindannyiszor, ha az erdőn keresztül jövök vissza a falumba, nem tudok elszakadni ettől a nyomasztó állapottól. Ez a lélegzetelállító állapot régen eltűnt ősöktől öröklődik most már nemzedékről nemzedékre. A hírneves hadvezér, *Csósokabe* Motocsika nyomát követve egyre mélyebben hatoltak be az erdőbe, míg végül elértek egy orsó alakú völgyet, amelynek csodával határos módon sikerült kiállnia az erdő ráneheződő nyomását, és itt telepedtek le. A völgyben csodálatosan tiszta forrásvízre leltek. Ugyanazt éreztem most, amit családuknak az az „első férfi”, aki a földönfutók kis seregének élére állt, és behatolt az érintetlen erdő sötétségébe, hogy a képzeletében lerajzolt völgyet megkeresse. *Csósokabe* mindenütt és mindenkor jelen van: ő a rettenetes szörny, egy idegen világból jött el ide. Amikor nem fogadtam szót, a nagymamám mindig úgy ijesztgetett, hogy: „előjön *Csósokabe* az erdőből!” mintha a hatalmas *Csósokabe* most is élne, s nemcsak én, a kislány, de a nyolcvanéves nagymama is hallaná hangjának dübörgését...

Már vagy öt órája jött velünk a busz a falunkhoz legközelebb eső városból. A hágónál lévő útkereszteződésnél minden utas a tengerpartra tartó autóbuszra szállt át, engem és a feleségemet kivéve. A mi buszunk, amely a környéki városból indul, először keresztülmegy a sűrű erdőn, majd eléri a völgyet, s a benne eredő folyó folyásával párhuzamosan ereszkedik lefelé, aztán újból kikanyarodik a hágót és a tengerpartot összekötő országútra, s végül megérkezik ebbe a lepusztult világba. Szinte belehasít az ember szívébe a fájdalom, ha belegondol, hogy az az út, amelyen az erdő sűrűjén át jöttünk, végül is ebbe a pusztulásba vezet. A komor zöld erdő, amely szinte feketének látszik a hatalmas cédrusoktól, fenyőktől és ciprusoktól, merőn bámul rám, aki olyan vagyok, mint egy *patkány*, s akit a feltört út segítségével sikerült fogságba ejteni.

A lehajtott fejű parasztasszony ajkának gyors mozgását láthatom csak, amint súlyos batyujával hátrafelé nyomul. A gyerek feláll, gyorsan felhúzza a nadrágját, megszemléli az ürülékét, majdhogy bele nem lép a cipője sarkával. A parasztasszony abban a pillanatban fültövön vágja. Aztán durván meglöki a gyereket, aki most mind a két kezével a fejét fogja, hogy kivédje a következő csapást, miközben az asszonnyal együtt a busz felé indul. Miután az új utasok felszálltak, a busz rohan tovább az erdő ránehezedő szótlanágában. A parasztasszony és a gyerek megérkezik a busz végébe, s a közvetlenül előttünk levő ülésen foglal helyet. Az anya az ablaknál, a gyerek pedig a szélen, a busz belsejében végigfutó közlekedőút mentén ül le, a fából készült karfába kapaszkodik, a helyünkről csak a gyerek rövidre nyírt frizurájú feje, beteges arcszíne, parányi profilja látszik. A feleségem ivástól kivörösödött *szilvaszemeivel* figyelmesen szemléli a gyereket. De a kisfiúnak még az én ellenséges tekintetemet is el kell viselnie. A feje, bőrének színe legsúlyosabb emlékeimet idézi fel. Ez a rövidre nyírt frizura, ez a vértelen, méreggel telítődött arc képes az örületbe kergetni főként egy olyan embert, mint a feleségem, akinek túltelítődtek az érzékei, és már csak egy apró lökésre van szüksége, hogy darabjaira hulljon szét. Ez a látvány ahhoz a naphoz visz bennünket vissza, amikor csecsemőnk fejéről daganatot távolítottak el.

Aznap reggel a műtő folyosóján várakoztunk a feleségemmel a betegszállító lift előtt. Végül kitarult az ajtó, feltűnt előttünk a lift fémdoboza, de a zöldrácsos belső ajtó csak nem akart kinyílni, bármennyire is igyekezett az ápolónő.

– A baba nem akarja, hogy megoperálják – szólalt meg a feleségem, miközben hátrahúzódott, mintha félelmében el akarna szaladni, ugyanakkor viszont mindenképpen látni szeretné, hogy mi történik a dróthálós ajtó mögött.

Mintha nyári lombok árnyai volnának, a zöld homályon keresztül a kerekeken guruló kiságyban meglátjuk gyermekünk fejét, leborotválták: akárcsak egy bűnözőét. A bőre élettelenül fehér, mintha liszttel szórták volna be, szemhéját szorosra zárta, olyan, mintha ráncos volna. Amikor lábujjhegyre állva bekukucskálok, hogy megnézzem a fejét, már nem látszik tehetetlennek, élettelennek, a fejéhez tapadó, vérrel és agyvelővel telített daganat is kitaróan és makacsul éli az életét. A daganat eluralkodik mindenben. S bár a szervezetnek csak egy része, mégis megmagyarázhatatlanul, ellentmondást nem tűrő módon érezteti erejét. Ki tudja, talán mi ketten a feleségemmel, akik életet adtunk a gyermekünknek és ennek a daganatnak, amely a szervezettől függetlenül jött létre, egy reggel arra ébredünk, hogy a fejünkön életerős kinövések jelennek meg, s az agyunk és a daganatok között sebesen, élettől duzzadva, szüntelen körforgásban hatalmas mennyiségű kocsonyás agyvelő kering. És akkor nekünk is leborotválják a fejünket, mint a bűnözőknek, s minden biztonnyal a műtőbe visznek. Az ápolónő egy határozott mozdulattal belerúg a rácsos ajtóba. Ettől a csecsemő nagyra nyitja sebszerű, fogatlan sötétpiros száját, és elkezd sírni. Akkoriban még ki tudta magát fejezni a sírás segítségével.

– Az orvos azt mondta, hogy visszaadja a gyermekünket, de valahogy az az érzésem, hogy helyette az eltávolított daganatot kapjuk meg – sóhajt fel mélyről a feleségem, amikor a műtő súlyos ajtaja mögött eltűnik a nővér a gyerekekágyal.

Akkor értettem meg igazán, hogy a feleségem sokkal erőteljesebben érzékeli, mint a sápadt, becsukott szemű csecsemő, a vérrel telt daganat létének valóságát. A gyerek műtétje tíz órán keresztül tartott. Ezalatt mindketten rettenetesen elfáradtunk a várakozástól, eközben engem három alkalommal hívtak be a műtőbe, hogy vért adjak neki. Amikor utoljára vettek vért tőlem, és megpillantottam a csecsemő fejét, amelyben saját vére és az én vérem keveredett, az volt az érzésem, mintha a feje valamiféle forró húslevesben főne. Agyamban, amely teljesen eltompult a vérveszteségtől, a gyermek daganatának eltávolítása úgy maradt meg, mintha engem operáltak volna, és éles fájdalmat éreztem a valóságban is. Csak nagy nehezen tudtam elfojtani magamban, hogy meg ne kérdezzem a türelmesen operáló orvosokat: nem fosztanak meg engem és a fiamat valami olyasmitől, ami valóban fontos volna a számunkra? Aztán visszakaptuk a csecsemőt, akinek csupán egyetlen egy emberi reakciója maradt, hogy nyugodtan néz ránk barna szemével, aztán azt is érzékelnem kezdtem, hogy valamilyen idegközpontot eltávolítottak belőlem, és hogy ez az állandó tompultság örökös tulajdonságommá lett. Különbözik az a veszteség, amit a műtét okozott, nemcsak nekem és a gyermekemnek volt világos, hanem a legérthetőbben a feleségemben tudatosult.

Amikor a busz beér az erdőbe, a feleségem egy lapos üveg whiskyt kezd csendesen iszogatni. Az utasok szemében – a helyi lakosok szigorú szabályai szerint – ez botrányízű dolognak számít, de most nincs kedvem ahhoz, hogy feleségemet visszatartsam. Bár mielőtt lefeküdt volna, elhatározta, hogy az új életet a faluban *józanul* fogja elkezdni, így az üveget a maradék whiskyvel együtt kihajította az ablakon. Reménykedem, hogy ez volt az utolsó részegség, amely elaltatta a feleségemet. De most, amikor meglátom, hogy felébredés után véreres szeméből milyen érzés sugárzik, ahogyan egy parasztasszony fiának a fejét nézi, elvesztem minden reményemet, hogy valaha is képes lesz új, *józan* életet kezdeni. Azt kívánom, hogy feleségem ne hogy túlzottan bánatba essen attól a megrázkódtatástól, amelyet a csecsemő daganata miatt most újra át kell élnie, de meggyőződésem arról, hogy ez hiábavaló kívánság. Feleségem lélegzése szaggatottá, hörgővé válik. Látszik rajta: már sajnálja, hogy kidobta a whiskys üveget.

A kalauznő, hogy egyensúlyát megtartsa, hasát kitolja, és a busz végébe jön. A fiatal parasztasszony ügyet sem vet rá, szemöldökét szigorúan felhúzva kibámul az ablakon. A gyerek sem törődik a kalauznővel, de ahogy jobban figyelem, látszik rajta, hogy egyre feszültebb lesz. Valószínűleg a parasztasszony azért ült le a fiával a mi közelünkben, hogy minél távolabb legyenek a kalauznőtől.

– A jegyeket – figyelmezteti őket a kalauznő.

Először a parasztasszony figyelembe sem veszi a felszólítást, de aztán feltör belőle a szóáradat. Fel van háborodva, hogy a hágótól a völgyig fizetnie kell, hiszen a távolság kétharmadát gyalog tették meg a gyerekekkel. Ha nem fájdult volna meg a gyerek hasa (ahogy ezt kimondja, a parasztasszony jól megrázza a farkfába kapaszkodó fiút), akkor végig gyalog tették volna meg az utat. A kalauznő elmagyarázza, hogy az új tarifa szerint éppen a hágótól a völgyig terjedő útért kell fizetni a legolcsóbb jegyet. Mivel ez a vonal nincs megterhelve, az autóbuszvállalat új tervezetet dolgozott ki. Itt is ugyanaz a szabály van érvényben, mint az erdőt megkerülő lejtős út esetében. A kalauznő logikája, úgy tűnik, megsemmisítőleg hat a parasztasszonyra. Pirosposzgás, mindeddig haragos arcán egyszerre ravaszkos mosoly jelenik meg, szavai döbbenetet s ugyanakkor nevetést váltanak ki belőlem. A fiatal parasztasszony hangosan kuncogni kezd, s megkönnyebbült hangon így szól:

– Most nincs pénzem.

A kisfia továbbra is sápadtan, idegesen ül a helyén. A kalauznő megtorpan, újból tehetetlen falusi kislány lesz belőle, visszamegy a vezetőhöz megtanácskozni, hogy mit tegyen. Abban reménykedem, hogy a parasztasszony kuncogása feloldja ezt az általános feszültséget, amely kihat rám és a feleségemre is. Feléje fordulok, rámosolygok, s ekkor veszem észre, hogy a nyakát libabőr borítja, szeme szinte villámokat szór, ahogy a kisfiú fejét nézi, mintha forróságot

lövellne ki magából. Tanácstalan vagyok, mert tudom, hogy baj lesz. Egész bensőm robbanásra kész, mintha tűzijáték akarna feltörni belőlem. Miért nem állítottam le a feleségemet, amikor a whiskys üveget kidobta? Annál a döntésnél maradok, amely először az eszembe jut.

– Leszállunk a buszról. *Taka* a megállóban vár minket, megkérjük a kalauznőt, hogy mondja meg: jöjjön elénk a kocsival.

A feleségem ernyedten, mint egy bűvár, aki a víz ellenállásával hadakozik, lehajtott fejjel, kételkedve néz rám. Érzem, hogy nem tud dönteni a benne fészkelő félelem és az attól való félelem miatt, hogy az autóbusból az erdő közepébe vezetik. Az erdőtől való félelem egyre növekszik benne, ezért nem várom meg, míg véglegesen az üléshez cövekeli, megpróbálom rábeszélni, miközben magamat is figyelem, és úgy látom, hogy én is szeretnék elfutni mielőbb ettől a leborotvált fejű, sápadtkék bőrű parasztfiútól, aki a mi csecsemőnk pontos mása.

– És ha nem érkezett meg a távirat, és *Takáék* nem jöttek ki elénk?

– Még ha végig gyalog kellene megtennünk az utat, éjszakára akkor is elérnénk a völgyet, látod, még ez a kisfiú is elgyalogolt volna – válaszoltam.

– Akkor jól van, én is szeretnék leszállni – felelte, mint aki megragadja a legapróbb segítséget, bár kényelmetlen nyugtalansága még nem csitult. Megkönnyebbültem, s ugyanakkor sajnáltam őt. Odahívtam a kalauznőt, mert még mindig a vezetővel beszélgetett, közben, természetesen szándékosan, továbbra is a paraszttasszonyt és a fiát tartotta szemmel, akiknek *most nincs pénzük*.

– A buszmegállóban, a völgnél az öcsém fog várni bennünket, nem adná át neki a csomagjainkat? Kérem, mondja meg, hogy autóval jöjjön elénk. Merthogy mostantól gyalog szeretnék megtenni az utat – magyaráztam, de a kalauznő zsírpárnás szeme ostoba kételkedéssel tekintett rám, amitől megszeppentem, mert világossá vált a számomra, hogy nem sikerült elég meggyőző okot kitalálni ahhoz, hogy egy másik emberrel megértessem magam.

– Felkavarta a gyomromat a busz – sietett a segítségemre a feleségem, de a kalauznő továbbra is kételkedően nézett ránk. Igyekezett olyan arckifejezést vágni, mintha megértette volna, amit mondok, de valójában ügyet sem vetett a magyarázatomra.

– Az autóbusz nem megy be a völgybe, mert az áradás elvitte a hidat – magyarázta a kalauznő.

– Áradás, télvíz idején?

– Még nyáron, az áradás elvitte a hidat.

– És nyár óta nem történt vele semmi?

– Új megálló van a híd innenső végében, ott majd megáll a busz.

– Akkor az öcsém ott fog várni bennünket, Nedokoronak hívják – mondtam a kalauznőnek. De miért nem javították meg a hidat télig, amikor még nyáron vitte el az áradás?

– Értem, hogy miről van szó: kocsival gyűnnek ki maguk elé – szólt közbe a paraszttasszony, aki önkéntelenül is fültanúja volt a beszélgetésünknek. – Ha véletlenül mégsem lennének ott a megállóban, akko' a kisfiam majd beszalad Nedokoro úrhoz Kurajasikibe!

A paraszttasszony tévesen Kurajasikinek nevezi azt a magaslatot, ahol a házunk áll. Húsz évvel ezelőtt is ugyanezt a hibát követték el a játszótársaim, pedig ez pusztán annyit tesz: magtár. Ma már ilyet nem épít senki. De akárhogy is van, végül is megnyugszom. Ha netalántán estig az erdőt kell járnunk, olyan megpróbáltatás lenne a feleségem számára, hogy bizonyára az izgalom újabb magvait ültetné el a szívében. Amikor pedig beköszönt az éjszaka, leereszkedik a köd, és az áthatolhatatlan fekete erdő kibírhatatlan félelmet borít reá.

Amikor ott maradtunk az erdei úton, a távolodó busz hátsó ablakában még láttuk, hogy figyel bennünket – fej fej mellett – a paraszttasszony és a kalauznő. A paraszttasszony fia biztosan még ugyanúgy ül ott a helyén, sápadtan, a karfába kapaszkodva, és még az ablakon sincs kedve kinézni. Meghajlással búcsúztunk el tőlük, mire a kalauznő barátságosan integetett felénk, a fiatal paraszttasszony pedig újból kuncogni kezdett, ujjait begörbítette, és kezével kissé illetlenül megfenyegetett minket. A dühtől és a szégyentől elpirultam, megbántott feleségem

azonban egész lényével éppen azt bizonyította, hogy megszűnt benne az eddig nyomasztó érzés. A pszichológia területeinek széles skálájából a feleségemet az önkínzás vágya jellemzi. Bizonyos szempontból ezt a szükségletet elégítette ki a kisfiú, akinek ugyanúgy volt leborotváltva a feje, ugyanolyan petyhüdt volt a bőre, mint a mi csecsemőnknek, és aki együtt élhetett fiatal édesanyjával. Összehúzzuk magunkon a télikabátot, és megindulunk a hulló levelekkel borított, vörös vulkanikus földbe vajt erdei úton, a párás, hideg, számtalan illattal teli szél az arcunkba fúj. Ahogy lábunkkal megérintjük a leveleket, mindig előbukkan a csupasz föld, amely olyan rikítóan vörös, mint a göte hasa. Arra gondolok, hogy már nem vagyok olyan, mint gyerekkoromban: rettegek ettől a vörös földtől. Gyáva és gyanakvó ember lettem, olyan, mint egy *patkány*, s most megpróbálom újra összekötni azokat a szálakat, amelyek valamikor az erdőhöz fűztek, s természetes dolog, hogy az erdő ezt hitetlen szemmel nézi. Rendkívül élesen érzékelhető ez a számomra, mert mikor egy hatalmas madárraj vijjogva száll el az óriási fák felett a magasban, úgy érzem, mintha a vörös föld rabul ejtené lábaimat.

– Miért nem mondta *Taka*, mikor telefonon beszélünk, hogy a hidat elvitte az áradás?

– Amikor telefonáltunk, *Takának* ezerféle dolgot meg kellett beszélnie, ugye? Hiszen olyan megrendítő eseményekről számolt be, ezért nincs abban semmi különös, hogy a hídjavításról megfélekedzett – sietett megvédeni Takasit a feleségem.

Takasi két héttel korábban indult el a faluba, mint mi. Gárdistáival együtt Citroënjén nagy autótúrát szervezett. Takasi és Hosio szinte megállás nélkül, éjjel-nappal felváltva vezettek, leszámítva azt az egy óracskát, amíg a kocsit a Sikokura menő kompra tették. Így aztán három nap alatt megérkeztek a völgybe, a falunkba. A feleségem és én telefonon beszélünk Takasival, aki a postáról hívott fel minket, tőle tudtuk meg a szinte megrázó hírt, ami első benyomásként érte a faluban. Az eset egy középkorú parasztasszonnyal történt, akit *Dzsinnnek* hívnak, és aki a mi birtokunkon lakott, s ezért cserébe ügyelnie kellett a birtokra, és megművelhette a földet. Még akkor vettük magunkhoz *Dzsint*, amikor Takasi megszületett, hogy a dajkája legyen. Azóta is ott élt a házunkban, és nem mozdult el onnan soha. Közben férjhez ment, gyerekei születtek, akikkel együtt továbbra is ott élt minálunk.

Amikor Takasiék a völgyben megbúvó falu közepén, az előljáróság előtt megálltak a Citronnel, és csomagjaikkal megrakodva megindultak a házunk felé a keskeny, meredek, hatalmas kövekkel borított ösvényen, *Dzsin* férje és fiai lélekszakadva jöttek le eléjük. Takasiékat el-borzasztotta véznaságuk és bőrük beteges szürke színe, de különösen a fiúk külseje váltott ki döbbenetet: nagy halszemük a közép- és dél-amerikai szegénysorsú gyermekeket juttatta eszükbe. És ezek az erőtlenné látszó, gyenge fiúk megragadták Takasiék csomagjait, s olyan gyorsan, mint egy álom, föl vitték a házig. *Dzsin* szomorú férje mélabús hangon, amit dühös hangnak is gondolhatott volna az ember, megpróbált valamit elmagyarázni Takasinak. Rettenetesen szégyellte azonban a dolgot, és Takasi csak annyit értett az egészből, hogy mielőtt *Dzsinnel* találkozna, szeretné elmondani, hogy mi is történt valójában vele. Eközben *Dzsin* férje nagy nyomatékkal kihúzott a zsebéből egy, a helyi lapból kivágott, négyrét hajtott újságcikket, és megmutatta Takasinak. A piszkos, a hajtásoknál összegyűrődött papírdarabon egy nagy fényképet lehetett látni, amely bizonyára megzavarta aznap az újság tördelőjét. Takasi megdöbben a látványtól. A kép jobb oldalán a fényképezőgép, mintha esküvői kép lett volna, *Dzsin* elgyötört családját örökítette meg nyári ruhában, mesterkélten pózba merevedve. A kép egész bal oldalát *Dzsin* elhízott, kövér alakja töltötte be. Virágmintás kreppruhában, mint egy európai fújtató kovács, bal kezére támaszkodva félig ült, félig feküdt. Mindannyian, beleértve őt magát is, szomorúan, türelmesen és feszült figyelemmel néztek maguk elé.

A NAGYBÉLŰ PARASZTASSZONY

A gyomor egész álló nap követelődzik

„Férjje, csak dolgozz, dolgozz!”

Nemrég jutott a tudomásunkra, hogy Japán legkövébb asszonya megyénkben lakik. Kanagi Dzsinn asszony, megyénk délkeleti részén, az erdős övezetben, Ókubo faluban él. Negyvenöt éves, férjezett, négy gyermek édesanyja. Magassága átlagos: 153 cm, testsúlya a 132 kg-ot. Mellbőssége 120 cm, csípőbőssége 120 cm, karbőssége 42 cm. Korábban Dzsinn asszony nem volt így elhízva. Hat évvel ezelőtt még csak 43 kg-ot nyomott, ami tulajdonképpen még soványnak is mondható. A tragédia hat évvel ezelőtt következett be, amikor is egy napon keze-lába hirtelen görcsbe rándult, majd elájult. Néhány óra leforgása után magához tért, de azóta a múlhatatlan és csillapíthatatlan éhség nem hagyja nyugodni. Ha nincs a szájában valami étel, a szervezete nem képes normálisan működni. Ha egy kicsit később kap enni, zokogásban tör ki, remegés fogja el, azután elveszti eszméletét.

Most óránként eszik. Először felkeléskor elfogyaszt egy fazék főtt zöldséget, maniókát és árpával kevert rizst. Ebédig kölesből vagy rizslisztből készült gombócot eszik, majd ebédre ugyanazt kapja, amit reggelire. Vacsoráig óránként gombócokat fogyaszt, vacsorára pedig egy fazék tengeri moszatot, szárított retket, főtt zöldséget, maniókát, árpával kevert főtt rizst eszik. Ez a mindennapi fejadagja. Hihetetlenül nagy étvágya miatt súlya megháromszorozódott az elmúlt hat évben. Súlya napjainkban is tovább növekszik.

Kövéréseinek legnagyobb áldozata Dzsinn asszony férje. Egyáltalán nem könnyű előteremteni ennyi ennivalót, amire a gyomrának szüksége van. A gombóchoz szükséges kölesliszt és rizsliszt ára már önmagában is tekintélyes összeg. Igaz ugyan, hogy Dzsinn asszony varrással maga is megkeres egy keveset, de ahhoz képest, amennyit a gyomra megkövetel annyi, mint csepp a tengerben. A községi elöljáróság, hogy a házaspár helyzetén segítsen, rendszeres havi segélyt állapított meg, de még ez is kevés.

DZSINN ASSZONY NYILATKOZATA:

„Nem tudok sokáig állni, 15 perc után elfáradok. Még varrni se tudok annyit, amennyire szükség volna. Szinte egész nap csak ülök. Nem vagyok képes felszállni egy autóbuszra, teherautót kell fogadni, ha a Vörös Kereszt kórházba kell bemennem. Nem tudok éjjel aludni, rettenetes álmaim vannak.”

Takasi igencsak elkeseredett, amikor Dzsinn férje elmondta, hogy pénzszerzés miatt el kellett adnia a birtok főépületét az elemi iskola tanítójának, de abban megállapodott vele, hogy amíg Takasiék a faluban tartózkodnak, arra az időre megkapják az iskola épületének ügyeleti szobáját, ha ez így Takasiéknak megfelel. Dzsinn férje számára talán ennek elmondása volt a legnehezebb feladat.

Dzsinn a bejárattól távol, a földön ült egy sötét sarokban, látszólag nem volt nyomott hangulatban a rászakadt szerencsétlenség miatt, folyton folyvást csak azt ismételte: „Micsoda szégyen! így meghízni!” Micu, ha akartok Dzsinn számára ajándékot venni, akkor az lesz a legjobb, ha egy nagy doboz gombócot vagy valami ehhez hasonlót hoztok!

Még elutazásunk előtt a feleségem meglátogatta az édesapját, és elmesélte neki ezt a történetet, mire az apósom, hajlott kora ellenére azon ritka emberek egyike, aki megőrizte magában azt a képességet, hogy egyszerre érzékelti tudja a helyzet tragikus és komikus voltát, így aztán Takasi szavait megfogadta és egy cégnél féltucat doboz gombócot rendelt, és elküldte hozzánk. A feleségem meg én csak azután indultunk útnak, amikor az ennivalóval teli csomag megérkezett „Japán legkövébb asszonyának” címezve.

Azt az utat, amelyen a feleségemmel haladunk, két oldalról erdő fogja közre, s emiatt végtelenül egyhangúnak tűnik. Mivel csak egy szemmel látok, elveszítettem térérzékelő képességemet, így aztán úgy érzem, mintha egy helyben topognánk.

– Mintha az ég alja pirosodna, de az is lehet, hogy azért látom így, mert vörösek a szemeim? Különből attól, hogy véresek a szemeim, a tárgyaknak nem kell vörösnek látszani, ugye, *Micu*?

Felnézek. A fák fekete óriásoknak tűnnek, és olyan illúzió fog el, hogy mindkét oldalról kiszorítanak, de a szürke ég keskeny csíkja rózsaszínes pirosban játszik, és ez már nem illúzió.

– Alkonyodik. Különből is, már nem piros a szemed.

– *Micu*, egész életemben városban laktam, nem alakult ki bennem az a képesség, hogy felismerjem, hogy ez a szín az alkony színe – magyarázza feleségem. – A szürke és a piros így egymás mellett az orvosi lexikont juttatja eszembe, ahol az agy fényképe ilyen színű.

A feleségem még mindig a szomorú emlékek körében bolyong: a buszban utazó leborotvált fejű kisiútól a mi gyermekünk fejéig, majd a megsérült tartalmú koponyáig. Szeméből teljesen eltűnt a részegség jele, most már egyik sem véres, olyan, mint két sötétszürke színű gödör. És az arcüre, csupa apró pikkely, mint az erdő ciprusfáinak levele. Ahogy mindez forgószeleként végigszáguld az agyamban, számban a félelem sós ízét érzem.

Egy dzsip jön velünk szembe, s mint egy dühös fenevad, felkavarja a földet és a száraz leveleket. A dzsip közeledése helyreállítja a térérzékelésemet: megszabadulok attól a képzettől, mintha egyhelyben topognék.

– *Taka* eljött értünk!

– De miért nem a Citroënnel? – kérdezem kételkedve, hogy ezzel megtorpanásra készítsem a feleségemet, akinek hangjából hamisítatlan öröm sugárzik, miközben most már én is észreveszem a felénk röpködő dzsipben a rég nem látott fenegyereket, *Taka* alakját.

– Ez *Taka*, hidd el, *Micul* – próbál meggyőzni a feleségem.

A dzsip öt lépésnyire tőlünk vörös porfelhőt ver föl, majd orral a száraz fűvel benőtt útszegélybe fúródik, oldalt egy fának ütközik, aztán ugyanilyen sebességgel hátrahatol, végül megunja ezt az ide-odahangálást, és megáll. A feleségem rögtön kisiklik a karjaim mögül, melyeket ostorként oldalra emeltem, hogy a felénk száguldó dzsiptől megvédelmezzem. Abban reménykedtem, hogy Takasi ezt nem veszi észre, amint az ülésbe süppedve kihajol az ablakon.

– Szia, Nacu-csan², szia, *Micu* – köszöntött minket Takasi fesztelenül, aki vállára vetett kapucnis esőköpenyében olyan volt, mint egy tűzoltó.

– Köszönöm, *Taka* – mosolygott rá az öcsémre a feleségem, akinek a buszban feledett élénksége e pillanatban éledt fel újra.

– Igaz, hogy tönkrement a híd?

– Igaz, meg aztán a Citroën még a völgyig úgy-ahogy elkecmergett, de azt már nem bírta volna ki, hogy idáig eljusson. Kölcsönkértem a dzsipet az erdésztől. Még emlékezett rám. A dzsip mellé ráadásul még ezt az esőköpenyt is odaadta – jegyezte meg egykedvű büszkeséggel Takasi. – *Micu*, te ülj hátra, Nacu-csan, neked jobb lesz itt elől.

– Köszönöm, *Taka*.

– A csomagokat majd Hosio felviszi. Az a fontos, hogy valahogy keresztülvigye a hídon, a túloldalon már lehet a Citroënt használni.

Miközben ezeket mondta, Takasi ugyanolyan óvatosan, mielőtt velünk találkozott volna, elindította a dzsipet.

– Mi van *Dzsinnel*?

– Amikor megláttam, szinte sokkolóan hatott. Az alakja egyszerűen borzalmas, de az arca, fiatal és kellemes benyomást kelt. A hozzá hasonló negyvenéves nőkhöz képest a faluban még vonzónak is mondható. Haha. Hiszen a legkisebb gyerekekkel már akkor lett terhes, miután meghízott, tehát a férjének tetszik több mint száz kilós felesége!

– Biztos rettenetes az élete, ugye?

---

² csan: japán becézőképző (a ford.)

– Nem kelt olyan borzasztó benyomást, mint az újságikkben. Különben az újságíró, akárcsak engem, a férje rettenetesen szomorú arca tévesztett meg. A szomszédok elárasztják mindenféle ennivalóval. Nem tudom megérteni, hogy lehet az, hogy a szűkmarkú falusi emberek már hat éve egyre hordják neki az ételeket. Amikor S. bátyánk osztálytársával, a kolostorfőnökkel találkoztam, feltettem neki ezt a kérdést, mire azt felelte, hogy úgy tűnik, megéri a falu lakóinak. Amikor szerencsétlenül járt falubelijüknek, akinek súlya már több, mint száz kilót nyom, ennivalót adnak, az étellel együtt Istennek szánt kéréseiket is átnyújtják. Egy olyan ember, mint *Dzsin*, akit titokzatos, gyógyíthatatlan betegség támadott meg, áldozati báránnyá válik, és így magára vállalja a falu lakosai számára kirótt összes bajt és szerencsétlenséget, ez a dolog lényege! Így magyarázta nekem a szerzetes. A papnak filozofikus hajlama van. Olyan ember lett belőle, aki lelki felelősséget vállal mindazért, ami a falusiakkal történik. *Micu*, jó lenne, ha te is találkoznál vele. A legintelligensebb ember a környéken – mesélte Takasi. Ez a magyarázat rendkívül világosnak tűnt a számomra. Az áldozati bárány gondolata, amely megváltja a völgy lakóinak összes bűnét, egy mélyen elásott emléket támasztott fel bennem.

– *Micu*, a bolond *Gíre* emlékszel még?- fordult hozzám Takasi abban a pillanatban, amikor éppen futó emlékemnek szerettem volna megálljt parancsolni.

– Az erdőben lakó *Gíre*, a remetére gondolsz?

– Igen. Amikor beköszöntött az éjszaka, a bolond *Gí* mindig lefutott a völgybe.

– Persze, hogy emlékszem. Az igazi neve Giicsiró volt. Jól ismertem. A völgyben lakó gyerekek közül sokan csak elbeszélés alapján hallottak a remete *Gíről*. Néhányan farkasembernek tartották, mert nappal aludt az erdőben, és csak éjszaka járkált a faluban. De mivel a házunk éppen az erdő és a falu között van, minden este láthattam, ahogy *Gí* leereszkedik a völgybe a hatalmas kövekkel borított úton – magyaráztam a feleségemnek, aki nem vett részt a két testvér, kettőnk beszélgetésében. – *Gí*, mint egy elvadult kutya, félelmetes gyorsasággal futva ereszkedett le a lejtőn. Mindig megnéztem, hogyan távolodik, és éppen akkor borult rá az éj a völgyre, amikor alakja végleg eltűnt a látóhatáron. *Gí* csodálatos érzékkel volt megáldva, mert mindig akkor ereszkedett le a faluba, amikor már csak a nappal és az éjszaka közti parányi fény világított. Emlékszem, örökké szomorú volt, szemlesütve, lehorgasztott fejjel járt és mindig sietett.

– Találkoztam *Gível*, a remetével – jegyezte meg Takasi, lelkesedésemet lehűtve. – Valamilyen ennivalót akartunk szerezni az éjszaka kellős közepén, ezért aztán a kocsival bementünk a faluba. Nappal elfelejtettünk bevásárolni. A szupermarket azonban be volt zárva, a többi üzlet a tönk szélén áll, egyik sem tartott nyitva, végül is egyetlen dolog sikerült csak nekünk: találkoztunk *Gível*.

– Ne viccelj, a remete *Gí* még él? Akkor nagyon-nagyon öreg lehet! Milyen furcsa, hogy egy bolond, aki az erdőben lakik, ilyen hosszú ideig képes élni!

– Annál is inkább, mert *Gí* nem is látszik olyan öregnek. Igaz, hogy sötétben találkoztam vele, nem nézhettem meg alaposan, de alig látszott többnek ötven évesnél. Egyáltalán nem tűnik bolondnak, csak a kis füle alapján gondolja az ember, hogy gyengeelméjű. *Gít* érdekelte az autónk, és előbújt a sötétségből. Momoko üdvözölte, mire *Gí* ünnepélyes komolysággal bemutatkozott neki: én vagyok *Gí*, a remete. Amikor megmondtam neki, hogy Nedokoro fia vagyok, azt felelte, hogy emlékszik rám, egyszer még beszélgetett is velem. Sajnos, én egyáltalán nem emlékszem *Gíre*.

– *Gí*, a remete velem beszélt. Amikor S. bátyám a leszerelés után hazajött, *Gí* egy alkalommal felkeresett bennünket, és elbeszélgetett a bátyámmal meg velem. *Gí* azért jött el hozzánk, hogy pontosan megtudja, vége van-e a háborúnak. *Gí* valójában attól tartott, hogy elviszik katonának, ezért menekült az erdőbe, ő volt az egyetlen a faluban, akit nem vittek el katonának. S. bátyánk elmagyarázta, hogy nincs semmi értelme a rejtőzködésnek, de *Gí* már nem tudott visszatérni a falusi életbe. Ha ez városban történt volna, akkor a háború után *Gíből* hőst csináltak volna. De

falun egy bolond, aki egyszer elmenekült az erdőbe, újból már nem lehet tagja a faluközösségnek. A háború közepétől az egész falu úgy tartotta számon, mint egy bolondot, így aztán a háború után is bolondnak kellett maradnia – mondtam. Megrohantak a távoli múlt kedves emlékei, hatásuktól egészen ellágyultam: igazán nem is gondoltam volna, hogy *Gí*, a remete még él! S ilyen rettenetes körülmények között!

– És *Gí* még most is tele van erővel, energiával, igazi erdei szupermen, haha! Amikor elbúcsúztunk *Gítől* és a falut körbejárva visszafordultunk, a reflektor fényénél *Gí*, a remete csodálatos ügyességgel ugrándozott, mint egy igazi nyúl, azután eltűnt a szemünk elől. Azt hiszem, azért ugrándozott, mert minél hamarabb el akart bújni a fény elől, de az is lehet, hogy előttünk szeretne volna bemutatni ügyességét. Szeretetre méltó bolond, haha!

Emlékszem gyerekkoromból, hogy a falunak mindig megvolt a maga bolondja. Neuraszténiásoknak, félkegyelműeknek se szeri, se száma, de amolyan igazi bolond, akit az egész falu annak tartott, mindig csak egy volt. Az soha nem esett meg, hogy kettő lett volna, de olyan sem fordult elő, hogy nem volt egy bolond se. Ebben bizonyára a völgy lakóinak társadalmi sajátossága rejlik: csak egy bolond lehet, akit mindenki elfogad, mint környezetük szükséges alkotóelemét. Ahogyan királyból is egy van, azt hiszem, a falu lakosainál is mindig cserélődik a falu bolondja, ezt több alkalommal is megfigyelhettem. A háború után azonban e nélkülözhetetlen személyiség szerepét *Gí*, a remete vállalta magára. A környékbeli városi csendőr ideutazott, hogy *Gí*, a remete ügyét kivizsgálja. A falubeli tartalékos katonák szövetségének tagjai hajtóvadászatot rendeztek az erdőben, s tán azért, mert igazából egyikük sem kereste komolyan, vagy talán amiatt, hogy a repkénnyel és borostyánnal benőtt, átjárhatatlan, mocsaras erdei bozót akadályozta a felderítést, mindenesetre *Gít* természetesen nem sikerült elfogniuk. A csendőr várt a községi előljáróság előtti téren felhúzott ponyva alatt (én a birtokunk kőkerítésén helyezkedtem el, és elejétől a végéig mindent láthattam), *Gí* anyja pedig majdhogynem térdén csúszott a teret körülvevő, piros-fehér kerítés előtt, és egész álló nap keservesen zokogott. De másnap, miután a csendőr elment a faluból, mint a többi falusi asszony, mosolyogva beállt dolgozni.

Gí, a remete elvégezte tanulmányait, és a tanító mellett segédkezett, egyike volt azoknak, akiről a faluban azt mondták, hogy „nevelésben részesült”. Egyszer részeg katonák, ezek az egyenruhás törvénysértők csapdát állítottak, hogy az éjszaka közepén a völgyben ennivalót kereső *Gít* elkapják. Néhány nappal később egy reggelen a téren, a falusi demokratikus mozgalom hirdetőtábláján egy vers volt látható, melyet *Gí*, a remete vetett papírra. Igaz ugyan, hogy S. bátyám szerint a verset Mijazava Kendzsi³ írta, de nemrég vásárolt összegyűjtött munkái között ezt a verset nem sikerült megtalálnom.

Összegyűltetek, s engem kővel dobáltatok,
nektek könnyed szórakozás csak,
nekem azonban halál, –
ajkatok bezárult,
s elsápadt különös arcotok.

Amikor a hirdetőtábla előtt a zsvajgó tömegben állva elolvastam ezt a verset, arra gondoltam, hogy vajon kik lehetnek azok, akikhez *Gí*e szavakat intézi: „nekem azonban halál”, és kikre céloz, akiknek különös arca elsápad, megkérdeztem S. bátyámat is, akinek azonban felelet helyett ajka bezárult, és elsápadt különös arca, miközben dühösen rámnézett, öklét felemelte, és elkergetett.

– Megkérdeztem *Gít*, hiszen az utóbbi időben az emberi erő egyre jobban behatol az erdőbe: rosszabb lett-e a remeteélet. *Gí* azonban határozottan elutasította a feltételezésemet. Nem,

---

³ Mijazava Kendzsi (1896-1933) ismert japán költő (a ford.)

válaszolta, az erdő ereje egyre gyorsabban növekszik. Hamarosan az erdő ereje elnyeli a völgyben lévő falut. És valóban, az utóbbi időben az erdő ereje fokozatosan megnövekedett, és egyre-másra kiszorítja a völgyet, ennek bizonyítéka, erősítette meg állítását, hogy az erdőben található folyó minden ötvenedik évben tönkreteszi a hidat. Ha abból indulunk ki, hogy *Gí*, a remete, bolond, akkor nincs valamiféle furcsaság a bizonyítási módszerében?

– Nem hiszem, hogy bármi furcsaság volna benne, *Taka* – szólt közbe beszélgetésünkbe a feleségem, aki eddig csak hallgatott. – Mióta felültem az autóbuszra, egyre csak azt érzem, hogy fokozatosan nő az erdő ereje. Úgy gondoltam, hogy meg is fojt, és majdnem elájultam. Ha én lennék *Gí*, a remete, többre tartanám a hadsereget, mint ezt iszonyatos erdőt.

– Nacu-csan, talán tetszik neked *Gí*, a remete – jegyezte meg Takasi. – Azt mondják, hogy az az ember, aki ilyen élesen érzékeli az erdő iszonyatát, ellenpólusa annak, akinek elment az esze, és az erdőbe menekült, de ebből a szempontból a pszichológia téved, mert szerintem ugyanabba a típusba tartoznak.

Végre most, közvetlenül Takasi dzsipje előtt, el tudtam képzelni magamnak, micsoda virágok nyílhatnának, ha minden akadály nélkül hagynám fejlődni a félelem bimbóit, melyek feleségem durva, érdes boréhoz tapadtak. Megszakítottam az asszociációk láncát, és megpróbáltam magam elé rajzolni azt a képet, amelyen megtévelyült feleségem rohan az erdőben. Eszembe jutott, mit ír Janagida Kunio⁴ a nőkkal kapcsolatban: „Szinte teljesen meztelenek, csak egy rongyot tekernek a csípőjük köré, hajuk piros, szemük kékes fényvel csillog”. Majd így folytatja: „Lehetséges, hogy nagyon komoly problémák adódnak abból, ha a szülés utáni lelki zavarok következtében a falusi asszonyok elmenekülnek az erdőbe.”

– A völgyben lehet whiskyt kapni, *Taka*? – kérdeztem, mert felébredt bennem az önfenntartás ösztöne.

– *Taka*, *Micu* megakadályozza, hogy a *józanok* közé kerüljek.

– Nem, most én szeretnék inni. Te csak nyugodtan csatlakozz *Taka józan* gárdistáihoz.

– Engem most csak egy dolog nyugtalanít: vajon el tudok-e aludni whisky nélkül vagy sem. Hiszen esténként egyáltalán nem azért iszom, hogy részeg legyek. *Hosi* nem szenvedett álmatlanságban, amikor abbahagyta az ivást?

– Öszintén szólva nem tudom pontosan, hogy *Hosio* sokat ivott-e vagy sem. Az is lehet, hogy soha nem nyelt le egy korty italt. Talán *hósi* múltjával szeretne eldicsekedni, de hát olyan fiatal, hogy semmiféle hőstettet még nem követhetett el!” – mondta Takasi. „Hallottam, hogyan beszélt szexuális problémákról *Momokónak*. Nem volt egymással viszonyuk, de azt képzelte, ha már a tudorok öntudatával magyarázatot ad ezzel a problémával kapcsolatban, az már hősiességnek számít, haha!

– Akkor nincs más választásom: a segítségetek nélkül, önállóan kell megpróbálnom *józannak* maradni – jegyezte meg szomorúan a feleségem, iszonyúan bánatosan hangzó szavaira azonban senki sem válaszolt.

A szél fúvásától egy irányba hajló hatalmas fák csúcsainál bekandikáló égbolt keskeny csíkja sötétvörös színű, mint a megégett bőr. Az erdei út fölött megmozdult az alacsonyan elterülő köd. Mint mérges kipárolgás, az utat körülvevő erdő mélyéről tör fel, s lassanként eléri a dzsip kerekeit. El kell hagynunk az erdőt, mielőtt a köd szemmagasságig emelkedik! Takasi óvatos magabiztossággal fokozza a sebességet. Amint a dzsip elhagyja az erdőt, egy fennsíkra érünk, ahonnan messzire látni. Megállítjuk a dzsipet, körülnézek, amennyire a szemem enged: a sötétvörös ég háttérében feltűnik az orsó alakú völgy, melyet feketéllő, komor erdő Vesz körül. Az út, amelyen jöttünk, éles kanyart tesz meg a fennsíkon, majd egészen a völgyig lefelé vezet a lejtőn, azután köves út lesz belőle, amely keresztülmegy a hídon, egészen a faluig, végül a folyónál egy másik út szeli át, amely a völgy másik végéből indul ki, megkerüli a fennsíkot, és a tengernél ér véget. Ha a fennsíkról nézi az ember, úgy látszik, mintha az út a szemközti

⁴ Janagida Kunio (1875-1962) japán néprajztudós (a ford.)

emelkedőre futna, majd eltűnne, mint homokban a folyó, ahol az erdő kezdődik. Fentről még a parasztházak, a mezők, a megművelt földek is parányinak tűnnek. Mindent elfojt a völgyet körülvevő, hatalmas, sűrű erdő. És valóban, igaza lehet a bolond remetének, a völgy nagy nehézségek árán létezik csak, mert az erdő ereje el akarja nyelni. Sőt az a benyomás alakul ki, hogy a síkság viszonylagos *létezéséhez* képest fák *nem léteznek* e meglehetősen kicsi, orsó alakú területen. Az embert olyan érzés ejti rabul, mintha csak az erdő élne itt valóságos életet, és kezdi azt hinni, hogy a völgyet hatalmas tető borítja. A völgyet átszelő folyónál felemelkedik a köd, a falusi házak pedig olyanok, mintha a ködtenger mélyére süllyedtek volna. A házunk a hegy tetején áll, körülötte viszont minden homályosnak, haloványnak látszik, csak a magas kőkerítés, miként egy fényes fehér folt, válik külön. Meg akartam mutatni a feleségemnek, hol is van a házunk, de hirtelen éles, elviselhetetlenül fájdalmas szúrást éreztem a szememben, és többé már nem tudtam abba az irányba nézni.

– *Micu*, gyerünk, hátha sikerül whiskyt kapni – szólal meg félénken a feleségem, hogy a nyugalmat helyreállítsa.

Takasi érdeklődéssel néz rám és a feleségemre.

– Sokkal jobb lenne vizet inni. Van itt egy forrás, a falusiak azt mondják, hogy ennek az íze a legfinomabb az egész erdőben. Ha csak ki nem száradt – próbálom elcsábítani a feleségemet.

A forrás nem száradt ki. Kicsit távolabb az úttól, a fákkal benőtt emelkedő lábánál ered, egy csöppnyi tócsa közepén, még két tenyér is elfedi. Az összegyűlt felesleges víz kis vájatot mosott ki magának, innen folyik le a völgybe. A pocsolya mellett új és félig tönkrement tűzra-kőhelyek: belülről a füst koromfeketére festette a földet és a köveket. Gyerekkoromban én is raktam itt tüzet a társaimmal, még ennivalót is készítettünk. Az úgy volt, hogy minden gyerek kiválasztotta, melyik csoportba tartozik, és hol akar táborot ütni, vagyis minden évben a falusi gyerekek átmehettek az egyik csoportból a másikba. Csak kétszer egy évben, tavasszal és ősszel játszottunk ott, és aludtunk az erdőben, de a csoport, amelyet egy alkalommal a gyerekek létrehoztak, megmaradt egész évre. És nem volt annál borzasztóbb és szégyenletesebb, ha valakit elkergettek a csoportjából. Ahogy a tócsára hajoltam, hogy igyak a forrásvízből, hirtelen az az érzés ragadott magával, hogy ugyanazokat a kavicsokat látom, amelyeket gyerekkoromban. Kis kerek kavicsokat, szürkéket, vöröseket, fehéréket, amelyek szinte fénylettek a tócsa fenekén, mintha magukba szívták volna a nap tüzeit, látom a homokot, amely a felszín apró rezdülésére felkavarta egy picit a vizet, s éreztem, hogy húsz évvel ezelőtt ugyanúgy néztem ezt a vizet, mint most. Megdöbbenő hitelességgel tapasztaltam – bár ez lehetetlen –, hogy a szakadatlanul felbuggyanó víz is teljesen ugyanaz, mint akkor volt. És úgy tűnt, hogy az az én, aki most a forrásvíz fölé hajlok, és az az én, aki mint kisgyerek régen itt térdepeltem nem ugyanaz; és a két „én” között nincsen semmiféle kapocs, semmiféle kapcsolat, és az itt guggoló „én” teljesen más, és az én igazi énemhez valójában nincs semmi köze. A mostani „én”-nek az igazi „én”-nel nincs *identity*⁵. És nincs mibe megkapaszkodnom sem belül, sem kívül. A tócsában fel-felcsobban a feltörő forrásvíz, s ugyanakkor felhangzik a vád: *patkány* vagy! Becsukom a szemem, s nagyot kortyolok a friss vízből. Ínyem összehúzza, nyelvemen vér ízét érzem. Felállók. A feleségem, mintha én a forrásvízhez való jogot személyesíteném meg, engedelmesen követi példámat, és a zubogó víz fölé hajlik. De most mindketten, a feleségem, akárcsak én, először vagyunk az erdőben, és teljesen idegen számunkra ez a forrás. Megremegek. A metsző hideg átjárja tudatomat. A feleségem is megremegek, miközben feláll, megpróbál mosolyogni, jelezve, hogy ízlett a víz, elkékülő ajkát széthúzza, így aztán csak vicssorítást lehet látni. Vállunk egymáshoz ér, mindketten reszketünk a hidegtől, szó nélkül visszamegyünk a dzsiphez, Takasi behunyja a szemét, hogy ezt a szálnalmas látványt ne lássa.

---

⁵ identity – azonosság, egyezés (ang.) (a ford.)

Ezután a sűrű, tömör ködben leereszkeünk a völgybe. Amikor a dzsip kikapcsolt motorral óvatosan gurul lefelé, a nagy csöndben csak a kerekekről felpattanó kavicsok zöreje hallatszik, no meg a szél, ahogy az autóponyvát csapkodja; s amint a meredek lejtőn egyre lejjebb érünk, az erdei utat felváltja a völgybe vezető köves út, a ritkuló erdőben a vörösfenyők közt feltűnedeznek hatalmas tölgyek és bükkök, melyeknek elszáradt levelei zörögve hullanak alá. Úgy látszik, mintha a magas fák csúcsáról lehulló levelek, melyeket oldalról a szél ereje cibált meg, nem lefelé zuhannak, hanem vízszintesen lebegnek, s közben folyton folyvást hallani a zizegésüket.

– Nacu-csan, tudsz fütyülni? – kérdezte komolyan Takasi.

– Tudok – válaszolta óvatosan a feleségem.

– A falusiak haragszanak, ha a sötétség beállta után fütyül valaki. *Micu*, emlékszel még erre a völgyben elterjedt tabura? – kérdezte Takasi a jelenlegi hangulatomnak megfelelő komorsággal.

– Persze, hogy emlékszem. Amikor beköszöntött az éjszaka, és fütyült valaki, azt mondták, hogy kijönnek az ördögök az erdőből. A nagymama pedig mindig azt ismételte, hogy eljön *Csósokabe*.

– Igen? Én meg most, hogy idejöttünk a völgybe, azt vettem észre, hogy sok mindent elfelejtettem. Máskor meg úgy tűnik, mintha emlékeznék, de persze, nem vagyok biztos benne. Amerikában gyakran hallottam ezt a szót: *uprooted*⁶, és én is visszajöttem a völgybe, hogy újból gyökeret eresztek, mert végül is gyökértelen voltam, olyan fű, amely elvesztette a gyökerét, vagyis most is *uprooted* vagyok. Itt és most új gyökereket kell eresztenem, és érzem, hogy ehhez megvan a megfelelő tevékenységi terület is. Pontosan még nem tudom, hogy ez micsoda, de egyre erősödik bennem az a meggyőződés, hogy éppen a tevékenység a legfontosabb. Hogy visszajöttem a szülőföldre, természetesen önmagában még nem jelenti azt, hogy a gyökereim éppen itt vannak. *Micu*, lehet, hogy azt gondolod, hogy ez szentimentális fecsegés, de hát a fűkunyhó nem maradt meg – folytatta Takasi korának egyáltalán nem megfelelő hangnemben, végtelenül fáradtan. – Jaj, majdnem meg is feledkeztem *Dzsinről*. Ha nem hízott volna meg ennyire, akkor sem biztos, hogy felismertem volna. Amikor *Dzsin* emlékezni kezdett arra, hogyan dajkált engem, és sírvafakadt, megijedtem, mert nem tudtam, mit fogok csinálni akkor, ha ez az ismeretlen kövér nő felém nyújtja majd dagadt ujjait, hogy megsimogasson velem. Persze nem akartam, hogy *Dzsin* megérezze ellenszenvemet és félelmemet.

Már éjszaka volt, mire leértünk a völgybe. Előttünk a használhatatlan híd, amely attól görbült meg, hogy a vasbeton támasztékok egy része tönkrement, más része megdőlt, ideiglenesen lefektetett deszkapallóval pótolták, melynek végénél ifjú barátaink kétségbeesetten dudáltak nekünk, de a sötétben alig lehetett észrevenni a Citroënt. Takasi, miután visszavitte az erdésznek a dzsipet és a gumiköpenyt, most vadászdzsekijét viselt, melyet még Amerikából hozott magával, szánalmasnak és kicsinek látszott benne. Megpróbáltam elképzelni magamnak, hogyan játszotta el az amerikaiak előtt a diákmegmozdulás bűnbánó résztvevőjének szerepét. De hát mégis, én vagyok az, és nem az öcsém, akinek hallania kell a völgyből koromfeketének látszó erdő feldübörgő hangját: „Olyan vagy, mint egy *patkány!*” Amikor minden erőmet megfeszítve tartom a feleségemet, hogy együtt keljünk át az ideiglenes pallón, hervadozni kezdenek bennem az öröm csírái, mert visszajöttem a völgybe. Alulról, a víz sötét felszíne felől fúvó szél hideg túsúrással arcomba hatolnak, be kell csuknom egyetlen látó szememet. Egyszerre a hátam mögül, alulról valamilyen madárhangokat hallani.

– Tyúkok. A koreai település romjain falusi fiatalok egy csoportja foglalkozik a tartásukkal.

A tengerhez vezető útnál, a hídtól úgy száz méternyire lefelé, a völgyben meghúzódó falutól bizonyos fokig elszigetelten néhány épület húzódik meg. Korábban koreaiak lakták, akiket

---

⁶ uprooted – gyökerestől kitépelt, eredeti környezetéből kiszakított (a ford.)

erőszakkal hurcoltak ide erdei fakitermelés céljából. Körülbelül a híd közepéig érünk, és elhallatszík hozzánk a tyúkok kotkodácsolása, mivel a hang semmiféle akadályba nem ütközik.

– Hogy lehet, hogy ilyen későn kotkodácsolnak?

– Azt mondják, több ezer is van belőlük, jó, hogy éhen nem halnak. Biztos az éhség miatt kotkodácsolnak.

Feleségem a karomban továbbra is reszketett.

Igazi vezető nélkül a falusi fiatalság semmire se képes. Kezüket, lábukat nem tudják összerakni, ha nincs közöttük olyan típusú ember, mint a dédapánk öccse. Maguktól képtelenek arra, hogy kimásszanak egy rossz helyzetből – mondta Takasi leplezetlen utálattal. – Ahogy a völgybe visszajöttem, és itt kezdtem el lakni, rögtön tudtam, hogy milyenek az itteni emberek, *Micu*.

3. „Hát minden-minden e világon Alomba ködlő furcsa álom?”⁷

A völgyben az első nap reggelén körülfoztuk a tűzhelyet, éppen reggeliztünk a deszkapadlón ülve, amely a konyhánál kezdődött, ott volt a kályha, mellette vastag fafedéllel fedett, vízzel teli dézsa állt, amikor egyszerre négy elcsigázott arcú kisgyerek jelent meg, fejük formája csúcsára állított háromszögre emlékeztetett, melyből csak nagy szemüket látta meg az ember; sorbanállva néztek bennünket. A feleségem odahívta őket, hogy egyenek velünk, de abban a pillanatban a gyerekek egyszerre sóhajtottak fel, és azt válaszolták: – Pfüj, ilyen ételt nem eszünk. Aztán a legidősebb egy üzenetet adott át nekem, hogy *Dzsin* akar velem beszélni. Az előző este már találkoztam *Dzsinnel*, úgy volt, ahogy Takasi elmesélte: valóban nagyon kövérnek látszott, de néhány testrésztől eltekintve egyáltalán nem lehetett alaktalannak mondani. Kövér arca olyan volt, mint a sápadt, fehér telihold, folyton könnyező, homályos, szomorú halszeme kimeredt. A régi *Dzsint* csak e szemek csillogásából lehetett volna felismerni. *Dzsinnnek* állatszaga volt, s feleségem, aki vérszegénységben szenvedett, elég hamar rosszul kezdte magát érezni, úgyhogy gyorsan elbúcsúztunk. De csak Hosio és Momoko tettek panaszt, akik hosszabb ideig látták *Dzsint*. Arcuk belevörösödött, ahogy orrukat befogták, állandóan oldalba bökögették egymást, így is alig bírták visszafojtani a nevetést, körbejárták *Dzsint*, hogy alaposan megszemléljék, miközben *Dzsin* gyerekei gyűlölettől égő szemmel alig tudták visszatartani felháborodásukat. Ma reggel ez a négy elgyötört gyerek visszautasította a kínálást, lehet, hogy talán azért, mert tegnap a két nevetlen fiatal kinevette az anyjukat. Amint az étkezés véget ért, Takasi elvitte a feleségemet és a barátait, hogy a magtárat belülről is megmutassa, én pedig a gyerekek kíséretében átmentem a barakkba, ahol *Dzsin* és a családja lakott.

Nos, *Dzsin*, hogy aludtál? – kérdeztem a bejáratnál megállva, *Dzsin* pedig a félhomályban, ugyanúgy, ahogy tegnap este, kövér, kerek, szomorú arcát felém fordította.

Körülötte számtalan csupor és mindenféle agyagedény sorakozott, azt hihette volna az ember, hogy fazekas árukkal kereskedik; nyaka kövér redőiből tokáját megemelte, s bánatosan nézett felfelé, miközben szótlanul gondolataiba merült. A vállam fölött betörő reggeli napfény robosztus térdeire esett, s nagy nehezen vettem csak észre, hogy kezére támaszkodva félig ül, félig fekszik egy durván összetákolt óriási padon, amely felfordított nyeregpre emlékeztetett. Még előző este tévedésből a sötétben *Dzsin* testrészeinek gondoltam ezt a kúpalakú edényre hasonlító fekhelyet, amely mellett kényelmetlen helyzetben guggolt a férje, készen arra, hogy

---

⁷ „Is all that we see or seem / But a dream within a dream?” (Edgár Allan Poe; ford.: Kosztolányi Dezső) (a ford.)

bármikor felpattanjon a helyéről, miközben olyan arckifejezéssel hallgatott, mint akinek a szavába vágta. *Dzsin* lesoványodott, töprengő férje szótlanul, szinte készenléti állapotban ült ott, s *Dzsinnek* csak egy fáradt mozdulatot kellett tennie, hogy kívánságát kifejezze, férje máris felugrott, hogy szürke színű hajdina gombóccal megetesse a feleségét. Mintegy öt percet vett igénybe, míg feleségemmel *Dzsin*t meglátogattuk, s ezalatt úgy tűnt, hogy nemcsak csillapítatlan étvágyáról van szó, hanem arról is, hogy megmagyarázzák a helyzet szomorúságát.

Dzsin kifújta a hatalmas mennyiségű levegőt, és szomorúan mondta, miközben ellenségesen nézett rám:

– Dehogy aludtam! Pocsék álmom volt! Azt álmodtam, hogy nincs házam! – jegyezte meg. Rögtön tudtam, hogy *Dzsin* miért akart velem találkozni, s hogy a szomorú arccal mellette guggoló férje miért néz szüntelenül rám.

– Csak a magtárat szedik szét és szállítják Tokióba, a főépületet és a barakkot senki sem akarja bántani.

– Biztos a földet is eladják – faggatózott tovább *Dzsin*.

– *Dzsin*, a lakásokkal nincsen semmi probléma, a föld, a főépület és a barakk pedig úgy marad, ahogy van, értsd már meg!

Dzsin és férje arcán különösebb megnyugvást ugyan nem vettem észre, de a négy gyerek, akik a szülők mögött álltak, és figyelmesen néztek rám, egyszerre mosolyogni kezdtek, s meglepéssel vettem tudomásul, hogy a nyugtalanság megszűnt *Dzsin* családjában.

– Hát a sírokkal mi lesz, Micuszaburó úr?

– Mi lenne, ugyanúgy ott maradnak, ahogyan voltak.

– S. úr hamvai még mindig a templomban vannak – jegyezte meg *Dzsin*. Még egy ilyen rövid társalgás is kifárasztotta, szeme körül sötét karikák jelentek meg, hangja rekedtessé vált, mintha a torkában számtalan lyuk volna, amelyen keresztül át kell préselnie a levegőt. A szokványos emberi nemtörődömség miatt ilyen torz *Dzsin* alakja. Amikor elfordítottam róla arcomat, minden sajnálkozás nélkül arra gondoltam: attól fog majd meghalni, hogy megszakad a szíve. És valóban, *Dzsin* elmesélte Takasinak: érzi, hogy közeleg a halál, és azon izgatja magát, hogy elhízott testét hogyan préselik majd be a krematórium kemencéjébe.

– Mióta *Dzsin* meghízott, semmit sem tud dolgozni, úgy érzi, hogy számára az élet értelmetlen, csupán csak azért él, hogy tovább hízzon, és nincs elég ereje, hogy a naponta lenyelt mérhetetlen mennyiségű ételről lemondjon. Ha az alaktalanságig elhízott negyvenöt éves nőtől folyton csak azt hallani, hogy *hiáavalók* falánkságának napjai, az már jelent valamit. *Dzsin* semmin sem töpreng, tulajdonképpen maga is úgy érzi, hogy az élete minden szempontból *hiáavaló*, és reggeltől estig csak hízik a töméntelen mennyiségű ennivalótól. *Dzsin* pesszimista vilásképe teljesen megalapozott – mondta Takasi együttérző hangon.

– S. bátyám hamvait majd elhozzuk a templomból. Úgyis szeretnék elmenni a templomba, hogy a pokol képét megnézzem. Majd ma elmegyek – ígértem meg, és elhagytam a barakkot.

– Ha S. úr élne, nem adná el a magtárat, egész biztos! Micuszaburó úr, maga a gazda! Mér teszi, mééér csinálja eztet!” – hangzott fel a hátam mögött *Dzsin* halk, rekedtes hangja, szavait azonban elengedtem a fülem mögött.

Elmentem megkeresni öcsémeket a magtárban, a főépület és a barakk közé beszorított udvar mélyén. A magtár minden ajtaja tárva-nyitva állt, a tűzvédelem miatt lakkal borított vastag bejárati ajtó, és az összes belső fémhálós és faajtó is. Körbejártam a földszinten található két helyiséget, s rögtön szembeötlött a szilfagerendák feketesége és a falak fehérsége; a szobák reggeli fényben ragyogtak, de egy lélek sem volt ott. Bent a keresztgerendákon és szemöldökfákon ejtett kardvágások nyomát kezdtem vizsgálgatni. Ugyanolyan rettenetes képet nyújtottak, mint gyerekkoromban. A belső helyiség bemélyedésében függő legyezőn már alig lehetett felismerni a gyerekes ákombákomokat, a barna alapon tussal írt ábécét. A jobb alsó sarokban John Mang neve teljesen elhalványult már, azóta van itt, mióta S. bátyám húsz évvel

ezelőtt olvasni tanított. Dédapánk keresztülment az erdőn, és titokban elindult a kócsibeli Nakanohamába, ahol egy emberrel találkozott, aki Amerikából jött vissza, és ott bujkált, mesélte S. bátyám. Akkor kapta ajándékba dédapánk ezt a legyezőt, amelyre az ábécét írták.

Az emeletről lépések zaja hallatszott. Elindultam felfelé a keskeny lépcsőn, halántékomat azonban alaposan bevertem egy kiálló gerendába, felkiáltottam a fájdalomtól. Vak szemem sötét sivárságában a lángoló szikrák tűzijátékként villantak fel. Eszembe jutottak az elektromos töltésű részecskék nyomai a Wilson-kamrában, s hogy szigorúan tilos volt bemenni a magtárba. Zavaromban megtorpantam, s tenyeremmel letöröltem arcomról a vérrel kevert könnyet. Halántékomhoz szorítottam egy zsebkendőt, amikor az emeletről Takasi feje bukkant elő:

– *Micu*, mindig így csinálod, ha Nacu-csan idegen férfival van együtt, udvariasan kopogsz a falon, és mindezek után még nyugodtan várakozol? Igazi mintaférjnek számítasz a házasságtörőknél – tréfálkozott Takasi.

– A gárdistáid?

– A Citroënt javítják. Az 1960-as évek ifjúságát nem érdeklik a tartógerendák. Még a magtáron sem lepődtek meg, pedig nincs párja az egész erdős vidéken” – fordult Takasi a mögötte álló sógornőjéhez, s úgy dicsekedett a nemzetsége tulajdonában lévő épülettel, mint egy kisgyerek.

Felmentem az emeletre, ahol feleségem felszegett fejjel a konzolokon nyugvó hatalmas szilfagerendákat szemlélte, és ügyet se vetett rám, holott a vér egyre folyt a halántékomból. Mindig megmagyarázhatatlan szégyen fogott el, ha beütöttem a fejemet, így aztán még örültem is annak, ha mégsem figyeltek fel rá. Végül nagy lelkendezve a feleségem szólalt meg:

– Micsoda gyönyörű nagy gerendák, talán még száz évet is kibírnak.

Ereztem, hogy feleségem és Takasi feltűnően izgatott lelkiállapotban van. Úgy sejtettem, hogy az öcsém által kimondott „házasságtörő” szóra valahol a magtár szarufái között alig észrevehető visszhang válaszolt. Ennek a sejtésnek azonban nem volt semmi alapja. Mióta a csecsemőnkkel a szerencsétlenség megtörtént, a feleségem minden szexuális vonzalmat kitörölt a tudatából. Ami a szexualitás kérdését illeti, a testi közelség mindkettőnk számára kölcsönös undort és fájdalmat jelent. Természetesen sem a feleségem, sem én nem akartuk ezt szándékosan. Valójában azonban mi utasítottuk el.

– Az erdőben biztos rengeteg ilyen hatalmas szilfát lehet találni, és igazán nem nehéz házat építeni, ugye?

– Nem egészen így van. Dédapáméknak valóban nagyon sokat kellett dolgozni ahhoz, hogy ez a magtár így felépüljön. Meg aztán ez az épület különlegességnek számít – jegyeztem meg fátyolos hangon, miközben megpróbáltam ügyelni arra, hogy feleségem ne vegye észre, milyen nehezemre esik leküzdeni a halántékomon ejtett seb miatt érzett fájdalmat. – Ami például a szilfákat illeti, rengeteg volt belőlük, viszont a falu gazdaságilag a tönk szélén állt, miközben lényeges események történtek abban az időben, amikor a magtár épült. Az azonban biztos, hogy az építkezésnek különös jelentősége volt. Éppen az építkezés évében, télen, amikorra elkészült a ház, tört ki a parasztfelkelés.

– Fantasztikus.

– Mivelhogy a felkelés lehetőségére már korábban számítani lehetett, dédapánk tudta, hogy szükség van egy tűzbiztos épületre.

– *Micu*, én egyszerően undorodom dédapánk előrelátó és körültekintő konzervativizmusától. Biztos ezt érezhette az öccse is. Hiszen ő igazi harcos volt, és ő lett a parasztfelkelés vezére is. Minden elavult dolgot ellenezett, és tulajdonképpen megelőzte korát.

– Miért, *Taka*, dédapánk nem előzte meg a saját korát, amennyiben az öccséhez hasonlítjuk? Valójában ő volt az, aki elindult Kócsiba, hogy megismerkedjék az új eszmékkal.

– Nem az öccse ment el Kócsiba? – erősködött Takasi. – Dédapánk azonban nem akarta ezt bevallani, és tudatosan meghamisította a tényeket.

– Ez nem így van. Dédapánk volt az, aki először Kócsiba ment, nem pedig az öccse. Az öccse később, csak a felkelés után menekült el Kócsiba, és nem jött vissza többé onnan soha, van egy ilyen feltételezés is – igyekeztem bizonyos fokú rosszindulattal megcáfolni Takasi szándékolt állításait. – Könnyen be lehet bizonyítani, hogy a két testvér közül minden kétséget kizárólag dédapánk kelt át az erdőn, és találkozott John Mandzsiróval, aki új eszmékkel ismertette meg. Miután hazaérkezett, John Mandzsiró mindössze egy évig élt Kócsiban, 1852 és 1853 között. Az 1860-as lázadás idején dédapánk öccse nem lehetett több tizenhét-tizenkilenc évesnél, akkor viszont mindössze tízéves korban kellett volna az erdőn átkelnie. Ez persze képtelenség.

– De az erdő belsejében éppen dédapánk öccse tisztított meg egy bizonyos területet, hogy ott felkészítse a parasztyerekeket a felkelésre, és a Kócsiban megismert új eszmék segítségével sajátította el az ehhez szükséges tanítási módszereket – jegyezte meg bizonytalanul Takasi. – Mit gondolsz, hogyan adhatta volna át dédapánk, aki a felkelés leverőihez csatlakozott, a tanítás módszereit azoknak, akik a felkelést előkészítették? Lehetségesnek tartod, hogy a felkelést az ellenségek együtt készítik elő?

– Miért ne? – mondtam kimérten, de magam is éreztem, hogy a hangom túl éles. Már gyerekkoromban megszoktam, hogy szembeszállók Takasival, aki a dédapánk öccséről mindig a hős harcok dicsőfényében szeretett beszélni.

– *Micu*, csak nem vérzik megint a fejed? Most is beütötte valahol? – kérdezte a feleségem és a halántékomat figyelte. – Miért izgatnak ennyire ezek az álomszerű régi történetek? Ugyanakkor teljesen közömbös vagy amiatt, hogy a sebedből vér folyik.

– Az álomszerű régi történetekben is vannak igen fontos dolgok – mondta Takasi, aki most először nézett rosszúl a feleségemre.

Feleségem elvette tőlem a zsebkendőt, letörölte a vért, majd benyálazta az ujját, és bekente vele a sebet. Az öcsém úgy szemlélte az egészet, mintha valamiféle érzéki, intim érintést látott volna. Azután bizonyos távolságtartással, hogy egyikünknek se kelljen a másikhoz érnie, mindhárman szóltanul leereszkedtünk a lépcsőn. A magtár egyáltalán nem volt poros, s mégis egy bizonyos idő elmúltával az embernek az az érzése támadt, mintha porréteg tapadna az orrlíkaihoz, és az orra liszttel lenne teletömve.

Késő délután Takasi, a feleségem meg én a két fiattal együtt elmentünk a templomba, hogy S. bátyám hamvait hazahozzuk. *Dzsin* gyerekei már hamarabb odaszaladtak, és abban reménykedtem, hogy a főépületben, mint Buddha születésnapján is, láthatjuk majd a poklot ábrázoló képet, dédapám adományát. Lementünk a községi elöljáróság előtti téren parkoló Citroënhez, az ócska tragacs körül a falusi gyerekek vidáman szórakoztak, ujjal mutogattak a jobb fülem fölött éktelenkedő ragtapaszra. Nem fordítottunk rájuk figyelmet, csak a feleségem volt kedélyes hangulatban: már előző este óta nem ivott egy korty whiskyt sem, szinte újjászületett, még örült is a gyerekek gúnyolódásainak, melyek az eldöcögő Citroën nyomában hangzottak fel.

Amikor a kocsi megérkezett a templom udvarára, a szerzetes, S. bátyám osztálytársa, éppen egy fiatalemberrel beszélgetett. Rögtön észrevettem, hogy a pap arca cseppet sem változott, most is olyan, amilyennek emlékezetem megőrizte. Rövidre nyírt ősz haja, egészségtől kicsattanó, jóságot sugárzó, mosolygós arca sima volt akár egy tojás, egy aprócska ránc sem látszott rajta. Az elemi iskola tanítónőjét vette feleségül, de miután az egész völgy nyíltan azt pletykálta, hogy a tanítónő gyerekkori barátjával folytat viszonyt, az asszonynak a környékbeli városba kellett mennie. A völgy társadalmi megítélésében ilyen szerencsétlenséget átélni súlyos megpróbáltatás lehet, különös meglepetéssel vettem tudomásul, hogy meg tudta őrizni gyámoltalan, gyermeki mosolyát, élni akarását. A vele társalgó fiatalember azonban a szerzeteshez képest ellentétes típusú, imponáló alkat volt. A falunk lakossága általánosságban kétféle típusra osztható, de a fiatalember, aki feszült figyelemmel nézte, hogyan szállunk ki feleségemmel a Citroënből, úgy látszott, egészen különös tulajdonságokkal rendelkezik.

– Ez a srác azoknak a fiataloknak a vezetője, akik tyúkokat tartanak – magyarázta nekünk Takasi.

Mikor kiszálltunk a kocsiból, Takasi odament hozzám, és valamiről halkán beszélgetni kezdett velem. Minden jel arra mutatott, hogy a fiatalember azért várakozott a templomnál, hogy Takasival találkozhat. Amíg kettesben tárgyaltak, a szerzetesnek, a feleségemnek meg nekem türelmesen kellett várni, miközben csak mosolyogtunk egymásra. A fiatalembernek nagy kerek arca, hatalmas homloka volt, amely sisakra emlékeztetett, és olyan benyomást keltett, mintha a feje az arca folytatása volna. Széles járomcsontja, tompa, előreugró álla miatt teljesen úgy nézett ki, mint egy *tengeri sün*. Egymáshoz közel ülő szeme, kicsi orrával szinte egybenőtt ajkai miatt úgy tűnt, mintha valamiféle titokzatos, legyőzhetetlen erő húzná az arcát előre. Nemcsak az arckifejezése, de nyíltan gőgös testtartása, amelyet a Takasival folytatott beszélgetés során minden ok nélkül felvett, arra engedett következtetni, hogy baj van, amelyet nem lehet előre megjósolni. Igaz ugyan, hogy bennem, aki zárkózott ember vagyok, hasonló reakciókat vált ki, ha új, különleges emberekkel találkozom.

Miközben tovább folytatták a halk beszélgetést, Takasi a Citroënhez vezette a fiatalembert. A fiatalok most is kényelmes fészkükben, a Citroënben maradtak. Takasi a fiatalembert a hátsó ülésre ültette, majd valamit magyarázott Hosióknak, aki a kormányon foglalt helyet. Ezután a Citroën megindult a völgy bejáratára felé.

– Elromlott az a kis teherautó, amellyel a tojást szokták szállítani, *Hosióhoz* jött, meg akarja kérni, hogy javítsa meg a motort – magyarázta nekünk Takasi naiv büszkeséggel, mivelhogy a falusi fiatalokkal csak neki sikerült összebarátkoznia. Persze Takasi vesztesnek érezte magát amiatt, hogy dédapánk Kócsiba ment, s most szüksége volt arra, hogy a mérleget helyrebillentse, ilyenek voltak a mi ostoba gyerekes vitáink.

– És azt nem mondta, hogy a hideg miatt elpusztulnak a tyúkok? – kérdeztem.

– Ezek a falusi fiatalok mindent olyan hebehurgyán csinálnak. A tojáseladás nem megy, annyi pénzünk sincs, hogy takarmányt vegyenek az állatoknak, és most még amiatt is fáj a fejük, hogy elromlott a teherautójuk. Természetesen, ha rossz a teherautó, a helyzetet nem lehet segíteni – felelte Takasi helyett a szerzetes, s mint helybéli lakos bűnbánóan elmosolyodott, mint akinek a fiatalsággal együtt kellene felelősséget vállalnia mindazért, ami a völgyben történik.

Amint beléptünk a főépületbe, rögtön megláttuk a poklot ábrázoló képet. Hajnalban az emésztőgödör mélyén megtapasztalt élet száz perce után, a nap sugarait magába szívó somfa leveleinek fonákján ugyanazt a lángvörös színt fedeztem fel egy ugyanolyan borongós napon, mint a lángoló folyóban és a lángoló erdőben a pokol képén. A lángoló folyóban a pirosuló hullámok között sötét foltok látszottak, ugyanúgy, mint emlékezetemben a somfa levelein: ugyanaz a piros és az a néhány fekete *folt*. Teljesen belemerültem a pokol képének szemlélésébe. A lángoló folyó és a gondosan megfestett lág, hullámos vonalak megnyugtatóják a lelket. A nyugalom érzése bensőmben gazdagon áramlik szét. Megszámlálhatatlanul sok halott van a lángoló folyóban, hajuk égnek áll, mintha erős szél fújná, kezük magasra tartva, mintha valakinek könyörögnének. A sok halott teljesen elmerül a folyóban, szögletes fenekük vagy lábuk meredezik csak elő. A halottak szenvedései meglágyítják a lelket. Ez bizonyára azért van, mert bár úgy ábrázolták őket, mint akiket a kínok örvényébe sodortak, szenvedéseik fizikai megformálása mégis ünnepélyes játék benyomását kelti. Úgy tűnik, megszokták, egybeforrtak a szenvedéssel. Ugyanezt az érzést váltják ki a nézőből azok a teljesen mezítelen halott férfiak, akiknek fejére, mellére, hátára szüntelen tüzes sziklák zúdulnak. Arra gondol az ember, hogy a halott nők, akiket az ördögök vasvesszőkkel kergetnek a lángoló erdő felé, szívesen vigyáznak arra a láncre, amelyre az ördögökkel együtt kapcsolták egybe őket, s amelyről azt hinnénk, hogy megkettőzi szenvedéseiket. Elkezdtem magyarázni a szerzetesnek, hogyan is értelmezem ezt a képet.

– A halottak a pokolban valóban rettenetesen sokáig gyötrődnek, emiatt hozzászoktak a kínokhoz, és lehet, hogy csak a rend kedvéért tesznek úgy, mintha szenvednének.

Tulajdonképpen rögeszme a pokolban való szenvedések idejének meghatározása – értett egyet a véleményemmel a szerzetes. – Példának okáért ebben az égő pokolban a halottak tizenhatezer évig szenvednek, és egy álló nap a pokolban ezerhatszáz földi évvel ér fel. Ilyen iszonyatosan hosszú! Ebben a pokolban, ha a leghosszabb szenvedést szabják ki a halottakra, tizenhatezer évig kell kínlódnuk. Ennyi idő alatt minden halott hozzászokik a szenvedéshez.

– Ez a sziklatörmelékre hasonlító, háttal álló ördög minden erejét megfeszítve dolgozik, de a testében fekete lyuk tátong: talán az izmok árnyéka, talán valami sebhely, nem lehet tudni, különben is úgy néz ki, mintha csak félig élne. Az a halott asszony azonban, akit ez az ördög ütlegel, teljesen egészségesnek látszik. Valóban, úgy tűnik, hogy a halott megszokta, egybeforrt a szenvedéssel, ugye, *Micu*?

Feleségem szavaiból megértettem, hogy egyetért a véleményemmel, de ez persze nem jelenti azt, hogy őt is mélyen érintette a szétáradó nyugalom, ahogy engem a kép szemlélése közben. Éppen ellenkezőleg, a jó hangulat ragyogása, amely reggel óta úrrá lett rajta, most egyre halványulni kezdett. Később észrevettem, hogy Takasi a többiektől félrevonulva szótlánul áll, és a főépület belső termeinek aranyló félhomálya felé fordul.

– Mi baj van, *Taka*? – szóltam hozzá, de Takasi, kérdésemet elengedte a füle mellett, s csak úgy félvállról vetette oda:

– Ahelyett, hogy a képpel foglalkoznánk, sokkal jobb volna, *Micu*, ha elvinnénk S. bátyánk hamvait, vagy nem?

Erre a fiatal szerzetes utasította az öccsét, aki a tornácról figyelt bennünket, mint valami csodát, hogy Takasival együtt hozzák ki a hamvakat tartalmazó urnát.

– Taka-csan gyerekkora óta fél a pokol képétől – jegyezte meg a szerzetes. Azután arról a fiatalemberről kezdett el beszélni, aki Takasival találkozott, majd a mai falusi életet kritizálta. – Akármilyen problémát is tárgyalnak meg a völgylakók, soha nem törődnek azzal, hogy ennek mi a távolabbi perspektívája. Azok a fiatalok például, akik Taka-csan barátját kérték, hogy a teherautójukat javítsa meg, kudarcot vallottak a baromfitenyésztéssel, és ez bizonyíték arra, hogy tulajdonképpen nem jutnak ötről a hatra. Unottan, ügyetlenül fognak bele bármibe, ami először a kezük ügyébe kerül, s ennek az lesz az eredménye, hogy lehetetlen helyzetbe jutnak, de ennek ellenére továbbra is felelőtlenül reménykednek, hátha mások ereje a segítségükre siet. Itt van például a szupermarket kérdése. A faluban az összes üzlet tönkrement a szupermarket miatt, kivéve az italbolt-vegyeskereskedést, annak is az italbolt részlege maradt meg, mert ezek a mi kereskedőink nem voltak képesek arra, hogy megvédjék magukat, s mindegyikük valamilyen mértékben a szupermarket adósa lett. Lehet, hogy valami csodában reménykednek, hogy egyszer majd eljön az az idő, amikor nem tudják kifizetni az adósságaikat, a szupermarket csődbe megy, és tőlük senki sem fog pénzt követelni? Ez az egyetlen szupermarket kényszerítette a falu összes lakóját ilyen kilátástalan helyzetbe!

A fehér vászonba burkolt urnával a kezében megérkezett Takasi, levertségét, rossz hangulatát legyőzte, sőt egy kicsit fel is élénkült.

– Az urnában a hamvakkal együtt ott van S. bátyánk fém szemüvegkerete is. Tudod, *Micu*, ennek a szemüvegkeretnek köszönhető, hogy világosan emlékszem bátyánk szemüveges arcára.

Amikor beszálltunk a Citroënbe, amelyet Hosio és Momoko helyett valamelyik fiatal hozott vissza a templomhoz, Takasi minden körmönfontolás nélkül így szólt:

– Nacu-csan, kérlek, te hozd haza S. bátyánk hamvait! *Micu* még a saját fejére se tud vigyázni, nem merném rábízni semmiképpen.

Úgy tűnt, hogy Takasi nemcsak szeretettel és tisztelettel adózik a bátyánknak, hanem, amennyire lehet, igyekszik engem, aki egy *patkányra* hasonlítok, távol tartani tőle. Takasi maga mellé ültette feleségemet, aki az urnát ölében tartotta, azután elindította a Citroënt, és emlékezni kezdett S. bátyánkra. Felemeltem a lábam, végigfeküdtem a hátsó ülésen, és megpróbáltam visszaidézni a láng színét a pokol képén.

– Nacu-csan, emlékszel még a katonai előkészítősök téli egyenruhájára? S. bátyánk a legnagyobb nyári melegben sötétkék téli egyenruhában, karddal az oldalán, repülőstiszi bőrcsizmában jött haza. Ha bárkivel találkozott a falusiak közül, összevágta a csizmája sarkát, és úgy tisztelgett neki, mint egy náci tiszt. Azt hiszem, hogy mind a mai napig hallható a völgyben csizmáinak csattogása és a férfias hangon zengő jelentés: „Én, Nedokoro S., a mai napon leszereltem, és egységemből hazatértem.”

Ezeket mesélte Takasi, én azonban az emlékezetemben semmiféle közös vonást nem tudtam felfedezni S. bátyánk és e pompázatos figura között. Amikor a bátyánk hazajött, miután leszerelt, valóban a katonai előkészítősök téli egyenruhában jutott el a hídig, de amint a hídra felért, ledobta magáról az egyensapkát, a kardot és a csizmát, zubbonyát levetette, és a hó alá csapta, majd nekiiramodott, és felkaptatott a köves úton. Ilyennek őrizte meg az emlékezetem azt a napot, amikor S. bátyánk leszerelt.

– Pontosán emlékszem arra a napra, amikor agyonverték a bátyámat, még most is gyakran megismétlődik álmomban. A legapróbb részletekig teljesen világosan megmaradt bennem az a nap – mesélte Takasi a feleségemnek.

S. bátyánk hanyatt feküdt az úton, lábát több helyütt feltörte a kavics, sár tapadt rá mindenütt, amely megszáradván fehér porrá változott. Az áttetsző őszi napfényben nemcsak az út, hanem a fű borította sziklák, a túloldalon a dudvával benőtt lejtők, és a patakok távoli felső folyása, mind-mind fehéren csillogott. És ebben az egyhangú fehérségben vakítón ragyogott a lezúduló folyó. Takasi ötven centiméternyire összegörnyedve ült bátyám fejénél, aki arccal a földre borulva feküdt, feje a folyó irányában, a kutya pedig ide-odafutkosott, miközben vékony, magas hangon nyüsztetett, mintha a fogait vicsorgatná. Agyonütött bátyámat, Takasit és a kutyát a fény fehér felhője borította be. Egy magányos könnycsepp fagyott rá fekete *foltként* Takasi kavicsportól bepiszkolódott zubbonyának mandzsettájára. De az is hamar felszáradt, *s foltként* ott maradt, mint egy fehér, égésből származó vízholdyag.

Bátyám csupasz feje szétzúzva olyan, mint egy fekete, üres zsák. Vörös cafatok lógnak ki belőle. Minden megszáradt már rajta, a feje, a húscafatok, olyan, mint egy vászon, amelyet azért terítettek ki, hogy kifehéredjék. Napon áttüzesedett föld- és kőszaga van, semmi más. S. bátyám szétzúzott fejének sincs szaga, mintha papírmáséból készült volna. Két karja, mint egy táncosé, könnyedén felfelé tartja őket. Két lába, mintha éppen ugrándoza akarna elszaladni. A tengerészeti repülőiskola előkészítőseinek kissé rövid sportingéből és nardágjából kilátszó bőre fekete színű a nyakán, a kezén meg a lábán, mintha *cserzett* bőr volna, rajta a rászáradt fehér színű sár. Takasi most azt figyel, hogy S. bátyánk orrlikaiba hogyan mászik be keskeny sorokban a hangyák serege, s jön kifelé a fülkagylón keresztül, miközben szájszervükkel kis piros darabkákat rágnak szét. Ekkor Takasi arra gondol, hogy a hangyák serege miatt szárad ki fokozatosan S. bátyánk holtteste, és ezért nincsen semmi szaga sem. Olyan, mint a kibelezett hal, amely ha kiszárad, kitömött állat lesz belőle. A hangyák serege már kiette a szemet. A szemhéjak alatt diónyi nagyságú vörös lyukak tátonganak, és a beható piros, gyenge fénysugár megvilágítja a hangyák vékony lábait, amelyek három úton haladnak, a két fül és az orr között. Az áttetsző vékony lemezen, az arcbőrön, mint sötétítő üvegen keresztül látszik, hogy egy hangya hogyan fulladt bele egy vércseppbe...

– Ugye *Taka*, igazában nem láttad S. bátyánk holttestét?

– Természetesen nagyrészt álom volt az egész. De mostanra minden összemósódott, magam sem tudom, hogy mi a valóság, és mi az álom, amit a hídtól százméternyire láttam azon a napon, amelyen halálra verték a bátyámat. Hiszen az emlék csak álmokból táplálkozik.

Nem volt semmiféle belső indítékom arra, hogy tovább vájkáljak a bátyám halálával kapcsolatos emlékekben. Szükségét éreztem azonban, hogy bebizonyítsam, bár Takasi lelke lényegében egészséges, mégis az álomvilág sokkal mélyebben járja át az emlékezetét, mint azt ő maga elismeri.

– *Taka*, amiről azt hiszed, hogy ez a valóság és megpróbálsz az emlékezetedben felidézni, az kezdettől fogva nem más, mint egy szokványos álom. Bátyánk kiszáradó holttestének képzetét *Taka*, bizonyára egy autókerék által szétlapított, azután a napon kiszáradt békáról szóló emlék hívta elő. Az általad megfestett képet S. bátyánk szétzúzott fekete fejről és a belőle kilógó húscsapatokról egy elgázolt *varangy* képe idézi fel. Egy halálra gázolt lény, amelynek a belső részei kifolytak” – próbáltam megcáfolni Takasi visszaemlékezését. – *Taka*, tudod, akkor te semmiképpen nem láthattad megboldogult S. bátyánkat. Akkor meg egészen biztosan, nem láttad, amikor ott feküdt az úton. Csak én, amikor a kiskocsit vittem, hogy beletegyem a holttestet. No meg a koreaiak a faluból, akik segítettek felrakni a kocsira. Bár koreaiak verték agyon S. bátyánkat, mégis kedvesen és jóindulattal bántak a holttesttel, mintha tulajdon családtagjuk lett volna. Ők adták a fehér vásznat is. Azzal takartam le a kocsin fekvő holttestet, s hogy a szél ne fújja le a vásznat, kis kavicsokat tettem rá, majd a nehéz kocsit visszatoltam a völgybe. Ha a kocsi nehéz, akkor jobb tolni, mint húzni, ráadásul az úton végig arra is vigyáznom kellett, nehogy a holttest leessen a kocsiról, nehogy megszállja az ördög, nehogy felugorjon és felfaljon, szóval rettenetes volt. Már esteledett, amikor S. bátyámmal visszaérkeztem a völgybe, de a köves út mindkét oldalán a házak kapui mögül senki sem jött elő, csak néhány kisgyerek nézett lopva a nyomomba. Attól tartottak, hogy halott S. bátyám szerencsétlenségét hoz rájuk, s igyekeztek távol maradni tőle. Amikor a kocsit a téren hagytam, és hazafutottam, *Taka*, te éppen egy nagy adag *malátacukrot* rágcsáltál, ott álltál a konyha közepén, szájad szélén végigcsurgott a barna nyál. Olyan volt, mint amikor az összeszorított fogak mögül vér tör fel, ahogy a falusi színházakban elő szokták adni, ha valaki mérget ivott. A mama betegen feküdt az ágyban, mellette húgunk, aki betegnek tette magát. Egyszóval a családból senki sem tudott nekem segíteni. Akkor elmentem *Dzsinért*, aki a magtár mögött éppen fát fűrészelt. *Dzsin* az idő tájt még karcsú, erős és izmos lány volt. Amíg *Dzsinnel* együtt leértünk a térre, a fehér vásznat ellopták, és S. bátyám holtteste letakaratlanul hevert. Emlékszem, ahogy ott feküdt görcsbe merevedett teste, akkora volt, akár egy gyerek. Rászáradt sár borította mindenütt, és a vérszag áradt belőle. *Dzsin* meg én megragadtuk a lábát, kezét, megpróbáltuk felvinni, de túl nehéznek bizonyult. Csak véresek lettünk mind a ketten. Erre *Dzsin* tanácsára visszamentem a házba egy hordágyért, amelyet a légvédelmi gyakorlatokon szoktunk használni. Amíg nagy nehezen kihúztam a konyhatető alól a hordágyat, mama szavai ütötték meg a fülem, aki éppen a húgomat oktatta ki külsőmmel meg a te külsőddel kapcsolatban. *Taka*, szerintem ezalatt továbbra is a *malátacukrot* szopogattad, és felém se néztél. S. bátyám holttestét csak éjszaka tudtuk felhozni a kökerítés mellett vezető ösvényen, a magtárban helyeztük el, te ezért sem láthattad, ugye így igaz?

Takasi egyre csak figyelmesen nézett előre, miközben a Citroënt vezette, mindössze annyit vettem észre rajta, hogy hátul a nyaka a füle tövéig elvörösödik, izmai meg-megrándulnak, és időnként olyan hangokat hallat, mintha a torkát köszörölné. Elbeszélésem természetesen szétzúzta fantasztikumba hajló emlékeinek világát. Egy darabig szótlánul mentünk tovább. Végül a feleségem megszánta Takasit:

– Nem találjátok természetellenesnek, hogy *Taka* ott maradt a konyhában, és nem ment el megnézni S. bátyja holttestét, amelyet éppen akkor toltak haza?

– Pedig így történt – mondtam, miközben még mélyebbre ástam az emlékeim között. – Megparancsoltam, hogy *Taka* ne jöjjön ki a konyhából. Hogy ígéretedet betartsd, *malátacukrot* is nyomtam a kezébe, *Dzsinnel* pedig a kökerítés mentén vezető ösvényen vittük fel a holttestet a magtárba, hogy se neked, se a szobában fekvő mamának és a húgomnak ne kelljen látnia.

– Tényleg jól emlékszem a *malátacukorra*, de azt S. bátyámtól kaptam, amikor először támadták meg a koreai települést, még akkor raboltak egy hatalmas darabot, melyből a tőrének markolatával hasított le nekem. Pontosan emlékszem a tőr alakjára meg a színére is. Ezután bátyánk másodszor is támadást intézett ellenük, akkor viszont halálra verték. Attól, hogy a zsákmányból megajándékozhatta az öccsét, S. bátyánk jókedvre kerekedett. Ha *picurka* öccse

bámulatát akarta kivívni, no meg saját magát felvidámítani, azt hiszem, gyakran használta a töre markolatát. Még ma is látom álmomban tengerészeti repülő tiszt egyenruhájában: hófehér ingben és nadrágban, ahogyan megmarkolja töre pengéjét, és markolatával leszel nekem egy kis *malátacukrot*. Álmomban S. bátyám arcán mindig ott a felhőtlen mosoly, kezében csillog-villog törének pengéje – folytatta nekitüzesedve Takasi, mintha abban reménykedett volna, hogy az emlékezetében a helyreigazításaim által ejtett sebek maguktól is begyógyulnak.

Persze számítottam rá, hogy kiigazításaim csalétkül szolgálnak, melytől Takasi képzelete új szárnyakra kap, így már korábban belekóstoltam annak élvezetébe, hogy újból szétzúrom ezeket a bátyámról alkotott fantáziaképeket. Emiatt gyűlöltem is magamat, de ugyanakkor mindenáron szerettem volna elérni, hogy megsemmisítsem feleségem tudatában a Takasi által megrajzolt hős képét.

– *Taka*, ez is az álmaidból előlépett képzelet szülötte, az emlékezet úgy jegyzi meg az álomban látottakat, mintha azok a valóságban történtek volna meg. Az igaz, hogy az első támadás alatt S. bátyánk és a bajtársai a-koreai településről zugpálinkát és *malátacukrot* harácsoltak. Attól kezdve azonban, hogy S. bátyánkat leszerelték, arra kényszerítette a mamát, hogy a kórházban pszichiátriai kezelésnek vesse alá magát, ettől pedig megromlott kettejük kapcsolata. Így aztán nem akarta, hogy megtudják: a mamának hozta a *malátacukrot*, ezért rejtette el a csűrben a kéve közé. Titokban elcsentem egy darabot, magam is ettem, de neked is adtam belőle *Taka*. Az első támadás után, őszintén szólva, a bátyánk nem lehetett jókedvű! Hogy miért? Mert a koreai településen meghalt egy ember. És S. bátyánk tudta, hogy a második támadás után ismét meg fog halni valaki, de az már egy japán lesz, aki a völgyben lakik. Biztosan emlékszel, hogy egyszerre temették el őket, úgy döntöttek, hogy egyikről sem értesítik a rendőrséget, hiszen az első támadást nem gyilkosság céljából szervezték, a második támadás idején viszont a gyilkosság a bűn megváltását jelentette. Dönteni kellett, hogy ki haljon meg. És S. bátyánk tudta, hogy neki kell meghalnia. Az emlékezetem pontos fényképet őriz róla a két támadás közötti időszakból, ez a fénykép azonban nem a fantázia szüleménye. Akkoriban a bátyám bajtársai leitták magukat az ellopott zugpálinkából, a bátyám pedig, az emlékezetem szerint, teljesen *józanul* feküdt a magtár belső helyiségében, görcsbe merevedett testtel hevert a sötétben, és úgy is maradt mozdulatlanul. Lehet, hogy éppen John Mandzsiró legyezőjét nézte a falmélyedésben, magam sem tudom. Csak arra emlékszem, hogy nagyon szégyelltem magam, mert S. bátyám észrevette, hogy a számba dugok egy darabot az általa szerzett *malátacukorból*, amit ő rejtett el, én pedig megtaláltam, de az is lehet, mint ahogy veled is előfordult ilyesmi, *Taka*, hogy ez az emlék álom volt csupán, abból az időből, amikor végre megértettem, hogy mennyire betegesen éli meg a bátyám az egész megaláztatást, a rablás ostobaságát a koreai településen. Én is elég gyakran szoktam álmodni S. bátyámmal. A fejlődésünk során, *Taka*, a bátyánk halála elképesztő benyomást tett ránk. Ezért is álmodtunk róla olyan sokat. Amiket azonban most elmondtál, *Taka*, azok alapján azt lehet gondolni, hogy a te álmaid és az enyémekek szöges ellentétben állnak egymással – mondtam. De rögtön meg is bántam szavaimat, melyekkel Takasit zsákutcába kergettem, ezért a következőket tettem hozzá, hogy kiegyezzünk egymással. – Egészen biztos, hogy S. bátyánk halála különbözőképpen hatott rád is meg rám.

Takasi gondolataiba merült, és figyelemre sem méltatta békülési kísérleteimet. Azt mérlegelte, hogyan zúzhatná szét egy csapásra emlékeim fölényét, s emiatt reszketve vájkált emlékezetének zezugaiban. Feleségemből azonban, aki mint kívülálló szemlélő vett részt a beszélgetésünkben, vitánk izgalmat, nyugtalanságot, sőt az összeomlás érzését váltotta ki.

– Ha tudta a bátyátok, hogy valóban megölik, miért vett részt a támadásban? Miért kellett éppen neki halállal bünhődnie? Félelem fog el, ha arra gondolok, hogy S. úr ott fekszik a magtár sötétjében görcsbe merevedett testtel. Persze rettenetes és fájdalmas lehet egy fiatalembernek magányosan várni a második támadásra. Pontosan el tudom képzelni, mert épp ma reggel néztem meg a magtárat, s képzeletemben világosan kirajzolódott S. bátyátok hátának körvonala – jegyezte meg a feleségem. Ebben a pillanatban visszafordíthatatlanul csúszik lefelé a

whiskyhez vezető pszichológiai hangyaboly irányába. A csupán tegnap este kezdődött és ma reggel folytatódott *józan* új élet első akadályával került most szembe. – Miért éppen S. urat kellett áldozatként megölniük? Azért, mert az első támadás során éppen ő gyilkolt meg egy koreait?

– Nem hiszem. Ugye, *Micu*? – szólt közbe Takasi, majd komoran így folytatta: – Tulajdonképpen S. bátyánk volt a vezető. Tudom, *Micu*, hogy ezek az emlékek csillogó-villogó álmokképek, úgyhogy ne izgasd magad, de én akkor is magam előtt látom azt a meghökkentő képet, amikor S. bátyám a tengerészeti repülőszök téli egyenruhájába öltözve parancsokat osztogat a falusi srácoknak, és csatába hívja a koreai település keménykötésű fickóit.

– *Taka*, ha figyelembe vesszük emlékképeid összes torzítását, akkor kiderül, hogy mindegyiket egyazon forró kívánság élteti. Ez világos. És én nem akarom eloszlatni ezeket az emlékeket. S. bátyám azonban soha nem volt a völgyben lakó fiatalok vezére. Ennek inkább az ellenkezője igaz. Még mint tízéves gyerek is a saját szememmel láthattam: S. bátyánk szeretett mindenkől gúnyt űzni. Azon a napon, amikor leszerelt és hazajött, közvetlenül a háború után senkit sem talált volna a faluban, aki még ha egyetért is felbujtó szavaival, különleges viselkedését magáévá tette volna. Az az igazság, hogy S. bátyánk gúnyolódott. Ti ketten el sem tudjátok képzelni, hogy falun milyen fenyegető ereje lehet a gonosz gúnyolódásnak. A háború után leszerelt fiatalok közül, akik hazajöttek a faluba, egyedül a bátyánknak nem volt kedvese, vagyis hát *mafla* volt. Igaz ugyan, hogy sikerült betörnie a zárkózott falusi társadalomba, de az összes hírhedt gazember közül, akit végül is rávettek a koreai település megtámadására, ő volt a legfiatalabb, sőt alacsony termetű, erőtlen és gyenge akaratú is. Ha már arról beszélünk, hogy miért támadták meg a koreai települést, be kell vallani, hogy a fiatalságot bujtogatták, sőt kényszerítették erre, méghozzá elsősorban a falu vezetői meg a főkolomposok. Azzal kezdődött az egész, hogy a koreai spekulánsok megszagolták, hogy a falusiak elmulasztották leadni a rizs egy részét, melyet elrejtettek, s emiatt a koreaiak többször is loptak belőle, aztán bevitték a városba eladni. Azoknak a parasztnak nem érte volna meg a rendőrséget értesíteni, akik a hamis információkat adták, és eldugták a rizsüket, ezért aztán a falu gazfickóihoz fordultak, hogy megleckéztessék a koreaiakat. A legtöbbje pontosan azoknak a parasztnak a gyereke volt, akiktől a koreaiak rendszeresen lopták a rizst, úgyhogy személyes okuk is vezérelte őket a támadás végrehajtására. A mi gazdaságunkat azonban még az agrárreform előtt a hanyatlás jellemezte. Nekünk sem volt rizsünk, amit elrejtethünk volna. Sőt *Dzsin* megegyezett a koreaiakkal, és kéz alatt vásárolta meg tőlük. Így aztán a támadás után, amikor egy koreai meghalt, S. bátyánkra esett az áldozati bárány szerepe. Akkoriban még gyerek voltam, és nem értem fel az egészet ésszel. A beteg mama, akit S. bátyánk erőszakkal vitetett be a kórház ideggyógyászati osztályára, folyton azt mondogatta, hogy a bátyánknak ment el az esze, és még azt is megtiltotta, hogy a magtárban elbúcsúzzunk az elhunytól, akit *Dzsin* ravatalozott fel. A mama valóban haragudott bátyánkra ostoba és vakmerő kalandja miatt, és tiszta szívéből gyűlölte. Elzárkózott még S. bátyánk eltemetésétől is. A szomszédok hamvasztották el *Dzsin* kérésére, és ezért voltak a hamvai mindeztidáig a templomban elhelyezve. Ha majd igazi temetés lesz, akkor nem az volna a legjobb, ha az urnát a Nedokoro család sírboltjában helyeznék el? Oda, ahol hígunk hamvai pihennek.

– Kényszerítették? – fordult főként Takasihoz a feleségem, ő azonban nem válaszolt. Ajkait szorosán összezárta valószínűleg azért, mert hígunk halálát hoztam szóba.

– Nem hiszem, hogy kényszerítették volna. Bizonyára S. bátyánk maga ment bele, hogy áldozat legyen. Ezért tették ki a holttestet az ismerősei, ezért kellett nekem a kiskocsival egyedül hazatolnom.

– De hát miért, miért? – folytatta tovább feleségem a kérdést félelemmel teli hangon.

– Lehetetlenség volt utólag tisztázni a részleteket. Miután meggyőződtek arról, hogy a bátyám halott, az ismerősei szanaszét szaladtak, mert természetesen nem akartak találkozni az elhunyt családtagjaival, ezért aztán nem tudtam őket kikérdezni. Mára szinte senki nem lakik

közülük a völgyben. Egyesek a környékbeli városba mentek, némelyekből profi bandavezér lett. Gimnazista koromban a helyi lap sokat cikkezett erről. Soha nem hagyott nyugodni az a gondolat, hogy a támadás idején valaki közülük ölte meg a koreait, és ha a fényképük benne lett volna az újságban, akkor rögtön kiderült volna, ki a gyilkos. Hiszen a gyilkosság szokássá válik, nem igaz?

A kérdésről általában szerettem volna beszélni, de a feleségem, aki pánikba esett, csak nem akart ráhangolódni arra, amit magam készítettem elő. Állhatatosan faggatta Takasit, akinek azonban egyáltalán nem volt kedve válaszolni.

– *Taka*, az álomképeidben vajon miért? Mondd meg miért? – ismételte szüntelenül a feleségem, mintha ki akarná kényszeríteni a feleletet.

– Álomképek? – fogott bele végül Takasi engedékenyen és türelmesen, bár e tulajdonságok már gyerekkorában sem voltak jellemzők rá, a feleségem által feltett kérdésre viszont még most sem válaszolt. – Álmaimban soha nem az szokott izgatni, hogy miért éppen S. bátyáknak jutott osztályrészül ilyen sors. S. bátyám az álmaimban mindig önfeláldozó hősként él. *Micival* ellentétben sem az álmaimon kívül, sem az álmaimban nincs szükségem arra, hogy S. bátyámat kritikusan szemléljem. Nacu-csan, folyton azt kérdezed tőlem, hogy miért? És ez olyan, mintha támadást intéznél ellenem. Miért? Még az álmaimban sem kell erről faggatnom S. bátyámat. Húsz évvel ezelőtt egy valódi világban biztos, hogy én sem kérdeztem volna, hogy miért, hiszen *Micu* szavai szerint akkor a szám tele volt tömve *malátacukorral*.

– Miért? Miért? – ismételte most már a feleségem, akit Takasi udvariasan visszautasított, s nem figyelt sem Takasira, sem pedig rám, csak egyre ezt mondogatta: miért-miért-miért-miért-miért. Ez hallatszott szüntelenül, mint a feltámadó visszhang. „Miért kellett ennek történnie? Rettenetes, ahogy a magtár sötétjében némán fekvő fiatalember mozdulatlan, kerek háta megjelenik előttem, rettenetes! Ma éjjel biztos erről fogok álmodni, az álomkép ugyanúgy bevésődik az emlékezetembe, mint *Takának*...”

Megkértem az öcsémet, hogy vigyen el a Citroënnel az italbolt-vegyeskereskedés elé, amelyről a szerzetes beszélt. Visszamentünk a községi elöljáróság előtti térre, a kocsit megállt, de mi tovább folytattuk a beszélgetést. Miután szereztünk egy üveg olcsó whiskyt, hazamentünk a köves úton.

Otthon a feleségem rögtön inni kezdett. Nem figyelt se rám, se Takasira, csak ült szótlanul a tűzhely felé fordulva, lassan és tántoríthatatlanul merült el a lerészegedés hullámaiban, eközben emlékezetemből az a nap merült fel, amikor először láttam ittasan. Az elnéptelenedett falusi házban, amelyben csak két lámpa világított, no meg a tűz fénye, a feleségem a legapróbb részletekig ugyanúgy nézett ki, mint akkor otthon a dolgozószobában. Ahogyan most Takasi figyelő, mint részegedik le a feleségem, öcsém szemében viszont látom annak a napnak a sokkoló izgalmát, még akkor is, ha úgy tesz, mintha nem is tartozna rá az egész. Miután Takasi hazajött Japánba, feleségem gyakran ivott a jelenlétében, de ezek kellemes családi poharazgatások voltak, egyáltalán nem az a részegség, amikor feleségem szemén és bőrén érezhető, hogy ott tátong előtte a sötétségbe vezető csigalépcső. Mint apró bogarak, parányi izzadságcseppek jelentek meg keskeny homlokán, szemhéján, félrehúzott felső ajkán és nyakán. Kivörösödő szemű feleségem kivonta magát kettőnk vonzásából. Lassan és visszavonhatatlanul ereszkedik lefelé a kényelmetlen csigalépcsőn a maga zaklatott belső világába, amelyet a bűdös, olcsó whisky okoz.

A feleségem mindent visszautasított, még a vacsorát is, amit Momoko készített el, miután Hosioval együtt hazajött. Hosio hazahozta a szétszedett motort, amely az egész konyhát benzinszaggal töltötte meg, próbálta megjavítani, s eközben a négy sovány gyerek figyelmes tekintete vette körül. Tulajdonképpen egyedül Hosiónak sikerült a gyerekek ellenséges hozzáállását tiszteletté változtatnia. Eddig még nem volt alkalmam ilyen fiatalokkal találkozni, s emiatt elvettem előítéletemet velük szemben. Amikor Hosio megérkezett a faluba, önbizalom járta át, mókás arcán kellemes megbékülés jelei mutatkoztak. Takasi meg én a

feleségem mellett helyezkedtünk el, aki szótlánul itta a whiskyjét, aztán a hordozható lemezjátszóra egy régi lemezt tettünk fel azok közül, melyeket még megboldogult húgom gyűjtött. Lipatti utolsó koncertjén készült a felvétel, egy Chopin-keringő.

– Húgom különös módon hallgatta a zongorajátékot. A hangokat egymás után fogta fel, egy hangot sem felejtett ki. Akármilyen gyorsan játszott Lipatti, képes volt minden hangot külön-külön megkülönböztetni. Azt hiszem, hogy még az akkordokat is különálló hangokra tudta bontani. Egyszer a húgom elmondta nekem, hogy ezen a lemezen, ebben az E-dúr keringőben pontosan hány hang van. Hanyagul a noteszomba írtam a számot, de aztán elvesztettem; az mindenesetre igaz, hogy a húgomnak valóban sajátos hallása volt – magyarázta halk, rekedtes hangon Takasi. Azon törtem a fejem, hogy talán most beszél először magától a húgomról, amióta meghalt.

– Ilyen gyorsan tudott számolni?

– Dehogyan tudott. Egy nagy papírlapra kis pontokat írt, amelyek olyanok voltak, mint a pizsokszemek. Végül a papír úgy nézett ki, mintha egy csillagos eget ábrázoló fénykép. A tizenhét keringő hangjainak számát jelölte meg rajta. Sokáig tartott, míg mindet meg tudtam számolni. De kár, hogy elveszítettem azt a noteszt! Azt hiszem, hogy a húgom által feljegyzett pontok száma tökéletesen megegyezett a hangok számával – jegyezte meg Takasi, majd váratlanul engem szeretett volna megnyugtatni. – Bizonyos vonatkozásban, *Micu*, különös ember a te feleséged is.

Eszembe jutott, hogy Takasi azt a barátomat is különös embernek nevezte, aki pirosra festette a fejét, és felakasztotta magát, de most ez a kifejezés megrázóan hatott reám. S. bátyám is különös ember volt, és amikor Takasi ilyen megállapítást tesz, már nincs lehetőségem tovább arra, hogy megpróbáljam megcáfolni álmoképeit. E szavakat olyan ember mondta, aki a halottak *belső világáig* jutott el, olyan emberek lelkébe hatolt be, akiket az a nyugtalanság ragadott magával, amelyet nem tudtak másokkal megosztani.

4. A szupermarketkirály

Derült, hideg a reggel, a barakkban a kéziszivattyú befagyott, ezért vödörrel hoztuk a vizet a kútról, amely a cserjével sűrűn benőtt domboldal közelében, a hosszú, keskeny, s emiatt régóta *bélnék* csúfolt hátsó udvarban található. Az első vödör Takasié, arcáról, nyakáról, a füle mögött patakokban csorog a víz, ahogy mosdás közben előrehajol, makacsul törli a melléről és a hátáról is. Amíg kiüríti a vedret, ott állok mögötte és várok, s magamban megállapítom: ahhoz képest, hogy gyerekkorában az öcsém mennyire irtózott a hidegtől, azóta jelleme legyőzte ezt a tulajdonságot. Lehet, hogy öcsém tudatosan dicsekszik előttem mezítelen hátával, amelyen egy tompa tárgy ütésének nyomától megmaradt sötét sebhely hívja magára a figyelmet. Először látom ezt a sebhelyet, kellemetlen érzés lesz úrrá rajtam, bensőmben fizikai fájdalom emlékét idézi fel.

Még nem kaptam meg a vödörmet, amikor Momoko jön ki a *bélnék* nevezett kis udvarra a tengeri sünnre hasonlító fiatalemberrel. Egészen szokatlanul néz ki, még ezen a fagyos és hideg reggelen is csak egy fűzőld színű nadrágot visel, no meg egy inget, amely igen hosszú: még az ujj hegye se látszik ki belőle. Ott áll, nagy kerek fejét lehorgasztja, folyton reszket, bizonyára nem akar előttem beszédbe elegyedni Takasival. Már szinte teljesen elkéült, de nemcsak a hidegtől, bizonyára attól is, hogy nagyon sovány. Végül is úgy döntök, hogy lemondok a mosakodásról, visszamegyek a tűzhelyhez, hadd beszélhessék ki magukat. Teljesen közömbös számomra, hogy megmosom-e az arcomat. Jó néhány hónapja már fogat sem mosok, olyan sárgák már a fogaim, mint egy állatnak. Ez a változás fokozatosan és ösztönösen zajlott le bennem. Elhunyt barátom és az elmegyógyintézetben fekvő gyermekem miatt történt.

– *Micu*, nézd szegény srácot, hogy fázik. Még a templomban rendes ruha volt rajta, amit ősz elején nyugodtan lehet hordani... – szólt hozzám halkán a feleségem a Takasival beszélgető fiatalemberre célozva.

– Biztosan fázik, szörnyen reszket. Sztoikus türelmű, áldozatkész különc, egész télen át még a legnagyobb hidegben is kabát vagy dzseki nélkül jár, így hívja fel magára a figyelmet. Persze a völgyben valószínűleg nagyon nehéz lehet csupán ezzel tiszteletet kivívni, de valóban szokatlanak tűnik a külseje meg ez a megjátszott fölényesség mind önmagával, mind másokkal szemben.

– Ugyanakkor naivság volna azt hinni, hogy emiatt lett a csoport vezére, nem gondolod?

– Attól azonban, hogy különc, egyáltalán nem biztos, hogy lélektanilag primitív, inkább a völgybeli fiatalok politikájának bonyolultságát akarja leplezni – jegyeztem meg.

Végül Takasi elbúcsúzott a fiatalembertől, átölelték egymást, majd melegen kezet ráztak, amit messziről is jól lehetett látni, aztán Takasi kikísérte a fiút, de az egy árva szót sem szólt. Amint átlépte a küszöböt, az utcáról bejövő fény sugaránál széles arcára ráfagyott a komorság, s ez annyira mellbevágó volt, hogy akaratlanul is beleremegtem.

– Mi történt, *Taka*? – kérdezte bátoritanul a feleségem, akit ugyanúgy megrendített a dolog, mint engem.

Takasi nem szólt egy szót sem, csak a tűzhelyhez lépett nyakában törülközővel, mint egy bokszoló az edzés után, de látszott az arcán, hogy két, egymásnak ellentmondó érzés marcangolja: a nehezen visszatartható gúny és a leküzdhetetlen szomorúság. Aztán végigmért kegyetlenséget és elszántságot tükröző tekintetével engem és a feleségemet. – Hogy az éhség okozta vagy a hideg miatt történt, nem tudni, de a több ezer baromfi elpusztult, nem maradt belőlük egy darab sem, haha! – kiabálta, miközben hangosan nevetett.

A néhányezer baromfi szomorú sorsa megdöbbenett, de nem szóltam egy szót sem, ugyanúgy éreztem azonban, mint Takasi, akinek arcára a gúny és a bánat kettőssége ült ki. Szánalom s egyszersmind undor fogott el, amikor magam elé képzeltem ezt a megállás nélkül reszkető különcöt, aki megjátsza magát, hogy nem ismeri a hideget, miközben a társai meggémberedve állnak a több ezer csontig soványodott tyúk hullahegye előtt.

– Megkért, hogy a több ezer elpusztult baromfi ügyében beszéljek a szupermarketkirállyal, mégsem hagyhatom a sorsukra ezeket a srácokat. Bemegyek a városba...

– A szupermarketkirállyal? Csak nem gondolod, hogy a szupermarket átveszi eladásra ezeket a döglött tyúkokat? Azt hiszed, majd ilyen nagy mennyiségben fognak rágós húslevest főzni?

– A szupermarketkirály vállalta a baromfityenyésztés költségeinek felét. A fiatalok hiába is szerettek volna függetlenek maradni, rájöttek, ha takarmányt akarnak venni a tyúkoknak, vagy ha a tojást értékesíteni szeretnék, a szupermarketkirály hathatós segítsége nélkül ezt nem képesek megoldani. Így aztán az a veszteség, amely a fiatalok csoportját érinti, a király számára is kárt jelent, mert a vállalkozásukba betette a pénzét. Ezért reménykednek abban, hogyha tárgyalok a szupermarketkirállyal, talán gyengülni fog benne az a szándék, hogy a fiatalokkal szemben a felelősségkeresés fegyverével éljen. A fiatalok közül néhányan meg vannak győződve arról, hogy a szupermarketkirály valami előnyös és kifizetődő lehetőséget fundál majd ki a döglött állatokkal kapcsolatban. Micsoda lökött társaság!

– De hát a völgylakókat mérgezik meg, ha megetetik velük a több ezer döglött tyúkot, akkor már nehéz lesz őket megmenteni – nyomott hangulat lett úrrá rajtam a mély sajnálkozás miatt.

– Az üres gyomorral megfagyott tyúkok talán éppolyan büntelnek, mint a sterilizálás után lefagyasztott zöldségek. Viszonzásképpen, mert bemegyek a városba, két-három kevésbé sovány baromfit küldtek nekem, mint gondolsz, lehet, hogy *Dzsinnek* jó lesz, megeszni, mint fehérjét – jegyezte meg Takasi, de a feleségem kajánul közbeszólt:

Dzsin nagybélű, az állati fehérje pedig árt a májnak, meg amúgy is, *Dzsin* jóformán alig eszik húst.

A gyors kapkodás közben elköltött reggeli alatt Takasi kikérdezte Hosiót, mennyi idő alatt lehet a fiatalok teherautójával bejutni a városba és vissza, és hogy a benzinkutak milyen távolságban vannak egymástól. Hosiónak az autózással kapcsolatban általában minden a kisujjában volt: amint Takasi feltett egy kérdést, Hosio szinte azonnal válaszolt neki röviden, szóval társalgásuk pattogó volt. Közben Hosio a teherautó motorjában rejlő műszaki hibalehetőségeket ecsetelte, amelyek egészen bizonyosan jelentkezni fognak, ha a kocsit néhány óra múlva eléri az erdőt, végül mindketten abban maradtak, hogy Hosio is bemegy a városba.

– *Hosinak* az a foglalkozása, hogy az autóroncokat kipofozza, ha magaddal viszed, olyan hosszú utat tehettek meg a legócskább tragaccsal is, amelyet csak akartok, ne izgulj, nem lesz semmi baj! Minél vacakabb egy kocsi, *Hosi* annál jobban kiismeri magát rajta, jól jársz, ha magaddal viszed – szólt panaszos hangon Momoko, amelyből társa irigység csendült ki, bár megpróbált úgy viselkedni, mintha teljesen objektív volna.

– Tényleg, a civilizált társadalomban most milyen filmeket adnak? Brigitte Bardot még él?

– Momokót is vigyük magunkkal. Nem szabad megbántani az ifjú hölgyeket – mondta Takasi, mire Momoko naivul elmosolyodott, egész lényéből áradt az öröm.

– *Taka*, kérlek, vezess óvatosan, biztos fagyos az erdei út!

– Oké. Visszafelé különösen vigyázok majd. Nacu-csan, veszek neked egy féltucat üveg whiskyt, szerintem százszor jobbat, mint amihez itt a faluban hozzájuthat az ember. *Micu*, van valamilyen megbízatásod?

– Nincs.

– *Micu*, most nem bízol meg senkiben, se magadban, se másban – gúnyolta ki Takasi a ridegségemet.

Úgy tűnik, Takasi pontosan meghatározta a bensőmben lezajló „remény” érzésének elvesztését. Talán azok a szimptomák, amelyek azt mutatják, hogy elveszítettem a „reményt”, mindenki számára világosak, akik látnak engem.

– *Taka*, hozzáál kávét, ha lehet.

– Annyi árut hozok, amennyit csak lehet. Talán kapok valami előleget a magtárra a szupermarketkirálytól. *Mi-cunak* és a feleségének is kijár, hogy szórakozzon ebből a pénzből.

– *Taka*, szeretnék darált kávét kérni, meg egy szűrőt a kávéfőzőbe – fűzte hozzá a feleségem, aki egyáltalán nem leplezte, hogy szívesen megtenné ő is ezt a kis utazást a környékbeli városba.

A feleségem és én félbehagytuk a reggelinket, s most ott álltunk a jégréteggel bevont udvaron a lejtő szélén, alig tudtuk megtartani az egyensúlyunkat, így kísértük ki Takasit és gárdistáit, akik hamar megreggeliztek, és már szaladtak is ki a Citroënhez, a községi elöljáróság előtti térre.

– *Taka* milyen gyorsan összeszokott a völgybeli fiatalokkal. De ami téged illet, *Micu*, attól, hogy itt vagy a völgyben, még ugyanazt a befalazott életmódot éled, mint a tokiói lakásban.

– Ez azért van, mert *Taka* még egyszer gyökeret akar eresztetni, nekem azonban, úgy érzem, egyáltalán nincsenek gyökereim – válaszoltam keserűen, miközben saját hangomat is undorítósnak éreztem.

– *Hosi* elítéli azt, hogy *Taka* a völgybeli fiatalokkal mélyebb barátságba akar keveredni.

– De hiszen Takával együtt segít a fiataloknak, vagy nem?

– Bármit csináljon is *Taka*, *Hosi* szívvel lélekkel együtt van vele. Úgyhogy most ugyan nincs megelégedve, de ezt nem mutatja. Lehet, hogy féltékeny *Taka* új barátaira?

– Elképzelhető, hogy mindez azért van, mert *Hosi* még nem is olyan rég falun élt, jól ismeri a falusi életet, és a helybéli fiatalokkal szemben szeretetet is, gyűlöletet is érez. Pontosán tudja, hogy milyenek a parasztok, ezért nem tud olyan egyenes lelkűen viselkedni velük, mint *Taka*.

– *Micu*, te is ugyanezt érzed? – kérdezte a feleségem, de nem válaszoltam neki.

A kőkerítés mellett álltunk, de még hallottuk Takasiék Citroënjének fenyegető hangú pöfögését, amelyet az egész völgy *visszhangként* ismételtgetett, majd ez is eloszlott a hatalmas

erdő által körülrajzolt ég négyszögében. Amilyen hirtelen eltűnt a Citroën, akár a *visszhang*, a mozdulatlanágba dermedt kora reggeli völgy felett, nem sokkal ezután olyan váratlanul libbent a magasba egy vakítóan sárga, háromszögletű zászló. Ez a csodálatos lobogó a borraktár zászlórúdján lengett, amely ugyanolyan régi nemzetség tulajdonában állott, mint a miénk; a Dzsózó család az 1860-as felkelés idején a mi családunkkal együtt verte vissza a támadást, de ők később itt hagyták a völgyet, a raktárukból, melyet eladtak, szupermarketet hoztak létre.

– A zászlóra három S és két D betű van felvarrva – kíváncsiskodtam. – Szeretném tudni, mit rejt ez a rövidítés?

– SELF SERVICE DISCOUNT DYNAMIC STORE. Tegnap olvastam a reklámjukat a helyi lapban. A szupermarket-kereskedelem módszereit valószínűleg Amerikából vették át, amikor mint áruház-tulajdonosok kimentek tanulmányútra. Még ezt az angol kifejezést is japánok találták ki, hiába, azt hiszem, hogy az előkelő szavaknak hihetetlenül nagy a vonzerejük – jelentette ki a feleségem kissé furcsa hangon.

– Te tényleg meg vagy lepve? – kérdeztem, miközben megpróbáltam felidézni magamban, hogy valóban minden reggel felhúzzák-e a zászlót a völgyben. Azt hiszem, először látom ezt a zászlót.

– Ma árleszállítás van, bizonyára ezért tették ki. *Dzsin* azt mesélte, hogy árleszállításkor nemcsak az erdő környéki községekből jönnek el ide, hanem sokan még busszal is érkeznek bevásárolni a távoli folyó menti falvakból.

Hát akkor a szupermarketkirály valóban ügyes ember lehet – jegyeztem meg, miközben ijedség fogott el, ahogy a szélben lobogó háromszögletű zászlóra néztem.

– Pontosan – válaszolta a feleségem, de éreztem, hogy valami más gondolat csak nem hagyja nyugodni. – Hogy fogják tudni az emberek azt a szagot elviselni, ha az erdő fáit tönkretesz a hideg és a gyökereik elrohadnak?

Feleségem szavainak hatására alaposan körülnéztem az erdők felé, minden irányban, rossz előérzet fogott el: mindjárt rám ront egy rettenetes emlék, ezért gyorsan a földre vettem tekintetemet, ahol a jég már kezdett szétmállani. Láttam lefelé irányuló leheletem a levegőben, amely megdermedt, és sokáig nem oszlott el, végül lassan mégiscsak szertefoszlott. Éreztem, hogy feltámad bennem egy undorítóan fojtó bűz emléke: a húsos levelű fák és dísznövények jutottak eszembe, amelyek azért rothadtak el nagy halomban, mert elpusztította őket a fagy. Egész testemben reszketve buzdítani kezdtem a feleségemet:

– Hát akkor folytassuk nyugodtan a reggelit.

De még egy lépést sem volt képes megtenni visszafelé, amikor a lába alatt szétroppant egy jégdarab, egyensúlyát elvesztette, megcsúszott, elesett, és a kezét meg a térdét is összepiszkolta. A hosszú éjszakai ivászat után az egyensúlyérzéke bizonyára megromlott, fizikailag is, lelkileg is becsapta az ereje. Lehet, hogy a feleségemnek is eszébe jutott az az undorító szag, és ez még jobban gyengítette egyensúlyérzékét. Talán azért esett el, mert a tokiói házuk dísznövényeinek hervadt leveleit látta maga előtt.

Házasságkötésünk után a feleségem a délre néző konyha egy részét, melyet étkezőnek is használtunk, körülbelül három négyzetméternyi területen üveges pálmaháznak alakította át, kaucsukfát, különböző pálmákat, páfrányokat, orchideát ültetett ide. Tél közepén, amikor az előrejelzés szerint hideghullám volt várható, a feleségem hajnalig égette a gázt a konyhában, és óránként kikelt az ágyából, hogy a felmelegedett levegőt beengedje csöppnyi pálmaházába. Kompromisszumos megoldásként azt javasoltam, hogy egész éjszaka egy kis rést hagyjunk nyitva az elválasztó üvegajtón, vagy hogy melegítőt tegyünk a pálmaházba, de a feleségem ezekről hallani sem akart, mert gyerekkorában állandóan tolvajokkal, tűzvészrel ijesztgették. Feleségem munkálkodásának köszönhetően a parányi pálmaház minden zugát, a padlótól az alacsony mennyezetig különféle növényi cserjék foglalták el. Azonban az idei tél folyamán minden éjszaka, amikor a feleségem bőséges whiskyvás után lefeküdt, nehéz lett volna éjfélről hajnalig a pálmaházra vigyázni, s magam is úgy éreztem, hogy nem szabad őt a gáztűzhelyhez

engedni. Egy alkalommal a tél elején nagy hidegről adtak előrejelzést. Olyan reszketéssel vártuk, mint egy parányi gyenge törzs a hatalmas ellenséges sereg közeledtét. Korán reggel, a kibírhatatlanul hideg éjszaka után a konyhából, az üvegajtón keresztül néztem be a kis pálmaházba, és azt láttam, hogy a növényeken apró fekete *foltok* jelentek meg. Egyáltalán nem tűntek visszataszítónak. A levelek meg voltak támadva, de még nem hervadtak el. Amikor kinyitottam az ajtót és beléptem a kis pálmaházba, a látvány teljesen megdöbbenett, mert csak akkor ismertem fel a növényekre zúdult csapás valódi méreteit. Az egész kis pálmaházat erős szag töltötte be, amely ázott kutyaszőr szagára emlékeztetett. Tudatomra rátelepedett ez a szag, állva haldokló óriásoknak tűntek a köröttem sorakozó kaucsukfák és pálmák, sötétzöld *folttokkal* behintett széles leveleik lábamhoz hajoltak, a sötét csomókká zsugorodó orchideák, pedig olyanok voltak, mint a beteg állatkák. Lelkierőmet összeszedtem, s visszamentem a hálósobába, lefeküdtem, és újból elaludtam, de az ázott kutyaszőr és a kutya szájának szaga álmomba is követett, mintha nem akarna elhagyni soha. Közvetlenül déli tizenkettő előtt, amikor felkeltem, a feleségem éppen kései reggelijét ette szótlanul, már belőle is áradt az az ismerős kutyaszag, s ekkor arra gondoltam, hogy milyen keserű órát tölthetett el a kis pálmaházban. Attól kezdve, hogy a feleségem egyre jobban elmerült a whiskyivásban, a pusztulás jelei egyre gyakrabban jelentkeztek a házunkban, de ilyen nyomasztó, gyilkos pusztulás eddig még nem volt soha. Leküzdöttem az utálatot, és benéztem a kis pálmaház üvegajtóján: az erős napsütés sugarában a fekete *foltok* elborították a leveleket, már az ágakat is elérték, olyanok voltak, mint csuklóról lecsüngő törött kezek, a növények a szemünk láttára haldokoltak.

Valóban, ha a völgyet körülfogó erdő összes fáját megtámadja a fagy, a völgy lakói azt hihetik, hogy milliónyi kutya szájából áramló bűz árasztja el őket; az embereknek alkalmazkodniuk kell ehhez a köznapiassá váló dologhoz, amelytől nem lesz erejük megszabadulni. Ahogy ezen eltöprengtem, egy letört jégdarabon majdhogynem elvesztettem az egyensúlyomat. Szomorú gondolatokba merültem, szótlanul tértünk vissza a házba, nem úgy, mint mikor Takasi volt itt a középpont, s csüggedt, levert hangulatban fejeztük be a reggelinket.

Délután Momokónak levelet hozott a postás, tőle tudtuk meg, hogy a völgyben a postán kis csomag vár ránk. A csomagban egy kényelmes alkalmatosságot küldtek, melyet a feleségem rendelt Tokióból egy folyóirat reklámja alapján, és „vidám vécézés” volt a neve. A katalógus szerint olyasmi volt ez, mint egy ülőke nélküli szék. Ha a „vidám vécézés” nevű alkalmatosságot a használója egy szokványos japán vécé⁸ fölé helyezi, angolvécéje lesz, s ennek köszönhetően úgy tudja elvégezni a dolgát, hogy közben a térdét tehermentesíti. A feleségem *Dzsin* számára vette ajándékba, arra gondolt, hogy ezzel könnyít „Japán legkövérébb asszonyán”, akinek ezáltal nem kell majd hatalmas testét tartania, míg a dolgát végzi. Persze, ki tudja, a vékony fémcsővekből összeállított „vidám vécézés” kibírja-e a százharminc kilónál nagyobb súlyt, másrészt sikerül-e a konzervatív *Dzsin*t rábeszélni e különös szerkezet használatára. A „vidám vécézés” megérkezése felkeltette kíváncsiságunkat, meg aztán már nem volt erőnk tovább elviselni ezt a szomorúságot az elnéptelenedett házban, úgyhogy rögtön megindultunk lefelé a kövekkel kirakott úton.

Ahogy elhaladtunk a szupermarket előtt, meg kellett állnunk az emberek szokatlan sokasága miatt. Ilyen élénk forgalom, emlékeim szerint a völgyben csak az ünnepi sürgés-forgás idején volt. A bejáratot és a kijáratot eltorlaszoló tömegtől kicsit távolabb ünnepi kimonóba öltöztetett gyerekek réges-régi ugróiskolát játszottak, amely megint csak az ünnepet juttatta eszembe. Az egyik kislány ünnepi kimonóját bíbor alapon arany és zöld főnixmadarak díszítették, ezüstszerű obit⁹ viselt, ruháját a nehéz időkben szülei bizonyára ennivalóért cserélhették, most a leányka hátára kis csengőcskét erősítettek, rövid nyakában róka *utánzatú* szőrmegallért hordott.

⁸ A japán vécé olyan, mint az angolvécé, csak alacsonyabb, s ezért nem is ülnek rá. (a ford.)

⁹ obi – a női kimonó díszes övszalagja (a ford.)

Ahányszor a kislány a köhöz csapta a lábát, a csengő éles hangon csilingelni kezdett a hátán, amitől a többi gyerek megszeppent. A korábbi borrházban, amelyből kiszedték a belső elválasztókat, és műanyaggal borították be a falakat, a régi ponyvára tűzpiros vásznat erősítettek, s zöld festékkel vevőcsalogatónak a következő szlogent pingálták:

Fantasztikus választék!

Különleges szenzációóó!

Mindenki kedvence:

3 S és 2 D!

Óriási árleszállítás! Idén utoljára!

Fűtés az áruház egész területén.

– Fűtés az áruház egész területén, hát nem csodálatos?

– Sok itt a szegény ember, *Micu* – jegyezte meg a feleségem, aki Momokóval együtt párszor már járt itt.

Azok az asszonyok, akik már bevásároltak, a bejárat és a kijárat közti kirakat előtt gyűltek össze (itt van kiírva fehér festékkel az a rengeteg áru, amelynek leszállították az árát, és innen, ahol állunk, egyáltalán nem lehet látni, mi történik az áruházban), és nincs is szándékukban elmenni. Néhányan homlokukat a kirakat üvegéhez nyomva az utcáról lesik a fehér számok özönét. Végül egy parasztasszony lép ki a szupermarketből, kezében árukkal teletömött papírszatyrot visz, s mint egy hindu asszony, vállán keresztül a fejére tarka takarót borított, a kint csoportosuló asszonyok irigy sóhajtozására felkapja a fejét. Mindnyájan odatódulnak hozzá, tapogatják a gyapjútakarót, a parasztasszony lehajol, vékony hangon, izgatottan nevetgél, mintha csiklandoznák. Régóta nem jártam itt a völgyben, ezért aztán úgy tűnik, mintha ezek az asszonyok egy másik világból érkeztek volna ide, persze, valójában ez nem így van. Be kell ismernem, csupán arról van szó, hogy a völgylakók között kialakult ez a szokás.

Ahogy ott szótlánul álltam a feleségemmel, az asszonycsoport mögül hirtelen a fiatal szerzetes bukkant elő, éppen az üzletből lépett ki, melléhez egy csomagot szorított. Ahogy észrevesz bennünket, odajön hozzánk, jóságos arca elpirul, majd zavartan elmosolyodik. Alaposan megmosott, rövidre vágott, korán őszülő, ezüstszínű haja, piros szemhéja, rózsaszín arca olyan benyomást tesz, mintha a szerzetes egy újszülött nyuszi volna.

– Az újévi mocsit¹⁰ jöttem megvenni – magyarázza a fiatal szerzetes kissé szégyenkezve.

– Mocsit? Már megszűnt a völgyben az a szokás, hogy az egyházközség tagjai hoznak?

– Ugyan melyik házban készítenek manapság mocsit? Mindenki a szupermarketben vásárolja vagy rizsért, vagy pedig pénzért. Így aztán a völgyben a legalapvetőbb életmódbeli szokások egyike a másik után veszíti el eredeti formáját. A füvek és levelek sejtjei szemmel láthatólag mennek tönkre. Nacuko asszony, alkalma volt már mikroszkóp alatt füveket és leveleket nézni?

– Igen.

– A levelek minden egyes sejtjének meghatározott alakja van, igaz? Ha pedig tönkremegy, alaktalaná válik, pontosabban két dolog történhet vele: megsérül a sejt vagy pedig elpusztul. Ha eluralkodnak az alaktalan sejtek, elrothad a fű vagy a levél. Úgy látszik, még az is veszélyes, ha a falusi élet alapvető elemei formájukat veszítik, ugye? De hát nem kényszeríthetem a falu lakóit, hogy őseiktől örökölt fakalapáccsal verítékük csordultáig üssék a kőmozsárban a mocsinak szánt főtt rizst. Mindenki azzal gyanúsítana, hogy mocsit akarok kapni, hahaha!

A növényekkel kapcsolatos allegória nagyon megtetszett nekünk. Még a feleségem is, csatlakozva a szerzetes nevetéséhez, vidáman mosolygott rajta. Két- három asszony lépett ki a szupermarket kijáratán, kint a barátnőik várták, egyikük szándékoltan hangosan, durva, rekedt hangon kiabálja: – Bóubli! Vörösésbarna arcú, középkorú ez az asszony, egy kék színű

¹⁰ mocsit – főtt rizsből készült, szójával édesített sütemény, főleg újévkor fogyasztják (a ford.)

műanyag golfütővel hadonászik, miközben összehúzza szemöldökét, és gurgulázó hangon nevetgél.

– Bóubli, ez annyit jelent, hogy szükségtelen, használhatatlan dolog – fordítom le a feleségemnek, hogy megértse.

– Hát igen, itt a völgyben egy golfütő még játéknak is teljesen felesleges – ért egyet a feleségem. – De akkor meg minek vette?

– Dehogyan vette, a holmikat, amelyeket ezek az asszonyok a kezükben tartanak, és nem tesznek be a táskájukba, mind nyereségmentesen kapták, a gyapjútakarót is meg a golfütőt is. A lottónyereseményekkel együtt különféle tárgyakat is lehet nyerni, igaz, hogy a legtöbbjük hasznavehetetlen holmi, és azért gyülekeznek itt az asszonyok a vásárlás után, hogy mások sovány szerencséjében gyönyörködhessenek – magyarázta a szerzetes, miközben elfordítja rólunk a tekintetét.

A szerzetes meg én közrefogtuk a feleségemet, és együtt gyalogoltunk a postára, miközben arról beszélgettünk, micsoda csapás érte az itteni fiatalokat a több ezer baromfi pusztulása miatt. A szerzetes már tudott a baromfivészről, de amikor meghallotta, hogy Takasi bement a városba, hogy a szupermarketkirállyal együtt valami megoldást keressen a vesztes csata után, őszinte felháborodásban tört ki:

– Most bezzeg tudnak Takasihoz fordulni, akkor kellett volna megkeresniük a szupermarketkirályt, mielőtt az állatok elpusztultak. Minden összevissza megy náluk, mindenről lekésnek.

– De hiszen a fiatalok megpróbálták, amennyire lehet függetlenek maradni a szupermarketkirálytól, nem igaz? Ámbár áruházával ő sodorta kilátástalan helyzetbe a fiatalokat, és emiatt meg kellett hátrálniuk – mondtam el véleményemet, mint aki semleges ebben a dologban.

– Állandóan húzták, halogatták a megállapodást, hogy a tojást közvetlenül a szupermarketnél értékesítik, megpróbálták maguk eladni piacokon meg kis boltokban, s ennek eredményeképpen maguk készítették elő ezt a mai vereséget. Egyszerű vállalkozásnak indult az egész. De Micu-csan, aztán a telek, amelyen baromfityesztéssel foglalkoznak, és az összes épület a szupermarketkirály tulajdonában van. A háború után a falu ugyanis ezt a telket azoknak a koreaiaknak adta el, akiket fakitermelésre küldtek ide, az egyikük azonban lassanként megvette az egészet a többiektől, így aztán az egész település tulajdonosává vált, megsokszorozta a gazdagságát, és végül szupermarketkirály lett belőle.

Mélységesen meg voltam döbbenve. *Dzsín* és a családja, meg a régi falubeli ismerősök is tudták, hogy Takasi meg én el akarjuk adni a tulajdonunkban lévő egyik házat a szupermarketkirálynak, de egy árva szót sem szóltak nekünk ennek az embernek a múltjáról.

– *Taka* elmesélte, hogy az összes körülmény alapos figyelembe vételével tárgyalásokat kezdett a szupermarketkirállyal. Persze nem lehet tudni, hogy a falusi fiatalok csoportja mennyire pontos információkat adott neki – most is, mint általában, halkan, közönyös hangon beszélt a feleségem, nyíltan bevallotta, hogy bizonytalanságot érez azzal a fiúval szemben, aki hosszan tárgyalt Takasival.

Némi töprengés után arra a meggyőződésre jutottam, hogy Takasit ebben az ügyben nem érdekelte semmi más, csak közelebb akart kerülni a fiatalokhoz, és egyedül az autóval kapcsolatos problémákról beszélgettek. Az azonban sebet ejtett az önérzetemen, és kellemetlenül érintett, hogy a völgybeliek nem kívánták elmondani nekem, milyen ember is ez a szupermarketkirály.

– Még akkor is, ha ez az ember japán állampolgárságot szerzett, a völgylakók részéről mélységes lenézést jelent ezt a koreai férfit királynak nevezni. De mégis, miért nem mondta ezt el nekem senki?

– Egyszerű a dolog, Micu-csan. A völgylakók még maguknak sem akarják bevallani, hogy egy húsz évvel ezelőtt fakitermelésre száműzött koreai tartja őket ma gazdasági függésben. Ez

a tudatalatti érzés az oka annak, hogy ezt a férfit királynak nevezik. A falut megtámadó kór utolsó szakaszába érkezett!

– Valóban, úgy tűnik, hogy ez már a betegség utolsó szakasza – értettem vele egyet komoran. Erezhető volt, hogy a mély gyökereket eresztett kór már az utolsó szakaszt is elérte. Valami furcsa, komor és rossz dolog ékelődött a völgylakók és a szupermarketkirály kapcsolatába. – Ugyanakkor, mióta visszatértem a faluba, mindaz, amit láttam és hallottam mégsem utal arra, hogy annyira a végső szakasról volna szó.

– Ami a völgylakókat illeti, gyorsan hozzászoktak ahhoz, hogy a betegség elérte végső stádiumát. De megtanulták ügyesen leplezni az ide érkező idegenek előtt – mondta a szerzetes olyan hangnemben, mint aki titkot fed fel.

– Mégis, milyen ember ez a szupermarketkirály?

– Hogy talán rossz ember volna? Semmi elmarasztalót nem tudok róla mondani, Micu-csan. Ami a kereskedelmi ügyeket illeti, akkor már inkább a völgylakók a rosszak és nem ő. Tulajdonképpen a völgylakók érdemelnének szidalmat. Ugyanaz van ezzel is, mint a baromfitenyésztéssel. Időnként attól kezdek tartani, hogy nem tervez-e valami rosszat a völgylakók ellen, de pillanatnyilag semmi ilyet nem tapasztalhatok.

Azt hiszem ugyanakkor, hogy utálatos közérzetet vált ki mindenkiből, és az egész völgy számára nem jó, amit csinál.

– Utálatos a közérzetünk, és semmi több – mondta szomorúan a szerzetes, miközben szigorúan nézett rám. – Nehéz ezt megmagyarázni, Micu-csan. Az azonban világos, hogy a kór végső szakaszába érkezett!

A szerzetes ügyesen megfogta a mocsit tartalmazó csomagot, és eltávozott, hogy következő kérdésekre ne kelljen válaszolnia.

Egy szót sem szóltam, de olyan gyorsan szedtem a lábam lefelé a kövekkel kirakott úton, hogy a feleségemnek szinte szaladnia kellett, ha lépést akart tartani velem. A postán megkaptuk a „vidám vécézés” névre hallgató csomagot, majd a köves úton megindultunk hazafelé. A feleségem még bement a szupermarketbe, hogy megvegye nekünk és *Dzsin* családjának a mocsit. Bár a feleségem idegenként érkezett a völgybe, mégsem maradt közömbös, inkább ellenállást váltott ki belőle, hogy a borraktárból szupermarketet csináltak, de ez nem jelentett akadályt a számára abban, hogy vásárolni menjen oda. Amikor a bevásárolt holmikkal megrakodva kijött a feleségem a szupermarketből, s nyereséggel gyanánt egy zöld műanyag békát hozott magával, elégedetlenül jegyezte meg:

– Mióta férjhez mentem, ez az első nyereségem.

Miután kicsomagoltuk a „vidám vécézés” nevű alkalmatosságot, kiderült, hogy ez egy felső és alsó részből álló, két „U” betűre emlékeztető primitív szerkezet, melyet tartóállvány kapcsol össze. Ahogy ránéztem, arra gondoltam, egyáltalán nem lesz könnyű *Dzsinnek* elmagyarázni a használatát. Még sokkal több gúnnyal fogja visszautasítani, mint a szupermarket előtt csoportosuló asszonyok:

– Bóubli! – talán még meg is gyanúsít, hogy én találtam ki az egészet, hogy nevetségessé tegyem.

Szóltam a feleségemnek, hogy magyarázza el *Dzsinnek*, hogyan kell használni a „vidám vécézés”-t, ezalatt magamhoz hívtam a gyerekeit az udvarba, ezzel a szupermarketkirály iránt érzett nyugtalanító hangulat írmagját megsemmisítettem, egy egész nyaláb kötélrészletet és egy köteg kartonpapírt gyűjtöttem össze, és ebből kis tüzet gyűjtöttem. A gyerekek már tudták, hogy a fiatalok tyúkjai elpusztultak. *Dzsin* gyerekei úgy mesélték, hogy a fiatalok csoportja megtartja a baromfitenyésztő telepet, nehogy az elhullott állatokat elloppja valaki. A régi koreai település helyén többszintes tyúkketreceket építettek, amelyek inkább mocskos kaptárakra emlékeztettek, és hálóval különítették el őket egymástól, hogy a baromfi trágya ki tudjon száradni; most az egész vidéket sűrű bűzfelhő vette körül. Ma reggelre még a megmaradt

tyúkok is elpusztultak szűk ketrecekben. *Dzsin* gyerekei a többi gyerekekkel együtt odafutottak megnézni, de az ór azonnal elkergette őket.

– Ezek a fiatal srácok olyan, de olyan disznók! Mi aztán nem tehetünk semmiről! – magyarázta nyugodtan, de ugyanakkor ravaszskásan *Dzsin* legnagyobb fia, mintha nem értené, hogy miért kötözködnek. – Ugyan ki fogja ellopni a döglött tyúkjaikat! Ők maguk a hibásak benne, nem más!

Mire *Dzsin* gebesoványságú gyerekei egyszerre nagyot nevettek. Nevetésük világosan bizonyította a felnőttek gőgjét és idegenkedését a fiatalokkal szemben, akik a baromfitenyésztéssel kudarcot vallottak. Ekkor éreztem először szánalmat a szupermarketkirály iránt, akit vérszopónak tartottak, ugyanakkor a fiatalokat is sajnáltam, akiket a felnőttek állandóan támadtak. Helyzetük bizalmatlanságra és lenézésre épült, ezt képviselték ezek a felnőttek a fiatalokkal szemben, akiket annak idején a maguk céljaira használtak fel, és egy meghatározott szerep eljátszására kényszerítették őket, felelőtlen cselekedeteinek tetőpontja végül S. bátyám halála volt. Ezt csak most ismerhettem fel, amikor már idősebb lettem elhunyt bátyámnál, és elszakadtam a falutól, így lehetőségem adódott, hogy objektívan szemlélhessem a völgy mindennapi életét. Régebben a völgybeli gyerekek nem a felnőtteket, hanem a fiatalokat tekintették halványuknak, a mostaniak éppoly közönyösek a fiatalok iránt, akár a felnőttek. A tűz kihunyt, piszkosfekete papírkupac maradt utána. Nem volt haszna, hogy a gyerekek alaposan megtaposták.

A feleségem visszajött a barakkból, és így szólt *Dzsin* gyerekeihez:

– Siessetek be a házba, van finom mocsai – *Dzsin* gyerekei azonban oda se figyeltek, tovább ugrándoztak a tűz maradványain. Az ételekkel kapcsolatban több öntudatuk és büszkeségük volt, mint másnak. Lehet, hogy talán azért fogytak le annyira, mert meggyűlölték az ételt anyjuk miatt, aki elátkozta telhetetlen étvágyát, amely minden keserűségének okozója volt.

– *Dzsin* boldog, *Micu* – újságolta a feleségem.

– És nem is volt mérges?

– Amikor először az ülőkére nézett, azt mondta, hogy biztos *Micu* hülyéskedik velem, de aztán megmagyaráztam, hogy ezt én rendeltem neki. Hülyéskedik, *Dzsin* pontosan ezt a szót használta.

– Nahát! Amikor gyerek voltam, a völgyben ez volt a leggyakoribb szó, amit használtak az emberek. Amikor egymással tréfálkoztunk, dühösen mindig ezt mondta: mit hülyéskedtek. Gondolod, hogy *Dzsin* jól fogja tudni használni ezt az új herkentyűt?

– Igen, azt hiszem. Persze, vigyázni kell, nehogy leessen róla, de az első kísérletet siker koronázta – tájékoztatott a feleségem, aki a részleteket azonban már nem ismertette a gyerekek előtt, mert azok szinte mozdulatlanul lestek minket a beszélgetésünk alatt. Kisvártatva váratlanul így szólalt meg a feleségem: – *Dzsin* érdeklődött a kisbabánkról, és én meséltem neki.

– Hát így van ez. Ha ilyen ülőkét visz ajándékba az ember, természetesen osztozni akar a másik titkán, és könnyíteni szeretne a maga *baján*.

– *Micu*, ha hallottad volna, mit mondott erre *Dzsin*, akkor jóindulatod egy pillanat alatt megszűnt volna iránta. Természetesen nem értek egyet *Dzsin* véleményével, de akkor is – győzte le belső ellenkezését a feleségem. – *Dzsin* szerint azért nem normális a baba, mert több mint valószínű, hogy tőled örökölte.

Megremegtem a dührohamtól, mintha tűzzel égettek volna. Ez a mondat egy másodperc alatt kiséperte az agyamból a szupermarketkirályt. Elvörösödtem a méregtől, amely felhőként függött felettem, s mint akit láthatatlan ellenség támadt meg, összeszedtem minden erőmet, hogy megvédjem magam.

– Jóformán semmiféle alapja nincs az effajta magyarázatnak. Még elemibe jártam, amikor egyszer iszonyú görcsbe rándult az egész testem; csak ez történt, semmi más – a vér a fejembe tolt, aztán feleségem is elvörösödött, miután sietve feltártam neki titkomat.

– Éppen egy kultúrműsort néztem, amikor a görcs elkapott, és elveszítettem az eszméletemet – végtelen nyugalom fogott el, miután az első megrázkódtatásból magamhoz tértem, de ugyanakkor a nyelvemen éreztem az egész testemet elöntő, kibírhatatlan düh forróságát.

Dzsin gyerekei harsányan felröhögtek. Kacajuk minden lelkiismeret furdalás nélkül lenézésükről biztosított engem és a feleségem, s ezáltal a lelki egyensúly az ő oldalukra billent át; amikor pedig dühösen rájuk néztem, tovább vigyorogtak, aztán visszaszaladtak elhízott anyjukhoz meg a mocsihoz. Feleségemmel visszatértünk a tűzhelyünkhöz. Tudtam, hogy ma este inni fog, ezért, hogy a kétkedés ne legyen úrrá rajta, éreztem, hogy részletesen el kell mesélnem, hogyan szállt meg engem akkor a rossz szellem a kultúrműsor alatt. Óvatos figyelemmel fakadt fel belőlem a szó.

Minden bizonnyal ősszel történt, a háború kezdeti évében, a kulturális rendezvényen, mert a háború után a völgyben, amíg vissza nem tért ez a szokás, sokáig úgy emlegették, mint az utolsó kultúrműsort. Akkoriban apámat Kína északi részéhez kötötte a munkája, amely nemcsak nekünk, gyerekeknek tűnt titokzatosnak és megfoghatatlannak, hanem a nagymamának, aki akkor még élt, és a mamának is. Ezért adta el a földet, a kapott pénzen pedig átkelt a tengeren és attól kezdve fél évet Kínában töltött. A két bátyám még tanult, az idősebbik Tokióban, az egyetemen, S. bátyám pedig a környéki város középiskolájában, így völgybeli házukban csak a nagymama, a mama, no meg *Dzsin* maradt, és természetesen mi, gyerekek: én, öcsém és az éppen-hogy megszületett kishúgom. Hát emiatt történt, hogy a meghívóval, amely az apám nevére szólt, *Dzsin* meg a három gyerek ment el. Még most is teljesen tisztán látom magam előtt, mintha egy harmadik szemem lenne, amellyel a terem mennyezetéről szemlélem a történeteket: az iskola legnagyobb tantermében ülünk legelői az elemisták faszékein, egyik oldalamon *Dzsin*, aki a kisbabát tartja, a másikon öcsém, s mi ketten az ég felé emeljük a lábunkat.

Körülbelül egy méternyire tőlünk két állványon nyugszik a színpad, amelyet a tanár készített, a színpadon a felsőosztályosok (a völgylakó parasztok számából ítélve nem lehetnek többen, mint tizennégyen-tizenöt, de nekem, a gyerekeknek ez fantasztikusan soknak látszik) a földet művelik, fejük csíkban összehajtott kendővel van bekötve, régi paraszti viseletet hordanak. Azután félreteszik a kapát és a fejszét, sarlót ragadnak: harci játékba kezdenek. Megjelenik a parancsnokuk, egy falusi fiatalember, aki még egy kisgyerek szemében is gyönyörű férfinak tűnik. Irányítása alatt a felfegyverkezett parasztok megtanulják, hogyan kell harcolni, hogy levághassák a kormányzó fejét. Fekete kendőt borítanak a parancsnokra, a parasztok pedig két csoportra oszlanak, és máris kezdetét veszi a „hamis fejért” folyó hadgyakorlat. A második felvonásban megjelenik egy gazdagon öltözött férfiú, aki megpróbálja lebeszélni szándékukról a parasztokat, de a feldühödött parasztok nem hallgatnak rá. Ekkor ez a férfiú kijelenti, hogy majd ő vágja le a megyefőnök fejét. A sötétségben a némán várakozó parasztok előtt megjelenik egy álarcos alak, akire a gazdagon öltözött férfiú ráveti magát, és lenyisszantja a fejét. Az álarcos ember szerepét az a tanuló játssza, akinek a fejére fekete lebernyeget borítottak, arra pedig egy fekete gömböt erősítettek, ezért jóval magasabbnak látszik a többiekénél. Amikor a „igazi fej” hangos koppanással a földre esik, majd végiggurul a színpadon, az ember, aki lefejezte a kormányzót az elrejtőzött parasztokhoz fordulva így kiált fel:

– Ez az öcsém feje!

Erre a parasztok leveszik a levágott fejről az álarcot, felismerik benne parancsnokukat, s emiatt keserves sírásban törnek ki.

A történetet korábban *Dzsin* elmesélte nekünk, a darabot is többször láttam már a próbákon, így aztán minden fordulatot tudtam előre, és mégis, talán abban a pillanatban, amikor a kövekkel teletömött bambuszkosár, az „igazi fej” legurult, vagy talán akkor, amikor belémhasított a kiáltás: Ez az öcsém feje! – vagy még inkább, amikor képzeletemben mindkettő egybemosódott, hirtelen iszonyatos félelem lett rajtam úrrá, zokogva, kiáltozva a földre

zuhantam, görcsbe rándult a testem, és elveszítettem az eszméletemet. Csak otthon tértem magamhoz, miután hazavittek, a nagymama volt mellettem, aki ezt mondta a mamának:

– Jaj, de borzasztó, a vér még a dédunokákban is kiütözik! – mire a félelem miatt újra behunytam a szemem, mozdulatlanságba merevedtem, s úgy tettem, mintha még nem tértem volna magamhoz.

– Emlékszel, amikor az első fordításom megjelent, levelet kaptam a völgybeli elemi iskola nyugdíjban levő tanárától. A kultúrműsor idején még vezetőpedagógus volt, matematika szakos, de emellett helytörténettel is foglalkozott, sőt ő írta az előadás forgatókönyvét is.

Azon a télen azonban megkezdődött a háború, egy évre rá pedig megváltoztatták a népiskolai rendszert, kritika tárgya lett a szövegekönyv is, emiatt a tanárt egyszerű tanítónak minősítették, ahogy ezt nekem levelében megírta. Válaszoltam a soraira, és megkérdeztem tőle: igaz-e az, hogy a dédapám megölte az öccsét, mire azt felelte, hogy ezek az információk minden bizonnyal tévesek, „azoknak a véleményével értek egyet – írta a levelében –, akik történelmi szempontból azt tartják hitelesnek, hogy a dédapád az öccsét, mint a felkelés vezérért Kócsiba küldte.” Megérdeklődtem tőle azt is, hogy milyen ismeretei vannak apám halálának részleteivel kapcsolatban, mire azt válaszolta, hogy erről valójában csak a mama tudott valamit, de nem akarta, hogy mások is megismerjék az igazságot, megtett mindent azért, hogy megfeleljenek apám haláláról, ezért mostanra már nem maradt senki a faluban, aki valami hihető dolgot hallott volna a történetről,

– Nem gondolod, hogy *Taka* szeretne találkozni ezzel a nyugdíjas pedagógussal? – kérdezte a feleségem.

– *Takát* valóban érdeklik a családunk elhunyt tagjait érintő titokzatos események, de valójában kételkedem abban, hogy bátornak tűnő lázálmaival ez a helytörténész ki tudja elégíteni – vágtam el a beszélgetés fonálát.

Amikor a Csendes-óceánon elkezdődött a háború, apám értesített bennünket, hogy otthagyja Kínában a munkáját, és hamarosan hazajön, de mégsem érkezett meg. Három hónappal később azonban a simonoszeki rendőrség kiadta a holttestét a mamának. Apám titokzatos körülmények között halt meg, és ezért aztán különféle híresztelések terjengtek a halálával kapcsolatban: egyesek szerint infarktust kapott a hajón, mások úgy tudták, hogy öngyilkos lett, a tengerbe vetette magát, voltak, akik azt állították, hogy a hajója megérkezett a kikötőbe, és a rendőrségen halt meg a kínvallatások közben; mama azonban, aki érte ment apám holttestéért, hazajövele után egy szóval sem említette, hogy valójában mi okozta apám halálát. A háború után S. bátyám megpróbálta kikérdezni a mamát a halál részleteiről, de mindannyiszor merev ellenállásba ütközött, megharagudott, s minden bizonnyal emiatt vitette el a mamát megvizsgáltatni egy kórház ideg- és elmeosztályára.

Alkonyodott, váratlanul szél támadt a völgy bejárata felől. Égett hús iszonyatos bűzét hozta magával, szinte fizikai fájdalmat okozott, majdnem hányt tőle az ember. Zsebkendővel betakartuk az orunkat meg a szánkat, és a feleségemmel együtt kimentünk az udvarra, elnéztünk a völgy bejárata felé, ahonnan a szag jött, de csak fehér, kanyargó füstöt láttunk, amely elvegyült a gomolygó ködben, szinte alig lehetett megkülönböztetni. Csak magasan, a sötétvörös égen vettük újra észre az egyre feljebb és feljebb úszó füstmaradványokat, amint kiváltak a nehéz ködből. Háttérben a fekete erdővel úgy fénylettek fel, mint a kifolyt nyál. *Dzsin* férje és a gyerekei is kijöttek, s tőlünk néhány lépésnyi távolságban szintén az eget kezdték kémlelni. A gyerekek bele-beleszagoltak a levegőbe, hogy megállapítsák, minek van ilyen szaga. A fiúk csöppnyi orra sötét ujjaknak tűnt a félhomályban, de ahogy megszólaltak, megbizonyosodhattunk igazi létezésükről. A községi előljáróság előtti téren is megjelent néhány fekete árnyalak, ők is az eget figyelték.

Éppen beköszöntött az éjszaka, amikor Takasi megérkezett gárdistáival. Mindannyian fáradtak és piszkosak voltak, Hosio nem szólt egy szót sem, viszont Takasi és Momoko rendkívül lelkesnek látszott. Takasi – ígérete szerint – féltucat whiskyt vásárolt a feleségemnek,

aki még meg is hökkent, amikor megpillantotta ezt a csomó üveget. Ezenkívül mindegyiküknek új ruhát vett, Hosiónak egy bőrdzsekit, Momokónak egy pulóvert. Olyan volt rajtuk az új ruha, mint egy védőmellény, melyet az a bizonyos bűz borított be, amely alkonyatkor a völgy felől érkezett.

– Miért néztek olyan csodálkozó arccal ránk, *Micu*, és te is Nacu-csan? – kérdezte Takasi, amikor észrevette rajtunk az érthetlenséget e különös szag miatt. – Nem vagyunk mi kísértetek, akik a sötét erdőből támadtak fel egy baleset után! Jeges volt az út, ráadásul még a köd is, ez az ócska tragacs meg minden pillanatban szét akart esni, csak azért nem törtük ki a nyakunkat, mert *Hosi* olyan bravúrosan vezetett. *Hosi* úgy megy előre az erdőben, mint a jégen szaladó kutya, amelynek a körmei kopognak. A technikai civilizáció korában megjelenik egy olyan törzs, amely úgy működteti a gépeket, mintha azoknak állati ösztönei volnának.

Takasi egyértelműen fel akarta dobni Hosio hangulatát, de a fiatal műszerész ügyet sem vetett a szavaira. Talán az erdei úton való vezetésben kimerültek az idegei, ahol minden lépésnél veszély leselkedett rájuk, vagy pedig ifjonti energiáit valami más súlyos megpróbáltatásra kellett fordítania?

– *Taka*, te tényleg nem vagy kísértet, de valami nagyon bűzlik rajtad! – mondtam őszintén neki.

– Hát ez azért van, mert a több ezer döglött tyúkot elégettük, haha! Kipucoltuk a tyúkólakat, és elégettünk mindent, a megfagyott baromfikat meg a híg tyúktrágyát. Tényleg borzalmas bűdös volt! Egészen biztos, hogy még a vérereinkbe is behatolt!

– És a völgylakók nem tiltakoztak?

– Természetesen tiltakozhattak volna! De nem akartak közbeavatkozni. Végül is kijött egy rendőr, de ő is csak amiatt, mert túl magasra csapott a láng. A hídnál a fiúk négyen, öten elálltak az útját, így aztán szó nélkül visszafordult. A fiatalok csoportja erőre kapott, és ellenállt. A végsőkig fel voltak zaklatva mindannyian. Több ezer baromfi elpusztult, és minden haszon nélkül el kellett égetni őket, ez azért valamire mégiscsak megtanította ezeket a fiatalokat. Úgyhogy legalább ennyi értelme volt az egésznek.

Egyáltalán nem volt szükség arra, hogy kapcsolatba kerüljenek a rendőrséggel. Egyszerűen nem gondolták végig a dolgot: egy rendőrt legyőzni nem nagy eset, ugyan hova lennének a győzelmükkel, ha erősítést küldenek ki, nem gondolod? – szólt közbe Hosio, akin látszott, hogy folyton ezen jár az esze. Eszembe jutott az az éjszaka, amikor a repülőtéren vártuk Takasit, akkor is makacsul ellenállt. Olyan ember volt, aki nemcsak a védőangyala nevében, hanem annak ellenére is kitart a saját véleménye mellett.

– Nem olyan nagy dolog kapcsolatot tartani a rendőrséggel, *Hosi*, különösen akkor, amikor havazni kezd, és megszakad az összeköttetés a környező várossal meg a tengerparttal. Te az a típus vagy, aki már gyerekkorában magába szívta: ha rossz leszel, rendőrt hívlak.

– Egyáltalán nem azt mondom, hogy a rendőrökkel nem kell verekedni. Akkor, júniusban mindenben segítettem neked, *Taka*, ugye? – védekezett továbbra is elszántan Hosio. – Csak azt nem értem, *Taka*, hogy miért töröd magad ezek miatt a tyúkászok miatt! Még a rendőrökkel is képes vagy összeveszni! Ezt meg akartam neked mondani!

Momoko, aki eddig félrehúzódva olvasta az otthonról érkezett levelet, most felkapta a fejét, s mintha egy kisgyerekhez beszélne, csúfondárosan és ugyanakkor védelmezve így szólalt meg:

– *Hosi*, azért beszélsz így, mert csak magadnak akarod megtartani *Takát*, és senkivel sem akarsz osztozkodni rajta. Kérlek, ne is vitatkozz ezen. Állandóan morogsz, mint egy öregasszony. Gyertek vacsorát enni és utána aludni. Nacuko finomat főzött nekünk.

Hosio dühösen nézett Momokóra, s bizonyára idegességében nem talált szavakat, így aztán abbamaradt a vita.

– És mi van a szupermarketkirállyal? Jutottatok vele valamire? – kérdeztem, miközben szinte biztos voltam abban, hogy a tárgyalások rosszul sikerültek, mivel Takasi kerülte az utazásuk központi céljáról szóló beszámolót.

– Rosszabb már nem is lehetne. Kemény csaták várnak a fiúkra, ha komoly engedményekre akarják rávenni a szupermarketkirályt. Egy dolgot azonban mindenképpen megkövetel: a fiataloknak el kell égetniük az összes döglött tyúkot mind egy szálíg. Valószínűleg attól tart, hogyha a faluban elkezdik enni ezeket az elpusztult baromfikat, a szupermarketkirály elveszíti a vevőit. Miután visszajöttünk, és a völgylakó fiataloknak elmondtam, hogy minden tyúkot el kell égetni, a fiúk éhes tekintetéből, dühös viselkedéséből megértettem, hogy nem alaptalanok a szupermarketkirály félelmei. De merem remélni, hogy ez az elkészerítő munka, vagyis az, hogy néhány ezer baromfit le kell önteni benzinnel és elégetni, olyan hatással lesz rájuk, hogy az eddig elkényeztetett és kiszámíthatatlan fiatalok ráéreznek a valódi méreg kínjaira.

– El tudod képzelni, hogy már előre élvezhették a fiatalok a happy endet, amikor téged beküldtek a városba? – jegyeztem meg neheztelően.

– Semmit sem élveztek előre. Hiszen egyáltalán nincsenek elképzeléseik, úgy látszott, mindössze abban reménykednek, hogy majd mindent elkövetek az érdekükben. Csakhogy én egyáltalán nem azért mentem be a városba, hogy képzeletem édes gyümölcseit hozzam el nekik, az volt csupán a célom, hogy ködös elképzeléseikre fátylat borítsak, s ezáltal rádöbbenjenek, hogy csak az éhség vár rájuk és semmi más, haha!

– Tudtad, hogy a szupermarketkirály koreai bevándorló?

– Ma mesélte el nekem. Azt is elmondta, hogy azon a napon is ott volt a településen, amikor S. bátyánkat meggyilkolták. Úgyhogy személyes okom is van arra, hogy a fiatalokkal együtt fellépjek ellene.

– Ugyan már, *Taka*, semmiféle személyes okod nincsen arra, hogy kigúnyold ezeket a fiatalokat meg azt a szerencsétlen rendőrt, magad találtad ki az egészet, ugye? Szerintem sokkal inkább az az igazság, amit *Hosi* mond – ezzel a beszélgetést újból a Hosióval történt vitára tereltem, mert Takasi szavaiból kitetszett, hogy mindenképpen el akarja fojtani azt a növekvő nyugtalanságot, melyet a szupermarketkirály viselkedése váltott ki.

– Még hogy igazság, még te mersz ilyen szót használni? – válaszolt komoran Takasi, aztán hirtelen elhallgatott, s többet rám sem hederített, mintha nem is léteznék.

Valamivel később kiáltás hallatszott:

– Kész a vacsora, tálalva van – hívott mindannyiunkat az étkezéshez Momoko, s közben megragadta az alkalmat, hogy Takasival beszéljen. – Otthon mindenki olvasta a gorillákról szóló könyvet, amelyet *Micu* fordított, és most abban a megtiszteltetésben van részem, *Taka*, hogy egy házban lakhatok vele. Hiszen *Micu társadalmilag elismert személyiség!* – fejtette ki, de szemlátomást tetette az irántam érzett tiszteletet.

– *Micu* teljesen elfordult a társadalmi élettől, viszont a társadalom annál inkább tiszteli – szólalt meg feleségem az első pohár whisky után. – *Taka* pedig pontosan az ellentéte, világos?

– Hát persze. Világos – válaszolt feleségemnek Takasi, miközben megpróbálta elfordítani rólam a tekintetét. – Dédapám, nagyapám és a feleségeik mind ugyanahhoz a típushoz tartoztak, mint *Micu*. A családukban, aki nem olyan, mint ők, szinte mind erőszakos halállal haltak meg, ők viszont nyugodt, hosszú életet éltek. Nacu-csan, majd meglátod *Micu*, kilencvenéves korában rákban fog megbetegedni, még annak is egy könnyebb fajtájában!

– Azt hiszem, *Taka*, hogy egy kicsit hamar vonod le a tanulságokat, amikor a családukra jellemző típusokat akarod ecsetelni – szólaltam meg bátortalanul, de megjegyzésemet Hosió kívül mindenki elengedte a füle mellett. – Ha nem sorolod be magadat az egyik vagy a másik típusba, akkor, *Taka*, hiába is igyekszel, igaz?

A vacsora után Takasi a szupermarketkirálytól kapott előleg felét átnyújtotta a feleségemnek, de ő már meglehetősen ittas állapotban volt, és emiatt semmiféle érdeklődést nem tanúsított a pénz iránt, ezért én vágtam zsebre, de nyomban nekem szegezték a kérdést:

– *Micu*, nem adnál nekem ötvenezer jent, hogy a völgylakó fiataloknak futballcsapatot szervezzünk és edzéseket tartsunk nekik? Tíz labdát vásároltam a városban, ott vannak a Citroënben, rengeteg pénzbe kerül az ilyesmi.

Ennyire drágák a futball-labdák? – kérdeztem meg félénken Takasit, aki az egyetem futballcsapatában játszott.

A labdákat a saját pénzemem vásároltam. De a csapat tagjai között vannak olyan fiúk is, akik nap mint nap a környékbeli városba járnak be földmunkára, és addig labdát se vesznek a kezükbe, amíg meg nem térítjük a keresetüket, legalábbis az első időben.

5. Futball száz év után

Álmomban a mama szavai ugyanazok a szavak, amelyeket tulajdonképpen már hallottam, s több mint húsz éve törtek fel újra: apám halála után, amikor a bátyám elvégezte az egyetemet, és behívták katonának, S. bátyám pedig önkéntesnek jelentkezett a repülőtiszt iskolába, a mamát, az őt ért fájdalmak miatt üldözési mánia kezdte kínozni, folyton azt hajtogatta, hogy biztos megtámadnak bennünket a falusiak, tönkreteszik és felgyújtják a házunkat. Arra biztatott, hogy amint észre vesszük a támadókat tüstént fussunk be a magtárba, és zárkózzunk be. Nem hagyott békén, hogy már most fel kell készülnünk, ellenkezésemre félelmeinek egy részét kiskorú fiába plántálta: elkezdett beszélni arról a kegyetlen erőszakról, amelyet 1860-ban családunk ellen követtek el.

Mama folyvást azt erősítette, hogy az 1860-as felkelés a parasztok kapzsisága miatt tört ki, mert mindig másból akartak hasznot húzni. Úgy kezdődött, hogy a parasztok a megyefőnökhöz fordultak kölcsönért, azoknak a földbirtokoknak a megszerzése érdekében, amelyek ott helyezkednek el, ahol a völgyben kanyargó folyó a Japán-tengerbe ömlik. Adtak a parasztok még hetvenezer koku¹¹ rizst is, kérésüket azonban elutasították. Ekkor a kívánt összeget a Nedokoro nemzetség tehetőse földbirtokosa ajánlotta fel a számukra, de a parasztok kijelentették, hogy túl magasnak tartják, a Nedokoro-birtokot, lerombolták és felgyújtották a főépületet. Azután Dzsózó család tulajdonában lévő borrhaktárat tették tönkre, leitták magukat, rárontottak jómódú emberek házaira, újabb és újabb felkelőkkel gyarapodva jutottak el a partmenti kastélyig. Ez történt a mama szerint. Abban is biztos volt, hogy ha dédapám akkor egymagában nem zárkózik be a magtárba, és nem fejt ki határozott ellenállást, azáltal hogy rájuk lő a Kócsiból szerzett puskával, a lázadók bevették volna még a magtárat is. Dédapám öccse, a ravasz és alattomos parasztok által felbujtott fiatalok főkolomposa, aki a parancsnoki címet bitorolta, képes volt arra, hogy elmenjen a kölcsönrel kapcsolatos tárgyalásra; majd, amikor befagytak a tárgyalások, a lázadók vezére lett. A Nedokoro család szemszögéből nézve, amelynek tagja volt ő is, veszélyes örültnek számított, aki tönkretette és felgyújtotta a saját házát; és az apám, aki vagyonát és életét veszítette el, amikor Kínában valamiféle titokzatos üzletbe bonyolódott: ezt az örült vért örökölte.

– Nem tudok mit mesélni a bátyádról – mondta a mama –, elvégezte a jogi kart, már el is helyezkedett. Önszántából soha nem lépett volna be a hadseregbe, S. bátyád viszont, aki nem az én fiam, önkéntesnek ment a repülőtiszt iskolába, mert az ereiben az apján keresztül dédapád öccsének a vérére örökölte.

Dédapád valóban remek ember volt! Ezeknek a gazembereknek csak a lándzsa jutott, dédapád azonban puskával harcolt ellenük! Melyiktek lesz olyan, mint dédapátok: te, Micszaburó vagy inkább az öcséd?

Ha nem válaszoltam volna erre a pedagógiai célzatú kérdésre, a mama nem hagyott volna békén, ha meg azt feleltem, olyan leszek, mint dédapám, bizalmatlan mosolyával jutalmazott.

Régi tanítóm, akivel levelezésben állok, helytörténeti kutatással foglalkozik. Ő nem vetette el, de különösebben nem is támogatta mama változatát a felkelés okaival kapcsolatban –

---

¹¹ 1 koku kb. 150 kg (a ford.)

tudományos alapokból indult ki: komolyan vizsgálta azt a tényt, hogy a hatvanas években nemcsak a mi falunkban, hanem az ehimei járás egész területén robbantak ki felkelések, és az elszigetelt erők összességükben forradalmi erőt jelentettek. Vidékünk sajátos helyzetét abban látta, hogy körülbelül tíz évvel az 1860-as események előtt a szerzetesek által meghatározott időre kinevezett kormányzók jelentős reformokat hajtottak végre. A városlakókat pénzadományokkal terhelték, amit nemzeti adónak neveztek, a parasztokat pedig még arra is kötelezték, hogy a rizs után adóelőleget fizessenek, amelyet később „kiegészítő adóelőlegnek” neveztek el. A levél végén a tanító az egyik dokumentumból közöl részletet: „Amikor sötétben és nyomorban vannak, a fény felé fordulnak, amikor viszont fényben és jólétben, akkor eltűnik a sötétség. Az életben minden kölcsönhatásban áll egymással: ha valami elmúlik, egyszer majd újból visszatér. Az ember a mindenség ura, de élhet-e a nép bőségben, ha rosszul kormányozzák?!” Ennek a forradalmi felvilágosításnak ereje van; nemcsak engem buzdít, hanem Takasit is magával ragadja. Feleségem azt mondja, hogy Takasinak feltétlenül találkoznia kellene ezzel a nyugdíjas történésszel, ha az még nem halt meg rákban vagy infarktuszban. Sem ébren, sem álmomban nem volnék képes arra, hogy csatlakozzam a lázadókhöz, de még kevésbé volnék képes elbújni egy magtárban, és onnan puskával beléjük lövöldözni. Egy olyan lelkialkatú embertől, mint én, minden távol áll, ami a felkeléssel kapcsolatos. Takasi azonban ellentétes tulajdonságokkal rendelkező emberre jellemző irányban halad; álmomban mindenesetre elérte a célját.

Az épületszárny felől különböző hangok hallatszanak: lehet, hogy *Dzsin*, akit a falánkság gyötör, valami szörnyűséget álmodott, és most a sötétben a gyomrát tömi.

Koromsötét van még. Kinyújtom a karom; egy üveg után kutatok, melyben még kell lennie egy kis whiskynek. Kezem hirtelen beleütközik egy rákpáncélszerű hideg tárgyba. Zseblámpát gyújtok: csak egy üres szardíniásdoboz. Vigyázok, nehogy alvó feleségem arcába világítsak, kis köröket írok le a lámpával, míg végül nagy nehezen rátalálok az üvegre. Whiskyt iszom zseblámpafény mellett. Megpróbálok, de sehogy sem sikerül visszaemlékezniem arra, hogy amikor a feleségem tegnap este ivott, evett-e szardíniát? Feleségemnek az a szokása, hogy iszik, életem szerves részévé vált. Amikor látom, hogy elkezd inni, csak annyira figyelek oda, mintha dohányozna.

Meghúzom a whiskys üveget, és merőn nézem az üres szardíniás dobozt. Kivágott fedelének a sarkából egy kis villa nyele kandikál ki. Külső bádogborítása fehéren világít, arany színű lemezzel borított belseje az olajon és a megmaradt haldarabkákon át meleg fényvel csillog. Amikor a feleségem ráhúzta a vékony kulcsot a dobozfedél nyelvecskéjére, és a lemezből ruganyos csövet tekert, kitört belőle az ősöröm, megpillantván a szorosán egymásra helyezett farkincákat, mintha száját nyalogatva osztrigát vett volna ki a kagylójából, hogy lenyelhesse a finom falatot. Eszi a szardíniát, majd olajtól és halmaradéktól maszatos ajkával az üveghez közelít, lenyalja azt a három ujját, amellyel a szardíniát kiszedte. Régebben gyengék voltak a feleségem ujjai, ha ki kellett nyitni egy szardíniásdobozt, mindig engem kért meg rá. De amióta rászokott a magányos ivászatra, ujjai megerősödtek, s ez engem valahogy kellemetlenül érint. Hogy felhevítsem túlcsonduló szánalmamat és ugyanakkor valami okból érthetetlen dühömet feleségem iránt, lehunyom szememet, és jó nagyot kortyolok a whiskys üvegből. A folyadék felmelegíti a torkom, felhevíti a gyomrom, felforrósítja fejemben a sötétséget: elalszom. Es többé nem álmodom semmiről.

Amikor Takasi bandájával elindult az iskolai sportpályára, amely a téli szünetben üresen állt, az volt a célja, hogy az ifjúságot összegyűjtse, és megtartsa nekik az első edzést. Feleségemet és engem ekkor elviselhetetlen üresség kerített hatalmába, úgy éreztük, hogy feltétlenül kell valamit csinálnunk. Ez az érzés nőttön-nőtt, ezért átvittem a házból a hordozható fűtőtestet és egy bambuszgyékényt a magtárba, és kihasználva *Dzsin* fiainak segítségét, újból belefogtam abba a fordításba, amelyet még azóta elhunyt barátommal kezdtem el. A könyv egy angol

vadász memoárja volt, aki az Egei-tenger partján töltött, boldog gyermekéveit idézte fel. Néhai barátom talált rá erre a könyvre, melyet nagy élvezettel olvasott.

Amikor a munkát elkezdtem, feleséggel együtt kutattunk a kamrában a hordozható fűtőtest után. Ekkor talált rá egy régi kiadású Szószeki¹²-összesre, amelynek nagyon megörült. Úgy döntött, hogy kiolvassa, így aztán mindketten megtaláltuk, mivel is üssük agyon az időt.

Barátom áldozatkész hitvese megígérte, hogy össze-, szedi az eddig lefordított részek piszkozatát meg a hozzá készült jegyzeteket, és odaadja nekem, de a temetés után a rokonok – nem tudni milyen meggondolásból – ellenezni kezdték, és végül minden kéziratot elégettek. Minden valószínűség szerint attól tartottak, hogy a piszkozatok és a jegyzetek közül egyszer csak egy pirosra pingált fejű meztelen kísértet ugrik elő uborkával a fenekében, és az életben maradottakat fogja riogatni. Nem titkolom, hogy megnyugtató az az aprócska láng, amely belekapott a kéziratokba, de mit tagadjam, azért véglegesen mégsem szabadultam meg a kísértettől. Miután végiglapoztam a Penguin-kiadás szövegét, melyben barátom megjegyzései lapultak – ez volt az a rész, amelyet most újra kellett fordítani –, váratlanul számos új csapdára bukkantam. Például a leggyermekdedebb kacagást váltotta ki a teknősbékákról szóló fejezet elején az a három négyzetcentiméternyi nagyságban megrajzolt teknőc, melyet barátom egy állattani atlaszból másolt a lap szélére, amint éppen élvezettel majszol egy számacsazemet. Azután aláhúzott egy mondatot, mintha híradás lett volna a számomra, még a hangja is a fülemben csengett. „Hát, akkor búcsúzzunk el egymástól – szólt, de hangja megremegett, és ráncos arcán könnyek peregtek alá. – Isten a tanúm, hogy nem sírok – szipogta, és melle magasra emelkedett – mégis úgy érzem, hogy rokonaimtól veszek búcsút, hiszen annyira közel kerültek hozzám.”

Feleségem nem szólt egy szót sem, elmerült Szószeki olvasásában. Időnként azt vettem észre, hogy bizonyos részek izgatják. A szótáramat is elkérte, hogy kikeresse azokat az angol szavakat, melyek Szószekinél előfordultak.

– Abba a naplóba, melyet Szószeki a Súszendzsi-kolostorban vezetett, amikor gyomorfekélyel feküdt ott, néhány angol szó is belekerült, te tudtál erről? Szerintem nagyon illenek most rád, *Micu*. Languid, stillness, weak state, painless, passivity, goodness, peace, calmness.¹³

– Azt hiszed, teljesen érzéketlen vagyok a fájdalom iránt? Annyira sincs erőm, hogy képtelen lennék bármi rosszat cselekedni, még talán jótét lélek lettem. De csak nem arra gondolsz, hogy a *painless* árad belőlem?

– De bizony, *Micu*, pontosan így látom. Mióta összeházasodtunk, még soha nem voltál ilyen megbékélt, mint az elmúlt hónapokban – tartott ki makacsul a feleségem a józan alkoholista túlzott nyugalomával.

Óriási nehézségek árán fojtottam el magamban azt a vágyat, hogy elmerüljek a nirvánában, hogy megbékélt, teljesen megbékélt legyek, mint egy állat, hogy valami abszolút békés lény váljak belőlem, olyan, akár egy növény. Olvastam egyszer egy öreg szerzetesről a Muro-macsi-korból¹⁴, aki elhatározta, hogy múmiát csinál magából. Úgy döntött, hogy minimálisra csökkenti a táplálékát, és mielőtt befekszik a sírba, abbahagyja a lélegzést is; ekkor a teste, minden kétséget kizárva, össze fog zsugorodni. Azon a bizonyos őszi hajnalon, mint egy anti-vagy egy állatember, száz percet feküdtem egy gödörben, és amennyire erőmből futotta, megpróbáltam magamhoz szólítani a halált. De miután megtapasztaltam ezt az elképesztő borzalmat, feltámadt bennem a „remény”, hogy ha nem sikerül kimásznom a gödörből, ismét új, normális életet tudok kezdeni. A feleségem viszont, minden valószínűség szerint továbbra is azt látja, hogy csendesen üldögélek egy pocsolyában egy kiasott gödör fenekén, miközben

¹² Nacume Szószeki (1867-1916) a modern japán próza klasszikusa (a ford.)

¹³ Ernyedt, nyugalom, gyengeség, érzéketlenség, passzivitás, jóság, béke, csendesség (ang.) (a ford.)

¹⁴ Muromacsi-kor: 1336-1573 (a ford.)

átfogom kutyám nyakát. Testemet, ezt a *patkánytestet* elárasztja a szégyen, még a legparányibb erecskébe is eljut. Forróság önt el. Ha ezt még a részegségbe burkolódzó feleségem is így látja, akkor nagyon nehéz lesz újból felkelteni magamban a „reményt”. Új élet, fűkunyhó? Számomra mindez elérhetetlen.

– Úgy érzed, hogy új életet kezdél?

– Ugyan! Hát nem tudod, hogy továbbra is iszom?! Itt pedig nem tudok titokban inni, mert csak olcsó és bűdös whiskyt lehet vásárolni. – Feleségem szinte kihívóan szegezte nekem ezeket a kihegyezett szavakat, mintha egyszerűen gúnynak tartaná, amit kérdeztem, csak azért, hogy neki fájdalmat okozzak. – Különben, amikor *Taka* új életről beszélt, terád gondolt, *Micu*, és nem énám.

– Ez biztos. De nemcsak rólam van szó – hajtogattam továbbra is a magamét. – Egyetlen dolgot akartam csak biztosan tudni, hogy most is szenvedéllyel ragaszkodsz-e az alkoholhoz.

– Hogy mi a véleményem az alkoholizmusról? Fiatalkori szórakozásnak tekintem-e, amely később magától elmúlik, vagy éppen ellenkezőleg, első jelnek, amely az ifjúkor összeomlását mutatja, és az évek során egyre erősebb lesz, tehát mindhalálíg ragaszkodni fogok hozzá? Erre vagy kíváncsi? Az én alkoholizmusom eredeti oka az, hogy nem lehetek anya. Már nem vagyok abban a korban, hogy minden reggel átéljem a hanyatlás állapotát, mint tegnap, ezért rám a második állítás igaz. Az én koromban kezdi megérteni az ember, hogy minden új ránc az arcon újabb lépés a halál felé.

– Most úgy viselkedsz, mint egy elkényeztetett gyerek, aki mindent magára vállal. Egyáltalán nem így van. Az igaz, hogy már nem vagy olyan fiatal, itt nem lehet mit tenni. De ha mindent előlről akarsz kezdeni, és gyereket szeretnél, akkor ezt most azonnal el kell dönteni. Egy év múlva már túl késő lesz.

Azon nyomban kegyetlenül megbántam ezeket a szavakat. A bennük levő mérgezés túlságosan erős volt még nekem is. Feleségem nem szólt egy szót sem, csak a szeme nézett rám merőn, amely olyan vörös lett, mint a *szilva*, de nem a whiskytól, hanem a könnyektől. Kis idő múlva ezt mondta nekem:

– Feltétlenül eljön az a nap, amikor már túl késő lesz; és az lehet, *Micu*, hogy attól kezdve majd jobbak leszünk egymáshoz.

– Lehet. Gyere, nézzük meg, hogyan folyik az edzés *Takánál* és tanítványainál! – Cselhez folyamodtam, hogy a továbbiakat elhárítsam.

– Akkor talán készítek valami enivalót a focicsapatnak. Lehet, hogy ez a munka nyújt valami reménysugarat az új élethez, és valamicskét elül a botrány is, amely jócskán felgyülemlett itt a faluban – jegyezte meg a feleségem, mint aki kineveti magát is, engem is, és ezzel bement a főépületbe. Arra a pletykára utalt, azt nevezte ő botránynak, amiről a falu szélétében-hosszában beszéltek, hogy Nedokoro harmadik fiának a felesége semmirekellő alkoholistá. Saját fülével hallotta az áruházban.

Annak alapján, ahogy feleségem a szavaimra reagált, megértetem, hogy az alkohol még nem zúzott össze benne mindent, nem akar szakadékba zuhanni. De én magam is, aki köteles vagyok segítő kezet nyújtani felé, a lábam alatt megnyílt rettenetes szakadék mélye felé gurulok.

– Éppen olyan vagy, mint egy *patkány!* – hogy ne halljam a magtárat benépesítő kísértetek üvöltését, beleásom magam a fordításba. Úgy tűnik, hogy még ide is elhallatszik a távolból a labda pattogása, a kiáltások, de az is lehet, hogy csak a fülem cseng.

Valamikor délután megjelent *Dzsin* kisebbik fia azzal, hogy megjött a szerzetes, és azt üzeni, látni akar. A főépület konyhájából gőz áradt, érezni lehetett a bambusz illatát. A feleségem éppen most emelte ki a tűzhelyen álló üstből a régi bambuszkosarat. Az eseményt nagy figyelemmel nézte *Dzsin* két gyereke, akik fejük búbjáig párába burkolóztak, és a szerzetes, akinek a gőz a melléig ért. Az a fiú, aki értem szaladt, nehezen kapkodva a levegőt csatlakozott a testvéreihez, majd alakja elhomályosult a gőzben.

Feleségem, kipirult arccal, megpróbálta kiüríteni a kosarat, de a gyerekek figyelmeztető hangja egyszerre harsogta:

– Forró, forró! – Aztán jóindulatúan kinevették a feleségemet, aki ujjaival fürgén vörös fülcimpája felé kapott.

– Mit főztél? – kérdeztem, így csatlakoztam a párafelhőben nyugodtan álló feleségemhez és az őt figyelő jóhangulatú társasághoz.

– *Csimaki*. *Dzsin* tanított meg rá. A gyerekek hoztak az erdőből friss bambuszleveleket – válaszolt a feleségem vidám hangja, amely most egyáltalán nem úgy csengett, mint amikor a magtárban velem beszélgetett. – Azt hiszem, sikerült, nézzétek csak! Emlékszel még a *csimakira*, *Micu*?

– Ezen a vidéken ősidők óta vittek magukkal *csimakit* az emberek, amikor az erdőbe mentek fát vágni. *Dzsin* apja pedig favágó volt, így aztán ha *Dzsin* receptje alapján készítetted el, biztos rendesen megcsináltad.

Feleségem adott nekünk egy csomó „rendes” *csimakit*, amennyi a tenyerünkben is elfért. A szerzetes meg én nem tudtuk, hogy mit csináljunk ezzel a forró víztől csöpögő rengeteg bambuszlevéllel, így aztán tányérokra raktuk, feldaraboltuk, majd elkezdtuk enni. *Dzsin* gyerekei a tenyerükbe hempergették meg a *csimakit*, miközben vigyáztak arra, hogy a formája megmaradjon. A két végéből harapdostak. Ez az étel szójával ízesített főtt rizsből készül, amelyhez darált sertéshúst és gombát tesznek. A friss bambuszlevelek, amelyekbe a *csimakit* belecsavarták, kicsit szárazak voltak, két végük megfakult, de a gyerekeknek még így is keményen meg kellett dolgozni értük, sőt talán még a félelemmel is megbirkóztak, hogy ilyen idő tájt ennyit összeszedhessenek belőlük. Figyelem, milyen ügyesen boldogulnak a *csimakival*, és arra gondolok, hogy mit sem változtak a völgybeli gyerekek szokásai, bár nem szeretnek télen az erdőbe járni.

– Nagyon finom, de fokhagymaszaga van. Amikor én itt laktam a völgyben, egyáltalán nem tettek fokhagymát az ételbe, nemhogy pont a *csimakiba* – nyilvánítottam ki véleményemet a feleségemnek, aki a *csimakit* a bambuszkosárból abba a hosszúkás fadobozba helyezte, amelyre még gyerekkoromból is emlékszem. A bambuszkosarat és a hosszúkás fadobozt bizonyára – *Dzsin* utasításainak megfelelően – a kamrából vették elő.

– Micsoda?” – szóló kételkedően a feleségem. „*Dzsin* mondta, hogy fokhagymát kell bele tenni, és éppen azért mentem le a boltba, hogy húst és fokhagymát vegyek.

Látod, *Micu*, ez is jellegzetes példa arra, hogyan változnak a völgyben a szokások! – szólalt meg a szerzetes, kezében egy darab *csimakival*. A háború előtt a faluban nem ismerték a fokhagymát. Amikor viszont megkezdődött a háború, és a koreaiak, akiket fakitermelésre hajtottak az erdőbe, és itt telepedtek le; a falusiak tudatába a fokhagyma úgy épült be, mint a lefitymálás mércéje: no nézd csak, mondogatták, ezek a koreaiak valamilyen bűdös gyökeret rágnak, amit úgy hívnak, hogy fokhagyma. Te természetesen tudsz erről, *Micu*! Amikor a koreaiakat idekergették, a völgybeliek, hogy fensőbbiségüket bizonyítsák, epés megjegyzéseket tettek a koreaiaknak: képesek *csimaki* nélkül kimenni az erdőbe! Ettől kezdve a koreaiak is egyre gyakrabban kezdtek *csimakit* csinálni, de hogy a saját ízlésüknek megfeleljen, úgy újítottak rajta, hogy fokhagymát tettek bele. Ez persze a maga módján hatni kezdett az eddigi elkészítési módra, így terjedt el a faluban a fokhagymás ízesítés. A falusi rátartóság és elvtelenség a szokás megváltoztatásához vezetett. Annak ellenére, hogy korábban soha senkinek sem jutott eszébe, hogy valaha is fokhagymát használjon ízesítésül, manapság az egyik legkelendőbb árucikk az üzletekben.

– Ha az elvtelenség miatt arat sikert most az én *csimakim*, akkor minden rendben van” – szóló mérgesen a feleségem. – Még akkor is, ha ez a régi szokás felrúgását jelenti.

– Sikered felhőtlen. Dobjunk félre minden érzélgősséget, őszintén bevallom, a te *csimakid* jobb, mint amit az anyám készített.

– Így igaz – visszhangozta dicséretemet a szerzetes is, bár feleségem továbbra is szigorú arccal, hitetlenül méregetett minket.

A szerzetes kis kerek arca, amely a jólelkűség iskolapéldája lehetett volna, most gondterhelten tekintett felém:

– Hát akkor, köszönöm a vendéglátást, most pedig térjünk a tárgyra. Megtaláltam bátyád feljegyzéseit, amelyeket röviddel a halála előtt nyújtott át nekem. Elhoztam, bár lehet, hogy ez nem megfelelő pillanat.

– Gyere, menjünk a magtárba, majd ott, az emeleten megbeszéljük. A futball különösebben nem érdekel, egyéb dolgom meg most nincs is – biztattam a szerzetest, nemcsak azért, hogy bátorságot öntsek belé, hanem azért is, mert valóban szerettem volna vele beszélgetni. – Soha nem érdekelt az 1860-as felkelés?

– Dehogyanem! Még írtam is róla valamit. Akár a te őseid, *Micu*, templomunk alapítója is fontos szerepet játszott a felkelésben. – A szerzetes örült, hogy a kellemetlen helyzetől megszabadult, és lelkes magyarázatba fogott.

A feleségem, a szerzetes zavarát figyelmebe se véve, határozott hangnemben irányított a *Dzsin* gyerekeit: vigyenek a *csimakiból* az anyjuknak aztán menjenek ki a futballpályára, és szóljanak Hosióknak, hogy jöjjön ide a Citroënjével, és vigye ki az edzésre a *csimakit*.

– *Micu*, délután én is kimegyek, megnézem az edzést. Kíváncsi vagyok, mit szólnak majd a fokhagymás *csimakihoz* – kiabálta utánunk még epés megjegyzését a feleségem.

A szerzetessel, aki azért még zavarban volt, a magtár felé tartottunk, miközben úgy árasztottuk magunk körül a fokhagymaszagot, ahogy a csodalények a tüzet okádják a fantasztikus filmekben. Bátyám feljegyzései, amelyeket a szerzetes elhozott, egy kis világoszöld füzetben voltak. Bár bátyámhoz – természetesen – vér szerinti kapcsolat fűzött, mégis távoli rokonnak éreztem, mert annak idején vagy kollégiumban lakott a városban, vagy szobát bérelt Tokióban, és még a vakáció alatt is ritkán járt haza. Csak egy éles emlékképem maradt az átélt keserű fájdalomról, amikor majdnem két évvel az egyetem elvégzése után a fronton elesett, és akkor hallottam, hogy a felnőttek olyan megállapítást tettek, hogy talán hiábavaló tőkebefektetés a fiúk taníttatása. A füzetet az elhunyt barátomtól rám maradt Penguin-kiadású kötetbe tettem bele. A szerzetes azt várta, hogy tüstént, még az ő szeme láttára olvasni kezdem a feljegyzéseket, de őszintén szólva, ahelyett hogy élénk érdeklődés ébredt volna fel bennem bátyám sorai iránt, inkább azt éreztem, hogy szívemet, bár még csak kusza formában, egy nyugtalan, ostoba előérzet hűti le. Úgy tettem, mintha teljesen közömbös lennék a feljegyzésekkel kapcsolatban, és faggatni kezdtem a szerzetest:

– Mama azt mesélte, hogy dédapám az emeleti ablakból lőtte a gazembereket, így aztán nem juthattak be a házba. Ha jól megnézzük ezeket az ablakokat, sokkal inkább lőréseknek mondhatnánk őket. Elbeszélése teljesen valószerűnek tűnik, mégis, némi kétkedés él bennem. Mi a véleményed? Mama úgy mesélte, hogy dédapám Kócsiból hozta a fegyvereket. Azért, hogy az ehimei parasztnak nyolcszázhatvannyolcban legyen puskája. Ez persze lehetséges, de azért...

– Dédapád volt, *Micu*, az egyik leggazdagabb földbirtokos a környéken, így aztán egyáltalán nem lehet parasztnak nevezni. Ezért nincs is abban semmi meglepő, hogy puskát találtak nála. Persze, nem hiszem, hogy ő maga ment el Kócsiba a fegyverekért. Közvetlenül a felkelés megkezdése előtt jött valaki Kócsiból, és az látta el puskával – mondta a szerzetes. – Apám mesélte, hogy az az ember, aki Kócsiból jött, a kolostorban szállt meg, és az akkoriban ott élő szerzetes segítségével beszélte rá dédapádat meg annak a kisebbik fiát, hogy vegyenek részt a felkelésben. Azt nem lehet pontosan tudni, hogy ez az ember Tosza megyéből érkezett szamuráj volt, de az teljesen bizonyos, hogy az erdön át jött ide. A szerzetes segítségével találkozott dédapáddal meg a kisebbik fiával, és az is lehet, hogy ilyen meggondolás alapján vette fel a vándorszerzetesi ruhát. Ilyen nyugtalanító helyzet nemcsak a mi falunkban jött létre, hanem a megye egész területén is. A helyi vezetők hatalmi széthúzása által előidézett felkelés kedvezően

hatott ennek az embernek a cselekedeteire, akit valamiféle külső erők irányítottak hozzánk. A szerzetest meg a dédapádat minden valószínűség szerint a felkelés szükségességének eszméje fogta egységbe, úgy érezték, hogy ezzel megmenthetik a parasztokat. Azt gondolom, hogy a szerzetes a semlegesség mellett tartott ki, egy hatalmas földbirtok tulajdonosa viszont természetesen a vezetők oldalán állt, tisztában volt azonban azzal, hogy a parasztság szétszóródása számukra is pusztulást jelentene. Minden valószínűség szerint a fő kérdés, amelyet többféle szempontból is megvitattak, a felkelés kezdetére és méreteire vonatkozott. Úgy számították, hogy amíg a helyzet romlik, és éles támadások érik dédapádat, a tehetős földbirtokost, az a legcélszerűbb, ha a felkelés egyre jobban tomboló energiáinak szabad utat engednek, de ugyanakkor a falusi felkelők számát a minimumra csökkentik, a tömeget a városba irányítják, ahol a megyekastély található. Hogy megnyerjék a tömeget a felkelésnek, vezetőkre volt szükség, de amikor a felkelés elbukott, ezeket a vezetőköt azonnal letartóztatták és büntetésekkel sújtották. Mindig is így volt, a sorsuk előre meg volt pecsételve. Hol lehet azonban olyan embereket találni, akiknek kezében összpontosul a felkelés idején az egész megye parasztsága?

Ekkor figyeltek fel az ifjúságra, akiket dédapád öccse tanított. Bár voltak közöttük olyan első- és másodszülött fiúk is, akik a családi vagyont örökölték, de a többséget harmad- és negyedszülöttek alkották, akik felesleges száznak számítanak, és akiknek soha az életben nem lesz saját földjük. Még ha fel is kell áldozni ezeket a felesleges szájakat, a falu nemhogy szenvedni nem fog miattuk, hanem éppen ellenkezőleg, haszna lesz belőle, mert felesleges gondtól szabadul meg. Ugye milyen előrelátó gondolkodás?

– Tehát az az ember, aki az erdőből jött, a szerzetessel és dédapámmal már jó előre eldöntötték, hogy feláldozzák dédapád öccsét és a felkelés összes vezetőjét?

– Bizonyára. Csakhogy dédapád öccse titkos ígéretet kapott, hogy a felkelés után Kócsiba menekülhet, ahonnan eljut majd Oszakába vagy Tokióba. Az ember, aki az erdőből jött védelmet garantált neki. *Micu*, te talán hallottál róla, hogy dédapád öccse elmenekült az erdőn keresztül, azután pedig álnéven a Meidzsi-reform¹⁵ után magas kormányhivatalnok lett.

– Ez azt jelenti, hogy dédapád öccse az első pillanattól kezdve átállt az árulókhoz? Tehát én magam, ha úgy tetszik, árulók ivadéka vagyok?

– Dehogyan, kedves *Micu*, hogy lehet ilyet mondani? Vedd figyelembe azt a tényt, hogy dédapádat azok a parasztok támadták meg, akiket dédapád édestestvére vezetett, neki pedig védekeznie kellett, sőt még fegyvert is használt, és el kellett gondolkodnia azon, hogy a fivére valóban tartani fogja-e magát a megállapodásukhoz, és nem gyújtja fel a magtárat. Bár tudomása volt róla, hogy a Nedokoro-birtok támadás alá kerül, különben a megye vezetői még őt magát is üldözőbe veszik, mégis arra számított, hogy a főépületnek el kell égnie. Az ilyenfajta kétkedésnek, úgy látszik, volt értelme, mert dédapád is tartott magánál fegyvert, és nem adta oda a fiataloknak. És valóban, az öt napon és öt éjszakán át tartó felkelésnek megvolt az eredménye: nemcsak a parasztság követeléseit elégitették ki azzal, hogy eltörölték az adóelőleg rendszerét, hanem kivégezték azt a konfuciánus tudóst is, aki annak idején e rendszer bevezetését tanácsolta a megyefőnöknek. Sőt ezek után dédapád öccse és az őt körülvevő fiatalok is visszautasították azt, hogy áldozatot választanak ki maguk közül, lecsillapítandó a megyefőnök haragját. Egy magtárba zárkóztak be, és ellenálltak. Hát így történt. A felkelés folyamán a vezetőkben, akik dédapád öccsét vették körül, kétségkívül felébredt a szolidaritás.

Miután véget ért a felkelés, dédapád öccse és társai, a magtárból még a megyefőnök embereivel szemben is ellenálltak. Az a töméntelen bevágás a padlón meg az ajtókereteken, amelyeket az ide bezárkózott fegyveresek hagytak, gyermekkoromban igencsak megindította a képzeletemet. Azt hiszem, hogy a parasztok se élelmet, se vizet nem hoztak előbbi szövetségeseiknek, akik végül is magukra maradtak, s így kapitulálniuk kellett. Kicsalógtatták

---

¹⁵ Meidzsi-reform: 1868 (a ford.)

őket a magtárból, a dombra kísérték, arra térre, ahol ma a községi elöljáróság épülete áll, és levágták a fejüket. Éppen dédapám eszelte ki azt, mivel lehet becsapni az éhségtől, szomszúságtól haldokló fiatalokat. Megparancsolta, hogy öltöztessenek fel fiatal lányokat díszes kimonókba, akik vigyenek finom étkeket, italokat a magtárhoz. Ettől majd a fiúk berúgnak, és amikor már mind elaludtak, megtámadják őket. Ezt a részletet büszkén mesélte nagyanyám, hogy micsoda leleményes leszármazottai voltak a Nedokoro nemzetségnek! Arra a történetre is emlékszem, amely még akkoriban zajlott, amikor anyám férjhez ment, és ideköltözött a faluba. Akkor még élt az egyik leány, aki részt vett dédapám furfangos tervében. Hiszen csak dédapám öccse menekült meg a kivégzéstől, és lapult meg az erdőben. A szerzetes szavai szerint bár dédapám öccse szolidaritást vállalt az embereivel, végeredményben mégis rászedte őket. Nem tudok belenyugodni abba, amit a szerzetes mondott, ugyanis vérségi kapcsolat van közöttünk! Vajon mit érezhetett dédapám öccse, akinek sikerült elmenekülnie az erdőbe, amikor megmászta a hegyet, és a csúcsról visszanezve láthatta társait, akiket részeg álmukból felzavartak, majd fejüket vették a dombtetőn. Hát a dédapám? Vajon jelen volt a kivégzésnél, vagy csak a távolból, a kerítésre felkapaszkodva nézte végig?

– És még egy kérdés: mi célból foglalkozott a fiatalokkal dédapád öccse? Minden valószínűség szerint erre a Kanrin hajó¹⁶ Amerikába érkezése szolgáltatott okot – folytatta a beszélgetést a szerzetes, mint aki ösztönösen megérezte hangulatomat. – Mindent egybevetve olyan ember volt, aki élesen reagált a történetekre, de azért volt annyi ereje, hogy eltűrje a mocskos, rosszindulatú pletykát. Miután otthagya a felesége, azt terjesztették róla faluszerte, hogy impotens.

– Dédapád öccse meghallotta, hogy John Mandzsiró, akivel a dédapád egyszer Kócsiban találkozott, a Kanrin hajón újból Amerikába készül. Természetesen fájdalom töltötte el, és azt gondolta magában: miért van az, hogy egy egyszerű halász fiának az élete telis-tele van kalanddal az Újvilágban, ő meg itt él egy kis hegyi faluba bezárva. Még ugyanabban az évben a nyár elején értesítést kapott, hogy a kormány engedélyezi: a megyéjükből beiratkozhatnak a haditengerészeti iskolába. A helybeli templomban a szerzetestől kért segítséget, hogy elküldjék tanulni. Apám mondta, hogy olvasta a kérvény másolatát. Ha keresném, talán még ma is megtalálnám a templomban. Akkor már nem támasztottak semmiféle akadályt az ellen, hogy a nagybirtokos helybeli szamurájok második fia egyszerű katona lehessen, és megkaphassa a legalacsonyabb katonai rangot. Hiszen erre a korra¹⁷ az volt jellemző, hogy a helyi szamurájok gyermekei csatát vívtak azokban a mozgalmakban, amelyek a császári tekintély mellett, a barbárok ellen irányultak.

Mindezek ellenére dédapád öccsének próbálkozása végül is eredménytelennek bizonyult. Nem azért, mert nem volt tehetsége, hanem mert maga a megyefőnök nem adott engedélyt arra, hogy egy szamuráj fiát haditengerészeti iskolába küldjék. Az elégedetlenség dühe dédapád öccsét a megyefőnök ellen ingerelte, és mint a falusi ifjúság vezetője, tanítani kezdte a fiatalokat, a parasztság nevében pedig kölcsönért folyamodott a megyefőnökhöz. Erre a veszélyes fiatalemberre, akinek tényleges erő állt a háta mögött, többen is felfigyeltek: a Kócsiból érkezett ember, a szerzetes és a dédapád. Lám, ilyen eredményekre vezettek kutatásaim.

– Mindenesetre ez a leghízelgőbb változat az 1860-as felkelés okaira vonatkozólag, amelyeket eddig végighallgattam – feleltem a szerzetesnek. – Ha ennek fényében még megvizsgálánk azt a gyilkosságot, melyet S. bátyám ellen követtek el egy koreai faluban, akkor jobban megértenénk, milyen szerepet játszottak a falusi fiatalok az események során, és ez sok mindent megmagyarázna.

¹⁶ A Hollandiától vásárolt hajóval 1860-ban a japánok először szelték át a Csendes-óceánt, (a ford.)

¹⁷ 1860 és 1863 között több kísérlet történt az ország izoláltságának visszaállításra, (a ford.)

– Igen. Őszintén szólva, ez így van – értett egyet velem a szerzetes. – Ha kívülállóként értékelni akarjuk a koreai faluban történeteket, akkor én is az 1860-as események értékelését tartom fontosnak. S. úr tetteiben természetesen tükröződik az események értelmezése. Nem lehet véletlennek tekinteni, vagy ami még rosszabb, elengedni a fülünk mögött az 1860-as és az 1945-ös események közötti kapcsolatot.

– S. bátyámat nem hagyta nyugodni az a gondolat, hogy a felkelés összes főkolomposa közül egyedül csak dédapám öccse úszta meg a kivégzést. Ő pedig, a koreai település megtámadásának résztvevője, ezért az életével fizetett. Bizony szomorú, de ez tettének egyetlen lehetséges magyarázata.

– A bajtársak miatt van az egész – jegyezte meg félénken a szerzetes, korán őszülő hajfürtjei kikandikáltak a sapka alól, kerekded kicsiny arca piros lett, mint a rák. – A semmirekellő bajtársak miatt.

– Takasira, ahogy S. bátyámra is az 1860-as események hatása jellemző. Az, hogy egybegyűjtötte a falu fiataljait, és a mától fogva edzéseket tart a futballcsapata számára, napnál világosabban bizonyítja, hogy szenvedélyesen szereti az olyan történeteket, amelyek arról szólnak, hogy dédapám öccse hadgyakorlatot tart az ifjúságnak a gyakorlópályán, egy fáktól megtisztított telken.

– Most nem lehetne felkelést kirobbantani, mint 1860-ban. De nem is olyan időket élünk, mint közvetlenül a háború után, amikor csendőri beavatkozásnak álcázott gyilkosságot lehetett elkövetni, amikor egy koreai település és falunk harcban állt egymással – tette hozzá derűs mosollyal a szerzetes.

– Különben amikor a békére való törekvésről van szó a feljegyzésekben, nincs valami oda nem illő a korra vonatkozólag? – próbáltam tapogatózni, kihasználva a szerzetes mosolyát. – Ha találunk ilyet, valószínűleg jobb volna a füzetet Takasinak adni. A Nedokoro nemzetség azon tagjaival vagyok vérrokonságban, akik az 1860-as eseményekben nem a hősiességet kutatják. Még álmomban sem azonosítom magam a hőssel, dédapám öccsével, éppen ellenkezőleg, csak utálatos álmaim vannak: reszketek a félelemtől, görcsösen szorongok a magtárban, félénken pislogok kifelé, még csak meg sem próbálok puskával löni, ahogy azt dédapám tette.

– Talán mégiscsak neked van igazad, Takasinak kellene odaadni a feljegyzéseket – mondta a szerzetes, és bizonytalan mosoly jelent meg az arcán.

Kiemeltem a zöld színű füzetet a Penguin-kötetből, amely néhai barátomtól maradt rám, a kabátzsebembe tettem, azután elindultunk az iskolai sportpályára, ahol Takasi edzést tartott a futballcsapat tagjainak.

A fák fölött felhőtlen ég, erős szél fúj, hol ebből, hol abból az irányból, a fiúk szótlanul, fegyelmезetten gurítják a labdát. Talán a legelszántabb az a fiú, aki úgy néz ki, mint egy tengerimalac, törzse rövid, feje iszonyatosan nagy, összehajtogatott kendővel kötötte körbe. Állandóan elesik, és ami furcsa, senki sem nevet rajta. A pálya szélén a falusi gyerekek dermedten, komor komolysággal bámulnak, egyáltalán nem úgy, mint a városiak, akik általában önfeledt szórakozással szemlélik a sportrendezvényeket.

Takasi és Hosio a futkározó gyerekek gyűrűjében áll, ők irányítják a fiatalokat. Most intenek, hogy várjunk, de nem függesztik fel az edzést. Momoko és a feleségem ott ül a Citroënből, távolról kerülnek meg a focistákat, aztán felénk közelednek.

– Ugye milyen borzalmas az egész? Úgy látom, egyikük sem talál örömet a játékban. Miért viszik ennyire túlzásba?

– Ezek a fiúk bármit csinálnak, mindent ennyire túlzásba visznek. *Momónak* meg nekem nagyon tetszik, hogy ilyen komolyan veszik a futballt. Minden áldott nap kijövünk, hogy megnézzük őket – mondta a feleségem, mintegy visszautasítva véleményem támogatását a futballedzéssel kapcsolatban.

Bele akartam rúgni a labdába, amely kikerült a fiúk gyűrűjéből, és felém gurult, de a lábammal meg se érintettem, csak a levegőt találtam el. A labda megpördült, és a porba repülve megállt valahol. A kocsiiban ülő hölgyek közömbösen szemlélték labdagyakorlatomat, arcuk meg se rezzen. A szerzetes, hogy zavaromon segítsen, örök mosolyával az arcán felém fordult, de ettől nyomasztó hangulatom még csak fokozódott.

Este vacsora után, amikor a tűzhely mellett feküdtem, Takasi odajött hozzám.

– *Micu*, elképesztő, hogy miket találtam a feljegyzésekben! – hadarta halkán, nehogy részeg feleségem meghallja. A sötétségbe meredtem, hogy tekintetünk ne találkozzon. Felforrt bennem az utálat, mielőtt még tovább mondta volna.

– A bátyám az egyetemen tanult németül. A *Zusammengeschäft* szót használva azt írja, hogy a hadsereg undorító alakok gyűjtőmedencéje. Agyonütnek mindenkit, aki a rendet nem tartja be a századnál. Végezni fog magával, írja a századparancsnoknál hagyott levelében. A századparancsnok pedig nem más, mint édestestvére.

– Japán, milyen vagy ma? Kaotikus, tudományellenes, felkészületlen. Ráadásul még határozatlan is. Németországban jegyrendszer van attól a naptól fogva, hogy Hitler hatalomra került. Szovjetunió, kérve kérlek, szórj meg minket bombaesővel! A japánokat békés álmokkal fertőzték meg, a mostani kritikus ponton hol jobbra, hol bal felé húznak, mint az eszeveszettek – ezt írta a bátyám. A hadseregben elért eredményekről pedig a következőképpen szól: – Ha legalább az akaraterőt fejlesztené. Ha fizikailag megerősítené az embert! – Leírja azt is, hogy széles látókörrrel, elmélyülten és célirányosan kell olvasni. – Kainan szigetén az egyik rajnál maga a parancsnok közli, hogy lehet szerezni *Virgin-Fräu-leint*¹⁸, de azután úgy kell tenni, ahogy illik. Természetesen az, hogy „úgy kell tenni, ahogy illik”, nem jelent mást, mint *to kill*¹⁹ – írja és azonnal levonja az erkölcsi tanulságot: – Ahhoz, hogy eljussunk a *Fudzsjama* csúcsára, meg kell tenni az első lépést. – Részletesen szól érzelmeiről is, amikor egy kémről, *Leite* szigetének egyik helybéli lakosáról számol be: – A rajparancsnok azt mondta, hogy a foglyot az egyik újonc szűrje le. Erre megragadtam, és először életemben, a japán kard egy suhintásával levágtam a bennszülött fejét. – *Micu*, el fogod olvasni?

– Nem érdekelnek a feljegyzések, és elolvasni sincs szándékomban – szakítottam félbe a szavait. – Gondoltam, hogy ilyesmikről szólhat, ezért adtam át *Taka*, neked. Remélem, ezzel be is fejeződik az egész. Szokványos militarista duma, ugye?

– Nem. Nekem nem fejeződik be. Rátaláltam egy rokonlélekre, *Micu*. Aki a harcot úgy tekinti, mint a mindennapi életet, aki aktív részese volt a rossznak. Ha abban az időben éltem volna, én is megírhattam volna ezt a naplót, érted? Nos, azt hiszem, hogy a világképem új elemekkel bővült – fejtette ki véleményét éles határozottsággal Takasi, miközben felháborodásomat figyelemre se méltatta. Hangja egy pillanatra felrázta részeg feleségem tudatát. Félrefordultam, és ekkor azt vettem észre, hogy feleségem felemelt fejjel, teljes odaadással csügg ezen a bűnöző alkatú férfin, aki csak úgy duzzad a titkos és megfékezhetetlen erőitől.

6. A nenbucu tánc újjászületése

Másnap reggel, amikor felébredtem, megállapítottam, hogy egyedül töltöttem az éjszakát, mint mikor Tokióban laktunk, s bár elgyötört testem minden sejtje sajgott a fájdalomtól, s kínozott a belső üresség, mégsem kellett megalázottan reszketnem mellettem fekvő feleségem megsemmisítő pillantásától. Az igazi felszabadultság érzése ragadott magával. Ha egyedül

---

¹⁸ szüzlány (ang.-ném) (a ford.)

¹⁹ megölni (ang.) (a ford.)

alszom, általában úgy fekszem, hogy senki más nem láthat. Korábban még gondolatban is elkerültem azt, hogy pontosabban meg kelljen fogalmaznom, milyen körülmények kényszerítenek arra, hogy ilyen helyzetben aludjak. Most azonban tudatosult bennem, hogy amikor a kisbabánkért bementünk a feleségemmel az elmeógyógyintézetbe, a kis, fejletlen lény épp ilyen helyzetben feküdt a faágyacskájában. Az orvos elmondta aggodalmát: a körülmények megváltoztatása a csecsemő esetében halálos sokkot okozhat. De nemcsak ezért hagytuk benn a csecsemőnket az elmeógyógyintézetben, hanem mert e szerencsétlen lény iránt érzett megvető szálnalmunk belőlünk is halálos sokkot váltott volna ki. Ez, persze, nem öngazolás. Ha gyermekünk meghalt volna, és testetlen lélek lenne, bizonyára nem szaladnék el előle, ha egyszer ideszállna, hogy megbüntessen bennünket.

Előző este a feleségem nem akart a szobánkban aludni, Takasival és gárdistáival együtt a tűzhelynél tért nyugovóra. Elalvás előtt újból szóba hozta az új életet, a belső űrt és halált, amelyről a magtárban az emeleten már vitatkoztunk, s amely ismét felszínre került alkoholtól felhevült tudatában, teljesen lehetetlennek tűnt azonban bármit is bebizonyítani neki.

– Jól van, gyerünk aludni. A takaró alatt whiskyzünk még, jó? – Javaslatomat teljesen lerészegedett feleségem elutasította, miközben megpróbált suttogni, de nem azért, mert attól félt, hogy Takasiék meghallják, sokkal inkább a beszélgetés jellege miatt tette.

– Kezdjük mindent előlről! Megint szüljek egy gyereket! Úgy beszélsz, *Micu*, mintha teljesen idegen volnál, pedig, ha jobban belegondolunk, tulajdonképpen neked kellene mindent újrakezdeni. De sehogy sincs kedved hozzá. Miért kell nekem, mint egy szófogadó kutyának, a parancsodra minden ellenvetés nélkül takaró alá bújnom?!

Ekkor, őszintén szólva, még meg is könnyebbültem, és otthagytam a feleségem. Takasi kettőnk kisebb összezördülésébe nem szólt bele. A zöld színű füzetből megszólaló bátyánk ismeretlen hangján felbuzdulva, mint egy éles menetű csavar, saját problémáinak sötét mélységeibe próbált betekeredni. Én viszont nem akartam, hogy bátyánk kísértete eluralkodjék felettem, és különösebb izgalom sem lett úrrá rajtam. Elfordultam a feljegyzései elől, mivel szokványos háborús énekeknek tartottam ezeket. Minek is idézzem meg vérbe fagyott bátyám tragikus alakját, aki egy ismeretlen csatamezőn hever? Akkor már jobb lesz, ha ablakot nyitok a fantázia világának, és elalszom.

Már régóta fekszem az ágyban, a fejemet is betakartam, beszívom felmelegedett testem szagát. Úgy sejtem, minden belső részem szagát meg tudom különböztetni. Mint egy 172 centiméter hosszú féreg, fejest ugrok magamba, saját testem gyűrűjébe zárkózom. Érzem, amint az egész testemet átjáró éles fájdalom és az üresség valami csendes, titokzatos gyönyörre alakul át bennem. Gyönyörre, melyet az a felismerés okoz, hogy szabad vagyok, mások nézetei nem befolyásolnak, hogy a fájdalom és az üresség saját tulajdonom. Fájdalomtól és kiüresedéstől sújtottan úgy tűnik, képes vagyok – akár a legalacsonyabbrendű lények – egyszerű osztódással szaporodni. „Békés ember” vagyok. Nehezen lélegzem, fekszem a takaró alatt a meleg, testszagú sötétségben. Pirosra festett fejjel a sötétben, a takaró alatt testem szagát beszívom, és megpróbálom elképzelni, hogyan fulladok meg. A sűrű léttel együtt fokozatosan egész testem körvonalazódik, mint egy áldozat.

A forró vér felduzzadó arcomba tolul, miközben majdhogy meg nem fulladok, gyorsan kidugom a fejem a takaró alól a hűvös levegőre, s egyszer csak azt hallom a válaszfalon keresztül, hogy Takasi és a feleségem halkán beszélgetnek egymással. Takasi hangja ugyanolyan emelkedett, mint amilyen előző este volt. Szeretném, ha a feleségem egy sötét sarokba húzódva, lehorgasztott fejjel hallgatná. S nem azért, mert a világosan látható pusztulás nyomait akarom elfedni nemrég felébredt feleségem arcán, hanem csupán önérzetből, mivel az öcsém ilyen egyszerűen lábbal tiporja a „családunkat”. Takasi valami emlékééről beszél vagy talán egy álomképét mondja el. Azt a beszélgetést juttatja az eszembe, amelyet a Citroënben hallottam.

– Amikor azt mondta, hogy elferdítem a történeteket, nem tudtam mit válaszolni neki. Teljesen elkeseredtem, kétségek kezdtek gyötörni, de a fiúk a focicsapatból azt mondták. Teljesen feldobódtam, Nacu-csan.

– *Taka*, a te emlékeid *Micu* emlékeihez képest... – mondta erőtlen hangon a feleségem. Hangja azonban nem azt mutatta, hogy nem figyel oda, éppen ellenkezőleg, halk beszéde arra utalt, hogy a feleségem *józan*, és mint jó hallgatóhoz illik, elmélyed a beszélgetésben.

– Egyáltalán nem állítom, hogy az emlékeim abszolút hitelesek. Tudatosan viszont semmit sem ferdítettem bennük. Egyáltalán nem jelenti azt, hogy a tények önkényes meghamisításával foglalkozom, ha a múltammal, a gyökereimmel eljövök ide a völgybe, és követem az összes itteni lakos kívánságát, ugye? Miután elhagytam a falut, amely a tiszta kultúrát fejlesztette ki bennem, voltak olyan emlékeim, amelyeket ilyenfajta vágyak tápláltak. Akkoriban még kisfiú voltam, és tényleg láttam, amint S. bátyám „szelleme” a haditengerészeti iskola repülőseinek téli egyenruhájában, halottak napján, amikor Buddha tiszteletére eljárják a nenbucu táncot, a völgybeli fiatalok élén harcba szállt a koreai ifjakkal, s miután megölték, ott hevert zubbony nélkül, fehér ingben és nadrágban. Olyan helyzetben maradt ott fekvve, mintha tovább integetne a kezével, a lábai is olyanformán heverték, mintha most is szökkenve szaladna. Úgy vésődött az emlékezetembe, mintha éppen Buddha tiszteletére táncolná a nenbucu táncot, és egy elképzelhetetlen ugrás közben szinte merevedett volna meg. A nenbucu táncot a legnagyobb nyári melegben, déltájban adják elő, és még most is magam előtt látom a fényesen csillogó napsugarat, így aztán ez is azt bizonyítja, hogy az eset valóban halottak napján történt. Ez az emlék tehát nem a koreai település megtámadását örökítette meg, hanem a nenbucu tánc világát, amelyben benne van, amit itt minden falusi érez. A focista fiúk azt mondják, hogy miután elmentem a faluból, a halottak napján minden évben látták a bátyám „szellemét”, ugyanúgy táncolt akkor is, mint az emlékeimben. Csak emlékezetem mechanizmusa a nenbucu táncot összemosta a koreai település megtámadásával. Miért ne bizonyítaná ez azt, hogy megőriztem a gyökereimet, amelyek egybefonnak a völgy összes lakóinak közös érzéseivel. Mindenképpen hiszek ebben. Természetesen *Micu* is eljött megnézni a nenbucu táncot velem, amikor még gyerek voltam, s mivel ő az idősebb, világosabban is kell emlékeznie, mint nekem, annál is inkább, mert amikor a Citroënben vitakoztunk, erről tudatosan hallgatott, és csak a számára kedvező bizonyítékokat és tényeket említette meg. *Micu* ebben nagyon kétszínű.

– És hogyan zajlik halottak napján a nenbucu tánc, *Taka*? A „szellem” tulajdonképpen a halott lelke? – kérdezte a feleségem. Azt hiszem azonban, hogy a feleségem ráérezett Takasi elbeszélésének valódi értelmére, megértette, hogy Takasi, még ha álmaiban is, büszke a gyökereire, amelyek a völgylakók azonos érzéseivel kapcsolják össze.

– Erről inkább *Micut* kérdezd meg. Nehogy *Micu* féltékeny legyen azért, hogy én mindent elmesélek neked, Nacu-csan, ami a völgyre vonatkozik! Jó lenne, ha ma is készítenél ebédet a focistáknak. Mit szólsz hozzá? Arra gondoltam, hogy hívjuk meg a fiúkat, lakjanak itt. Nálunk a völgyben az a szokás, hogy újévkor a fiatalok összegyűlnek, együtt vannak éjjel-nappal, szeretném őket itt vendégül látni. Nacu-csan, kérlek segíts nekem!

Bár a feleségem válaszát nem hallottam tisztán, mégis megértettem, hogy ettől a perctől fogva feleségem Takasi új gárdistájának csapott fel. Délután megkért, hogy magyarázzam el neki, milyen szokások vannak a völgyben halottak napján. Természetesen a feleségem nem említette a „féltékeny” szót, amelyet az öcsém használt, ezért aztán nem szóltam egy szót sem arról, hogy reggeli beszélgetésüknek fültanúja voltam, hanem belefogtam a nenbucu táncal kapcsolatos magyarázatba.

Csósokabe az a gonosztevő, aki kívülről betör a völgybe, és szerencsétlenséget hoz a falura, ellenség, akit a helybeliek megvetésükkel sújtanak, de vannak más gonosztevők is, helyesebben olyan lények, akik képesek a rosszra, és eljönnek ide a faluba. Persze nem lehet e kívülről érkezett jövevényektől megszabadulni, elűzni vagy elkergetni őket. Az egyik évben a halottak napján egyesével leereszkednek az erdei magaslatokról, és lejönnek a köves úton a völgybe: az

itt élők ilyenkor tisztelettel fogadják őket. Origucsi Sinobu²⁰ tanulmányában az erdőből visszatérőkkel kapcsolatban a következőket magyarázza: erdő = út a másvilágból a völgybe = az e világot ért ártalmakat a „szellemeket” okozzák. Amikor a völgyre hatalmas áradás zúdul, vagy tönkremegy az egész rizstermés, a „szellemeket” hibáztatják, s hogy az emberek kiengeszteljék őket, a legnagyobb igyekezettel a halottak napját ünneplik meg. A háború végén, a tífuszjárvány idején különösen pompás nenbucu táncot rendeztek, hogy halottak napján fejet hajtsanak a „szellemeknek”. Aznap, a halottak napján a menetben az erdőből lejött egy ember óriási fehér tintahalnak öltözve, a gyerekeket ijesztgette. Ez a kegyetlen figura volt a tetű „szelleme”. Persze ez a „szellem” nem holmi döglött tetűből származott. Egyszerűen azt tartották, hogy abban az évben a tetvek „szellemének” alakjában születnek újjá azok az őseink, akik, legyenek jók vagy rosszak, erőszakos halállal haltak meg, és szerencsétlenséget hoznak a falura. Élt a völgyben egy férfi, aki a nenbucu tánc szakembere volt. Ő irányította a menet felkészítését. A hétköznapiakat általában gyékényfonással töltötte, de ha felütötte a fejét valamilyen járvány, és a bambuszerdő tisztásán álló járványkórházat megtöltötték a betegek, tavasztól kezdve azon munkálkodott, hogy a soron következő halottak napját hogyan ünnepeljék meg, milyen legyen az engesztelőmenet, és amikor a műhelyében dolgozott, még akkor is szóba elegyedett a járókelőkkel, és hangosan, izgatottan vitatkozott erről velük.

Amint az erdőből egyesével megérkeztek a menet résztvevői a völgybe, bejöttek hozzánk az udvarba, kört alkottak, táncoltak, aztán bementek a magtárba, megvendégelték őket, úgyhogy a többi gyerekhez képest előnyös helyzetben voltam, mert közeli nézőként gyönyörködhettem bennük. Az összes halottak napi engesztelő menet közül, amelyeket alkalmam volt látni, számomra a legmegdöbbentőbb az volt, amelyben az előzőekhez képest váratlan változásként katonaruhás „szellemek” jelentek meg. Azoknak a „szellemei” voltak, akik a völgyből vonultak be katonának, és a háborúban haltak meg. Ettől kezdve évről évre növekedett a katonai egyenruhás „szellemek” száma. Az a fiatalember, aki, munkaszolgálatosként Hirosimában a bombatámadás idején vesztette életét, mint „szellem” fekete üszök alakjában jött le az erdőből. Az S. bátyám halálát követő nyáron, a halottak napi szertartás előtt eljött hozzánk a gyékényfonó, hogy kölcsönkérje a tisztiskolás egyenruhát, anyámnak nem szóltam egy szót sem, odaadtam neki a téli egyenruha zubbonyát. Másnap, amikor az erdőből a köves úton leereszkedett a „szellemek” menete, egyikük ebben a zubbonyban ropta lázasan a táncot.

– Nem volt tisztességes tőled, *Micu*, hogy ezt nem mondtad el *Takának* a Citroënben.

– Dehogy, semmiféle hátsó gondolat nem volt bennem evvel kapcsolatban. Biztos vagyok benne, hogy S. bátyám nem volt a völgylakó fiatalok vezére, ráadásul még most is súlyosan rám nehezedik az a benyomás, amelyet S. bátyám meggyilkolt holtteste váltott ki belőlem. Egyszerűen a tudatom nem képes arra, hogy meggyilkolt S. bátyámat ennek a gyönyörű hősnek a „szellemével” azonosítsam.

– Akkor, *Micu*, a völgylakók és közted nincs semmiféle azonos érzés, és távol áll tőled, amire *Taka* hívja fel az embereket.

– Valójában elszakadtam a völgytől, és ha az ártó „szellemek” rátörnek, se kezem, se lábam nem elég erős ahhoz, hogy segítsék – téptem ki a feleségem szavaiba ügyetlenül elrejtett támadás csíráját. – Ha valóban láttad volna halottak napján a Buddha tiszteletére bemutatott nenbucu táncot, amelyről meséltem, akkor tudnád, hogy az a „szellem”, amelyik tisztiskolás zubbonyban olyan mesterien járta a táncot, az erdőből lejövő menet legvégén haladt, mivel azt tartják róla, hogy alacsonyrangú „szellem”. A felvonulás élén járó, pompával körülvett központi alak, akit a nézők és a többi „szellem” tisztelete övezett, nem volt más, mint hajdanvolt ruhába öltözött az 1860-as felkelés vezér „szelleme”. Vagyis ő volt a dédapám öccsének „szelleme”.

– Az 1860-as felkelés után jött szokásba a Buddha tiszteletére rendezett nenbucu tánc?”

---

²⁰ Origucsi Sinobu (1887-1953) – japán néprajztudós és költő (a ford.)

– Nem, nem. Már ezt megelőzőleg is eljárták a nenbucu táncot, „szellemek” pedig valószínűleg azóta léteznek, mióta emberek laknak a völgyben. Néhány évvel ezelőtt, de az is lehet hogy néhány évtizeddel, dédapám öccsének a „szelleme” még a menet végén haladt, ahogyan most S. bátyám „szelleme” lépked ott bizonytalanul. Origucsi Sinobu ezeket az új „szellemeket” neofitáknak, azt a folyamatot pedig, amelynek során elsajátítják a nenbucu táncot, gyakorlatnak nevezi. A nenbucu tánc tudásához fantasztikus temperamentumra és mimikára van szükség, rendkívül kemény munka, ezért a völgybeli fiataloknak, akik a megfelelő „szellemek” alakját veszik fel, alaposan össze kell szedni magukat ahhoz, hogy megfelelően elsajátítsák. Amikor a helyi lakosságot valami baj éri, a nenbucu tánc előadásában valamiféle elijesztő motívum jelenik meg.

– Szeretném látni a nenbucu táncot, legalább egyszer! – szólalt meg a feleségem naiv lelkesedéssel.

– Ugye majd minden nap megnézed *Takáék* futballedzéseit? Ha *Taka* a csapatával fog foglalkozni, akkor egy idő után valóban a helybeliekkel közös érzés hatja át, hiszen ez is egyfajta nenbucu tánc. Mégha a fiúkba nem is költözik bele egy halottnak a „szelleme”, akkor is remekül megedződnek, ragyogóan gyakorolnak, ami lehetővé teszi, hogy legalább feleannyi hatást érjenek el, mintha a nenbucu táncot adnák elő. Ezek a fiúk annyira megerősödnek az edzéseken, hogy nyáron, ha előadják a nenbucu táncot, még csak lihegni se fognak. Remélem, hogy *Taka* békés céllal vezeti az edzéseket az erdőtől megtisztított területen, és nem olyanokért, melyek nevében dédapám öccse tanította a fiatalokat.

Az újév előtt egy nappal valóban meggyőződhettem arról, hogy Takasi edzései milyen nagy hatással vannak a völgy mindennapi életére. Azon a napon a felmelegedett levegő, amely a magtár keskeny ablakain keresztül hatolt be hozzám, úgy babusgatott, mint egy meleg fürdő, felolvasztotta fejemben, vállamban, oldalamban az eljegecesedett *csomókat*, én meg szótárrá, Penguin-könyvvé, ceruzává változtam, s elhessegettem magamban a füstöt, így aztán egészen más lett az az énem, aki a fordítást folytatta, mint aki annak előtte volt. Folytattam a munkát, miközben zavartan azt éreztem, hogyha a fordítás ilyen ütemben halad, egyáltalán nem keserves a számomra, egészen halálomig képes vagyok elviselni, és nem kívánok ennél jelentősebb dolgot művelni. Egyszer csak egy kiáltás hasított a fülembe: „Embert visz a víz!”

Hanyatt-homlok futottam lefelé a lépcsőn, kihagyva néhány lépcsőfokot, mintha képzelt horgomra akadna a víztől átnedvesedett test, ahogy néha egy ördöghal szokott. Furcsa, hogy nem estem el. A lépcső alján, a félhomályban néztem csak körül, mit is műveltem én, a félszemű, utólag forrt fel bennem a félelem, melytől egy pillanatra megdermedtem. Ugyanakkor felmerült bennem, hogy télen a hordalékkal feltöltődött folyó nem képes arra, hogy emberi testet elragadjon. Most azonban már egészen közélről jutott el a fülemig *Dzsin* gyerekeinek hangja:

– Embert visz a víz! – hallatszódott, melyet a visszhang többször is megismételt.

Kimentem az udvarra, ránéztem *Dzsin* gyerekeire, akik, mint vadat üldöző kutyák, üvöltözve futkostak fel s alá a köves úton, majd eltűntek szem elől. Megdöbbenő volt az a művészet, mellyel szökkentek, szaladtak, s nem veszítették el egyensúlyukat a hajófenékre emlékeztető, gödrösre taposott, keskeny, meredek úton, eközben emlékezetemben felbukkantak azok az emberek, akiket szédületes gyorsasággal elsodort a folyó. Amikor az áradások voltak, nyár végétől ősz elejéig, főleg amikor a háború alatt a fakitermelés megkezdődött, minden évben akadt egy szerencsétlen ember, akit örökre elvitt magával a bővizű folyó. Aki először észrevette, hangosan kiabálta:

– Embert visz a víz! – aki hallotta, ugyanúgy kiabálta, és közben mindenki a folyó menti útra rohant. Olyan eszközük azonban nem volt, amellyel kifoghatták volna a folyó által elragadott áldozatot. Hiába reménykedtek, hogy utolérják a bővizű folyó sodró áradatában, az emberek csak rohantak végig a főutcán meg a keresztutakon, keresztülfutottak a hídon, aztán szaladtak tovább. Rohantak, kiáltoztak, amíg erejükből futotta, végül tehetetlenségükben abbahagyták a

kiáltozást, senki nem akadt azonban közöttük, aki akárcsak megkísérelt volna belefogni a mentésbe. Másnap a felnőttek önkéntes tűzoltói egyenruhában, minden különösebb csinnadratta nélkül, mintegy tudván, hogy hiábavaló időtöltés az egész, kimentek a folyópartra, amelyről már levonult a víz, nehéz, kétes kimenetelű útra indultak, ahonnan mindaddig nem tértek vissza, míg bambuszrúdjaikkal nem tapogatták körül a partmenti bokrokat és fűzfacsérjéket borító szennyes iszapot, s rá nem találtak a vízbefúlt testére.

Már azt hittem, hogy csak képzelődtem, amikor a kiáltást hallottam, és mégis, ettől a kiáltástól belső reflektorom kigyúlt, mintha én is a falusi közösség tagja lennék; bennem, a puha húscsomóban, aki a magtár emeletén elmerült a munkájában, s akinek a völgylakók életével semmiféle kapcsolata nem volt, ez a villanás valamiféle buzdító kihívást jelentett. Bármennyire is megpróbáltam elhessegetni magamtól az elhangzott kiáltást, újból meghallottam:

– Embert visz a víz! – Elhatároztam, hogy úgy teszek, ahogy minden ember, ha e tényt megtudja. De még volt időm.

Eszembe jutott, hogy amikor még annyi idős voltam, mint most *Dzsin* gyerekei, hogy ne essem el, cipősarkamra támaszkodva s karjaimmal egyensúlyozva szaladtam lefelé a meredek, gödrös, hajófenék formájú köves úton. Mire az elöljáróság előtti térre értem, elsötétült előttem a világ, kapkodtam a levegőt, rogyadozott a térdem. Még ma is a fülemben van az a kellemetlen hang, amelyet futástól rezgő elzsírosodott húsom hallatott, amíg szaladtam. És mégis, előretoltam az állam, mint a nagy távolságtól kimerült futó, egy mélyet sóhajtottam, bordáimon éreztem szívem dobbanását, s gyors léptekkel elindultam a híd irányába. Szememmel követtem a gyerekeket és az asszonyokat, akik megelőztek, és arra gondoltam, hogy hány év eltelt, mióta nem futottam.

A hídnál izgatott tarka tömeg fogadott. Régen, ha a völgylakók összegyűltek, a tömeg egységes fekete foltot alkotott, mint egy csapat hering, s az egész úgy tűnt, mint egy mélyedés, vagy még inkább gödörnek látszott, de a különféle olcsó ruhafélék csak úgy dőltek a szupermarketből, és a tömeg képét teljesen megváltoztatták. Az emberek feszülten meredtek előre. A komor, gyanakvó hallgatás, mint egy háló, reájuk borult. Én is, mint a köves úton idefutó gyerekek, az útmenti fűcsomókon haladtam tovább, míg a lejtőhöz nem értem, ekkor vettem észre, hogy a megroppant hídnál valamiféle munkálatok zajlanak.

A víznyomás hatására a központi hídpillér lezuhant, az illesztési ponton pedig, mint szétterpesztett ujjak, az összekapcsoló elemek különböző irányba meredeznek. E tönkrement vasbeton ízületek mindegyike olyan, mint egy rendkívül súlyos gerenda, amelyet acélsuklókkal erősítettek fel, és ettől szabadon képes mozogni. Ha az egyik végén erőfeszítést gyakorolnak rá, a legváratlanabb pillanatban veszélyes forgómozgás jöhet létre, és a forgás irányát lehetetlenség meghatározni. Az egyik ilyen gerenda tetején, mélyen a fejébe húzott sapkában különös csöndességgel húzza össze magát egy gyerek. Talán mintha nem is lenne tudatánál. Az az érzésem, hogy csöndes gyerek. Az ideiglenes híd deszkái közé esett be, és az egyik gerendában sikerült megkapaszkodnia, de még az ő súlya is elegendő ahhoz, hogy a vasbeton gerenda forgásba lendüljön, emiatt a megrémült gyerek nem tehet mást, mint hogy az ijedségtől reszkelve a gerendához tapad.

Fiatalabb srácok megkísérlik megmenteni a kétségbeesett gyermeket. Az ideiglenes hídról a hídpillér irányába, amelyen az a vasbeton gerenda nyugszik, amelyen a gyerek ül, két felerősített cölöpöt engednek le egy kötélen. S nehogy a főpillérnek ütközzenek, középen még egy kötelet erősítettek hozzá, amelyet az egyik fiú húz a majdnem kiszáradt folyó közepén állva. Két másik a cölöpöket követi, lassan közelednek ahhoz a vasbeton gerendához, amelyen a gyerek ül. Olyasmiket kiabálnak, amivel az állatot szokták megnyugtatni; a fiúk szinte kúszva haladnak előre a cölöpökkel.

Amikor az elől haladó eléri azt a pontot, ahol a gyerek van, a mögötte álló hátulról szorosan átöleli, s hogy ne veszítse el az egyensúlyát, lábával átkulcsolja a cölöpöt. Az elülső óvatosan leemeli a gyereket a gerendáról, mint ahogy ruhaujjról a tücsköt szokás. Győzelmi kiáltás

hallatszik. És abban a pillanatban az a gerenda, amelyen a gyerek ült, az érintéstől elkezd forogni, az összedőlt híd vázának ütközik, csikorgó hangját visszhangozza a völgy, s felcsap az erdőkkel borított hegyekig. Takasi ott hasal az ideiglenes hídon, éppen a vasbeton gerenda fölött, a fiúk mozgását irányítja, most felugrik, új parancsokat osztogat azoknak, akik tartják a kötelet, melynek segítségével az ideiglenes híd szintjéig fel kell húzni azt a hármat, akik a gerendán vannak. Megremegek attól a hangtól, melyet a vasbeton gerenda és a híd találkozása okoz. Bizonyára azért, mert hatalmas megkönnyebbülést érzek, szinte még émelygek is, hogy az öcsémnek sikerült megoldani egy veszélyes helyzetet, ha csak belegondol az ember, mi történhetett volna, ha mégsem sikerül neki, már erre a gondolatra is elfog a kétségbeesés, mert akkor az élet durva, kegyetlen oldala sújtott volna rám. Ha nem tudták volna megmenteni a gyereket, ha teste a híddal ütköző vasbeton gerendával együtt lapult volna össze, akkor e halál okozóját, Takasit, letaszították volna az ingó vasbeton gerendára, s szétloccsant volna a feje. De ennél sokkal nagyobb veszteség érte volna, mint idegent, aki megölt a faluban egy gyereket. Próbálok megnyugtatni magam, Takasi sikert akart elérni, s mégis, számban érzem a félelmet, amely olyan savanyú, akár a gyomorsav. Erőtlen felháborodásomban így töprengök: miért tette ki magát Takasi ekkora veszélynek? Hátat fordítok a tömegnek, amely a megmentett gyerek felé tart, és visszamegyek a völgybe. Csak eddig tudták feltartóztatni a tömeget a futballcsapat tagjai, akik valóban hatásosan segítettek a mentési munkálatokban. Ebben a pillanatában megjelent előttem Takasi feszült, komor és szánalomra méltó arca, amikor ránézett megsebzett ujjára, s képes lett volna elájulni egy vércsepp láttán; ugyanakkor azzal dicsekedett, hogy nem fél sem az erőszaktól, sem a fizikai fájdalomtól, sőt még a haláltól sem. Ha Takasinak, amint az ideiglenes hídon hasal ötven centiméternyire a gyerek agyonlapított testétől, a vérrel kevert sarat, a betondarabokat és a húscsatekat az arcába vágják, biztos elfogja a hányinger, és azonnal kiszalad a valóság e durva világából. Hátam mögött izgatott nevetés és új győzelmi kiáltás hangzott fel. Gyorsan szedtem a lábam, mint akit kergetnek, kapkodtam a levegőt, de teljesen más jellegű felindultság miatt. – Embert visz a víz!

Tulajdonképpen Takasit viszi, a legveszélyesebb áradás ragadta el. Úgy tűnik azonban, hogy a történetek miatt a völgyben ő és csapata meghatározott erőt képvisel. Takasi önbizalomra tett szert, érzi, hogy gyökerei biztosan megkapaszkodtak a völgy talajában. A kicsírázás valóságossága miatt rögtön megcsillan a határozottság feleségem szemében, és ez közvetlen szerepet játszik abban, hogy a feleségem újból megérezze, semmi új nem elérhetetlen a számomra. Először éreztem konkrét tartalmát az öcsém által kimondott „féltekenység” szónak. Elindulás előtt észrevettem a Citroënt a tömegben. Ha félrelököm a nekibuzdult tömeget, és odamegyek a kocsinhoz, akkor együtt lehetek a feleségemmel és a barátaival. De ügyet se vettem a Citroënrre, és újból hátat fordítottam a tömegnek. A „féltekenység” szó tűzijátékként robbant be a tudatomba, s most már új jelentést hordozott a számomra, azt, hogy nem akarok a feleségemmel együtt az öcsém diadalán jelen lenni.

Mintha a lassú hajtás technikáját gyakorolná, egy hórihorgas férfi előz meg egy ősrégi biciklin, azután a legnagyobb természetességgel lerakja a lábát, és felém fordul:

– Micuszaburó úr, Takasi úr tudja, hogy is kell parancsolni! – szólal meg közömbösen. Befolyásos emberekkel így szoktak a völgyben beszélni. Az óvatosabbak a jeges nyugalom álarcát öltik magukra, hogy ravaszul kitudakolják a partner helyzetét. Amikor elhagytam a völgyet, még ő volt a helyettes polgármester az előljáróságon. Elhízott, sűrű arccal találgatja, miért megyek el, miközben továbbra is az előljáróság tulajdonában lévő biciklin ül.

– Ha a gyerek lezuhan, Takasit meglincselik – jegyeztem meg, s egyfolytában valamiféle undort érzem a polgármester-helyettes hideg, nyugodt hangjával szemben. A férfi persze tudta, hogy nem vagyok kezdő a társalgási cselek dolgában, melyekbe a völgybeliek bocsátkoznak. „Ühüm”, mintha ezt mormogta volna, de volt valami alig leplezett lekicsinylés a hangjában.

– Ha Takasi állandóan a völgyben lakna, nem viselkedett volna ilyen könnyelműen, a veszélyes csapda közvetlen közelében. Az az igazság, hogy tulajdonképpen nem ismeri a völgybelieket.

– Nem, nem! – vetette ellen a férfi meghatározatlan mosollyal az arcán, amelyből óvatosság és hitetlenség sugárzott. – Bárcsak a völgyben minden ember ilyen rossz lenne, mint ő!

– Miért nem javították meg a hidat? – kérdeztem, miközben a férfi biciklijét tolva jött mellettem.

– Aha, a híd – mondta, majd elhallgatott. Aztán, ahogy ez a rangosabb völgylakók társalgási nyelvébe tartozott, mintha önmagát nevetné ki, megjegyezte: – Jövő tavasszal egyesítenek minket a környékbeli várossal, akkor meg nincs értelme, hogy a falu megjavíttassa a hidat!

– Egyesítenek? És mi lesz az előljárósággal?

– Hát nem lesz szükség polgármesterre! – a férfi most válaszolt először az általam feltett kérdésre. – Az előljáróság most sem csinál semmit. Az erdőtulajdonosok közösségét már rég egyesítette az Öt Város és Falu Szövetsége. Ugyanakkor a Falusi Együttműködési Szervezet szétesett, így aztán csendben, nyugalomban van az előljáróság. A polgármesternek nincs kedve dolgozni, otthon ül, és kora reggeltől a tévét nézi. Ez van!

– A tévét?

– A szupermarket antennát állított fel az erdőben a magaslaton, és televíziókkal kereskedik. Az antenna használatáért harminc ezret kell fizetni! És még így is megvette tíz család! – mondta a polgármester-helyettes.

Bár a falu lakosságának többsége nyilvánvalóan gazdaságilag nehéz helyzetben volt, legalább tíz tehetősebb családot nem tudott tönkretenni a szupermarket, viszont ha hinni lehet a szerzetes pesszimista nézeteinek, az antenna használatát és a tévét is részletre vásárolták.

– A szupermarket antennája nem veszi az NHK²¹ adásait, ezért senki sem akar fizetni a tévé használatáért.

– A helyi kereskedelmi adást nézik?

– Nem, a legjobb műsort az NHK-n lehet fogni, hahaha! – magyarázta leplezetlen gúnnyal a polgármester-helyettes.

– Mostanában is megrendezik Buddha tiszteletére a nenbucu táncot?

– Nem, már legalább öt éve nem tartják meg. Ha csak Micuszaburó úr házát nézzük, már csak az maradt meg benne, aki gondját viseli, aztán meg a gyékényfonó is meglépett egy éjszaka a faluból! Ha ma valaki új házat épít a faluban, akkor európai stílusú kell neki, ahhoz meg nincs szükség gyékényre! Hát így van ez! – fejezte be a polgármester-helyettes, valami újabb bonyodalomtól tartván.

– Vajon miért éppen a mi házunk udvarán járták el a nenbucu táncot, volt valamilyen megállapodás? Lehetett volna például a falu előljárójának, vagy Jamahajasi földesúrnak az udvarán is. A házunk az erdőből jövet a völgy közepén helyezkedik el, talán ezért?

– Azt hiszem, Micuszaburó úr, hogy azért, mert a maguké a *Nedokoro*²²-ház! A falu szellemeinek *gyökere* éppen ezen a *helyen* található! – mondta a polgármester-helyettes. – Mielőtt Mandzsúriába ment volna dolgozni Micuszaburó úr édesapja, egyszer előadást tartott az iskolában, és ott azt mesélte, hogy Okinava szigetén a rjúkjúi nyelvjárásban van egy hasonló jelentésű szó, a „nendokoru”. Ezután még húsz hordó malátacukrot is adományozott a falunak!

– Anyám kigúnyolta apámnak a „nendokoru” szóval kapcsolatos elképzelését, és azt mondta, hogy a malátacukor adományozásával nevetség tárgya lett az egész faluban. A legmulatságosabb azonban minden bizonnyal az volt, hogy az adományt olyan ember ajánlotta fel, akinek tönkrement a gazdasága, ugye?

²¹ Japán Nemzeti Rádió és Televízió (a ford.)

²² A „nedokoro” szó japánul azt jelenti: a gyökér helye (a ford.)

– Ugyan, dehogy! – A polgármester észre se vette, mégis beleesett a maga készítette gonosz csapdába. A „nedokoro ~ nendokoru” elmélet csak rosszindulatú tréfa volt a völgylakók körében. Mindig fellobbant, ha az emberek összegyűltek és beszélgetni kezdtek apámról, aki szeretett dicsekedni, s akit egész élete során számtalan sikertelenség kísért. Sokáig mulattak rajta a férfiak, amikor abban reménykedett, hogy hús hordó malátacukorért megszerezheti a falu szellemeit. Ha a „nedokoro ~ nendokoru” teóriával kapcsolatban beszéltek a polgármester-helyettes csapdjába, akkor ő meg a barátai újabb mókát eszelnek ki, amelyből kitetszik, hogy a Nedokoro-fió örökölte az apja véréét.

– Micuszaburó úr, azt beszélnek, hogy eladta a magtárat meg a földet, biztosan megérte!

– A formális üzletkötés még nem történt meg. Ott van *Dzsin* családja is, és nincs kizárva, hogy a földet nem adjuk el.

– Ne titkolózzék, Micuszaburó úr, jó üzletet csináltak, és kész! – mondta a magáét a polgármester-helyettes. – Tudok mindent, Takasi úr és a szupermarket tulajdonosa már bejegyeztette az előjáróságon a földről meg a házról szóló adásvételi szerződést

Megpróbáltam összeszedni az erőmet, hogy ellenőrizhessem magam, így aztán csendesen elmosolyodtam, és nyugodtan sétáltam tovább. A köves út hirtelen teljesen megváltozott, süppedő kátyú lett belőle, mintha nem akarná, hogy menjenek rajta. A sötétségen keresztül, ajtajuk homályos, rászáradt esővízzel befröcskölt ablakain át néztek ki rám az öregemberek és asszonyok, szemük idegen volt, mint akik csak létezésről vesznek tudomást. A mellettem lépkedő polgármester-helyettes is ezeknek a számomra idegen embereknek a képviselője. Az erdő, amely négy oldalról körülvesz bennünket, szótlán és sötét, az égen vészjósló fellegek, látszik, hogy hamarosan hullani kezd a hó. Úgy érzem, hogy ez a vidék számomra idegen emberek hazája, melyhez még egy csepp vérrel sem kötődöm. Megpróbálom megőrizni zavartalan mosolyomat, mely ugyanolyan nyugodt, mint csecsemőnk tekintete, amely a körülöttünk lévő világból semmit sem képes felfogni. Elvágom magam a völgyben mindenkitől, senki sem érdekel, senki sem tudja itt a völgyben felborítani az egyensúlyomat. Ezeknek a számomra idegen völgybeli embereknek a szemében itt a köves úton, amelyen haladunk, még csak nem is létezem.

– Hát akkor, hm – dünnyögte a polgármester-helyettes, miközben felült a biciklijére. Miután felfedezte helyzetemben az idegenből jött ember furcsaságát, őseitől örökölt bölcsességgel igyekszik mihamarabb távol tartani magát tőle. Az általa megfigyelt furcsaság azonban nem a báty megrázkódtatása, akinek a feje felől az öccse titokban eladta a házat és a földjét. A völgy közösségében nem történhet olyan esemény, amely ennél nagyobb botrányt lenne, és abban a pillanatban, ahogy a polgármester-helyettes megszimatozta egy ekkora botrány csíráját, szeretett volna gyorsan besurranni megrázkódtatásom gödrébe, mint mikor az erdőben egy apró nesz a vadászkutya fülébe jut, és emiatt moccanás nélkül ülve marad. Amire azonban velem kapcsolatban rájött, megmaradt kísértetnek, amely viszont teljesen mindegy a falu számára, de az ő számára is. Amikor a polgármester-helyettes felült a biciklijére, elégedetlen arckifejezése mintha azt mondta volna: vajon nem egy kísértettel beszélgettem egész idő alatt, s olyan erősen nyomta le a pedált, hogy még a háta is beleremegett. Egy csapásra távoli utcából jött valószínűtlen pletyka lettem a számára.

– Hát akkor, Isten vele, polgármester-helyettes úr! – köszöntem el tőle még az én fülem számára is kellemesnek tűnő, nyugodt hangon, ő azonban a kísértet szavára még csak meg sem fordult, fejét lehorgasztotta, egyre távolodott, miközben nehezen gyürközött az emelkedővel. Mosolyogva, lassan ballagtam, ahogy egy láthatatlan ember sétál az idegen utcán. Azok a gyerekek, akik nem tudtak a hídhöz futni, most felemelt fejjel néztek rám, én viszont cseppet sem voltam izgatott, látva földtől maszatos arckifejezésüket, amely bizonyára hasonlított sok évvel ezelőtti arcomra, és nem éreztem semmiféle megrázkódtatást akkor sem, amikor elhaladtam a régebbi borraktár, a mostani szupermarket mellett. Ma nyugalom van a

szupermarketben, s ahogy elmegyek mellette, a pénztárgép mögött ülő unatkozó fiatal lány tompa, ködös tekintete kísér.

Arra gondolok, hogy valójában több mint tíz év elteltével tért vissza hozzám a völgybeli falu, amikor Takasi megjött Amerikából, s a saját kiáltásomra ébredtem fel egy szörnyű álom miatt, s ekkor Takasi így fordult hozzám:

– Új életet kell kezdeni, *Micu*, hagyj ott mindent Tokióban, gyere, *Micu*, menjünk el együtt Sikoku szigetére! Nem rossz dolog az, ha új életet kezd az ember, *Micu*! – Így aztán, hogy megkeressem a „fűkunyhómat”, visszajöttem ide, a völgybe. Ahogyan azonban ráakódott az öcsémre az amerikai vándorélet, mint bőrre az összegyűlt por, én ugyanúgy torkig voltam a kimondhatatlan szomorúsággal. Ami a völgybeli „új életet” illeti, csupán csel volt Takasi részéről, hogy meg tudja előzni, ha mégis el akarnám utasítani, s így akadálytalanul eladhassa a magtárat és a földet valami megfoghatatlan dolog kedvéért, amely érzéseinket lángra lobbantja. Az első perctől fogva nem hittem, hogy valóságos értelme lenne ideutazni a völgybe. Nekem nem maradtak gyökereim a völgyben, és nem volt szándékomban új gyökereket eresztetni, ez pedig egyenértékű azzal, hogy számomra a völgybeli családi birtok és a föld nem valóságos. Az öcsém mindenféle ravaszkodás nélkül is megszerezhetette volna tőlem ezt a jogot.

Most kényelmetlenül és óvatosan kapaszkodom fölfelé a hajófenék formájú, köves úton, amelyen nemrég még lefelé futottam, miközben eszembe jutott, hogyan szaladtam egyensúlyozva gyerekkoromban ugyanitt. Valami megfoghatatlan nyugtalanság munkál bennem természetesen azért, mert idegennek érzem az egész völgyet, beleértve a köves utat is, amelyhez nincs semmiféle kötődésem, másrészt viszont végre megszabadultam a bűntudattól, amely akkor fogott el, amikor visszajöttem a völgybe, s amelyet azért éreztem, hogy valójában elveszítem *identitásomat*, azt, amilyen gyerekkoromban voltam.

– Olyan vagy, mint egy *patkány!* – mégha az egész völgygel szembekerülök is ezért az éles kritikáért, most megfelelek nekik: miért nevezitek idegennek azt az embert, aki semmilyen rokonságban nem áll veletek? A völgy számára én csak egy néhány kilót magára szedett, félszemű ember vagyok, aki egy időre megfordul itt, és aki képtelen felidézni az emlékeit vagy más illúziót teremteni saját magáról, mint amilyen ma valójában. Csak azt erősíthetem meg, hogy az identitásom átmeneti. A *patkánynak patkány* identitása van. S mivelhogy én *patkány* vagyok, nem ájulhatok el, ha azt mondják nekem:

– Olyan vagy, mint egy *patkány!* – Igen, én egy szánalomra méltó, saját fészkebe igyekvő csöppnyi *házi patkány* vagyok. Nevetni kezdtem, anélkül hogy bármilyen hangot is kiadtam volna.

Összeszedtem a körülöttem heverő holmikat, hogy bevigyem a házba, hiszen öcsém a szupermarketkirálynak eladta a magtárat, amely most már nemhogy nem az enyém, de egyikünk tulajdonát sem képezi a családból. Ha Takasi nemcsak a magtárat adta el, hanem a földet is, akkor bizonyára sokkal többet kapott érte, mint amit előlegként nekem és feleségemnek megnevezett. Ezenkívül, mint a futballcsapatnak felajánlott adományt, elszedte tőlem az álelőleg felét. Eszembe jutott, mint vette el Takasi tőlem a futballcsapat tagjai számára a házat és a földet, s milyen közönyös szájhösködéssel adta elő a kialakult helyzetet, hogy az álelőlegből adományt kényszerítsen ki belőlem. Az adományom bizonyára arra szolgált, hogy humoros elemekkel tarkítsa ezt a komédiát, melyben az öcsém, aki a ravasz gonosztevőt alakítja, megleckéztet engem, aki a komikus figura szerepét játszom el. A Penguin-kötettel, szótárral, jegyzetfüzettel és egy csomó papírral megrakodva kijöttem a magtárból, összecsomagoltam a bőröndömet, s vártam, míg gárdistáival együtt megérkezik az öcsém, akikhez immár a feleségem is csatlakozott. Visszamegyek Tokióba, s megint úgy fognak telni napjaim, hogy amikor hajnalban felébredek, tompa, elmaradhatatlan fájdalmat érzek minden sejtemben. És egy idő múlva pincelakó leszek, arcom megnyúlik, hangom élessé válik, igazi *patkány* lesz belőlem, s talán majd patkányhangok hagyják el a torkomat. Külön odút ások magamnak a hátsó udvarban, hogy hajnaltájt elbújhassak benne. Önszemlélődésre alkalmas,

saját patkánylyukam is lesz, mint amilyen búvóhelye minden amerikainak van, ha kitörne az atomháború. S bár e személyes búvóhely lehetőséget ad arra, hogy nyugodtan közelebb kerülhessek a halálhoz, mégsem áll szándékomban, hogy támaszpontot létesítsek a halál legyőzésére, vagyis arra, hogy meghosszabbítsam az életem, így aztán reménykedem abban, hogy a szomszédok és a tejesfiú nem érez majd gyűlöletet különös hóbortom iránt. Ezzel a döntéssel világosan kirajzolódik számomra az új élet, amelyben megelhetem a fűkunyhómat, és ugyanakkor visszakerülök a múltba; s lehetőségem van mélyebben megismerni elhunyt barátom titkos gondolatait, szavait és tetteit.

A tűzhely mellett aludtam, amikor Takasiék visszajöttek. Az a helyzet, amelyben hevertem, kétségtelenül lusta nyugalmat árasztott. Már ébren voltam, amikor meghallottam Momoko rám vonatkozó szavait:

– Miközben *Takáék* szünni nem akaró tevékenységet folytatnak, ez az *egész társadalom által elismert személyiség*, mint egy kivénhedt macska, itt heverészik a melegben.

– Most akkor mi: patkány vagy kivénhedt macska? Kicsit ellentmondóak a hasonlataid – jegyeztem meg, miközben felkeltem.

– *Takáék*... – Momoko zavarában olyan piros lett, mint a paradicsom, s bizonyára képes lett volna még arra is, hogy dühében megtámadjon. A feleségem azonban közbeavatkozott:

– *Micu* ott állt a tömegben, és hátulról szemlélte *Takáék* munkáját, azután pedig elszaladt, ezt biztosan tudom, *Momo*. Szó nélkül elfutott, ahelyett hogy gratulált volna a futballcsapatnak. Biztos aludni szeretett volna.

Láttam, hogy Takasi már figyelte a konyha falának támasztott bőröndömre a verandán. Mikor észrevette, részletes alaposággal faggatni kezdett:

– *Micu*, feltűnt nekem, hogy polgármester-helyettes utolért a biciklijén. Mindnyájan észrevettük, mert azok, akik végignézték ezt a kockázatos vállalkozást, utána mind megszemléltek a gyereket, csak ti ketten nem voltatok rá kíváncsiak.

– A polgármester-helyettes tőlem érdeklődött, hogy hogyan adtuk el a magtárat és a földet. Előnyös üzlet volt, *Taka*? – kérdeztem, miközben újból átéltem a gyerekkoromban szokásos érzést: sarokba szorítottam valakit gonosz kérdéseimmel.

Takasi, mint egy megvadult, dühödő madár, felkapta a fejét, és támadóan nézett rám. Én azonban nyugodtan tekintettem vissza, amit viszont nem sikerült öcsémnek kiállani, szemét lesütötte, kis arcát elöntötte a vér, egészen belevörösödött, ahogyan az előbb Momoko, s tagadólag megcsóválta a fejét, majd félénken hangon ezt mondta:

– Hát ezért akarsz visszamenni Tokióba?

– Igen, pontosan így van. Hiszen a kötelességemet teljesítettem, igaz?

– *Micu*, én itt maradok – jelentette ki határozottan a feleségem. – Szeretnék segíteni *Takáéknak*, míg be nem rendezkednek az együttélésre.

Takasi meg én egyszerre néztünk meglepetten a feleségemre. Igazából nem is gondoltam arra, amikor a bőröndömet becsomagoltam, hogy a feleségem is el fog utazni. De az fel sem merült a képzeletemben, hogy itt marad a völgyben Takasiékkal, sőt ezt ilyen határozottsággal még ki is jelenti.

– Különbén *Micu*, most semmiképpen sem tudsz elutazni a völgyből. Ma éjszaka havazás lesz – jegyezte meg Takasi. S amikor edzőcipője orrával könnyedén belerúgott a bőröndömbe, megértettem az öcsém viselkedését, s most először tört fel belőlem, mint a vörösre hevített fém egy cseppje, a gonoszság, s a fejemből egyenest a szívembe hullott. Persze azonnal el is tűnt.

– Ha havazni fog, akkor a magtárba megyek aludni, ti csak nyugodtan telepítsétek ide a futballcsapatot, és szabadon rendezkedjétek be az együttélésre a főépületben – mondtam nagylelkű engedékenységgel, mely akkor szokta elragadni az embert, ha már nem dühös.

– *Micu*, majd viszünk valami ennivalót a remetének a magtárba.

– Nem lesz hajnalban hideg ott? – csak Hosio érezte át a helyzetemet. Végig figyelmesen hallgatta beszélgetésünket, szomorú arckifejezése pedig azt a benyomást keltette, mintha kételkedne Takasi mai győzelmében.

– A szupermarketkirály azt mondta, hogy az áruházban *bemutatott* áruk között vannak import petróleumkályhák, amelyekből még egyet sem sikerült eladnia. Vegyünk egyet – mondta Takasi, akinek visszatért az önbizalma, majd lefegyverző mosollyal felém fordulva hozzátette: – Van rá pénz, *Micu*.

Az udvarról már rég behallatszott a fiúk hangja, akik ott dolgoztak. Amikor egy idegen embert vettek észre a tűzhelynél, szemlátomást szégyelltek bejönni a konyhába. Olyan hangot lehetett hallani kintről, mint mikor egy fémtárgyat megütnek. Amikor bőrönddel a kezemben elindultam a magtárba, az udvaron az üllő körül guggoló fiúk egy pillanatra kifejezéstelen arccal néztek fel rám, amelyből semmit sem sikerült kiolvasnom. Tiszta erejükből ütötték kalapáccsal a vésőt, amely egy henger alakú géphez volt erősítve; ezt a gépet ezen a vidéken papírboroslán „hántológépnek” nevezik. Néhány ugyanilyen gép sorakozott mellettük a földön, alakjuk horgas kányacsőrre emlékeztetett. Szerkezetét tekintve a gép felső része olyan volt, mint egy olló, alsó részébe helyezték el a fogókat, melyek közé kihelyezett kúpokon egyenes szögben fordították be a késeket. Ezt a henger alakú gépet merőlegesen szokták felerősíteni a papírboroslán cserje törzsére, és így hántják róla le a kérget, a munkálatot is így nevezik: „papírboroslán-hántolás”. A földön sorakozó kányacsőr formájú gépek, a fogók meg az éles kések, kínzóeszközökre emlékeztettek. Az önvédelem ösztönös érzésével nem bocsátkoztam további tanulmányozásukba, inkább a magtárba siettem. Tőlem történhet akármi a völgyben, rám nem tartozik.

A völgylakók és az egész *környék* háromféle terméket készített a papírboroslánból. A három termék közül az első a „fekete gömbfa”, amely nem volt más, mint a papírboroslán gerenda, amelyről áztatás után leszedték a kérget, és a családunk tulajdonában lévő raktárban tartották. Aztán kicsomagolták, majd újból a folyóban áztatták, és a „hántológép” letisztította róla a fekete réteget, aztán kiszáritották és így lett kész a „fehér gömbfa”. Ezeket azután osztályozták, prés alá helyezték, és a papírgyártás alapanyagaként négyoszogletes rudalakban pecsételt látták el a minisztertanács megbízásából. Ezt a tevékenységet folytatta hosszú időn keresztül a Nedokoro nemzetség. A fekete réteg megtisztítását a helybeli parasztság kiegészítő iparként üzte. Az a kétkerekű kiskocsi, amelyen S. bátyám holttestét szállítottam, tulajdonképpen arra szolgált, hogy széthordja a parasztudvarokba a „fekete gömbfát”, és mint „fehér gömbfát” ismét összeszedje. Azok a családok, amelyek erre a munkára vállalkoztak, „hántológépet” kaptak a völgybeli kovácstól, aki ezt maga készítette el. A gépekre családi szimbólumok jeleit vészték, melyek különböző írásjegyek voltak; például a következőket jelentették: „ragyogás”, „igazság”, „veréb”, „hívás”, „lázadás”. A „hántológépek” számát szigorúan korlátozták, ezáltal védtek az iparral foglalkozó családok érdekeit, ezért aztán egy bizonyos ideig a háború után családi jellel ellátott „hántológéppel” csak az rendelkezhetett, akinek a faluközösség bizonyos rétegétől engedélye volt rá. Emlékszem, hogy azok a parasztok, akiktől a „hántológépüket” elvették, mivel akkoriban „fehér gömbfára” alig volt kereslet, a mi udvarunkon gyűltek össze, ott könyörögtek a mamának, hogy adja vissza a gépüket. A mama közvetlenül a halála előtt átadta a minisztertanács pecsétjével ellátott rendelkezés összes jogát a paraszt közösségnek. Most a fiúk a pincéből hozták fel a „hántológépeket”, amelyek azóta is ott porosodtak. Bizonyára megtalálták apáik családi jelét. Valójában fegyvernek akarják használni ezeket a kányacsőrre emlékeztető gépeket, melyekre őseik családi jelüket vészték, ezek a fémbotok lesznek harci eszközeik. Takasi mindegyiküknek ad egyet, ezzel igazolják futballcsapattagságukat, csak azt nem tudom, hogy megtartja-e azt a szokást, amely dédapám és apám idején még előfordult, hogy elveszik a botot azoktól, akiket az új közösségből elűznek. Különb is, ez nem tartozik rám. Semmiféle vágy nem sarkall, hogy kapjak egy kányacsőr formájú gépet, mégha találok is egy olyat, amelyre a „*Micu*” nevet vészték rá.

A magtár keskeny ablakából a végtelen homályba vesző erdő látható, az alkonyban égő, magas ég, amely olyan, mint egy őszibarackszín válaszfal, távolabb a szürkés-kék színű ég sokkal világosabbnak tűnik, mint az, amelyen már nappal is látszott, hogy hó fog hullani belőle. Minden bizonynal mindjárt havazik. Hogy a fiúk világosan dolgozhassanak az udvaron, Hosio megjavítja a bejárat fölötti régen elromlott lámpát. Szakadatlanul cseng a kalapács hangja, s eközben az erdő színe megfakul. Az egész erdő sötét orgonaszínben villózik. A kimagasló erdők felett hullani kezd a hó, aztán a völgyet is betakarja. Ekkor valóban súlyos levertség állapotába kerülök. Tulajdonképpen azért, hogy kívülről teljesen felszabadultam, nyugodtan testem belsejébe nézhetek, miközben a levertség állapota egyre inkább erősödik bennem, ugyanúgy, mint mikor hajnalban az emésztőgödör mélyén ültem, és a lázas, bűdös kutyát tartottam a kezemben. Eszembe jut, hogy amikor azon a reggelen visszatértem a hálószobába, ugyanez a soha le nem győzhető remegés és fájdalom járt át. Az új élet, a fű-kunyhó ebben a völgyben nem várt rám. Újból reménytelenül magányos és tehetetlen vagyok, összehasonlíthatatlanul mélyebb levertség lett rajtam úrrá, mint mielőtt az öcsém idehívott volna a szülőföldre. Tudom, hogy miért kell elviselnem.

7. „Megmondjam az igazat?”²³

A magtárba Takasi és Hosio egy dobozformájú petróleumkályhát hozott, amelynek a színe semmiféle összefüggésben nem volt a meleggel, rögtön észrevettem, hogy mindkettejük vállát, hátát száraz, kemény, homokszerű porhó borítja. A havazástól felélénkült feleségem és Momoko kicsit megkéstek az étel elkészítésével. Amikor vacsorázni mentem a főépületbe, már hó borította az egész udvart. De vékony, gyenge volt még a hótakaró. A havazástól meg a sötétedéstől összeszűkült a látóhatár, s amikor a hó az arcomba hullott, úgy éreztem, mintha egy csónakban ülnék a végtelen tengeren, ahol nagyon nehéz megtartanom az egyensúlyomat. Az apró hópelyhek szememnek ütődnek, könnyem kicsordul. Úgy emlékszem, mintha régen a völgyben nagy pelyhekben hullott volna a hó, egy-egy hópelyhő akár ujjbegynagyságú is volt. Néhány hóesés emlékéért megpróbálom feléleszteni magamban, de a völgybeli hóesések egybefolynak, összeolvadnak későbbi hóesésekkel, melyeket már a városban éltem át. Úgy érzem, hogy a bőrömről csapódó hószemcsék, mintha távolban, valahol idegen földön hullanak rám, ahol ismeretlen emberek élnek. Megyek, s egykedvűen söprögetem össze lábammal a havat. Gyerekkoromban, amikor leesett az első hó a völgyben, mindig megpróbáltam megenni. Úgy véltem, magába szívta az összes ásvány ízt, amely a légkörben található a végtelen ég és a föld között, amelyen most futok. Takasiék szélesre tárták a kaput, a bejárat lámpa fényénél nézik, hogyan hasítja szét a sötétséget a hóesés. Mindannyian szinte kábultak a hóeséstől, csak én vagyok *józan*.

– Na, milyen a POD petróleumkályha? Más nem volt, ami színben jobban ment volna a magtárhoz – mondta a feleségem. Ma este még nem ivott whiskyt csak a hótól részegült meg.

– Nem akarok örökre a magtárban lakni. Ha eláll a hóesés, akár már holnap elutazom, nincs időm végiggondolni, hogy a kályha színe illik-e a szobához vagy sem.

– *Taka*, egyáltalán nem lep meg, hogy a völgybe Észak-Európából importált petróleumkályhát szállítottak? – fordult feleségem az öcsémhez, mert azt tapasztalta, hogy a kályha nem különösebben érdekelt.

– Hiába is próbálkozik a szupermarketkirály, hogy az áruházába különösen drága árukat hoz, itt senkinek sem áll módjában ilyeneket vásárolni – mondta Takasi.

---

²³ Tanikava Suntaró, modern japán költő (1931–) *Madárszárny* c. verséből (a ford.)

Hirtelen arra gondoltam, hogy Takasi ugyanezt a módszert alkalmazza, amikor a futballcsapat tagjait agitálja, de hamar elhessegettem a gondolatot, nem szerettem volna, ha gyökeret ereszt a tudatomban. Már nem akartam emlékezni semmire, ami Takasival vagy a völgygel kapcsolatos. Szó nélkül ettem, mintha ott se lettem volna a tűzhelynél. Úgy tűnt, hogy Takasi gárdistái végül is elgondolkodtak azon a változáson, ami bennem történt. Folyt a társalgás, körülfogott engem, mintha megpróbálna megszabadítani a fulladás és süllyedés veszélyétől, mellyel szemben nem tanúsítottam sem ellenállást, sem akadályt. Egyedül Takasi, akit kissé bántott számára tünetőnek látszó szótlanságom, időnként megkísérelt bevonni a beszélgetésbe, de nem adtam meg magam. Nem valamilyen titkos szándék miatt utasítottam vissza a társalgást, hanem mert egyáltalán nem érdekelt. Amikor a Citroënben elhoztuk S. bátyám hamvait, Takasi eltorzult emlékeivel kapcsolatos ellenállásomat nem tudtam elhallgatni, mert akkor még reménykedtem, hogy sikerül megtalálnom a konkrét múlttal, vagyis mindazzal, ami a völgyben történt, és a bennem élő jelennel a kapcsolatot, ami lehetőséget adna, hogy megragadjam az új élethez vezető fonalat. Most, hogy ezt a hajtóerőt elveszítettem, először voltam olyan állapotban, hogy objektív szemmel értékelni tudjam a helyzetet. Takasi úgy beszélt, mintha a társalgás egy háromszögben zajlana, melynek két oldala ő és a feleségem, és egy csúcspontban érintkezne, ahol én vagyok. Egyáltalán nem akartam, hogy ez a „pont” segítsen megtartani erőik egyensúlyát; teljes magányomra kilátástalan levertség nehezedett, s még arra sem volt erőm, hogy felemeljem a kezem vagy a lábam, ahogy egy ostoba álomban próbálna meg ellenkezni az ember.

– Aznap este, mikor S. bátyánkat megölték, *Micu*, ugye azt mesélted, hogy én csendesen álltam a sötét konyhában, és *malátacukrot* eszegettem? – Továbbra sem szólok egy szót sem, rá se figyelek kihívó tekintetére, erre Takasi gyáván elfordul tőlem, és a feleségemnek kezd magyarázni. Ekkor már úgy érzem, mintha Takasi nagyon szégyellné a történeteket, valószínűleg bűnösnek is tartja magát, amiért ezt az ármánykodást elkövette velem szemben. Az érzéseim azonban egyáltalán nincsenek kapcsolatban az öcsém mostani lelkiismeret furdalásával. Tette egyáltalán nem bántott meg. Éppen ellenkezőleg, így sikerült csak meglátnom magam körül mindent, nemcsak azt, ami bennem történik; ezt a lehetőséget öcsémnek köszönhetem.

– Nacu-csan, most már pontosan emlékszem gyerekkoromból arra a jelenetre, hogy mi történt velem és körülöttem. A konyhában álltam, és *malátacukrot* ettem, de nemcsak egyszerűen ettem, hanem élveztem is, rágtam, megforgattam a számban a nyelvemmel, eltűntettem mindent a fogaim és az ajkam között, nehogy a barna, olvadó cukorból egy csepp is kicsurranjon. Úgyhogy *Micunak* sem ártana megerőltetnie a képzeletét, mert van, amire rosszul emlékszik. *Micu* úgy mesélte, hogy a számból, mint a vér, csordult ki a *malátacukorral* kevert nyál, ez viszont egyszerűen lehetetlen. Hiszen egész különös módszert dolgoztam ki arra, hogy cukorevés közben nehogy kifolyjon a nyálam, s ezt állandóan ellenőriztem. Hogy miért? Egyfajta *babonás szokás* miatt. Már alkonyodott, a sötét konyha ajtajából néztem, hogyan csillog a föld az udvaron, sokkal jobban, mint most a fehér hó. Ekkor tért haza *Micu* S. bátyám holttestével. A szobában ott ült eszelős anyám. Időnként félrehúzta a tolóajtót, és kikiáltott az általa odaképzelt bérlőknek, akiről azt hitte, hogy az udvaron gyülekeznek. Abban a szobában volt, ahonnan a ház tulajdonosa ülve tud parancsokat osztogatni az udvaron tartózkodó embereknek. Akkoriban még pici gyerek voltam, aki akármennyire is igyekszik, ebből a zsákutcából nem képes kimászni. A holttest is, meg az eszelősség, rendkívüli erőszak megnyilvánulása. Ezért aztán óvatosan szopogattam a *malátacukrot*, azt kívántam, hogy tudatomba behatolva begyógyuljon a seb, s teljesen el akartam választani magamat a külső erőszaktól. Így aztán kigondoltam egy *babonás szokást*. Azt képzeltem, ha sikerül úgy szopnom a cukrot, hogy a *malátacukorral* kevert nyálból egy csepp sem folyik ki a számból, akkor megszabadulhatok a körülöttem támadó erőszaktól. Mindez rendkívül egyszerű. De ha az erőszakra gondolok, furcsának tűnik a számomra, hogy őseimnek volt annyi lelkiereje, hogy a körülöttük támadó erőszaknak ellen tudtak állni, és ezenkívül még képesek voltak arra is, hogy

életet is adjanak nekem, a dédunokájuknak. De hiszen a rettenetes erőszak korában éltek! Szinte elájulok, ha arra gondolok, mennyi erőszakot kellett megélnie a velem kapcsolatban álló embereknek, akiknek az életemmel tartozom.

– *Taka*, jó volna, ha te is ellen tudnál állni az erőszaknak, és magad mögött hagyhatnád az életednek ezt a körét – mondta a feleségem, akinek hangjából Takasi becsületes és őszinte elbeszélése helyeslést váltott ki.

– Ma, mialatt ott hasaltam az ideiglenes hídon, s egy pillanatra se vettem le a szememet az életveszélyben forgó gyerekről, állandóan csak az erőszakra kellett gondolnom, s ekkor jutott eszembe az a nap, amikor a *malátacukrot* ettem a konyhában. De ez nem új álom! – magyarázta Takasi, miközben kérdően nézett rám.

Hóésésben tértem vissza a magtárba, s közben jót mulattam magamban, hogy az Észak-Európában gyártott kályhát a völgyben most fogom először begyűjtani, úgy görnyedtem előtte, mint egy majom, bekukucsáltam a fekete henger kör alakú ajtaján. Ott benn szakadatlanul lobogott a láng, melynek színe olyan, mint a tengeré tiszta időben. Hirtelen egy légy az orromra repült, s csak nem akart onnan tágitani, elhessegettem, aztán a bal térdemre hullott, és ottmaradt. A kályha által felmelegedett levegő felszállt a mennyezet irányába, ezért ébredt fel biztos a légy is téli álmából, a hatalmas szilfagerendák közül. Ilyen kövér legyet azelőtt nem lehetett látni a völgy lakóházaiban. Talán a lóistállóknak voltak ekkorák is, de ez a légy nem az a fajta volt, mert ugyanazokkal a tulajdonságokkal rendelkezett, mint a többi, amely az embereket zaklatja, csak rettenetesen nagy volt. Körülbelül tíz centiméter távolságból lecsaptam rá a tenyeremmel, és elkaptam. Be kell vallanom, anélkül hogy dicsekednék: a légyfogásban mester vagyok. Az a közlekedési baleset, melynek során elveszítettem a jobb szememet, nyár derekán történt, és bizony állandóan kínoztak a legyek, amíg a kórházi ágyban feküdtem. Ott tanultam meg fél szemmel felmérni a távolságot, ott dolgoztam ki a légyfogás technikáját, hogy bosszút álljak rajtuk.

Figyelmesen nézegettem az ujjaim hegyén vergődő legyet, amely nyugodt szívveréshez hasonlóan, ritmusra rángatózott. Arra a következtetésre jutottam, hogy a rovar ugyanolyan sok vonalkából áll, mint az az írásjegy, amellyel a „légy” szót leírjuk. Amikor az ujjaimmal egy picit összenyomtam, máris szétment, és nedves lett a kezem. Olyan érzésem támadt, mintha soha nem tudnám lemosni. Mint a kályha melege, beburkol, aztán bensőmben is behatol valamiféle tompultság. Egyre csak törlöm az ujjaimat a nadrág térdébe. Mozdulatlanul guggolok, mintha meg lenne bénulva a testem, az elpusztított légy olyan az idegeimnek, mint gyújtógyertya a motornak. Tudatomat a kályha hengerébe vájt kerek ablakon keresztül látható, táncoló lánggal azonosítom. Tehát a testem anyagisága megszűnt az ablak innenső felén. S milyen kellemes is eltölteni az időt úgy, hogy megszabadulunk a test felelősségétől. Torkom kiszáradt, szinte éget. Miközben arra gondolok, hogy vízzel telt kannát kellene tenni a kályha tetejére, érzem, hogy belülről nem arra készülök, hogy holnap elutazom Tokióba, hanem arra, hogy még tovább, sok-sok napot élek itt a magtárban, az emeleten. Valószínűleg azért, mert bár fülem hallotta a hó hullását, a havat végül is úgy fogadtam magamba, ahogyan kell. Ha a hatalmas erdőkkel körülvett völgyben, az éjszaka közepén megfeszítve hallgatózik az ember, s ha már a csöndhöz hozzászokott, meghallja a legparányibb zajt is, így különféle hangokkal sikerül találkoznia. Most is teljes csönd uralkodik a völgyben, de itt meg az erdőben is minden hangot elnyel a hóésés. *Gí*, a remete, aki mind ez ideig egyedül él az erdőben, bizonyára hozzászokott ehhez az állandó csöndhöz, de még őt is elfogja a nyugtalanság ebben a teljes némaságban, e hóval körülvett éjszaka mélyén. Ha egyszer majd *Gí*, a remete megfagy a hóval körülzárt erdőben, vajon a völgylakók szeme elé kerül-e a holtteste? Vajon mire gondol majd *Gí*, a remete, ha szembekerül ezzel a társadalmilag kegyetlen halállal, amikor egy hatalmas hóbucka tövében a néma sötétségben fog feküdni? Vajon hallgatni fog, vagy suttog magában valamit? Lehet, hogy *Gí*, a remete egy mély négyszögletes gödröt ás magának az erdőben, olyat, mint amilyen a házam udvarán van, amely egy reggelen valóban az enyém volt, amikor

elrejtöztem benne a hóesés elől. Az én gödrömet azért ásták az udvarban, hogy összegyűjtsük benne a szemetet; vajon miért nem vigyáztam rá jobban? Képzeletben rajzoltam magamnak: két gödröt egymás mellett az erdő mélyén, a régiben *Gí*, a remete, az újban én ülök, mindkettőnk feneke átázott, térdünket átkulcsoljuk, és várunk szép nyugodtan. Úgy tűnik, régebben azt a szót, hogy „várni”, mindig pozitív értelemben használtam, most viszont negatív értelemben került be a tudatomba. Ha belegondolok, most félelem és sajnálkozás nélkül szembe tudok nézni a halállal, ujjaimmal kaparom ki a gödröt, aztán beásom magamat föld és kavicsok közé. Mióta el kellett jönnöm a völgybe, „zuhanásom” utolsó lépcsőfokán csüngök szakadatlan. S ha már magányos életre ítélttem magamat a magtár emeletén, akkor legalább befesthetem pirosra a fejemet, hurkot köthetek a nyakamra, uborkát dughatok a pucér fenekembe, és ebben senki meg nem zavar. Itt még keresztgerendák is vannak, várnak már száz esztendeje. Annyira elmerültem a gondolataimban, hogy most először éreztem igazi félelmet, s csak úgy tudtam megmozdítani a fejemet, hogy minden akaraterőmet összeszedtem. Igazán nehezemre esett elfojtani magamban azt a vágyat, hogy megbizonyosodjam az óriás keresztgerendák teherbíró képességében.

Az éjszaka közepén az udvarról mintha lópaták dobogása hallatszott volna. Ütemes lódobogás, mely belém hatolt. Letöröltem az ovális ablakot, melynek formája ódon tükörre emlékeztetett, s a hosszúkás homályos üvegen keresztül (ez volt száz év alatt az egyetlen változtatás a magtárban, a háború után üvegezték be, amikor a kitelepítetteket fogadták, ekkor vezették be a villanyt, és külön vécét is csináltak, de a kitelepítettek nyilván megtudták, hogy a mama eszelős, és nem akartak megszállni nálunk) Takasit vettem észre, teljesen meztelenül, amint körbenyargal a hóval borított udvaron. A bejárati lámpa fényét felerősítette a hó fehérsége, amely beborította a földet, a tetőt, a bokrokat, s sokkal erősebben világított a hajnali tompa derengésnél. Még mindig sűrűn hull a hó. Meglepő biztonsággal állíthatom, hogy azok a csíkok, amelyeket a hópelyhek húznak maguk után egy pillanat leforgása alatt, addig maradnak meg a levegőben, amíg esik a hó. A pillanat valósága a végtelenségig tart. Az „idő” iránya, melyet magába szív a hulló hó, eltűnik, mint hangok a vastag hótakaróban. Az örökké létező időben meztelenül nyargaló Takasi a dédapám öccse, az én öcsém. Az évszázad egy pillanattá zsugorodott össze. A meztelen Takasi abbahagyja a nyargalást, tesz még néhány lépést, azután letérdel, kezével a havat gereblyézi. Látom sovány, szögletes fenekét, meggörbedt, hosszú hátát, mely olyan, mint egy ízeltlábú teste. Ezután Takasi hangos „á-á-á” kiáltással, mely nagy erő kifejtést fejez ki, meghemperedik a hóban, majd felegyenesedik, leverten lóbálja aránytalanul hosszú karjait, mint a gorilla, aztán hátrafelé ballag, a bejárati lámpa irányába, ahol erősebb a fény. Látom megmerevedett *péniszét*. Kimondhatatlan szánalom fog el az ereje láttán, s ahogy a sportolók sokáig megfeszítik izmaikat, ő ugyanolyan állhatatosan próbálja megtartani gerjedelmét. Azok sem rejtik el duzzadt izmaikat, ő sem takarja el megmerevedett *péniszét*. Még át sem lépi a küszöböt, amikor bentről egy lány, aki eddig várta, egy lépést tesz feléje, s meztelen testét fürdőlepedőbe csavarja. Szívem összeszorul a fájdalomtól. De nem a feleségem volt, hanem Momoko. Momoko kitért fürdőlepedővel fogadta a hidegtől remegő Takasit, aki úgy lépett oda hozzá, hogy nem rejtette el *péniszét*. Számomra úgy tűnt, mintha Takasi szeplőtlen húga volna. Szótlatlanul mentek be a házba, bezárult mögöttük az ajtó, s a lámpával megvilágított udvaron csak a hulló hó maradt meg változatlanul, egy pillanattá zsugorítva az évszázadot. Bár még mindig nem értettem pontosan, mit jelent az öcsémben feltárult szakadék, de elképesztő mélységét most már megéreztem. Vajon holnap reggelre befújja-e a friss hó a meztelen Takasi nyomát? Csak egy kutya képes arra, hogy felgerjedt *péniszét* ilyen esztelenül mutogassa. Mint egy hajléktalan kutya, Takasi egyenességet és közvetlenséget formált mindabból, amit a számomra ismeretlen sötétség birodalmában átélt. S ahogy a kutya sem tudja bánatát szavakban kifejezni, Takasi is valami hasonló *létező dolgot* raktározott el az agyában, amelyről más emberek előtt nem tudott beszélni. Mielőtt elaludtam volna, megpróbáltam elképzelni, mit éreznék, ha egy kutya lelke költözne belém. Egyáltalán

nem nehéz a sötétben egy nagy vörös kutyát rajzolni, amely a fejemig ér. Vastag, behúzott farka olyan, mint egy ostor, s a sötétségben felém közelít, miközben kérdően néz rám. Egyáltalán nem olyan fajta, mint azok a kutyák, amelyek havas éjszakákon határtalan odaadásukkal tüntetnek ki. Hangosat vakkantok a sötétben, elkergetem a vörös kutyát és másodszor is elalszom.

Csak dél körül ébredtem fel. Szilveszter napján. A főépületből a fiúk nevetése hallatszik. Nincs túl hideg, továbbra is hull a hó, az ég sötét, de a földön villogó fények csillannak meg. Egyhangúak a hóborította házak a völgy öblén, és sehogy sem tudom elúzni az emlékezetem mélyén rejtő képet. A hó miatt a környező erdők is veszítettek komor, fekete valóságukból. Úgy tűnik, mintha az erdő visszakozott volna, a völgy pedig megadta volna magát, miközben hóval lett tele, amely csak hull, egyre hull. Úgy érzem, mintha valahol egy kényelmes, teljesen ismeretlen környéken, egy elvont tájon laktam. Ahol az elmúlt éjszaka az öcsém futkosott, minden érintetlenül maradt, csak a friss hó töltötte fel kissé a mélyedéseket és a buckákat, most pedig ez a hely olyannak tűnt, mintha saját kicsinyített modellje lett volna. Miközben a havas udvart néztem, egyre csak figyeltem a konyhából kiszűrődő nevetésre, amely mindinkább olyan volt, mintha egy diákothoból hangzott volna fel. Amikor beléptem a konyhába, a tűzhelyet körülülő focisták rögtön elhallgattak. Elkedvetlenedtem, mert megéreztem, hogy idegennek tartanak, aki Takasi szűk körébe váratlanul befurakodott. Feleségem és Momoko a tűzhelynél állva dolgoztak. Abban reménykedtem, hogy majd törődnek velem, de ahogy közelebb léptem hozzájuk, láttam, hogy még mindig szinte ittasak az első hótól.

– *Micu*, vettem magamnak egy csizmát. Reggel elmentem a szupermarketbe, ott vásároltam – mesélte élénk vidámsággal a jóhiszemű Momoko. – A szupermarketben már tudták előre, hogy havazás lesz, ezért hoztak egy csomó árut. Az az autó, amely az árut szállította, a hídnál elakadt a hóban. *Micu*, bármennyire is szenved a honvágytól, ilyen időben nem tud hazamenni.

– Nem volt hideg a magtárban? El lehet ott lakni valahogy? – kérdezte a feleségem. Valószínűleg a szemébe hullott hótól lehetett: a szeme megtelt vérrel, de nem annyira, mint mikor iszik, most élénk villanások tűntek fel benne. Tegnap éjszaka a feleségem nem ivott whiskyt, de látszott rajta, hogy jól kialudta magát.

– Minden rendben volt – válaszoltam ernyed, csendes hangon. Úgy éreztem, hogy a tűzhelynél ülő fiúk hideg kíváncsisággal várják a válaszomat, s lenézően, ugyanakkor megelégedve vették tudomásul. Talán az egész völgyben én vagyok az egyetlen ember, aki annyira érzéketlen, hogy az első hóesés sem hozza ki a sodrából. – És nem adtok enni valamit?

Arra törekedtem, hogy a fiatalok még jobban lenézzenek, egyáltalán nem törődtem azzal, hogy behatolok szűk körükbe, s szegény éhezőnek tettettem magam.

– *Micu*, tudsz *fácánt* kopasztani? Annak a gyereknek az apja, akinek a fiát tegnap megmentettük a hídnál, korán reggel lőtte az ismerőseivel – közölte dicsekedő hangon Takasi. A futballcsapat tagjai előtt teljesen másnak mutatkozott, nem megszállott volt, aki, mint egy kutya, meghemperedik a hóban, ilyenkor felöltötte az önbizalom, a tekintély vértetét. – Eszem valamit, aztán megnézem, mit is lehet vele csinálni.

A fiúk nem bírták tovább, fuldokoltak a nevetéstől. Régen a völgyben egy valamire való férfi soha nem vett részt az étel elkészítésében. Úgy tűnik, ez a szemlélet ma is él. És a fiatalok szemtanúi lettek annak, hogy a vezetőjük elkövette azt a szélhámossgot, hogy nevetség tárgyává tette *tutyimutyi* testvérét. Sem a fiatalok, sem Takasi nem akartak kijózanodni abból a részegült állapotból, melyet a hóesés okozott. Az összes völgylakó így van ezzel: amikor meglátják az első havat, megmámorosodnak tőle, és ez eltart tíz napig is. Ezalatt egy láthatatlan erő vonzásában bebarangolják a havat, s nincs az a hideg, ami eltántorítaná őket. Mindannyiukat a részegség láza hajtja, melyet a hóesés hozott el nekik. Később azonban beköszönt a másnaposság, s ekkor két napig ugyanettől a hótól menekül mindenki. Ezen a vidéken az embereknek nincs meg az a kitartása, ami a havas országok lakóinak. Lelohad a láz, s védtelenek lesznek a hideggel szemben. Jó páran meg is betegszenek. Ilyenformán találkozik a völgy lakossága a hóval. Titokban azt kívánom, hogy a feleségemnél ez a lázas részegség

minél tovább tartson. Mint egy bérlő, aki köszönteni jött az újév alkalmából, otthagynom a tűzhelyet, leülök a verandán, a konyha közelében, s belefogok kései reggelimbe.

– A fiatalok mind csibészek, veszélyes fickók, akik könnyen gyújtogatnak, rabolnak, ez a vélemény terjedt el nemcsak ebben a faluban, hanem az összes szomszéd településen is, s pontosan ezért törhetett ki a lázadás. Minden valószínűség szerint a parasztek féltek, nem is annyira a várbeli ellenségtől, mint inkább saját elkeseredett vezetőiktől – folytatta Takasi a történetet, melyet konyhába érkezésem szakított meg. Elmesélte, hogyan látja az 1860-as felkelést, elmagyarázta, milyen szerepe volt benne a fiataloknak, s arra törekedett, hogy a völgylakó fiatalok képet kapjanak a lázadásról, és e lázadás emléke gyökeret eresszen bennük.

– *Taka* beszámolóján nevettek olyan nagyokat, azon, amit az 1860-as felkelésről mondott? – kérdeztem halkán a feleségemtől, aki étellel szolgált ki. Kicsit meglepett ez a nevetés, mert amennyire én tudom, az 1860-as felkelés alatt a fiatalságot éppenséggel vadállatiság és erőszak jellemezte, és nem csináltak semmi olyasmit, amin nevetni lehetett volna.

– De *Micu*, *Taka* olyan szórakoztatóan mesélte el a vidám epizódokat! Csodálatos képességekkel rendelkezik, kiszínezi a történetet, neked viszont az a rögeszméd, hogy csak szomorú és komor színeket lehet használni, ha a felkelésről van szó.

– Azt gondolod, hogy az 1860-as felkeléssel kapcsolatban lehet vidám epizódokról beszélni?

– *Micu*, még te kérdezel engem? – vetette ellen a feleségem, de azért mondott egy példát. – Amikor *Taka* elmesélte, hogy az út mentén egészen a várig ott térdelt a környékbeli összes falu előljárója és minden rangosabb falubeli hivatalnok, a parasztek pedig elmentek mellettük, és mindegyiknek ütöttek egyet a fejére, természetesen kitért belőlünk az örömteli nevetés.

Tulajdonképpen ebben a vadállati gonoszságban, hogy minden előjárónak és rangosabb falubeli hivatalnoknak ütöttek egyet a fejére, volt valami ostoba humortól szagló látványosság, melyet a falusi csirkefogók fundáltak ki. De hiszen ezek az előjárók és rangosabb hivatalnokok, akik ezerszer ezer ütést kaptak a fejükre a parasztoktól, mindannyian behaltak abba, hogy szétverték a koponyájukat, és szétloccsant az agyvelejük.

– És *Taka* vajon elmesélte azt is, hogy miután a parasztek menete elhaladt az emberi ürülékkel beszennyezett ruhák halmai előtt, száz meg száz halott öregember holtteste hevert ott arccal a föld felé borulva? Ez a történet aztán különösen alkalmas arra, hogy a fiatal sportolók jót nevéssenek rajta! – tartottam ki a magam elképzelése mellett, de ebben nemcsak az a kíváncság vezérelt, hogy elítéljem Takasit és új ismerőseit, hanem mert őszintén kíváncsi is voltam.

– Igen, *Micu*, *Taka* szerint mégha az erőszak eltemeti ezt a világot, akkor is egészségesen, emberhez méltóan nevetéssel kell reagálni, mert ahol már van egy csepp humor, tovább nincs értelme szomorúan, leszegett fejjel álldogálni – mondta a feleségem és visszament a tűzhelyhez.

– Valóban, a fiatalok kegyetlenek voltak, de bizonyos értelemben ez a kegyetlenség a felkelés résztvevőire, egyszerű parasztoakra is áterjedt, akik általában nyugodtak szoktak lenni. Amikor meg kellett halni, el kellett pusztítani az ellenséget, az ifjúság kegyetlenségét használták ki, hogy ne a saját kezüket kelljen bemocskolni. A parasztek úgy képzelték, hogy részt vesznek a felkelésben, de a gyújtogatásokért, a gyilkosságokért nem őket büntetik majd meg. Nem kellett félniük, mielőtt a szükséges gyilkosságokkal beszennyezték volna a kezüket, amely általában minden lázadás résztvevőjét utoléri. Az összes erőszak, az összes piszkos munka, kivéve azt, amikor a faluvezetők fejét ütötték, közvetlenül az ifjúságra hárult. A fiataloknak megvolt a megfelelő temperamentumuk ahhoz, hogy merészen végre is hajtsák ezeket. Azokban a vár környékén elhelyezkedő falvakban, amelyeknek a lakói nem akartak részt venni a felkelésben, a fiatalok minden útjukba eső házat felgyújtottak, s mindenkit megöltek, akik az égő házából kifutottak, de azokat is, akik megpróbálták a tüzet eloltani. Azok a falusiak pedig, akik csodával határos módon megmenekültek a haláltól, félelmükben a felkelőkhöz csatlakoztak. Ugyanolyan parasztek voltak ezek is, de az esztelen csirkefogó gazemberek – így nevezem őket én is, mert akkoriban a parasztek is így mondták – erőszakkal magukkal vitték mindegyiküket. A békés

lakókat pontosan az erőszak félemlítette meg. Éppen ezért a parasztok a mi falunktól kezdve egészen a várig, mind egy szálig a felkelőkhöz csatlakoztak. Ha valamelyik falu a felkeléshez állt, rögtön összeszedték az összes helybeli fiatal suhancot, és csoportot alakítottak belőlük. Ezek a fiúk azt csináltak, amit akartak. A mi falunkban a fiatalok csak az összes ifjúsági csoport ősanyjának esküdtek örök hűséget, utána gondolkodás nélkül minden erőszakot elkövethettek. A felkelés irányítása a következőképpen zajlott: a vezérkart a mi falunk ifjúsági csoportja alkotta, nekik voltak alárendelve a többi falu ifjúsági csoportjai. Amint felszabadult egy újabb falu, a mi csoportunk összehívta az ottani csibészeket, kipuhította, hogy a faluban melyek azok a jómódú családok, amelyek nem viselkedtek elég lojálisán, és azon nyomban megölte mindegyikőjüket. Ezek a csirkefogó gazemberek viszont rosszindulatúnak tartottak minden jómódú családot. A lázadásról szóló hírek oly gyorsan terjedtek, hogy amikor a felkelés elérte a várat, néhány előljárónak volt annyi ideje, hogy elrejtse a vagyonát, könyveit, feljegyzéseit a templomokban. Ezek a csirkefogók azonban ezt is beárulták a felkelés vezetőinek. A gazemberek azonnal felszabadultak a felnőttek gyámsága alól, s amikor életről, halálról volt szó, semmiféle érzést nem tápláltak azok iránt az előljárók iránt, akiknek személyében a becsületes parasztok évszázadokon át a hatalmat tisztelték, de a templom sem volt nekik szent, ahol atyáik imádkoztak. Behatoltak a templomokba, s felgyújtottak mindent, amit ott találtak. Ezek a szinte koldusszegény fiatalok ragadták meg a hatalmat, akiket tegnap még emberszámba se vettek, a falvakban újabb és újabb ifjúsági csoportot hoztak létre, egyiket a másik után. Miért éppen ezekre az áruló csibészekre támaszkodott a lázadás? Azért, mert ez a fiatalság azelőtt semmiféle tekintéllyel nem rendelkezett a faluban. Régebben mindenki gazember csirkefogónak tartotta őket. Éppen ezért az idősebbek bosszantására, akik csak szülőfalujuk keretei közé zárkóztak be, s nem tudtak megszabadulni a máshonnan jött emberrel szemben érzett bizalmatlanságuktól, ezek a fiatalok szívesen csatlakoztak azokhoz, akik valahonnan idegenből érkeztek. Amint a felkelés élére álltak, rögtön úgy kezdtek viselkedni, hogy a felkelés után legtöbbjük soha nem térhetett vissza a saját falujába. Sem a gyújtogatás, sem a gyilkosság nem állította meg őket! Nem úgy, mint a többi paraszt, aki a felkelés szakszerű vezére lett, ezek a gazemberek arról ábrándoztak, hogy a lázadás örökké tartson. Úgy tűnt, hogy veszélytelenebb a számukra, ha saját falujuk lakosaihoz csatlakoznak, mint azokhoz, akik más falvakból érkeztek, s a mi falunk ifjúsága valóban felkarolta őket. Amikor rövid idővel a felkelés befejezése előtt a parasztok már elhagyták a várost, ahol a megyefőnök vára állott, néhány csirkefogó gazember, aki a városban maradt, és meg akarta erőszakolni a kereskedő lányát, tömlöcbe került, de elfogatásukhoz a várnak semmiféle köze nem volt. A dolog úgy állott, hogy mikor a parasztok behatoltak a városba, csak a vár főkapujáig jutottak el, megkezdődtek a tárgyalások, de a parasztok még csak meg sem próbáltak bejutni, ezért a hatalmasságok kívülálló szemlélőként viselkedtek, s csupán arra vártak, hogy a lázadók mikor tűnnek már végre el. Amikor azonban a felkelők kezdtek elszállingózni, néhány csirkefogó gazember még mindig ott tekergett a városban, és nem akart onnan távozni. Életükben először jártak városban, s a nemi gerjedelem lázba hozta őket. Bármiképpen is, de nőt akartak maguknak szerezni. Nem tudni miért, de női hálóingek voltak rajtuk. (A fiúk zavartan vihogni kezdtek.) És amíg a felkelők nem hagyták el a várost, ezek a csirkefogó gazemberek úgy döntöttek, hogy behatolnak az egyik házba, és megerőszakolnak egy lányt; így jutottak be a gyapotkereskedőhöz. Az őrségparancsnok azonban látta, hogy a felkelők elvonulnak, és ezért megparancsolta katonáinak, hogy tartóztassák le a hálóingbe bújt csirkefogókat. Egyiküknek mégis sikerült meglépni, az beszámolt a történetekről, így aztán a mi falunk ifjúsági csoportja kiadta a parancsot, hogy újból támadják meg a várost. Bár nagy volt a kockázat, a felkelők visszamentek, hogy a pórul járt erőszakoskodókat kimentsék. Sikerült is kiszabadítaniuk a foglyokat. A történetek okozóját, a kereskedőt megölték, az őrséget megbüntették, Aokicsi őrségparancsnok házáat felgyújtották. Az egész városban a falragaszok ezt hirdették:

*Lám hőstetteddel mire jutottál,
kezed megkötözve, házad porig égett,
ó, te szegény, kicsi Aokicsi!*

– Ilyen nótát írtak róla, haha!

Erre a fiúk is nevetni kezdtek. Miután megettem az enivalómat, fogtam a piszkos edényt, odavittem a mosogatóhoz, feleségem, akinek tekintetéből óvatosságot, megközelíthetlenséget olvastam ki, ezt mondta:

– *Micu*, ha bármi ellenvetésed van avval kapcsolatban, amit *Taka* mondott, akkor most vitatkozhatsz vele és a fiúkkal.

– Semmi kedvem *Taka* propaganda tevékenységébe beleavatkozni – válaszoltam. – Sokkal jobban izgat, hogyan kell megkopasztani a fácánokat. Hova tettétek őket?

– *Taka* nagy fakampókra akasztotta fel mindegyiket a kamrában. Olyan kövérek, mint a disznók, és hat darab van belőlük – válaszolta a feleségem helyett Momoko. Az asszonyok hatalmas mennyiségű zöldséget szeleteltek egy nagy bambuszkosárba. Látszott, hogy vitaminokban gazdag ebédet akarnak készíteni a tevékeny futballistáknak.

– A völgy fiatalsága eleinte mindenütt rettegést keltett maga körül, az aggályoskodó parasztok féltek a fiataloktól, a felkelés során azonban egyre nagyobb tiszteletet éreztek irányukban. Igaz ugyan, hogy az erőszak miatt. Mégis a fiatalok igazi nemzeti hősnek érezték magukat, nemcsak a völgyben, hanem az egész megye területén. Ezért a felkelés után egy darabig ezekből a csirkefogó gazemberekből lettek a falu arisztokratái, amíg szabadlábban maradtak. Valójában egy bizonyos ideig úgy alakult, hogy a fiatalság bármelyik percben képes lett volna felkelés kirobbantására, és ez volt a helyzet a többi faluban is; a fiataloknak sikerült pozícióikat megtartani. Amikor már a felkelés ereje gyengülni látszott, a mi falunk ifjúsági csoportja megeskette a többi fiatal: ha a megye vezetői meg akarják torolni a történeteket, újból kirobbantják a felkelést, és azon nyomban felgyűjtják azokat a falvakat, ahol az emberek meginognak. Ez a helyzet arra kényszerítette a falu vezetőit, hogy még várjanak az üldözéssel. Abban az időben a fiúk mást sem csináltak, csak azt ették meg itták, amit raboltak, és természetesen a falusi lányokat, asszonyokat tették boldoggá. De az is lehet, hogy a lányok meg az asszonyok tették boldoggá ezeket a fiúkat! (A fiatalok jót nevettek ezen az ócska viccen.) Elég sok gazfickó akadt közöttük.

Zavaros időszak volt ez a falu életében, amikor a felfegyverkezett fiatalok magukhoz ragadták a hatalmat, és saját kényük-kedvük szerint viselkedtek. Ezek a csirkefogó gazemberek vadállati kegyetlenséggel gyilkoltak meg mindenkit, aki megpróbált nekik ellenállni; azokat a lányokat és asszonyokat pedig, akik nem teljesítették kérésüket, gondolkodás nélkül megerőszakolták. A békés életbe visszatérő parasztok kegyetlen hatalmuk alá kerültek. Ezért, mire megjött a megyei besúgó, a fiatalok és a falu lakossága közötti kapcsolat már reménytelennek bizonyult; a fiúk teljesen elkülönültek. Végül a magtárba zárkóztak be, megpróbálták ellenállni, de a falusiak kiadták őket, semelyikük sem tartotta meg az ígétét, senki sem segített rajtuk.

A felháborodás moraja futott végig a tűzhely körül ülők körében. Érezhető volt, hogy ezek a fiatalok valószínűtlen egyszerűséggel és természetességgel azonosítják magukat az 1860-as felkelés ifjúságával, s szemmel láthatólag Takasinak sikerült ravaszul megfordítani a dolgot: nem egymagában dédapám öccsét kiáltotta ki a felkelés vezérének, hanem az egész völgy fiatalságát. Miután kissé megmelegedtem a tűzhelynél, bementem a kamrába, ahol rögtön megláttam a hat fácánt: hosszú, vízszintes gerendára akasztott nagy fakampókon lógtak, ahová régebben a nyulakat vagy más állatot akasztottunk. Ez volt a leghűvösebb hely a házban. A nyári hőségben a macskák többnyire a kampók alatt hűsöltek. Takasi a legapróbb részletekig megpróbálta az akkori idők szokásait követni, mindent úgy csinált, ahogyan családjában a férfiak tették. Még a módszer is ugyanaz volt, ahogyan a nagyapám meg az apám csinálta: a

fácánok ugyanúgy a nyakuknál fogva lógtak a szalmazsinegeken. A kibelezett fácánokba egy csokor tengeri káposztát dugott. Takasi már nem élte meg azt a kort, amikor a Nedokoro nemzetség viruló életet élt, ezért igyekezett mindent alaposan megtudni, hogy eljuthasson a családi élet forrásaihoz, s mindent pontosan megismételjen.

A hóra fektettem a hat hízott fácánt, tépkedni kezdtem kékesfekete-vörösesbarna tollaikat. Felkapta, kavarta a szél a pihéket, s csak a nehezebb faroktollak maradtak ott a földön, a lábamnál. A megtisztított madarak hűvösek és kemények, mintha rugalmasan állnának ellen érintésemnek. A tollak alatt a bolyhos pihék világos színű apró tetvekké válnak, úgy tűnik, még élnek. Vigyázok, nehogy a tervektől nyüzsgő pihéket beszívjam, igyekszem alig lélegzeni, míg tisztítom a fácánokat, de így is csak orron át veszek levegőt. Hirtelen a finom bőr, a vajszerű „libabőr” elszakad, befele hatoló ujjaimmal váratlanul valami kellemetlen érintek meg. Ahol a bőr beszakadt, sötétpiros vérző hús tűnik fel, felszínén vércseppek csillognak. Kitépem a megmaradt tollakat, energikus mozdulattal megtekerem az állat nyakát, hogy eltávolíthassam a fejet. Szinte már majdnem leesik, de az utolsó erőfeszítéseknél egész bensőm ellenszegül, fejem lehajtom. A kitekert nyak, mint érzékeny rugó, visszaugrik eredeti helyzetébe, a csőr fájdalmasan belém hasít. Amikor először, mint valami független létezőt, felnyitom a fácán fejét, megpróbálok odafigyelni, hogy mit ébreszt bennem ez a felfedezés. Mögöttem halk hangok, aztán egy váratlan kitörő éles nevetés olvad szét a hegy lejtőit borító hóbuckákban, melyek a szedreskert fölött magasodnak, újból megered a hó, verdesi fülcimpámat, olyan a hangja, mintha alig hallhatóan vékony jégréteget karcolna valaki, azt hinné az ember, hogy talán az egymást érintő hópelyhek neszezése jutott el hozzá.

A fácán fejét pontos szabályossággal rövid lángpiros és fénylő barna tollak borítják. A szeme körül, mint a tyúkognál is, piros alapon fekete foltok vannak, mintha nem is madár, hanem *eper* volna. Száraz fehér szeme tulajdonképpen nem is szem, hanem sok-sok parányi fehér toll. A valódi szem fölött van szorosan összecukva, olyan, mint egy fekete cérnaszál. Körmömmel széthúzom a szemhéjakat, alattuk valami élő, kocsonyás anyag, amely mindjárt szétfolyik, mint egy szőlőszem, ha késsel érnek a héjához. Eleinte kellemetlen érzést keltett bennem a madár szemének ütemes dobbanása, valahogy meghökkentett, de ahogy tovább nézegettem, törekeny varázsereje megszűnt a számomra. Hiszen ez halott madár szeme. A fehér „hamis szem” már nem volt olyan tünékeny, az első percektől fogva figyeltem a madár fejét, és amíg a tollmaradványokat szedegettem a testéből, nem tudtam szabadulni attól az érzéstől, hogy ez a „hamis szem” szakadatlanul figyel engem. Miért, miért nem, lusta voltam késért menni, megragadtam a fejet, melyen a „hamis szemek” voltak, és megtekertem az állat nyakát. A jobb szemem szinte teljesen elveszítette a látás képességét, ilyen nézőpontból ugyanolyan, mint a fácán „hamis szeme”, ami viszont a tagadás hatásával rendelkezik, mivel látásra képtelen. Ha elhatározom, hogy úgy teszek, mint a barátom, vagyis pirosra festem a fejem, uborkát dugok a fenekembe, és felakasztom magam azért, hogy a halálom hatásosabb legyen, fluoreszkáló zöld színnel „hamis szemet” fogok festeni a felső szemhéjamra.

Miután a hat fácánt letettem a hóra, száznyolcvan fokos szögben forgatni kezdtem a fejemet, mint minden félszemű, nem látok-e a közelben kutyát vagy macskát, s miután meggyőződtem, hogy nem, bementem a konyhába, hogy valamit szerezzek a tűzrakáshoz.

– ...természetesen elkergettek mindenkit a fiatalok közül, aki el akarta árulni a társait – folytatta a történetet Takasi. – Ha a városba menekülnek, azonnal letartóztatják őket, ha viszont a faluban maradnak, volt társaik nem állnak ki mellettük, azok a parasztok pedig, akikkel annak idején, amikor még volt hatalmuk, kegyetlenül elbántak, busásan visszafizetnek nekik. Így aztán csak egy lehetőség maradt a számukra: valahogy átkelni az erdőn és eljutni Kócsiba. Sikerült-e, avagy sem?

Amikor előhúztam a padló alól egy régi köteg szalmát, és kértem a feleségemtől egy doboz gyufát, az öcsém abba hagyta az előadását, és ezt kérdezte:

– *Micu*, elég húsosak a fácánok? – Valószínűleg olyan tényeket mond el, amelyekben maga sem elég biztos. Az igazat megvallva az 1860-as felkelés után a fiatalok életével kapcsolatban ilyen részleteket nem ismertem.

Igen, jó húsosak, első osztályú minőség. Még nem halt ki az erdő!

Lyukat vájtam a cipőmmel a hóba, gyűrűalakban beletettem a szalmaköteget, és tüzet gyújtottam. Rettenetes büzzel kezdett el égni az ott maradt fácánpihe. Az állatok testén itt is, ott is, vékony sötétbarna fonalak futottak végig, mindegyik füstös lett a koromtól, helyenként sárga zsírcseppek jelentek meg. Ez elhunyt barátom egy mondatának *töredékét* juttatta eszembe: – Egy fekete, akit elevenen égettek el, durván kifaragott fabábura hasonlított, mert egész arca megduzzadt, felpuffadt, és arcvonásai kivehetetlenek lettek. – Valaki ott áll a hátam mögött, s nem veszi le a tekintetét arról, amit nézek.

Megfordulok, s a tűzhely melegétől vagy a beszédétől kipirult arccal Takasit pillantom meg, olyan forró az arca, hogy a ráhulló hópelyhek azonnal elolvadnak. Biztos vagyok benne, hogy a megperzselt fácánok látványa belőle is ugyanazokat az emlékeket váltotta ki.

– *Taka*, amikor New Yorkban szegény barátommal találkoztál, adtál neki egy prospektust, amely a polgári jogok mozgalmáról szólt. Azt mondta, hogy volt benne egy fénykép egy feketéről, akit halálra égettek.

– Igen. Rettenetes fénykép, maga a megtestesült erőszak.

– A barátom elmesélte, hogy akkor azt kérdezted tőle: – Megmondjam az igazat?, – amivel ráijesztettél. Az izgatta, hogy te állandóan valami igazságra gondolsz, de egyáltalán nem arról beszélsz, mert nem tudod őszintén szóvá tenni. Hogy is volt ez? A barátom úgy halt meg, hogy e kérdésre soha nem sikerült választ kapnia?

Takasi bánatosan hunyorogva szemléli a fácánokat, úgy tűnik, hogy égő arcát nemcsak a hó fénye világítja meg, hanem a bensejéből feltörő forrongó hőség is. Majd megszólal, azt hiszem, szinte ugyanazon a hangon, ahogy akkor a barátomtól New Yorkban kérdezte:

– Megmondjam az igazat? – Egy fiatal költő írta le ezt a verssort. Akkoriban folyton ezt a kérdést ismételttem. Egy abszolút igazságra gondoltam, amit ha kimondunk, választás elé kerülünk: vagy megöl valaki más, illetve öngyilkos lesz az ember, vagy pedig megbolondul, és megszűnik embernek lenni: különös látvány lesz, akire nem lehet ránézni szörnyűlködés nélkül. Olyan ez az igazság, hogy amennyiben a nyelveden lapul, még akkor sem szabadulhatsz meg tőle, ha robbanásra kész bombát szorongatsz is a zsebedben. Mit gondolsz, *Micu*, lesz-e valaha annyi bátorsága egy hús-vér embernek, hogy kimondja ezt az igazságot?

– Bizonyára akad olyan ember, aki zsákutcába kerül, és rászánja magát arra, hogy kimondja az igazságot; de ahogy kimondta, erőt merít arra, hogy tovább éljen: nem ölik meg, nem lesz öngyilkos, és nem lesz elmeháborodott – válaszoltam, miközben megpróbáltam rájönni arra, hogy Takasi miért lett egyszerre ilyen őszinte.

– Nem, ez lehetetlen – szólt határozottan Takasi, aki ezzel elvetette álláspontomat, mintegy tudtomra adva, hogy a problémán sokat gondolkodott. – Ha egy ember, aki kimondta az igazságot, tovább tud élni anélkül, hogy bárki is megölte volna, öngyilkosságot követett volna el, vagy akár visszataszító, a végletekig szerencsétlen lény vált volna belőle, aki már egyáltalán nem normális élőlény, tehát az általa kimondott igazság, ahogy azt én értelmezem, már messze van a tűzként fellángoló, kirobbanó igazságtól. Hát, *Micu*, csak ennyi az egész.

– Akkor szerinted, annak az embernek, aki az igazságot kimondta, nincs semmiféle kiútja? – próbáltam egyezkedni vele. – Akkor mi lesz az írókkal? Az általuk megírt regényekben a hősök kimondják az igazságot, és utána tovább élnek, igaz?

– Az írók? Valóban, miközben az igazsághoz közelálló dolgokat kimondják, tovább élnek, anélkül hogy megölné őket valaki, vagy eszüket vesztenék. A fikció során képességük van arra, hogy másokat becsapjanak. Mivel azonban a regény fikció, az a tény, hogy a hős biztonságban érezheti magát mindattól, ami félelmet kelt, ami veszélyes, ami megszégyenítő, így tehát lényegében szegényebbé teszi az író munkáját. Legyen bármilyen lényeges igazság, amit az író

ki akar mondani, az a tudat, hogy egy regény keretei között leírhat mindent, amit akar, már előre megmenti attól a méregtől, amellyel élt. Ez végül eljut az olvasóhoz is, ezért már nem is ír bele mindent a regényébe, amit akar, mert egy élő, vérző lélek számára feleslegesnek érzi. Ekkor úgy tűnik, hogy minden, amit leírt, és amit kinyomtattak, már nem tartalmazza az általunk megismert igazságot. A legtöbb, amivel találkozni lehet egy regényben, az az, hogy egy ember beront a sötétségbe, és azt kérdezi: – Megmondjam az igazat?

Már szinte teljesen belepte a hó a sorba rakott, húsos füstölt fácánokat. Megragadok egy-egy fácánt, erősen egymáshoz ütögetem őket, hogy lerázzam a rátapadt havat. Amikor egymáshoz ütődnek, bennem mindannyiszor megszólal egy hang.

– A barátom a következőket mesélte: amikor *Taka* megkérdezte tőlem, „Megmondjam az igazat?”, az azon a napon történt, amikor észrevettem, s hátulról odamentem hozzá és megijesztettem, azelőtt pedig *Taka* éppen a megégett holttest fényképe fölött töprengett el. A barátomnak igaza volt. Feltételezhető, hogy amikor a patika pultjánál álltál, arra gondoltál: ha megmondod az igazat, ilyen agyonégett hullá lesz belőled.

– Igen, akkor bizonyára rájött valamire. De azt hiszem, én is értem, miért döntött úgy, hogy ilyen módon végez magával – jelentette ki nyíltan Takasi, s újra felébresztette bennem azokat az érzéseket, amelyeket ott, a repülőtéren éreztem, amikor barátom halálán bánkódott. – Bizonyára furcsa, hogy ilyen magabiztosan beszélek a barátodról, *Micu*, de miután kikérdeztem Nacu-csant, újból elgondolkodtam azon, hogy miért választotta a halálnak éppen ezt a módját. Amikor pirosra festette a fejét, levetkőzött meztelenre (az jutott az eszembe, hogy sem a feleségem, sem Takasi nem tudta, hogy a barátom a végbélnyílásába uborkát dugott), beletette a fejét a hurokba, s mielőtt kirúgta volna maga alól a széket, biztos vagyok benne, hogy ezt kiáltotta: „Megmondjam az igazat?” Ha mégsem tett volna így, elég az, amit elkövetett: a holtteste, ahonnan már nem volt visszaút, pirosra festett feje, meztelen holtteste, amely rettenthetetlenül himbálózott az idegenek szeme előtt, és az első pillanattól fogva, szerintem teljesen kilátástalanul ezt hangoztatta: „Megmondjam az igazat?” *Micu*, szerinted nincs igazam? Nem bátor döntés ez az utolsó önkifejezés, amellyel az életben maradottakat szembesíti: a pirosra festett fej és a meztelen holttest? Tettével megmondta az igazat, és meghalt. Nem tudom, milyen ez az igazság, de teljesen biztos vagyok benne, hogy kimondta. Amikor Nacu-csantól értesültem a barátod haláláról, bensőmben jelt adtam neki: „Oké, meghallották azt az igazságot, amiről kiabáltál”.

Megértettem, amit Takasi mondott.

– A barátom veszteség nélkül megfizetett azokért a kapszulákért, amiket vásároltál neki.

– Ha valamikor eljön az idő, hogy egy ilyen igazságot kell kimondanom, szeretném, ha meghallanád, *Micu*. Olyan igazság lesz, amely hatalommal bír, s amelyet először hallasz majd tőlem – mondta Takasi gyermeki naivitással, a kockázat felismerésének izgalmában.

– Olyan dolog, amely nekem, mint rokonodnak szól?

– Igen.

– Akkor a te igazságod a hűgunkkal kapcsolatos? – egy pillanatra elállt a lélegzetem, de a kíváncsiság szinte megszállottá tett.

Takasi meglepetésében szóhoz sem jutott, de vérszomjas tekintetéből arra következtettem, hogy mindjárt nekem esik. Öcsém azonban óvatosságból előbb szerette volna pontosabban megtudni, hogy szavaim mit takarnak. Görcsbe rándult teste elernyed, s tettetett közömbösséggel elfordult tőlem.

Szótlatlanul néztük, hogy borítja be teljesen a friss hó a fácánok testét. Az iszonyatos hideg a csontunkig hatolt. Az öcsémnek is meg az ismerősének, aki igazán könnyedén volt felöltözve, szinte kék volt a szája a hidegtől, s reszkettek mind a ketten. Minél hamarabb szerettem volna bemenni a konyhába, de úgy éreztem, hogy beszélgetésünket valami módon békével kellene lezárni. Takasi segített ki, miközben néhány közömbös, semleges kifejezést kerestem.

– Ide hívtalak, *Micu*, a völgybe, de nem azért, hogy érdekből ravaszul felhasználjalak, nem azért, hogy a magtár és a föld eladásánál a községi eljáráságon bebizonyítsam, hogy a bátyám, aki itt tartózkodik a birtokon, megbízott a formaságok elintézésével. Azt szeretném, *Micu*, ha tanúja lennél annak, amikor kimondom az igazságot. Jó volna, ha ez az idő akkor jönne el, amikor még együtt vagyunk.

– Jól van, nincsen semmi baj a földdel meg a magtárral – mondtam neki. – De abban biztos vagyok, *Taka*, hogy soha nem mondd ki úgy azt a szörnyű igazságot. Mindent elkövetsz azért, hogy minél mélyebbre rejtse el, mint ahogy én sem kezdek soha új életet, és nem találok rá a fűkunyhómra.

Ezután mind a ketten teljesen átfagyottan, együtt elindultunk a konyha irányába. Momoko éppen főtt húst osztott szét ebédre a fiúknak, akik a tűzhely körül foglaltak helyet. Ez volt Takasi és a fiatalok első közös étkezése, amelyen az újévet együtt ünnepelte a völgy fiatalsága. A tevékeny Hosio a sarokban, új társaitól elkülönülve, nagy serényen cipőkrémmel tisztította a futball-labdákat. Átnyújtottam a hat fácánt a feleségemnek, felhúztam az új csizmámat, és a hóban elindultam visszafelé a magtárba.

8. Az elűzött ember szabadsága

Reményeim, sajnos, nem igazolódtak, telt, múlt az idő, a hó pedig egyre csak hullott, hol hatalmas pelyhekben, mint a virágszirom, hol aprószemű hó esett, s csak nem tudtam megbarátkozni ezzel a helyzettel. Szinte ki sem mozdultam a magtárból, teljesen beleástam magam a fordításba. Az ételt elhozták nekem, s csak akkor mentem át a főépületbe, ha forró vízre volt szükségem. Mindannyiszor találkoztam Takasival és társaival, akik továbbra is mámorosak voltak a kristálytisza hótól, de sem fáradtaknak, sem züllötteknek nem látszottak, ami a másnaposságra lenne jellemző. A korábban leesett hó bomlását befedte a frissen esett hó, amely a szakadatlan megújulás illúzióját keltette. Ezért a főépületben a hóimádók lelkes mámore egy időre állandósult. Igaz ugyan, hogy később az elolvadt havat használtam fel tea készítésére, s emiatt életem még jobban elszakadt a főépülettől, így aztán annyira körülvevő ellenségem, a szünni nem akaró hóesés, hogy három napot töltöttem olyan nyugalomban, amelyet senki sem zavart meg, de senki sem törődött velem, míg végül magam jöttem rá arra, mennyire eltompultam.

Újév napjának reggelén *Dzsin* és családja kétszer is megtörte remetei magányomat. Először hajnaltájt *Dzsin* legidősebb fia keltett fel azzal, hogy *Dzsin* üzeni nekem, mint a Nedokoro nemzetség jelenlegi családfőjének: hozzam el az újévkor szokásos első vizet. *Dzsin* fia, aki olyan szigorú, mint egy öregember, és megingathatatlanul követi az összes régi szokást, komoly arckifejezéssel átnyújtott egy összehajtott reklámcédulát, amelynek hátoldalára ceruzával kis térképet rajzoltak, ahol feltüntette, hol kell beszerezni az újévi első vizet. A lépcsőházi lámpa tompa fényénél, miközben a mandulavágású fekete kis szemem merőn szegeződött rám, próbáltam megjegyezni azt az utat, melyet *Dzsin* javasolt az idej újévi víz beszerzésére, de hiába is igyekeztem, sehogy sem sikerült. Kézlegyintéssel intéztem el a dolgot, felmentem az emeletre, felvettem a kabátomat, és még jobban beburkolódtam. *Dzsin* szerencsétlen fia, akinek biztosan megparancsolták, hogy addig kísérjen, amíg az első vizet beszerzem, szó nélkül várt rám, remegve, mint egy kutya, amelyik bőrig ázott. Bementem a főépületbe: a tűzhely hamuját néhány megmaradt széndarabka gyenge piros fénye világította meg, a kályhánál pedig egymás mellett ott feküdt Takasi és a feleségem. Takasi mellett Hosio aludt, a feleségem másik oldalán, közös takaró alatt pedig Momoko, de Takasi keze, és ez pontosan kivehető volt a takaró alatt, a feleségem csípőjéhez ért, és úgy feküdtek ott, mintha senki sem lenne a közelben kettejükön kívül. Amíg zavaromban ott álltam rájuk meredten a konyhaajtóban, *Dzsin*

szemfüles fia a tűzhely mögött talált egy jó nagy vödört, amely alkalmasnak látszott, hogy egy darabig szent missziót töltsön be. Ezután kimentünk a sötétbe, melyet átszelt a szűnni nem akaró hóesés. Arcbőröm égett, mintha fel lenne dagadva, úgy döntöttem, biztosan a hó miatt, érzéseim viszont változatlanok maradtak, szinte megdermedtek. Szomorúan gondoltam arra, hogy feleségem és közöttem immár örökre lehetetlen a szexuális kapcsolat, s ez az állapot oly hirtelen támadt, mint a rák. Ha ki tudná húzni e lehetetlenség kátyújából mozgásra szinte képtelen lábát, amely olyan nehéz, mint csatában elgyötört katonáé, nem jelentene igazi boldogságot? Teljesen elképzelhetetlennek éreztem azonban, hogy a feleségem és Takasi között szexuális kapcsolat volna. A meztelen Takasi havas, megmerevedett *péniszének* elfojtott, mágneses ereje az ujjain keresztül jutott el feleségem csípőjéhez, s ezáltal szexuális közelségünk képtelenségének parányi *rögét* forrósította át; ez a titkos remény gyúlt ki üres agyamban, amelyet csak azzal tudtam elhessegetni, hogy gyorsan kellett menni lefelé a sötétben, míg esett a hó. Az ösvényt szűz hó borította a völgyön végighúzódtól egészen a folyóig. Valószínűleg amíg *Dzsin* a fejét törte a naptáron meg a különböző táblázatokon, hogy merre rajzolja be az utat, ahol az első vizet lehet beszerezni, a fia figyelmesen nézte, hogy mit csinál az anyja, ezért a fiú most magabiztosan ment előre, szinte úszott a térdig érő hóban. Megálltam, amikor eljutottunk addig a helyig, ahonnan láthatóvá lett a folyó, mert meglepődtem a keskeny csíkban hóval borított sima víztükör látványától. Annak az álomnak a *foszlányai*, melyek nem mentek ki félig-meddig még alvó fejemből, most egy csapásra semmivé lettek. A fekete folyóból valami rettenetes, valami taszító áradt, s ezért, hogy védekezsem ellene, megpróbáltam szavakkal *megbabonázni*: kívülálló idegen vagyok ebben a völgyben. Mégha nem sikerült volna semmiféle jelet észrevennem, akkor is a hófödte fekete folyó volt a legfélelmetesebb a számomra, amit láttam, mióta visszajöttem a völgybe. *Dzsin* fia, aki minden bizonytalanságomat azzal magyarázta, hogy nem akarok egy hóbuckába se belemászni, mert félek a hóhoz nyúlni, várt egy keveset, majd kivette a kezemből a vödört, leguggolt, lecsúszott a havas lejtőn egészen a vízpartig. Csak a csöndes, szinte szégyenlős víz csobogása hallatszik, azután *Dzsin* fia nagy nehezen átmászik a hóbuckákon, mígnem odaér hozzám. A vödörön kívül egy tejporos üveget is megtöltött vízzel, amiről azt sem tudom, honnan szerezte.

– Megosztom veletek az első vizet! – akartam éppen mondani, amikor *Dzsin* fia két kezével betakarta az üveget, mintha szeretné megölni tőlem.

Most értettem csak meg, hogy csöppnyi fejében az imént micsoda gondolat fogant. Helyettem *Dzsin* fia merítette az első vizet, ezért nem tekinthető igazinak, ez csupán *hamis* víz, viszont amellyel névleg is ő töltötte meg az üveget, az már igazi első víznek számít. *Dzsin* családjában mindig szokásban volt a Nedokoro nemzetség által adományozott első víz használata, ezért ha én merítettem volna a partnál az első vizet, akkor szívesen elvették volna belőle az őket megillető részt. De mivel fenn maradtam, s a nevemhez kapcsolódó víz *hamis* lett, *Dzsin* fia az üvegben megszerezte a saját vizét, és azt vitte haza elhízott anyjának. Komoly alapja van annak, ha egy reménytelenül elhájásodott anya fiából egoista misztikus lesz. Csak akkor éreztem át annak az ostobaságát és értelmetlenségét, hogy korán reggel kijöttem a folyóra, amikor végérvényesen felébredtem, és leverten hazaballagtam. Az első víz merítése sokkal inkább Takasit illette volna meg. Most nem mentem be a főépületbe, nehogy még egyszer látni kelljen a bent alvókat, így hát átadtam a vödört *Dzsin* fiának, és azt mondtam neki, hogy vigye be a konyhába, én pedig visszatértem a magtárba. Átfagytam, elfáradtam, ezért álmodtam a következőket, amikor újból elszunnyadtam. Ebben a rettenetes álomban a vízből két hatalmas, elképzelhetetlen erejű kéz meredt felfelé, körmei a vállamba hasítottak, egész testem remegés fogta el.

Délelőtt még egyszer benézett hozzám *Dzsin* fia; azért hívott, mert egész családjuk eljött újévet köszönteni. A lépcsőig mentem, a valószínűtlenül kövér, inkább óriási gömbre emlékeztető *Dzsin*, mint aki isten tudja, honnan gurult ide, a küszöbön üldögélt, és a szűnni

nem akaró havazást nézte. Elképzelttem magamban, micsoda erőre lenne szüksége, ha arccal felém kellene fordulnia, inkább lementem, megálltam vele szemben, a gyerekei mellett. *Dzsin* megdöbbenően fiatalos arcára, amely olyan kerek volt, mint egy lavór, rávetődött a hó derengő fénye, feszesre nyúlt bőre, melyen még egy parányi ránc sem látszódott, kissé megremegett, nagyokat szuszogott, egy szót sem szólt, csak szakadatlanul nézett rám. Az a néhány méternyi távolság, ami a barakk és a magtár között volt, üres medence mélyén fulladozó, félig élő, félig holt delfint csinált belőle. *Dzsin* nem szólt egy szót sem, a gyerekei is hallgattak, s bár vidáman jöttem lefelé a lépcsőn, ettől mégis elképesztő szomorúság fogott el. *Dzsin* leszámítva, aki elől-hátul, fönt és lent valami különleges fekete zsákfélét húzott magára, a gyerekei mind kiöltöztek az ünnep alkalmából, én viszont kordbársony ingben, pulóverben voltam, amit még éjszaka sem vetettem le, sőt a hajamat meg se fésültem. Nyugtalanul gondoltam arra, hogy *Dzsin* megszól emiatt: ő eljött hozzám, hogy az újév alkalmából felköszöntsön, én meg tiszteletlenül fogadom. *Dzsin* azonban végre kiköhögte magát, fújtatása is abbamaradt, s minden elfogultság nélkül, kedvesen így szólt hozzám:

– Micuszaburó úr, boldog új évet kívánok!

– Neked is, *Dzsin*, boldog új évet!

– Nem, ugyan már! Nem szolgáltam meg én ezt! Nem jár ez ki nekem! – ellenkezett *Dzsin*.

– Biz’ isten nem tudnék másik földesúrhoz menni, ha itt kéne hagynom mindent, inkább széttépnének a kutyák, vagy az is lehet, hogy éhen halnék!

– Megint a régi nóta, másik földesúrhoz menni csak az 1860-as felkelés előtt lehetett!

– Nem bizony! Láttam én már ilyet! Amikor a háborúban ütöttek-verték minket, és dzsipen érkeztek a megszálló csapatok, csak az öregek maradtak itt a völgyben, meg azok, akik nem tudtak mozogni. Akik egészségesek voltak, mind elbújtak az erdőben. Hát ez nem ugyanaz, mintha a földesúrtól elfutottak volna? – mondta *Dzsin* ostoba makacssággal.

– *Dzsin*, nem így történt. Amikor az első dzsip megérkezett, még itt voltam a völgyben, emlékszem rá. Amerikai spárgakonzervet kaptam, de a felnőttek közül senki se tudta, hogy ez ennivaló, úgyhogy bevittem az iskolába.

– Nem, mindenki elmenekült! – vetette ellen *Dzsin* nyugodt kimértséggel.

– Micuszaburó úr, *Dzsinnek* valami nincs rendben a fejében! – szólalt meg *Dzsin* hallgatag férje. – Még egy idegen is észrevette volna, hogy amikor elkezdett beszélni, a gyerekeket egyszerre nyugtalanság fogta el.

Már nem emlékszem pontosan, talán abban a bizonyos álmomban, amelyben a magtárat megtámadták, akkor éreztem *Dzsinnel* kapcsolatban, hogy „semmiért nem menne el innen máshová”. Ugyanakkor azt éreztem, hogy *Dzsin*, aki olyan volt, mint a karokat növesztett telihold, zsírral kipárnázott, résnyire nyílt, hunyorgó szeme, összeszorított ajkai, elálló, maszatos füle, melyet mintha pikkelyek borítottak volna, aránytalanul nagy teste ellenére továbbra is teljesen világosan gondolkodik. Megjátszott félkegyelműsége valószínűleg új taktika volt, amelyet a barakk eladása miatt fundált ki. Persze, ezt a ravaszságot nem velem, hanem Takasival szemben kellett volna alkalmaznia, mert ő volt az, aki eladta a földhöz és az összes építkezéshez tartozó jogot, beleértve ebbe *Dzsin* lakóhelyét is. Amikor Takasit gonosztevőnek tartjuk, ez pontosan azt jelenti, hogy könnyűszerrel képes becsapni egy mértéktelenül elhízott, kétségbeesett, középkorú falusi asszonyt.

– Ókubót mindenki itt hagyja! Az emberek meg egyre rosszabbak lesznek! – panaszkodott *Dzsin*. Itt az újév, az este meg azokban a házakban, ahol van televízió, annyian voltak, hogy még, a *környékből* is feljöttek nézni, így soha nem készült senki az újévre! Még elmondani is szegyen!

– Ti is elmentetek tévézni? – kérdeztem a fiúkat.

– Ühüm, megnéztük a „Pirosak és fehérek dalversenyét”. Csak nekünk olyan ház jutott, ahol később behúzták a spalettákat, hogy kívülről ne bámuljon be senki, erre dühösekké lettünk, osztán elkezdtünk dörömbölni! – magyarázta büszkén *Dzsin* második fia. – Amíg az összes ilyen

házban nem kapcsolták ki a televíziókat, addig a fiúk egyik háztól a másikig futkostak, eszük ágában nem volt hazamenni!

Miután visszamentem a fészkeembe az emeletre, láttam, amint *Dzsin* és családja libasorban lépked a hóban a főépület irányába. Takasit és barátait mentek köszönteni. Fönről az ablakból nézve *Dzsin* botladozó hóembernek tűnt, amely középen, kerek feje tetején kopaszodni látszott. Az ablakból még láttam, amint később néhány fiú *Dzsin*t visszatuszkolja a barakkba. A gonosztevő pedig havat kavarva ott ugrándozott közöttük, miközben parancsokat osztogatott, aztán már nem bírta tovább, *Dzsin* gyerekeivel együtt hangos hahotára fakadt.

Január negyedikén reggel távolsági telefonbeszélgetés miatt először mentem le a völgybe. A községi előljáróság előtti térhez vezető keskeny utcáskán még néhány napos havazás után is könnyen lehetett közlekedni. A friss hó vékony rétege alatt kitaposták az utat. Egyrészt a völgybeli férfiak, akik az újévet több tíz órás italozással ünnepelték, másrészt a futballcsapat tagjai, akik fokozott erővel tartották meg az edzésüket, s állandóan föl s lefutkároztak. Ahogy elhaladok a szupermarket előtt, furcsa látvány tárul elém, amely valami homályos nyugtalanságot kelt bennem. A sárgára és szürkészöldre festett hatalmas kapuk olyanok, mintha terepszínű harckocsik volnának, a bezárt ajtók előtt a „környékbeli” parasztasszonyok csoportosulnak, mindegyik elhozta magával a gyerekét is. Kezükben üres bevásárlószatyrokat tartanak, arra várnak, hogy kinyissák a szupermarketet. Mivel gyermekeik fáradtan a hó fölött guggolnak, arra gondolok, hogy a parasztasszonyok már régóta türelmesen várnak. Újév óta a szupermarketet nem nyitották ki. Zárva vannak a hatalmas ajtók, nem látni egyetlen alkalmazottat sem. Miért várnak itt üres szatyraikkal ezek a „környékbeli” asszonyok?

Elhaladok mellettük, miközben csodálkozva nézem őket. A völgybeli kis boltocskákat, melyeket a szupermarket egy pillanat leforgása alatt felfalt, szinte teljesen belepte a hó, mármár a párkányokat borítja, belül minden sötét, csak a volt tulajdonosok kukucskálnak ki titokban bentről. A kövezett úton egy árva lélek sem jár, nincs kitől megkérdezem, vajon e „környékbeli” különös asszonyok mire várnak. Mégha a köves úton valaki hirtelen fel is tűnne, ha megpróbálnék vele szóba elegyedni, rögtön kitérne a lényeg elől, és magamra hagyna. Mi lenne, ha a postán kérdezném meg, míg a távolsági beszélgetésre várok? A posta épületét is, akárcsak a tönkrement boltocskákét, már a párkányzatig hó borítja, mintha senki sem takarítaná.

Átmászom a kapu előtti hóbuckán, az ajtónak csak az egyik szárnya nyílik, belépek, félhomály vesz körül. Az ablakok mögött egy postai alkalmazottat se lehet látni. Mégis, jó hangosan megrendelem a távolsági telefonbeszélgetést, mert arra gondolok, hogy valahova elrejtőzött az egyik alkalmazott, s hátha sikerül idehívni. Egyszerre csak valahonnan megszólal egy hang:

– A hó miatt vezetékszakadás történt, nem lehet a várost telefonon elérni! – valahonnan alulról, egészen közletről egy dühös, öreges hang jut el hozzám.

– Mikor javítják meg? – kérdeztem. Valamiféle régi emlékeket ébresztett bennem a hangja.

– Nedokoróéknál van mindegyik telefonos fiú, hívtam már őket, de csak nem jönnek be dolgozni! – magyarázta az öreg, és egyre jobban méregbe gurult. Emlékszem, a postamester már kisfiú koromban is ugyanilyen mérges és gyengécske öregember volt. Csak azt nem értettem, hogy hol tudott úgy elbújni ott lenn azon a kis helyen. Megindultam hazafelé, s még el se értem a szupermarketet, amikor két férfit vettem észre, akik egymással szemben álltak, valószínűleg valamilyen szertartást kellett végezniük, bizonyos időközökben karjukat felemelték, és egymás fejébe kapaszkodtak. Mikor közelebb értem hozzájuk, lehajoltam, nehogy a visszaúton arcomba fúvó szél havat söpörjön rám, s ezért különösebben nem törődtem vele, mit csinál ez a két férfi. Állandóan az járt az eszemben, hogy mire várhat az a sok „környékbeli” asszony a szupermaket zárt kapui előtt. Most azonban már jóval többen voltak, még legalább tízen csatlakoztak az előzőekhez. Az asszonyok ugyanolyan nyugodtan várakoztak, mint eddig, viszont a gyerekek már hosszú ideje ott sündörögtek körülöttük, az előbb

még a hóban guggoltak, most pedig már-már elsírták magukat félelmükben, és az anyjukba kapaszkodtak.

Megállok, hogy megtudjam, mi történik, mert a közvetlen közelemben nekibőszült férfiak verekednek. Megdermedek zavaromban, oly közel vagyok ehhez a szörnyűséghez, csak szótlanul nézem ezt a néma verekedést, amely szinte előre meghatározott szertartás szerint zajlik.

Középkorú becsületes falusi férfiak, zakót viselnek, nyakkendő nélkül, ahogy általában itt a völgyben szoktak öltözködni, mind a ketten kissé ittas állapotban vannak. Arcuk részvörös, csak úgy ég a nekibuzdulástól, forró leheletük köröttük gomolyog a hóesésben. Szinte el sem mozdulnak a helyükről, nem azért, mintha attól félnének, hogy vizes lesz a lábuk, ha a nagy, kitaposatlan hóba belelépnek, inkább azért, mert erőteljesebb mozgásra nincs okuk. Csak úgy záporoznak az ütések, ökölrel sóznak oda egymásnak, ahova érik, hol fülön, hol nyakon, hol állon találják el egymást. Úgy tépik egymást szótlanul, mint a betanított kutyák. Eközben az alacsonyabbik arcáról, szeméről egy pillanat alatt eltűnik a részegség vörvörös színe, arca eltorzul. Látszik, hogy ha tovább folytatódik a verekedés, és egy újabb ütés még egyszer eltalálja egyre fehéredő, megmerevedő arcát, amint kiüt a veríték, rögtön feltör belőle az üvöltés. Hirtelen előhúz valamit nadrágja hátsó zsebéből, az öklébe szorítja, és az ütest ellenfele szája felé irányítja. Ekkor olyan hang hallatszik, mint mikor az osztrigát feltörik, s e pillanatban piros habtól csillogó kis kavicsocska röpül felém. Az a férfi, akit megütöttek, két kezével elfedi részegségtől vörös arcának alsó részét, elfut mellettem, a másik, aki odaszózott neki, tiszta erejéből üldözőbe veszi. Fülemben hatol egyikük fájdalomtól elkínzott sóhajtása, másikuk vérszomjas üvöltése, utánuk nézek, tekintetem elkíséri egyre távolodó alakjukat. Azután leguggolok: ami az imént ide repült, itt hever a havon, a lábam előtt. A letaposott, de még fehér hóban egy őszibarackmag nagyságú piros lyuk látszik, melynek a mélyén valami barnás színű rügy hever, amelyhez egy rózsaszín, kocsonyás anyag tapad, ennek olyan alakja van, mint a júdásfüle gombának. Kinyújtom a kezem, felemelem, de azonnal undorral hajítom el, mert felfordul tőle a gyomrom. Egy kivert fog és egy ínyszer. Továbbra is ott guggolok, magányosan és tehetetlenül, mint az okádó kutya, ernyedten nézek körül. A szupermarket ajtaja előtt az asszonyok közömbösen néznek el a fejem fölött. A gyerekek még nem tértek magukhoz a félelemtől, egyre csak anyjuk durvaszövésű kabátjának szélét szorongatják, de most ijedten néznek rám, újabb veszélyt sejtenek bennem. A környező házak kapuinak piszkos üvegtábláin keresztül, a sötétségből kibámuló emberek, akik minden eseményt figyelemmel kísérnek, elrejtőztek, nem jönnek elő. Hanyatt-homlok menekülök innen, bukácsolok a hepehupás, kitaposatlan havon, az út szélén, s zavaromban, mintha rossz álom volna, futok felfelé a meredek köves úton.

Mélyen megrendítettek ezek az események, ezért mielőtt újból bezárkóznék a magtárba, el akarom mesélni Takasinak, mi történt velem. Nem megyek be a főépületbe, csak kihívom Takasit. Túl nagy zajt csinálnak a fiúk a konyhában, valamivel foglalatoshozhatnak, ezért inkább úgy döntök, hogy kinn maradok.

– *Micu*, újév óta a völgyben mindenütt verekedések pattannak ki – válaszolta Takasi, miután figyelmesen végighallgatta elbeszélésemet, de megrendülésemben egyáltalán nem osztozott.

– Az utóbbi időben a faluban a felnőttek nagyon ingerültek lettek. Az újévi szabadnapokon nem dolgoznak, ezért hát nem marad más szórakozás a számukra, mint az, hogy leigják magukat, az itteni kétségbeesett fiatalok eddig ilyenkor minden évben veszekedni és verekedni szoktak, ami a felnőttek számára katarzist jelentett, most viszont együtt élnek, és szorgalmasan edzenek, így aztán az aggályoskodó felnőttek is elkezdtek verekedni. Eddig többnyire a verekedő fiatalokat bámulták, akiket azután maguk választottak szét: így élték ki az erőszak iránt bennük felhalmozódott szomjúságot, most azonban maguk verekednek. Amikor azok ott ketten verekedni kezdtek, ugye senki sem választotta őket szét? Persze, mert nem fiatal srácokról volt szó. Hogyha felnőttek esnek egymásnak, egy idegen nem meri vállalni a

kockázatot, mert fél, hogy neki kell elvinni a balhét, ezért aztán se vége, se hossza ezeknek a verekedéseknek, és senki sem hajlandó arra, hogy beleavatkozzon.

– Soha életemben nem láttam, hogy a völgyben az emberek közül bárki is kiverte volna valakinek a fogát az ínyének egy darabkájával együtt – ismételtém még egyszer, mert nem tudtam egyetérteni Takasi következtetéseivel, amelyek szerint a verekedés megszokott dolog, és nem érdemes miatta idegeskedni. – Az a két férfi úgy verekedett, hogy nem szólt egy szót sem, teljes erőből, ököllel ütötték egymást. *Taka*, bármennyire is részegek voltak, ez akkor sem tekinthető normálisnak!

– Mikor Bostonban jártam, elmentem megnézni az elnök szülőházát. Együtt voltunk a színtársulattal, akikkel *A magunk szégyenét* előadtuk. Amikor visszafelé mentünk a mikrobusszal, egy nyomornegyeden hajtottunk keresztül, s láttuk, hogy két fekete hogyan verekszik egymással. A kisebbik, a gyengébb, fenyegetően egy téglával hadonászott. A másik, megfelelő távolságból még biztatta is. De abban a pillanatban, amikor elhaladt mellettük a buszunk, elbáméskodott, s emiatt túl közel engedte magához az ellenfelét. Azon nyomban egy akkorát kapott a fejére, hogy rögtön össze is esett. A koponyája szétnyílt, és hatalmas lyuk tátongott rajta. Akik ott voltak a közelben, hintaszékben vagy fonott karosszékben ülve nyugodtan nézték végig a verekedést az erkélyükről. Itt a völgyben majd minden verekedés kiütött foggal végződik, gyilkosság azonban soha nem történt. Talán mi, japánok óvatosabbak vagyunk a verekedésben, de az is lehet, hogy nincs elég erőnk. De félre az érzésekkel, be kell vallanom: ebből a szempontból a völgy és a feketék lakta nyomornegyed igencsak hasonlít egymásra.

– Lehetséges. Amennyire emlékszem azonban, sohasem volt a faluban ilyen kemény verekedés, ráadásul kora reggel. Előfordult, hogy verekedtek, de amint valaki meglegyintette a másikat, a gyerekek rögtön rendőrért futottak. *Taka*, ma reggel viszont, mintha mindenki elrejtőzött volna a maga házába, aki pedig kinn volt az utcán, elnézett mellettük, anélkül hogy beleavatkozott volna.

– Nincs senki az őrszobán. Késő éjszaka, amikor a havazás megindult, a rendőrt táviratilag a városba vezényelték. Azóta nem jár a busz, a telefon összeköttetés is megszakadt, mert a ráhullott súlyos hótömegetől kidőlt egy fa, úgyhogy a falusiak közül senki sem tudja, hogy a rendőr hogyan ünnepli az újévet.

Takasi elbeszélésében olyan részleteket fedeztem fel, amelyekkel kizárólag arra számított, hogy felkeltse kíváncsiságomat, de elfojtottam magamban a csábítást. Amennyire lehet, távol akarom magam tartani mindattól, amit Takasi és futballcsapata művel. Takasi azonban talányokkal próbálja felkelteni az érdeklődésemet, melyeket apránként adagol, mint a csalétket, de érzem, mennyire veszélyes és nyomasztó ezen a horgon fennakadni. Hogy Takasit bírálám? Ezt különben is azt mindenképpen visszautasítom.

– A szupermarket az újév miatt tart zárva? Mégis a zárt ajtók előtt nagy tömeg gyűlt össze, a „környékbeli” asszonyok. Vajon mit akarnak? Nehogy már az új év első hetét ne bírják ki szupermarket nélkül? Mit mondjak, furcsa látvány: ezek az asszonyok ott várnak nyugodtan a csukott ajtók előtt – váltok témát, Takasi pedig újból megpróbálja felkelteni a kíváncsiságomat:

– Már összegyűltek? Nahát! Ma délután bemutató lesz a szupermarketben. *Micu*, talán eljössz te is?

– Nincs kedvem elmenni – minden eshetőségre számítva utasítom vissza az ajánlatát.

– Még tudni sem akard, hogy milyen bemutatóról van szó, nem is akarsz elmenni, te vagy a magtár remetéje! – vágja hozzám éles gúnyjal Takasi.

– Pontosan így van, semmi kedvem azt nézni, hogy mi történik a völgyben.

– *Micu*, téged egyáltalán nem érdekel semmi, ami a völgyben történik. Persze ahhoz sincs kedved, hogy részt vegyél bármiben. Azt hiszem, hogy te tulajdonképpen nem is itt élsz, mi a véleményed?

– A hó miatt vagyok itt, nem saját akaratomból. És történjék bármi természetfölötti esemény a völgyben, akkor is minél előbb el szeretnék menni innen, és mihamarabb szeretném elfelejteni ezt az erdőbe süllyedt falut.

Takasi rejtélyesen elmosolyodott, mintha engem nevetne ki, majd szótlánul kétszer, háromszor megcsóválta a fejét, és visszament a főépületbe. Valahogy úgy éreztem: nem akarja, hogy lássam, mit csinálnak a fiúk a konyhában, de nekem sem volt kedvem hozzá, ezért aztán ismét elbújtam a magtár emeletén.

Momoko, aki áthozta az ebédet, hívta fel a figyelmemet arra, hogy a szupermarket tetején új zászlók lobognak. Momoko olyan elbűvölően akarta felkelteni kíváncsiságomat, olyan gyermeki közvetlenséggel adta elő, hogy nem utasíthattam vissza. A régi borraktár épülete felett háromszög alakú, sárga és piros színű zászlók lengedeztek. A szünni nem akaró hóesés fényében régi, megkopott filmfelvételek jutottak az eszembe.

Megfordultam, Momoko várakozó tekintettel nézett rám.

– *Momo*, miért örülsz annyira ezeknek a zászlóknak?

– Miért? – kérdezett vissza Momoko, aztán megrántotta a vállát, majd szigorú pillantással, mint aki nem tud dönteni abban, amit számára megtiltottak, de mégis el akar mondani, végül is csak ennyit kérdezett: – *Micu*, maga szomorú, ha a zászlókat nézi?

– *Momo*, ha visszamegyek Tokióba, egy csomó vidám zászlót küldök majd neked – válaszoltam nevetve öcsém legifjabb gárdistájának, és nekifogtam ebédelni.

– Ha négy órákor lemegy a faluba, majd meglátja, hogy mi kezdődik ott, akkor aztán biztosan meg fogja érteni, hogy miről van szó, még egy olyan *társadalmilag elismert személyiség* is, mint *Micu*. Négykor kezdődik. Biztosan kíváncsi rá, ugye? Tudja, *Micu*, nem árulhatom el a focistákat.

Momoko, aki ma, ezen a havas reggelen szinte meztelen testére először öltötte fel az agyongyűrött, a varrásoknál szétfoszló indián bőrruhát, amely alól barna bőre komikusan kikandikált, akaratlanul is mosolyra ingerelt engem, mert úgy nézett ki, mint egy régimódi terroristalány.

– Egyáltalán nem érdekel, hogy mi lesz ott, *Momo*. Úgyhogy senkit sem kell elárulnod.

– Hogy lehet ilyen unalmas egy *társadalmilag elismert személyiségi* – fortyant föl dühös felháborodással Momoko, s visszasietett a társaihoz, akiket végül is nem árult el.

Délután négy óra, a völgyből hatalmas tömeg kiáltása tört fel: – Á-á-á-á!, – mintha örvény mélyéről vagy egy csigalépcső aljáról zúdult volna fölfelé. A türelmetlenségtől és a gyönyörtől duzzadó gerjedelem kiáltása volt ez, mint mikor valakinek belül piros, vértől megduzzadt nyálkahártyáját folyamatosan csiklandozzák. Meghökkenem, amikor meghallottam, úgy éreztem magam, mint egy exhibicionista, aki közszemlére állítja ki önmagát. – Mit jelentsen ez? Vajon mi történik? – teszem fel hangosan a kérdést. S mintha a magtár sarkából valaki válaszolni akarna nekem. Újból zavarba jövök: – nem, nem – felelem fennhangon, miközben a fejemet rázom.

A jajkiáltás egyre növekszik, egyre fokozódik, lüktet, akár az érverés. Azután megnyugszik, egyhangú morajjá szelődül, mintha számtalanul sok méhecske duruzsolna, de időnként e morajba éles, fülsiketítő kiáltás hasít bele, aztán magas és alacsonyabb gyerekhangok felelnek rá, időről időre vidám kurjantás is belehallik. A monoton morajlás közben még tudtam folytatni a fordítást, de amikor bizonyos időközönként érthetetlen kiáltások hangzottak fel, többé már nem vagyok képes a munkára figyelni. Felállók, s a hideget lehelő ablakhoz lépek, amely rögtön lehűti tüzelő arcomat, szememet, s a homályos üvegen keresztül az alkonyba burkolódzó völgyre próbálom szegezni tekintetemet. Bár a porhó már ritkábban hull, a havazás még most sem akar szünni. Borongós a völgyet körülölelő erdő, melyre sötét tejszerű köd ereszkedik, olyan, mintha egy hatalmas, barna színű tenyér takarná be. Szinte már fáj, olyan erősen meresztem ki a szememet, hogy láthassam a zászlókat a szupermarket tetején. Nagy nehezen úsznak elő a ködön át hervatagon, bágyadtan lengedeznek, mint a szegett szárnyú madarak,

színük megfakult, mint a zavaros vízbe esett porceláncserepeké. Elképzelni sem tudom, vajon mi történhet ott, a szupermarket környékén, valamiért azonban nyugtalanítanak az ide eljutó kiáltások foszlányai, nem megy ki a fejemből az asszonyok csapata sem, akik még akkor is mozdulatlanul álltak a zárt kapuk előtt, amikor a két középkorú férfi a közvetlen közelükben kétségbeesetten ütötte egymást szótlánul. Visszamentem az asztalomhoz, miközben a nyugtalanság és az erőtlenség lett úrrá rajtam. Mégis sikerült arra kényszeríteni magamat, hogy ne menjek be a faluba, a gondolataim azonban azon jártak, hogy valójában valami szokatlan dolognak kellett kezdődnie, amelyhez minden bizonnyal köze van Takasinak és futballcsapatának. Képtelen voltam folytatni a fordítást, s ehelyett a piszkozatnak szánt papíron kezdtem el rajzolgatni egy bikafarkcsigolyát, amely abból a konzervből származott, amelyben az ebédemül szolgáló párolt marhahús volt. Az osztrigaszínű farkcsigolyán bemélyedések és domborulatok váltogatják egymást a legváratlanabb pontokon, a kis gödröcskéket mintha rovarok rágták volna ki maguknak lakhelyül, és ez arra szolgál, hogy erőt adjon a bika farkának, amíg él és használja. Aztán meg, ami szinte elképzelhetetlen, mind a két oldalon kerek fedőkhöz hasonló részecskék sorakoznak, melyeket zselészerű anyag borít. Miután ezt az értelmetlen vázlatrajzot befejeztem, amelyre elég sok időt pazaroltam, félretettem a ceruzát, s megpróbáltam a fogaimmal kivájni ezekből a fedőkből a kiszáradt zselészerű anyag maradványait, mert azt szerettem volna tudni, vajon mire is emlékeztet az íze. Végül is arra jutottam, hogy megfagyott zsír- és leveskocka íze van, talán kicsit tovább kellett volna főzni. Az erőtlenség érzése eléri a mérhetetlen mélységet, belefulladás a nyomasztó szomorúság örvényébe. Nincs semmi, ami kihúzna innen. Öt órákor az ablak túloldalán beköszönt a teljes sötétség, nem csöndesül azonban az egyhangú morajlás, melyből időről időre izgatott kiáltások törnek fel. Néha részeg férfiak kurjongatása hasít bele a morajba. Eközben hazaértek a barakkba *Dzsin* fiai, türelmetlenségtől remegő hangon, izgatottan vitatkoznak egymással. Amikor a magtár mellett elhaladnak, mindig csendesebbre fogják a hangjukat, hogy ne zavarjanak a munkámban, de ma cseppet se törődnek az emeleti remetével. Hiszen ugyanúgy, akár a felnőttek, a faluközösség által törvényesen engedélyezett eseményen vettek részt. Hamarosan Takasi és a főépületben vele együtt lakó fiatalok is megérkeztek, egy darabig lármás volt az udvar. Éjszaka lett, de a völgyből a verekedő részeg férfiak ordibálása még mindig felhallatszott hozzám. Hirtelen sikongó kacagás tört fel, s csak nem akart abbamaradni, aztán egyszerre megszűnt az is.

A vacsorát a feleségem hozta fel. A hídnál csoportosuló asszonyokhoz hasonlóan rikító színesre nyomott anyagból csavart turbánt a fejére. Először azt hittem, hogy feleségem a korlátozott falusi lányok durva kihívását próbálta utánozni, de a turbán által kiemelt szép, magas homloka valahogy szomorkás, érett külsőt kölcsönzött számára. Különben is, a feleségem ma este még nem itta meg a whiskyjét.

– Nem gondolod, hogy túl fiatalos az, ami a fejedben van? Vagy talán a futballisták heve fiatalított meg? – szólaltam meg a féltékenységtől elgyötört férj panaszos hangján, olyan utálatos voltam, hogy legszívesebben elharaptam volna a nyelvemet. Feleségem szótlánul túrte, hogyan marcangol a szégyen és a gonoszság, mintegy végtelen türelmével tüntetett ki, amely bizonyos fokig még excentrikusnak is látszott; azóta lett ilyen, mióta inni kezdett – de csak akkor, amikor nem volt részeg –, majd nagylelkűen olyan témára terelte a szót, amely engem érdekelt, de amelyhez most nem volt kedvem véleményt fűzni.

– Ezt az anyagot, *Micu*, a szupermarketben kaptam. Láttad a piros zászlót? Azt jelenti, hogy a mai napon a szupermarketkirály egy-egy áruval megajándékozza a törzsvásárlókat. Négy órákor kezdődött, az a borzalom, ami ott volt! Talán még a magtárba is felhallatszott, ugye? Először a „környékbeli” asszonyok, utána a völgybeliek, azután jöttek a gyerekek, végül a férfiak, szó szerint ellepték a bejáratot, iszonyatos lökdösődés volt, kimondottan harcolnom kellett azért, hogy megkapjam ezt a turbánra való anyagot, miközben majdnem agyontapostak!

– Ezt hívják tökéletes kiszolgálásnak, ugye? Különben mit jelent az, hogy mindenki kap egy árut? Bizonyára nem azt viheti el, ami az áruház árukészletéből éppen megtetszett neki.

– *Taka* egytől egyig mindenkit lefényképezett a szerzeményével együtt, aki kilépett a szupermarket kapuján, az asszonyok általában ruhát vagy ennivalót hoztak. De ahogy sötétedett, egyre nagyobb tárgyakat tuszkoltak ki a férfiak a szupermarket kapuján. Minden bizonnyal szeszes italt kaptak jutalmul, jól berúgtak, aztán a sötétséget kihasználva, még egyszer akartak maguknak ajándékot szerezni. Eleinte nem a pultokon helyezték el az ingyenesen felkínált árukat, hanem az erre szánt külön helyiségben. De alighogy kijöttek a „környékbeli” asszonyok az ajándékukkal, az egész rend felborult.

Valóban megrendített a mindent elnyelő erő születésének ténye, s én, a csüggeteg, a gyenge különc, a gyáva, keserű mosolyom mögé próbáltam elrejteni azt a kívánságot, hogy ennek az erőnek a sajátosságairól, az irányáról beszéljek, majd hirtelen olyan ostobán fenyegető felfedezést tettem, amely miatt képtelen voltam visszatérni valóságos kételyeimhez. Agyamból elillant az egyszerű csodálkozás, s ehelyett súlyos előérzetekkel, felfokozott, bonyolult asszociációkkal lett tele.

– De minek kellett a szupermarketben ingyen szeszes italt adni?

– Azt hiszem, hogy amíg rendben mentek a dolgok, aki belépett a szupermarketbe, ott láthatta az ingyenesen felajánlott áruk mellett a különféle szeszes italokat is. Valóban, ki volt ott rakva minden: a whisky, a szaké meg sok más szeszes ital.

– Ezt, ugye, *Taka* rendezte így? – ejtettem ki szinte undorodva öcsém nevét a számon, mint aki legyőzhetetlen vágyat érez, hogy lemondjon erről az örömtelen világról, s visszameneküljön a gyermekkorba.

– Hát persze, *Micu*. *Taka* felvásárolt mindent, ami még a régi borraktárban megmaradt, és a szupermarketbe szállította. De eredetileg a szupermarketkirálytól származott az ötlet, hogy a törzsvásárlókat ingyenes árukkal ajándékozzák meg, mert a felgyülemlett használhatatlan árukkal nem tud mit kezdeni. Minden évben január negyedikén rendezik meg ezt az ünnepet. A szupermarketkirály megmutatta az elmúlt év második felében kapott áruk jegyzékét, és úgy gondolta, hogy a legrosszabb minőségű ruhákat és ennivalókat fogja szétosztani. A szupermarketkirály tervéhez *Taka* csak annyival járult hozzá, hogy az áruk közt megjelent a szeszes ital, ami természetesen tolongást eredményezett, s ezzel arra számított, hogy a szupermarketet később fogják bezárni. Eközben viszont az alkalmazottakat kitanította, hogy szabotálják a kiszolgálást, így aztán már az első vásárlók azt tehettek, amit akartak, teljes szabadságot élvezhettek a szupermarket egész területén. Amikor megláttam, hogy mekkora felfordulást sikerült rendeznie, arra gondoltam, hogy *Taka* a társadalmi mozgalmak rendkívüli képességeivel megáldott szervezőtehetsége.

– Mikor sikerült *Takának* a szupermarketre is kiterjeszteni a hatását? Hiszen ez a felfordulás valójában ösztönösen történt, és amit most elmeséltél, *Taka* később fundálta ki, most csak dicsekszik vele, nem igaz?

– A szupermarketkirály az újévi ünnepekre az áruházi alkalmazottaknak és öröknek szabadságot adott, akik hazamentek, így aztán erre az időre a völgybeli fiatalokat fogadta fel, érted, *Micu*? A szupermarketkirály elhatározta, hogy a tönkrement baromfitenyésztő telepen dolgozó fiatalokat ingyen munkára fogja, hogy ezzel térítse meg a több ezer szárnyas elhullása miatt elszenvedett veszteséget. *Takáék* csak azután gondolták ki ezt a tervet, miután felvetődött az ingyenmunka kérdése. És persze a völgybeli asszonyoknak sem jött rosszul, hogy legalább részben sikerült visszakapniuk valamit abból, amit a szupermarket eddig kiperéselt belőlük.

– De hát ez az egész nem végződhetett volna jól semmiképpen, vagy szerinted nem így van? Főleg, ha a szupermarketből a részeg férfiak még a nagyobb árukat is elhordták. Valójában nem olyan ez, mint egy szokványos rablás, melyet a völgylakók és a „környékbeli” követtek el?”
– kérdeztem, miközben azt éreztem, hogy a keserű fájdalom, mint forgószél tör be a szívembe.

– Persze *Taka* nem is gondol arra, hogy mindent meg lehet oldani békés úton is. Ma a szupermarket vezetőjét a futballcsapat tagjai bezárták az irodájába. Holnaptól pedig megkezdődik *Taka* igazi ténykedése, ezt pedig a futballcsapat tagjai teljes odaadással támogatják.

Miért adják meg ilyen könnyen magukat *Takának*? – adtam hangot bosszúsán elégedetlenségemnek, igaz, hogy ennek semmi értelme nem volt.

– Miután a baromfitenyésztéssel kapcsolatos vállalkozás kudarcba fulladt, a srácok megértették, hogy nincs mit tenniük, tudod, *Micu* – engedett végre szabad utat izgatottságának a feleségem, aki mindedig igyekezett ezt palástolni. – Nem beszélnek róla, de a srácokban forr az elégedetlenség. Még a legbecsületesebbeknek, a leg-szorgalmasabbaknak sincs semmiféle kilátása a jövőre nézve! Természetesen nem elegendő nekik az, hogy csak a labdát kergessék, persze mindjárt kapva kaptak az első lehetőségen, amit felajánlottak nekik, mert semmi más nem kínálkozott.

A feleségem szeme tüzesen csillogott, sőt nedves is lett, mint amikor a vágy eluralkodott rajta, de nem lett vérekes, mint olyankor szokott. Ekkor éreztem meg, hogy miután felköltöztem a magtárba, a feleségemnek, anélkül hogy alkoholhoz nyúlt volna, sikerült megszabadulnia attól a homályos, mélyen gyökeredző félelemtől, amely elalvás előtt úrrá lett rajta. Ahelyett hogy az álmatlanságtól és a depressziótól szenvedett volna, nyíltan próbált meg szembeszállni a betegségével. A feleségem, akárcsak Takasi ifjú gárdistái, követni kezdte azt a tanítást, hogy nem szabad inni, és az életet *józanul* kell leélni. Tulajdonképpen nélkülem, a férje segítségével lép át ezt a veszélyes szakadékot. Ekkor gyengédség érzése fogott el feleségem akkor éne iránt, amely olyan volt, mint egy kivert kutya, amikor a repülőtéren ivott, miközben Takasira vártunk, és folyton folyvást azt hajtogatta, hogy nincsen semmi kedve az újratanuláshoz.

– *Micu*, ha *Taka* dolgaiba akarsz beleavatkozni, akkor vigyázz, legyél óvatos, mert a srácoktól alaposan megkaphatod a magadét – mondta a feleségem, miközben szigorúan nézett rám, mert finom érzéssel sikerült kipuhatolnia, hogy maradi lényem mit szándékszik tenni, s azon nyomban határozottan szembeszegült velem. Ebben a pillanatban fiatalnak, erősnek látszott, olyannak, amilyen azelőtt a szerencsétlen szülés előtt volt. – Amikor a szupermarketből hazafelé jöttünk, találkoztunk a szerzetessel, aki azt mondta, hogy hozzád készülődik, mert szeretné megtanácskozni veled, hogyan lehetne minél könnyebben helyrehozni azt, ami történt. A fiatal srácok valami furcsa fegyverrel ijesztettek rá, hogy szerintük az volna a legjobb, ha a szerzetes visszavonulna. *Taka* talán még az ökle erejében reménykedik?

Ahogy a kagylóból az állatot előrántják, úgy hozta napvilágra a feleségem az önérzetemet, amelyet visszafogtam, amennyire lehetett, s a legfélreesebb zugba rejtettem el, s amelyre most alaposan lesújtott. Erre a gonoszság lett úrrá rajtam.

– Teljesen kívülállónak érzem magam mindennel szemben, ami a völgyben történik. Ezt nem azért mondom, mert *Taka* ellenszenves nekem, hanem mert elutasítottam magamban azt a szándékot, hogy *Taka* és futballcsapata cselekedeteit bíráljam. Hogy ne történjék semmi, amint helyreáll a közlekedés, azonnal elmegyek innen a völgyből, és megpróbálok mindent elfelejteni – jelentettem ki, miközben tudtam, hogy pontosan ugyanezt gondolom. Ha holnap újból felhallatszanak hozzám a völgyből az olthatatlan szenvedélyek jajkiáltásai, s különös módon keverednek az érzéseimmel, akkor is, mindenáron folytatnom kell a párbeszédet öngyilkos barátommal, folytatnom kell a fordítást. És valóban, amikor elgondolkodom azon, hogy melyik szó lenne a legalkalmasabb, mindig az jut az eszembe, hogy barátom milyen kifejezést használt volna. Amikor ezen töprengek, az az érzésem támad, mintha most is együtt élnék vele. Ugyanakkor teljesen biztos vagyok benne, hogy barátom, aki pirosra festette a fejét, és felakasztotta magát, még fizikailag is közelebb áll hozzám, mint bárki az élők közül.

– *Micu*, itt maradok *Takával* együtt. Lehet, hogy azért, mert mióta megszülettem, soha nem szegtem meg a törvényt, számomra *Taka* cselekedeteiben épp ez a legvonzóbb. Hiszen

magamtól bíztam a sors szeszélyére a tulajdon gyermekemet, aki olyan, mint egy kis vadállat, pontosan azért, hogy a hazám törvényeit követhessem – mondta a feleségem.

– Teljesen igazad van, én is így éltem. Őszintén szólva a magamén kívül senki cselekedeteit nincs szándékomban megbírálni, de jogom sincs ehhez. Csak néha hirtelen megfedkezem erről.

Mind a ketten lesütöttük a szemünket, s hallgattunk szégyenünkben. Azután a feleségem félénken a térdemhez hajolt, s az arcával hozzám simult.

– Egy döglött légy tapadt rád, *Micu*. Miért nem rázod le magadról? – szólt hozzám békülékeny, nőies hangon, amelybe a szégyenérzet miatt határtalan gyöngédség vegyült.

Szófogadóan lekapartam tintával összemaszatolt körmömmel a térdemre rátapadt fekete legyet. Arra gondoltam, hogy most még hitvestársak vagyunk, s ezt az életet kell folytatnunk továbbra is, egymást vonszolva végeláthatatlan. Túlságosan is meggyötört minket az élet ahhoz, hogy elváljunk, s ez a nehéz sors megedzette a lelkünket.

– Amikor megölted a legyet, *Micu*, a légy, vagyis a „dolog mint olyan” nem pusztult el, csak a légy mint jelenség szűnt meg létezni, ahogy Schopenhauer mondja. Ha elszárad, akkor valóban a „dolog mint olyan” lesz belőle – suttogta a feleségem, miközben figyelmesen vizsgálta a fekete csomót, ezalatt nem is rejtegette, hogy szavaival engem szeretne biztatni, de csupán annyit ért el, hogy a feszültséget csökkentette.

– Késő éjszaka, amikor már aludtam, talán a félelemtől vagy talán a dühtől, fiatal női kiáltás hasított a fülembe, amely hallucinációhoz hasonlított. Már-már újból elaludtam, mivel ez a kiáltás kedvező átjárást biztosított a nappali emlékek és az álmok világa között. De amikor ismét felhangzott, meghátráltak az álmaim és az emlékek, s előttem, mint a mozivásznon, teli torokból kiabálva megjelent Momoko alakja. A főépületből sok-sok ember sietős kapkodása hallatszott fel hozzám. Felkeltem, még villanyt se gyújtottam, s úgy, ahogy voltam, mezítláb a fénylő ablaktáblához léptem, melyen keresztül lenéztem a főépület irányába.

Megszűnt a hóesés, a bejárati ajtó lámpájának fénye megvilágította a hóbuckákat, amelyek mellett ott állt Takasi, ingben, tréningnadrágban, s vele szemben az egyik fiú mezítláb, rövid, szélesre tárt kimonóban, mely mellét szabadon hagyta. A verandán karba tett kézzel egymás mellett felsorakozott a futballcsapat *vattakimonó egyenruhában*. Egyedül csak a Takasival szemközt álló fiatalember nem viselt egyenruhát, s ettől az a benyomásom támadt, mintha kiközösítették volna a többiek. Valamit erősen bizonygatott, miközben Takasi felé fordult. Takasi hosszú karját oldalához szorította, előrehajolva figyelmesen hallgatta szavait. Látszott, hogy még annyi erőfeszítést sem tett, hogy alaposan megvizsgálja a bűnös magyarázkodását. Ekkor Takasi váratlanul előreugrott, és oldalról erősen odavágott a fiú fejére. Valami elképesztő kegyetlenség suhant végig Takasi mozgásán, sőt mintha ekkor veszélyes lila fény is villant volna. A fiú nem ellenkezett, hanem túrta a záporozó ütések, pedig Takasi alacsonyabb is volt nála, válla pedig jóval keskenyebb, csak egyre hátrált, végül pedig megbotlott, és a hóba zuhant. Takasi azonban rávetette magát a fiúra, és tovább ütötte-verte, ahol érte. A fizikai utálat elszorította a torkomat, mert ott láttam magam mellett egy hozzám közel álló fiatalembert kegyetlenséggel az arcán, és hatalmas bottal a kezében. Keserű ízt éreztem a számban, fejemet lehorgasztottam, elvonultam a sötét szoba mélyébe, és visszabújtam a takaró alá. Takasi, aki továbbra is szótlánul ütlegette a nálánál fiatalabb fiú fejét, miközben az még ellenállást sem tanúsított, már az „önkéntes erőszak” határán is túlment, és a kegyetlenség tetőfokán egy szokványos bűnöző tulajdonságai ütözködtek ki rajta. Míg ez az undorító jelenet zajlott, az erőszakot elkövető bűnöző vonásait fedeztem fel Takasiban, melyek egyre kivehetőbbé, egyre pontosabbá váltak, mint az egész völgy a hajnal sugaraiban, s ekkor már új megvilágításban tűnt fel a szupermarket környékén lezajlott esemény is. Ennek az undorító erőszaknak a fellobbanása elől csupán a magamba zárt kicsiny álmomba menekülhettem. De csak nem tudtam elaludni, a fejem égett, s zúgott, akár a *lúg* a forrongó katlanban. Az eredménytelen erőfeszítés után továbbra is ott feküdtem a sötétség mélyén nyitott szemmel, a tejfehér színű

ablak villanásait figyeltem. Hol kigyúl, hol elhalványul a gyenge fény, mintha az ablak egy feltárló sötét gödör teteje volna. A fény és a sötétség szédítő gyorsasággal váltakozik. Lehet, hogy ez azért van, mert kegyetlenül megerőltettem a félszememet, mivel jó néhány napig a szakadatlanul vakító hó ragyogását szemléltem? Látásom elvesztésének félelme, bármily különös, megnyugtató szerepet játszott, s egy pillanatra fáradt, forró fejemet az üresség töltötte be. A fizikai félelem váratlanul sikeresen elűzte tudatomból a mérget, amelyet öcsém szadizmusa okozott, s továbbra is a fényeket és árnyakat figyeltem az ablakon, miközben a félelem rám nehezült, s ekkor megtisztultam mindentől, ami idegen. Hamarosan az ovális ablakon keresztül éles fény hatolt be, s ekkor már tudtam, hogy ezt nem gyengülő látásom képzelem, hanem a hold jött fel. Újból felkeltem az ágyból, az ablakhoz léptem, s kinéztem a holdfényben ragyogó, hóborította erdőre. Úgy tűnt, hogy a fény által világosan kirajzolódott emelkedők, és az ezeknél még erőteljesebben látszó fekete hasadékok mélyén a sötétben számtalan elázott állat bolyong, hogy mennyi, szinte nem is tudjuk. Amikor a gyorsan úszó fellegek eltakarják a holdat, az állatsereglet a kékes rézszínű árnyékba húzódik, aztán nyomuk vész a sötétségben. Amikor a hó újból felragyog az erdők ormán, az átázott bundájú állatsereglet újból előtűnik.

A holdfényben, a bejárati ajtó fölött világító lámpa szinte felnagyítja a kis, sárgás színű fénykört az udvaron. Először észre se vettem, amit megvilágított, de ahogy tovább figyeltem, láttam a fellazult hóban azt a fiút, akit Takasi megvert: két kezével átölelte térdét, úgy guggolt ott. Körötte hevert kirakva egy összegöngyölt takaró, egy *vattakimonó egyenruha* meg különböző edények. Minden bizonnyal végleg elűzte onnan a társasága. Fejét a vállá közé húzza, meg se moccan, mint egy rejtőzködő fatetű. Rögtön elszunnyad bennem a lelkesedés, amely a holdfénytől megvilágított erdő látványa miatt költözött belém. Újból fejest ugrom a takaró élő melegséget árasztó sötétlő mélységébe, felhúzó a mellemig a térdem, rálehelek, de mégis fázom, reszket a testem, még a fogam is vacog. Hamarosan lépések zaja hallatszik kintről, majd egyre távolodik. De nem a völgy irányába, hanem éppen ellenkezőleg, a köves út felé, amely az erdőbe vezet. Hallani, amint könnyedén ropog a hó, akkor tehát nem is kutya fut az erdőbe, hogy elkapjon egy szaladgáló nyulat.

Másnap reggel még aludtam, amikor a feleségem felhozta a reggelimet, és mesélni kezdte, hogy mi történt az éjszaka; úgy éreztem a szavaiból, hogy ellenszenvvel viseltetik az erőszak ilyen undorító megnyilvánulásával szemben. Az a bizonyos fiú megszegte azt, amit a futballcsapat tagjai egytől egyig megígértek: a szupermarketből titokban elhozott egy üveg szeszes italt, és megitta, azután behívta Momokót a főépület egyik eldugott szobájába, és szerelmeskedni akart vele. Az éjszaka közepén Momoko naivul engedelmeskedett a részeg fiúnak, és hagyta magát elcsábítani. Az a könnyű arab estélyi ruha volt rajta, amelyet maga választott a szupermarketben, úgy nézett ki benne, mint egy örömlány. Az ittas fiú majd megbolondult örömeiben, és rávetette magát az elragadó szépségű városi lányra. Ekkor Momoko vadul védekezni kezdett, és kétségbeesetten kiáltozott, a fiú annyira hihetetlennek tartotta az egészet, hogy az értetlenségtől még akkor sem tudott szabadulni, amikor Takasi alaposan ellátta a baját. A rettenetes élmény hatására Momoko hisztérikus rohamban tört ki, elbújt az eldugott szoba sarkába, ott lefeküdt, arccal a fal felé fordult, s még reggel sem akart felkelni. Kidobta az estélyi ruháját, amely ilyen veszedelmet hozott rá, s felvette magára az összes holmit, amije csak volt, egy botot ragadott, és elrejtőzött a sarokban. Amikor a feleségem a magtár felé tartott, a kitaposott hóban egy fémbotot vett észre, melyet az elűzött fiú hagyott el az udvaron, s amelybe családi címerként a „ragyogás” jelentésű írásjegyet vésték.

– A lépések zaja alapján azt hiszem, az erdő felé vehette útját. Vajon merre mehetett?

– Vajon csak nem akar az erdőn keresztül Kócsiba menni? Hiszen az 1860-as felkelés idején azok a fiatalok, akik elárulták a társaikat, és akiket ezért elkergettek, szintén az erdőbe menekültek – talált azonnal álomhoz hasonló fantasztikus magyarázatot a feleségem, miközben azt éreztem, hogy kevésbé sajnálja Momokót, mint a bűnös fiút.

– Azért beszélsz így, mert nem tudod, milyen veszélyes az erdő mélyén gyalogszerrel járni. Egy havas éjszaka kellős közepén átmenni az erdőn kész öngyilkosságnak számít. Túlságosan hatott rád az, amit *Taka* a felkelésről mesélt – szakítottam félbe feleségem romantikus fecsegését. – Az igaz, hogy *Takákék* elkergették a futballcsapatból, de ez még nem jelenti azt, hogy a völgyből is el kell költöznie, nem igaz? *Takának* nincs joga ahhoz, hogy erre kényszerítse. Egyáltalán nincs kizárva, hogy az elmúlt éjszaka, amikor *Taka* úgy elverte azt a szegény fiút, aki talán túl következetesen értelmezte Momoko ösztönös kacérkodását. A fiúknak talán magát *Takát* kellett volna félholtra verni és elűzni a közösségből.

– *Micu*, emlékszel még mit mondott neked *Hosi*, amikor a repülőtéren sírva fakadt? Te a mostani *Takát* nem érted – szállt szembe velem meggyőződéssel a feleségem. – Az a naiv kis *Taka*, aki veled együtt nőtt fel, ma már a múlté, ezt nem vagy hajlandó megérteni, és elképzelni sem is tudod .

– Lehet, hogy ez a fiú kilátástalan helyzetbe került, és úgy érzi, hogy nem maradhat tovább a faluban, mert elkergették a csapatából, amelyet *Taka* irányít, de a felkelés óta már eltelt több mint száz esztendő. A menekülők, ha akarnak, csodálatos úton keresztül juthatnak el a tengerpartra is, nem igaz? Miért kellene éppen az erdőben bujkálniuk?

– Ez a fiú tudja, hogy az a pusztítás, amit a szupermarketben műveltek, nem más, mint bűn. Ezért ha a környékbeli városba menne, az is lehet, hogy a rendőrség azonnal őrizetbe venné, mért már készültségben van, hiszen minden bizonnyal a szupermarketkirályt emberei már értesítették a történetektől. Valójában ettől is tartania kell, vagy nem igaz? Látszik, tényleg nem tudod elképzelni, milyen lelki összeforrottság van a futballcsapat tagjai között, hogy micsoda belső egység fűzi össze őket *Takával*.

– Természetesen egyáltalán nem gondolom, hogy mivel a völgyben születtem, még ma is ugyanolyan kötelék fűz ide, és csodálatosan megértetem magam a völgybeli fiatalokkal, ez sokkal inkább fordítva igaz – jegyeztem meg kissé visszakoizva. – Értelmes ember véleményét fejtettem ki objektíven. Persze, ha *Taka* propagandájának manipulációi olyan eredményre vezetnek, hogy a futballcsapat tagjait elragadja a tömegpszichózis, akkor mit sem ér az én értelmes fejtegetésem.

– Mivelhogy nincs közöd hozzá, leegyszerúsítened sem kell, sőt nem muszáj tömegpszichózisnak sem nevezned, *Micu*. Amikor a barátod öngyilkos lett, nem egyszerűsítettél le semmit, nem vontál le hasonló következtetéseket – üldözött tovább makacsul és kitartóan a feleségem.

– Akkor azt fogom tanácsolni *Takának*, hogy küldjön az erdőbe kutatócsoportot – adtam meg magam.

A kútnál mostam meg az arcom, mert nem akartam bemenni a főépületi konyhába, mivel onnan a fiatalok felhevült kiáltásai hallatszottak ki. Ekkor az udvaron egy alacsony termetű férfi jelent meg régi esőköpenyben, amelyet általában a favágók hordanak, bambuszból összetákolt szánkót húzott maga után, amelyről még a leveleket sem tisztították le, a szánkón egy ember feküdt, akit nyakig rongyokba bugyoláltak, s ettől olyan volt, mint egy bebábozódott lepke; Takasi lépett oda a férfihez. Határozott mozdulatokkal előugrottak a konyhából a fiatal srácok is, látszott, hogy bármikor készek megtámadni az érkezőt, aki már fordult volna is vissza, hogy elmeneküljön, de Takasi visszatartotta. A kitaposott hóban visszatükröződő reggeli erős fény miatt hunyorognom kellett, hogy a jövevény finom, sovány arcélét láthassam, majdnem lehunytt szemét, s ekkor egy szinte tíz évvel ezelőtti emlékkép villant fel a tudatomban: *Gí* volt az, a remete. Feje kicsi, mint egy „kiszáritott fej”, amelyet az indiánok szoktak kikészíteni úgy, hogy az első ujjpercnél kisebb csontokat kiszedik a koponyából és a fülből, s e kis fejlet valami természetellenes redők veszik körül. Erre a kis fejre dobozzerű sapkát húzott, pontosan olyat, amelyet régen a postások viseltek. A napszitta sapka és a szőke szakáll között helyezkedett el parányi arca, amelyre félelem ült ki, s melyet aprócska *folto* és őszes sörte borított. Takasi, miközben visszatartja az orvtámadásra kész fiatalokat, nyugodtan,

szinte becézőn beszél, mintha egy ijedt kőszáli kecskét akarna meggyőzni. Az öregember továbbra is ott áll félig lehunytt szemmel, miközben Takasinak válaszol, száraz, barna ajka szédületes sebességgel mozog, mintha két ujj lenne, amivel meg akarna fogni valamit. Azután *Gí*, a remete megcsóválja a fejét, olyan arckifejezéssel, mintha a lelke mélyén bánná, hogy leereszkedett ide az erdőből a szánkójával együtt, és szégyellné a gazdag fénysugár előtt mindazt, amihez neki köze van. Takasi megparancsolja a futballesapat tagjainak, hogy vegyék ki a szánkóból a rongyokba bugyolált fiút, és vigyék be a házba. Olyan vidáman vonulnak be a fiatalok a konyhába, mint amikor a gyaloghintót viszik a búcsúban, nyomukban Takasi vállánál átkarolva vezeti be a kezével rátámaszkodó *Gít*, a remetét. Egyedül maradtam az udvaron, ekkor vettem észre a porhanyós hóra hullott bambuszköteget, melyre a hó ráfagyott. A frissen vágott bambuszból készült köteg, melyet durva spárgával kötöttek össze olyan volt, mint egy törvénytörtést elkövetett bűnöző, aki ezért meg is kapta a büntetését.

– Nacu-csan étellel kínálja *Gít*, a remetét, *Micu*.

Hátrafordulok, Takasi állja el utamat, leburnult arca olyan piros, majd kicsattan az egészségtől, s mintha részeg volna, barna szeméből vad fény sugárzik, az az érzésem támad, mintha a nyár hevében a tengerparton állva beszélgetnék vele.

– Éjszaka *Gí*, a remete lejött a völgybe, ahogy szokott. Hajnalban, amikor visszafele tartott, a bozótban vette észre a srácot. A nyomába eredt, a fiú szinte már alig élt, s annyira el volt gyötörve, hogy már nem volt ereje továbbmenni, ekkor *Gí* megpróbált segíteni rajta. Mit szólsz hozzá, *Micu*? Ez a kölyök át akart kelni a havas erdőn, azután bemenni Kócsiba. Azonosította magát az 1860-as felkelőkkel!

– Nacuko pontosan így képzelte, még arra is gondolt, hogy *Gí*, a remete fog rátalálni – mondtam, azután elhallgattam. Szégyellte magát, és el volt keseredve, mert a társai elkergették, és a vaksötét erdő hatalmas hóbuckáin át próbált átjutni, mert az 1860-as felkelés résztvevőjének képzelte magát, s mint egy korabeli parasztfiú varkocsba kötötte a haját. Ez a jóhiszemű fiatalember, akit hajtott előre az egyre növekvő félelem, alig bírta átmászni a hófúvásokon a koromsötét erdő mélyén, de hát honnan is érezhette volna, hogy száz év telt el azóta? Ha éppen tegnap éjszaka történik mindez, akkor lehet, hogy összeesik, és ott fagy meg pontosan ugyanúgy, ahogy az 1860-as felkelés idején haltak meg a fiatalok. Az erdő magas fái között összezavarodott az „idő” a fejében.

– Ennél a fiúnál jelentkezett először, hogy azonosítani akarta magát az 1860-as felkelő ifjúsággal, most majd bizonyára a futballesapat többi tagja is átveszi. Én pedig terjeszteni fogom a többi völgylakó között. Szeretném, ha a faluban újjászületne a múlt századi ősök lázadó szelleme, de sokkal valóságosabb tartalommal, mint a nenbucu tánc. Ez nincs kizárva, *Micu*!

– Végül is minek teszed ezt, *Taka*?

– Hogy minek? Haha. *Micu*, amikor a barátod felakasztotta magát, azon törted a fejed, hogy minek tette ezt? Gondolkodtál-e már valaha azon, hogy minek is élsz? Ha egy új típusú felkelést robbantunk ki a völgyben, még akkor sem kérdezzük, hogy minek az. Lehet, hogy talán nem sikerül dédapánk öccse szellemének mozgását teljes mélységében átéreznem, pedig a szívem mélyén már régóta erre vágyom.

Amikor visszamentem a magtárba, a tetőn feltornyosult hórétég a nap sugaraitól olvadozni kezdett, s emiatt, mint egy *bambuszfüggöny*, vízcseppek borították be a ház négy oldalát. S ugyanúgy, mint dédapám, szerettem volna megvédeni magamat és a vagyonomat a civilizált világból szerzett puskával, s arra vágytam, hogy e vízcseppek segítségével elhatárolódjam mindattól, ami itt a völgyben történik.

9. A képzeletbeli lázadás

Ütik a nagydobot, verik a kisdobot, zúg-zeng a gong; délelőtt óta szakadatlan szól a nenbucu tánc zenéje. Lassan közeledik, egyre közeledik a muzsika. Bumm, bam, bam! Bumm, bam, bam! Bumm, bam, bam! Bumm, bam, bam! Már négy órája ez a ritmus hallatszik. A magtár ablakából követem tekintetemmel *Gít*, a remetét, aki a köves úton haladva tér vissza az erdőbe. A rongyokért cserébe egy vadonatúj takarót kapott a feleségemtől, amelyet a szánkóján helyezett el, s most, mint gondolataiba merülne, lehajtott fővel kapaszkodik felfelé a hóborította meredek úton, lába biztos léptekkel halad előre. Amikor a feleségem a magtár emeletére felhozta az ebédemet, amely rizsgombócból és lazacból állott, s még a konzervnyitót sem felejtette el, a saját fülemmel is hallottam, hogy milyen rekedt hangon szóltam hozzá a szűnni nem akaró, utálatos zene miatt, amely elől még elmenekülni se lehetett, s amely olyan durva volt, mintha egy ismeretlen idegen hangja lett volna.

– Nem időszerű most a nenbucu tánc²⁴ zenéje, ugye ezt is a parancsnokotok, *Taka* találta ki? Talán ezzel a muzsikával akarja a völgy lakosságát az 1860-as felkelésre hangolni? De hát ez igazán ostoba elgondolás, semmi másra nem jó, csak arra, hogy idegeskedjék az ember: csak titeket bolondít meg és *Takát*, aztán kész. Hogy lehet dobszóval és gongütéssel a völgybeli öreg harcosok régen elveszett harci kedvét felébreszteni?!

– Legalább téged feldühített egy kicsit, *Micu*. Hiszen azt mondtad, hogy semmi sem érdekel, ami a faluban történik! – jelentette ki nyugodtan a feleségem. – Különb is a lazackonzerv a szupermarketből való, mert reggel óta nyitva van megint, úgyszólván nem még ennyire se muszáj belebonyolódni az itteni dolgokba. Akkor hozok valami mást neked, *Micu*.

Felnyitottam a konzervet, nem azért, mintha bármennyire is szándékomban lett volna belebonyolódni Takasiék dolgaiba, sokkal inkább azt akartam megmutatni, hogy egyáltalán nem érdekel a feleségem bujtogatása. A lazacot különben sem szeretem. A völgylakók egyöntetű véleménye szerint teljesen ösztönösen történt a tegnapi fosztogatás a szupermarketben. A feleségem azt mesélte, hogy Takasiék már reggel óta igyekeztek mindenkit meggyőzni arról, hogy törvénytelen volt a fosztogatás, és semmi értelme abbahagyni, mert a völgylakók így is, úgy is részt vettek benne.

– És senkit sem háborított fel az, amire Takasiék rá akarják beszélni őket? Ma reggel senki se gondolta meg magát, nem vitte vissza senki, amit ellopott?

– A falu lakossága a szupermarket előtt nagygyűlést tartott, de ilyen hangokat nem lehetett hallani. Miért hozták volna vissza az emberek azokat az árukat, amelyeket elvittek, mikor a szupermarket irodáján dolgozó lányok hatalmas bevételekről számoltak be, az eladók pedig az áruk silány minőségét ecsetelték. Ha netán mégis akadt volna egy különc, aki vissza szeretne volna adni, amit elhozott, a közhangulat végképp lehetetlenné tette volna.

– Mese habbal! – mondtam dühösen, miközben a lazacban felejtett szálkákat rágszálltam. – A józanság hamar visszatér.

– De még mindig szinte fetrengenek a dühtől a szupermarkettel szemben. Képzeld, *Micu*, néhány asszony sírva mesélte, hogyan törtek rájuk, és hogyan gyanúsították meg őket.

– Micsoda ostoba népség! – szakítottam félbe, mert éreztem, milyen nehezemre esik lenyelni a lopott lazacot, amely most is ott van a nyelvem hegyén.

– *Micu*, jó volna, ha lemennél a völgybe és megnéznéd, mi folyik ott – mondta a feleségem, mintha mi sem történt volna, miközben lefelé tartott a lépcsőn, erre gyorsan a tenyerembe köptem a rizstől ragadós lazacot, amelyet végképp nem sikerült megrágnom.

Csak nem akart abbamaradni a nenbucu tánc zenéje, felkavart, elképesztően kínzott, felőrölte az idegeimet. Azonnal meg szoktam hallani, ha valami kellemetlenség történik. Most a lázadás hangját hallom. Olyan undor fogott el, amikor rám telepedett a nenbucu tánc zenéje, mintha piszkos folt volna, amelytől, mint egy beteg májtól, nem szabadulhat meg soha az ember. Ez a piszkos folt nem más, mint az a mérgező, amely a kíváncsiságból ered. Megparancsoltam

---

²⁴ A nenbucu táncot nyaranta, a halottak napján adták elő (a ford.)

azonban magamnak, hogy addig nem mozdulok ki a magtárból, amíg nem találok elegendő okot arra, hogy közvetlenül is beavatkozzam a Takasiék szervezte szokatlan eseménybe. Eddig még nem volt rá szükség, hogy lemenjek a faluba, vagy valakit leküldjek körülnézni. Lehet, hogy ez a sivár érzelmeket tükröző, egyhangúan ismétlődő zene azért szól, mert Takasi megint dicsekedni akar előttem, hogy még nem tette le a fegyvert. Ha most a völgyben történő események ellenére lépéseket tennék, akkor ez részemről engedmény volna Takasi lelki hadviselésével szemben, ami talán még aljasabb dolog volna. Most tűnőd kell. – Nemsokára a völgy felől autótülkölés hallatszott. Takasi volt az a Citroënben, amelynek hóláncot tett fel a gumijára, a gyerekek pedig visongva, ugrándozva fogadták. Vagy talán valódi lázadásra készülnek a falusiak, és Takasi mint parancsnok a Citroënből tart szemlét a felkelők között?

Észrevettem, hogy a kályhám gyengébben melegít. Alig van petróleum a tartályában. Már a tartalék petróleumot is elhasználtam. Nincs más megoldás, valakit meg kell kérnem, hogy hozzon nekem a szupermarketből, vagy pedig magamnak kell lemennem érte a völgybe. Végül sikerült megszabadulnom ettől a rettenetes lelkiállapottól, a legszörnyűbb kínoktól, amelyeket el kellett viselnem. Már kora délelőttől több mint négy órája szüntelenül szól a nenbucu tánc zenéje, teljesen elgyötört, szinte gúnyolódott rajtam.

A főépületben csak Momoko maradt, aki éppen aludt a hisztériás roham után, ott volt a feleségem is, aki ápolta, egyikőjüket sem lehetett megkérni arra, hogy segítsenek. Az erdőben átfagyott fiatalembert kórházba szállították, a futballcsapat összes tagja Takasival, Hosióval együtt a felfordulás főszereplői a faluban. Nem marad más, mint *Dzsin* fiai. Odamentem a barakkhoz, de ajtaját zárva találtam, kiáltottam nekik, de a zene valószínűleg őket is elcsábította, meg különben sem gondoltam arra, hogy ilyenkor otthon maradnak elhájásodott, zsémbes anyjuk szoknyája mellett a sötét, hideg szobában. Csak hát valami külső biztatásra volt szükségem ahhoz, hogy végül is lemenjek a völgybe. A fiúk nem válaszoltak. Már éppen el akartam menni, amikor hirtelen élénk, energikus hangon *Dzsin* hívott vissza. A nyitott ajtónál bekandikáltam a sötétbe, s fáradt szememmel, mint egy megszeppent madár, amelyik nincs hozzászokva a sötétséghez, próbáltam kifürkészni nem is annyira *Dzsin*t, mint inkább a férjét, s hogy a helyzetet megmagyarázzam, a következőket mondtam:

– Tudod, *Dzsin*, talán itthon vannak a fiaid, szerettem volna megkérni őket, hogy menjenek be a faluba. A kályhából kifogyott a petróleum.

– A fiúk már reggel óta a faluban vannak, Micuszaburó úr! – szólt meglepő szívéllyességgel *Dzsin*, hatalmas testének körvonalai fokozatosan rajzolódtak ki a szobában, mint amikor a tengeri ködből előtűnik egy óriási hajó. Kerek, kövér arcán a két szeme, mint fényesen csillogó előretolt két mágnes, egyre jobban vonzott magához. *Dzsin* a felfordított nyeregpre emlékeztető padon feljebb húzódott. – Takasi úr egyik beosztottja hitta el, így oszt a mi Kanakink is bement véle a faluba!

– *Taka* egyik barátja hívta el? Kanaki igazán nyugodt természet, miért keverte bele a maga dolgába? – háborogtam, miközben *Dzsin* férjét tapintatos együttérzésemről biztosítottam. *Dzsin* azonban azonnal megértette, persze, nem is várta ezt tőlem.

– A fiúk házról házra járnak a faluban, hívogatnak mindenkit a szupermarketbe. Még azokba a házakba is beszélnek, Micuszaburó úr, ahonnan tegnap nem is vót senki a botban – apró elzsirosodott szeme csillogott, még mosolyogni is megpróbált, bőrén, amelyet mintha vastag szalonnaréteggel kentek volna be, bágyadt remegés futott át. Végül sikeresen le tudta küzdeni a rá jellemző mély, szaggyalag lihegést, s visszatért kedvenc időtöltéséhez, a pletykához. – Nahát alig kelt föl a nap, és a gyerekek már mentek is a faluba, a férfiak akkor még otthon voltak, egy házba ketten kopogtattak, osztán nagy hangon bekiáltották: „Gyertek a szupermarketbe!” Osztán ha vót egy kis idejük, hazaszaladtak, és elmondtak mindent, hogy rájár a rúd arra a házra, ahonnan nem megy el senki a szupermarketbe, mer’ abból a házból el kell vinni valamit, legyen az a ház akármilyen gazdag is, nem érdekes, nem számít, mégha az előljáróságon dolgozik is az illető, bezörögnek a házán, és a két fiú bekiabál rajta: „Gyertek a

szupermarketbe!” Még a polgármester menyének is el kellett menni, de a postamester felesége is így járt, hozni kellett valamit neki is a szupermarketből. Aszongyák, az iskolaigazgató lánya úgy sírt, mint a záporosó, csak úgy patakzott a könny a szeméből, végül is, mit lehetett tenni, egy nagy doboz mosószappant hozott el, arra meg osztán mi szüksége neki! – mesélte *Dzsin*, majd hirtelen szorosra zárta ajkait, mintha vízzel lett volna tele a szája, orrával kettőt fújtatott. Azután teliholdra emlékeztető arca egyszerre elpirult, s csak ekkor jöttem rá arra, hogy *Dzsin* nevet. – Egyenlőség van, Micuszaburó úr! Minden ember egyformán szégyelli magát, minden ember egyenlő, ez azért mégiscsak jó dolog!

– *Dzsin*, és nincs senki, aki a szupermarketkirállyal érezne együtt?” – észrevettem, hogy a „szégyen” szó mögött veszélyes csapda rejlik, melyet ez a betegesen kövér asszony állított fel nekem, s hogy csapdájába mégse essek bele, olyan kérdést tettem fel neki, amely tulajdonképpen idegen harcias pletykáinak hangulatától.

– Ugyan mán, ki érezne együtt ezzel a koreaiival? – vágta vissza méltatlankodva *Dzsin*. A tegnapi napig a völgyben nemcsak *Dzsin*, de a többi falusi sem említette egy szóval sem azt, amikor felsorolták a szupermarket miatt elszenvedett különböző szerencsétlenségeket, hogy egy koreai a szupermarket befolyásos tulajdonosa. Most pedig külön nyomatékkal ejti ki azt a szót, hogy koreai. A szupermarket kifosztása egy csapásra felborította az egyensúlyt a völgylakók és a szupermarketkirály között, s *Dzsin* minden habozás nélkül, amikor arról a férfiről beszélt, aki gazdaságilag leigázta az egész falut, azt hangsúlyozta nyomatékkal, hogy ez a férfi koreai.

– Azóta van itten minden baj, mióta a koreaiak idejöttek! Ahogy vége lett a háborúnak, a koreaiak elvették tőlünk a földet meg a pénzt, oszt nagy emberek lettek! Most meg elvettek tőle egy keveset, hát osztán, mi van akkor, minek kéne ezér’ sajnálni?

– *Dzsin*, a koreaiak nem a maguk akaratából jöttek ide. Egyszerű alkalmi munkások voltak, akiket erőszakkal hurcoltak el a szülőföldjükéről. S már amennyire tudom, semmiféle bántódást nem okoztak a völgylakóknak. Közvetlenül a háború után, a koreai településen a völgylakók közül ért-e valamilyen veszteség bárkit is? Miért ferdítet el az eseményeket?

– S. urat, a bátyját is a koreaiak ölték meg! – vetette ellen komoran *Dzsin*, de azon nyomban újból óvatos lett.

– Bosszúból, *Dzsin*, S. bátyám barátai megöltek egy koreait. Te aztán csak tudod!

– De mindenki aszongya, hogy azóta van baj minálunk, mióta a koreaiak idejöttek! Az lenne a jó, ha minden koreait megölnének! – bökte ki *Dzsin* ostobán, s mintegy a saját mondataitól jött tűzbe. Tekintete elsötétült, szeméből gyűlölet sugárzott.

– De *Dzsin*, az nem igaz, hogy csak a koreaiak okoztak nekünk bajt! A háború utáni összeütközésben mind a két fél hibás volt. Hiszen ezt nagyon jól tudod, *Dzsin*, akkor viszont miért beszélsz így? – tettem szemrehányást *Dzsinnek*, aki csüggedten lehorgasztotta nagy fejét, mint akinek elviselhetetlenül súlyos terhet akasztottak a nyakába, ugyanakkor szavaimat elengedte a füle mellett. Ahonnan néztem, úgy tűnt, mintha szaggatott lélegzésének hullámai fókafarmájú tarkójáig hatolnának. Az ingerültség és a felháborodás eluralkodott rajtam, nehezen vettem levegőt én is. – Iszonyatos felfordulást rendeztek, végül is az összes kellemetlenség megint csak a völgylakókra hárul, *Dzsin*. A szupermarketkirály számára nem jelent lényeges veszteséget, hogy az egyik üzletét kifosztották, de a falusiak többségét még sokáig fogja kínozni a lelkiismeret, a zsákmányul szerzett tömérdek áru miatt. Hogy tehette ezt *Taka*, aki csak nemrég tért ide vissza, hogy egy ilyen ügyre rávegye az embereket, beleértve még a legtisztéletreméltóbbakat is.

– Minden ember egyformán szégyelli magát, minden ember egyenlő a faluban! – ismételte *Dzsin*, mintha szavaim el se jutottak volna hozzá, továbbra is úgy ült, ahogy eddig, de azért éreztem, hogy hangsúlyos értelmet szánt az általa kiejtett „szégyelli” szónak.

Szemem már annyira hozzászokott a sötétséghez, hogy még a legtávolibb sarkot is ki tudta venni a szobában, s láttam, hogy arról a padról, amelyen *Dzsin* ül, kézzel könnyedén elérhető

bármelyik olcsó, henger alakú konzerv, amelyből iszonyatos mennyiség sorakozott előtte. Olyanok voltak, mint erősítésre kiküldött engedelmes, parancsra váró katonák, akikkel *Dzsin* állandó háborúját vívta csillapíthatatlan éhségével szemben. Vagyis hát ez volt az, amit *Dzsin* „szégyellt”, egy halom kis „szégyen”, amely alig leplezett lényegét csillogtatta, miközben illedelmesen állt a csatasorban. Szótlanul bámultam ezt a halom konzervet, amikor *Dzsin* hegyként kiemelkedő térdei közül, őszinteségével kérkedve, félig nyitott félkör alakú fedelénél fogva, amely olyan volt, akár egy emberi fül, kiemelt egy konzervdobozt, s a jóisten tudja csak, hogy milyen ételt kezdett el rágcsálni. Nem voltam képes szólni, csak magamban jegyeztem meg, hogy az állati fehérje mennyire ártalmas lehet *Dzsin* számára, így csupán annyit kérdeztem: – *Dzsin*, hozzak neked egy kis vizet?

– Egyszerre nem eszek annyit, hogy szomjas legyek! – felelte *Dzsin*. Azután olyan egyenességgel folytatta, amelyet nem tapasztaltam vele kapcsolatban még gyerekkoromban sem, amikor csak mi ketten voltunk a Nedokoro-ház támaszai: – Micuszaburó úr, köszönöm, hogy Takasi úr felkelést szervezett, annyi ennivalóm lett így, hogy szinte meg sem tudom enni. Nézze csak, mennyi van! Ennyit meg se lehet enni! Ha mégis mindet megeszem, utána már semmit se kell majd, és újból sovány leszek, amilyen vótam, aztán meghalok!

– Ugyan *Dzsin*, dehogyis! – próbáltam megnyugtatni, s mióta visszajöttem a völgybe, először éreztem, hogy megbékélek magammal.

– Nem, a magamfajta semmi embernek a *koporsó* a legmegfelelőbb! A Vörös Kereszt Kórházban is aszonták, hogy nem azér’ eszem olyan sokat, mer’ a szervezetem kívánja, hanem mer’ a lelkem nincs jóllakva. Ha egyszer elkap egy hangulat, és nem akarok többé enni, elkezdek majd fogyni, olyan leszek, amilyen vótam, és aztán meghalok, ennyi az egész!

Hirtelen gyermeken naiv szánalmat éreztem iránta. Mama halála után csak *Dzsin* gondoskodása miatt tudtam túlélni a számtalanul sok megpróbáltatást és bajt, ami kiskoromban a völgyben ért. Szótlanul bölintottam, aztán kimentem, átléptem egy hóbuckán, s becsuktam az ajtót, magam mögött hagyva „Japán legkövérebb asszonyát”; örültem, de ugyanakkor „szégyent” is éreztem amiatt, hogy hatalmas mennyiségű élelem veszi körül, amely végzetes hatással lehet a májára.

A kitaposott köves út hamar bepiszkolódott, és csúszós lett. Félénken, óvatosan ereszkedtem lefelé. Ami a szupermarket kifosztását illeti, akár helyes ez a döntés, akár nem, úgy határoztam, hogy semmiképpen nem szólok közbe, csak arra kell vigyáznom, hogy Takasiék ne rángassanak bele semmibe. Persze, ha a szupermarketben teljes felfordulás van, akkor az sem biztos, hogy sikerül petróleumot vásárolnom, mivel a legszükségesebb formalitásokat nyilvánvalóan be kell tartani. Mégis úgy terveztem, ha a fosztogatás után akár csak egy doboz petróleum is maradt, kifizetem az árát Takasinak vagy valamelyik barátjának, és hazaviszem. Semmi kedvem ahhoz, hogy a többi völgylakóval együtt, ahogy *Dzsin* kifejezte magát, egyenlő módon „szégyelljem magam”. Különben is azok az agitátorok, akik erre a kis lázadásra bujtottak fel mindenkit a faluban, csak hozzám nem kiáltották be: – Gyere a szupermarketbe! – Tehát idegennek számítok, akivel nem kell megosztani a „szégyent”.

Amikor az előljáróság előtti térre értem, valahonnan ott termett *Dzsin* legidősebb fia, s mint ahogy egy kutya követi a gazdáját, ő is végig a nyomomban haladt. Arckifejezéséből rögtön megérezte, hogy nem érdemes társalognia velem, a benne forrongó lelkesedést, persze, nem csak abból lehetett nem észrevenni, merthogy egész úton ugrándozott. A házak kapui a köves út mindkét oldalán, melyeket általában mindig gondosan bezárnak, most tárva-nyitva voltak, az emberek pedig ott álltak a hóban, s hangos szóval, barátságosan szölongatták egymást. A völgylakók tehát mind örömmel lelkesednek. A „környékbéliek”, az a néhány család, amelyik eljött ide a völgybe, egy csoportba gyűlik, lassan ballag a köves úton, aztán meg-megáll, beszédbe elegyedik a többiekkel, majd folytatja útját. Mindannyian viszik magukkal a szupermarketből szerzett árut, de még semmi kedvük hazamenni, céltalanul sétálgatnak a faluban. Ha valamelyik környékbéli édesanya megkéri, hogy engedjék be a gyereket a vécére,

akkor a völgybeli háziasszonyok szívélyesen teljesítik a kérését. Még ünnepnapokon sem tapasztaltam, hogy a völgylakók és a környékeliek ilyen szabadon, ilyen nyájasan viselkedtek volna egymással. Még gyerekkoromban elment a kedvem a kápráztató völgybeli ünnepek csillogásától. Most a gyerekek bátran csúszkálnak lefelé a köves úton, amelytől az még síkosabb lesz, s közben a nenbucu tánc zenéjét dúdolják, amely azóta is szünet nélkül harsog körülöttünk. *Dzsin* fia egy rövid időre beállt a gyerekek közé, vidáman játszott velük egy darabig, aztán visszajött hozzám. A felnőttek, akik ott állnak az utcán és beszélgetnek, mosolyogva felém fordulnak, és barátságosan köszönnek nekem. Mióta visszajöttem a völgybe, először fordul elő, hogy nem idegenkednek tőlem. Váratlan barátságosságukhoz nem is tudok azonnal alkalmazkodni. Bátortalanul bólintok feléjük, majd gyorsan elhaladok mellettük, de a völgybeliek, mintha a szabadság tudata megrészegítette volna őket, határtalan nagylelkűségükről biztosítanak, és egyáltalán nem sértődnek meg rám. A bensőmben támadt zavar gyökereket ereszt, vastag ágai nőnek, hatalmas lombkoronát hajt, és óriási bozóttá növekszik. Az a hórihorgas férfi, aki a háború éveiben történelmet tanított, mert nem volt elég pedagógus a faluban, a háború óta pedig a mezőgazdasági szövetkezet titkára, most valamit magyaráz az egybegyűlteknek, miközben könyvelése papírjait rázza. Mivel közvetlenül mellette a futballcsapat tagjai, az új felkelés vezetői állnak, valószínűleg a bizottság tagjai közé fogják kinevezni – most éppen a szupermarketkirályt leplezik le. Amint ez a férfi észrevesz engem, arcán vigyor jelenik meg, melybe színlelt lelkesedés és a természetes büszkeség keveredik, abbahagyja a magyarázatot, és hangosan megszólít:

– Micuszaburó úr, lelepleztük, hogy a szupermarketkirály kétfajta könyvelést vezetett. Amint értesítjük az adóhatóságot, a szupermarketkirály abban a pillanatában elhúzza innen a csíkot!

A hallgatóság egyáltalán nem elégedetlenkedik amiatt, hogy abbahagyta a magyarázatot, sőt mindannyian felém fordulnak, és lelkes mozdulatokkal adják tudtomra a véleményüket azzal kapcsolatban, hogy a szupermarketkirály ki akart térni az adózás terhe alól. Sok öreg is van közöttük. Már felfigyeltem arra, hogy a völgyben a köves úton igen sok öregember jött velem szembe, itt is sokan gyűltek össze közülük. A tegnapi napig minden biztonnal naphosszat unatkoztak, maszatos üvegajtajuk mögé rejtőzve bámultak ki a sötétségből. Ma viszont felszabadultak, és a faluközösség egyenrangú tagjai lettek.

Hirtelen felfigyelek arra, hogy *Dzsin* fia éles hangon elkiáltja magát:

– Ott van ni! Ott van a szupermarket igazgatója!

A bizonytalan léptekkel futó férfi után fordulok, bőrdzsekis visel, még negyvennek is alig látszik, de zsíros rövid nyakán ülő feje teljesen kopasz. Úgy fut a gyerekek csúfondáros kiáltásai közepette, amennyire csak a lába bírja, a kezével kalimpál a levegőben, mint egy macska, amikor ki akar mászni a partra. Az igazgatót kiengedték a házi őrizetből. A híd azonban a futballcsapat éber figyelme alatt áll, nem engedik át az igazgatót, itt kell maradnia ezen az oldalon, de hát innen sem tud továbbjutni. Volt ebben valami humoros és ugyanakkor megalázó is, ahogy gúnyzáró kíséretében szaladt, egyre szaladt a köves úton akár egy újságkihordó. Futás közben bizonyára azon gondolkozott, hogyan mászhatna ki ebből a helyzetből, lehet, hogy a völgyben nincs egyetlen barátja sem? Az egyik gyerek újfajta szórakozást eszel ki: egy hógolyóval megdobja az igazgatót, a többiek persze azonnal követik a példáját. Egyikük a bokáját találja el, a férfi megbotlik és elesik. Aztán azonnal talpra ugrik, de még annyi ideje sincs, hogy a havat leverje magáról, amely tetőtől talpig beborítja, mert a fiúk nem zavartatják magukat, az igazgató pedig fenyegető hangon kiabál, felbődül, mint egy állat, ha sarokba akarják szorítani, valamit mond a tomboló gyerekseregnek, akikkel semmiképp sem tud megbirkózni. A fiúk pedig egyre hajigálják feléje a hógolyókat. A félelem ízét érzem a kiszáradt számban, érzékelhetően, világosan, mint azon a napon, amikor ismeretlen fiúk kiverték a szememet, s arra gondolok, hogy végre feleletet kapok: miért éppen engem dobáltak meg kövel. Az ijedt, szájalomra méltó ember hiába próbál védekezni a kezével a záporozó hógolyók ellen, hiába is kiabál nekik valamit *Dzsin* fia, aki csatlakozni akart hógolyóval ostromló társaihoz, és

most újból visszatért hozzám, a lelkesedéstől szinte bugyborékol, mint a szódavíz, mire megkérdezem tőle:

– Mit kiabál?

– Azt mondja, hogy csak olvadjon el a hó, és akkor a szupermarketkirály egy egész hadsereggel jön majd ide! De mi a fegyvereinkkel úgyis megvédjük magunkat! – teszi hozzá büszkén, miközben egy papírdoboz mélyére néz, amelyből szünet nélkül újabb és újabb kekszet vesz elő, aztán elhajítja az üres dobozt, s máris egy újabbat húz elő a zsebéből, melyet sok ilyen dobozzal tömött degeszre, s ismét rágsálni kezdi a kekszet.

– Azt gondolod, hogy le tudjátok győzni őket? De hiszen azt a sereget arra képezték ki, hogy verkedjenek?!

Taka majd megtanít minket harcolni! *Taka* küzdött a jobboldaliakkal szemben, jól tudja, hogy kell azt csinálni! *Micuszaburó* úr is harcolt már? – nyelte le *Dzsin* fia gyorsan, ami a szájában volt, és nyílt ellentámadásba ment át.

– Miért bántják ilyen nyíltan az igazgatót?

– Tessék? – a fiú először elhessegeti magától a kérdésemet, azután mégis válaszol. – Mindig olyanokat mond, amire egyáltalán nincs szükség, a völgybeliek majd kitanítják a szupermarketkirállyal együtt! *Micuszaburó* úr, az igazgató is koreai!

Ez a fiú a háború után született, mégis minden ok nélkül ilyen ellenségesen beszél a koreaiakról, háborogtam magamban. Ha viszont védelmembe veszem a szupermarket igazgatóját, azonnal idehívja a többi kis lázadót, és nekem is ugyanúgy el kell menekülnöm, mint az igazgatónak. Így aztán csak annyit jegyzek meg:

– Ne gyere velem többé, eredj, játssz a társaiddal!

– Azt a parancsot kaptam *Takától*, hogy mindenhova kísérem *Micuszaburó* urat! – válaszolja a fiú, és zavarában valóban nem tudja, mit tegyen. Én azonban határozottan visszautasítom szolgálatait, erre teletömi a száját keksszel, hogy megnyugodjon, s nagy nehezen magamra hagy.

Mióta *Dzsinre* rátört a falánkság, a fiánál most először jelentkezett az, hogy több ennivalót evett, mint amennyit véges terjedelmű gyomra megkívánt. A fiú valamiféle számára is ismeretlen nyugtalanság miatt, a gyomra iránt érzett különös kötelességtudatból állandóan csak evett és evett, én meg attól tartottam, hogy hamarosan kihányja az egészet.

Latyakosra taposták a havat a szupermarket környékén, a köves úton is alig lehet járni. Hamarosan elolvad az összes hó, és a völgy teljesen elmerül az átgázolhatatlan sárban. A szupermarket előtt szétszórt csoportokba vegyülve állnak az emberek. Egyesek az üzlet elé kitett tévéket nézik, mások a villanykészülékek kicsomagolását figyelik.

A különböző tévékészülékeken különböző adók műsorát lehet látni. A készülékek előtt guggoló gyerekek lázas izgalommal merednek a képernyőre, némelyek úgy foglaltak helyet, hogy egyszerre két műsort is tudjanak nézni, a mögöttük álló felnőttek viszont elégedetlenek a műsorral. Arckifejezésük nyugtalan, bosszús, hiszen távoli városok híreit nézik, miközben itt vannak egy világtól elzárt völgyben, ahol ostromállapot alakult ki. A képernyő premier plánban egy énekesnő elmosódott képét mutatja, mesterkéltnévetést színlel, miközben láttatni engedi alsó fogsorát, s ez még csak súlyosbítja azt a benyomást, hogy a völgyben szükségállapot jött létre, és az is marad.

A kicsomagolt elektromos berendezések sorban állnak a nedves talajon, mellettük két középkorú férfi, kezükben véső és kalapács, a körülöttük bámészkodók pedig zavartan figyelik, hogy mit csinálnak. Egyikük a falu kovácsa, a másik pedig a bádogos. Minden bizonnyal a fiatalok őket is beválasztották a bizottságba. Többnyire asszonyok figyelik a munkájukat. Természetesen ők is először látják ezeket a termékeket. S bár mindkettőjüket a völgy legtapasztaltabb szakembereinek tartják, munkájuk lassan halad előre. Ez a munka tulajdonképpen rombolás: le kell szedniük a készülékekről a gyártási számot, a gyártó cég nevét és jelzését. A kovács éppen az egyik villanytűzhely lapjáról próbálja meg leszedni a márkajelet,

de eközben véletlenül a halványpirosra festett oldalára csap, az asszonyok, akik a szakemberek körül guggolnak, megkönnyebbülten sóhajtanak föl, a mester viszont megdermed zavarában. Pillanatnyilag felesleges dolgot művel, amely eredeti mesterségétől teljesen távol áll. Most csupán primitív rombolást hajt végre, amely azt szolgálja, hogy ha majd elolvad a hó a völgybe vezető úton, és a szupermarketkirály visszajön ide az embereivel, ne találjon bizonyítékot arra, hogy ezeket az elektromos berendezéseket az üzletéből lopták el.

Amikor otthagytam a tömeget, és a szupermarket bejárata felé vettem utamat, észrevettem, hogy a futballcsapat ifjú tagjai állhatatosan figyelik mozgásomat. Néhányan közülük ott állnak a tévékészülékek előtt, néhányan pedig ott, ahol a rombolást végzik, de szinte az élénk tömeg ellenpólusaként, mint komor fekete *folt*, helyezkednek el az emberek között, szemük megvilan borús tekintetű zárkózott arcukon. Bátran mellőzni próbálom rosszindulatú pillantásukat, és belököm a bejárat ajtóját. De az csak nem nyílik. Benézek a kirakati üvegen keresztül, s bent elképesztő rendetlenségre leszek figyelmes, bizonytalanul megpróbálom befelé tolni az ajtót, aztán pedig húzni magam felé.

– Mára a rablás be van fejezve! A holnapi rablás majd holnap kezdődik! – Visszafordulok *Dzsin* fiának figyelmeztetésére, látom, hogy szája most is tele van keksszel, a barátai, akik mögöttem gyűltek össze, most kajánul vigyorognak. Hátrébb húzódtak, amikor megfordultam, mintegy attól tartva, hogy megütöm őket.

– Nem azért jöttem, hogy fosztogassak, petróleumot akarok venni.

– Mára a rablás be van fejezve! A holnapi rablás majd holnap kezdődik! – ismétlik kórusban, gúnyos nevetéssel szinte ugyanazon a hangon. A fiúk szinte egyik pillanatról a másikra alkalmazkodtak az új élethelyzethez, amelyet a „lázas” teremtett, született felkelő lett mindegyikből.

Abban reménykedtem, hogy ide tudok hívni valakit a futballcsapat tagjai közül, mivelhogy továbbra is higgadt megfigyelésük alatt tartottak, s odakiáltottam nekik a gyerekek feje fölött, akiket most oly szívesen megütöttem volna:

– Szeretnék beszélni *Takával*, kísérjete oda *Takához!*

A futballcsapat tagjai szórakozottan felém fordultak, rám szegezték ostoba tekintetüket, s kifejeztelen arccal, közömbösen néztek rám, de egy szót sem szóltak, engem pedig majdnem hisztérikus roham fogott el.

– *Taka* megparancsolta, hogy vezessem hozzá *Micuszaburó* urat! – mondta *Dzsin* fia, ez megnyugtatólag hatott rám, s ettől a fiú újból önbizalomra tett szert, meg se várta a válaszomat, s máris befordult egy kis utcácskába, amely a szupermarket raktárához és melléképületeihez vezetett. A nyomába szegődtem, átmásztam egy magas hóbuckán, amely keresztezte utunkat. Egy *jégcsap* mintha erre a pillanatra várt volna, fájdalmasan belehasított vak szemembe, eltört és leesett a hóba.

A borrház mögött, amelynek a helyén ma a szupermarket áll, négyszögletes udvar található, itt szárították ki régen a hordókat. A barakk, amely az áruház irodája, most a felkelők főhadiszállásául szolgál. A bejáratnál egy fiatalember őrködött. *Dzsin* fia, miután az ajtóig kísért, félrevonult az udvar egyik sarkába, és leguggolt a csillogó hóban; hosszas várakozásra rendezkedett be. S miközben az ifjú ór egy pillanatig sem vette le rólam a tekintetét, szótlanul kinyitottam az ajtót, beléptem a jól fűtött, meleg szobába, amelyből szinte áradt a fiatal testszag, amely állatszagra emlékeztetett.

– Jé, *Micu*. Már azt hittem, el se jössz. Hisz a bemutatóra se mentél el, amelyet a biztonsági szerződés elleni tiltakozásul szerveztünk – vetette oda vidáman *Takasi*, miközben éppen a haját vágta, s egy fehér lepedőszerű anyaggal takarták le egészen a nyakáig.

– Talán a történetek arányaiban nem múlják felül a biztonsági szerződés elleni tiltakozást? – zúdítottam a nyakába a hideg vizet. *Takasi* egy kis bambuszszéken hintázott közvetlenül a tűzhely mellett, egészen előrehajolt, szinte alig bírta megtartani az egyensúlyát, mellette a falusi borbély, teljesen gyerek volt még, figyelmesen csattogtatta az ollóját. Arckifejezése határtalan

tiszteletet árult el a felkelés vezére iránt, megpróbált mindenben a kedvében járni. Egy fiatal lányka, akin rögtön látszott, mennyire kiegyensúlyozatlan, kerek nyakát mintha márványból faragták volna, csábító testével szégyenkezés nélkül bújt Takasihoz, miközben egy kinyitott újságot tartott a kezében, hogy a levágott hajtincsek oda hulljanak. Kicsit távolabb, a szoba mélyén Hosio és még három futballista sokszorosítón nyomtatott valamit. Valószínűleg röpcédulákat akartak készíteni és terjeszteni, melyekkel a szupermarket kifosztását igazolják. Takasi elengedte a füle mellett csipkelődő szavaimat, a barátai viszont felfüggesztették a munkát: válaszra vártak. Minden bizonnyal Takasi arra emlékezett, hogy mit élt át 1960 júniusában, mesterséges hidat verve a nagyszabású csodálatos események és e kisszerű „lázas” között, hogy saját cselekedetei alapján taníthassa a fiatal tapasztalatlan lázadókat.

Alig tudtam visszatartani magam, hogy meg ne kérdezzem az öcsémet, aki most kipirosodott arccal, rövidre nyírt hajjal pontosan úgy nézett ki, mint egy parasztfiú: – Ahhoz képest, hogy „A magunk szégyene” című darabban a diákmozgalmak bűnbánó résztvevőjét játszottad, most teljesen ellentétes szerepet osztottál magadra! – Ehelyett azonban így szóltam hozzá:

– Nem arra vagyok kíváncsi, hogyan intézkednek a futballcsapatod tagjai, azért jöttem, hogy petróleumot vegyek a kályhámba. Talán maradt egy dobozzal, amit még nem hordtak el.

– Mi a helyzet a petróleummal? – kérdezte Takasi a segítőársaitól.

– Megyek, megnézem a raktárban, *Taka* – válaszolt azonnal Hosio, miközben a mellette álló fiúnak átadott egy hengert, amellyel a sokszorosítón dolgozott. A szobából kifelé menet egy nyomtatott röpcédulát nyújtott át Takasinak meg nekem. Egészen bizonyos, hogy Hosio a „lázas” egyik lelelkesebb résztvevője, aki mindenre képes azért, hogy Takasit mint vezetőt segítse.

MIÉRT KELL NEKÜNK A SZUPERMARKET KIRÁLYAL KIBÉKÜLNÜNK?

A FIÓKÜZLET DEMAGÓGIA!

AZ ADÓHATÓSÁG GYALÁZATOS MÓDON BÁNIK EL VELÜNK!

MÁSODSZOR MÁR NEM FOGTOK KERESKEDNI A VÖLGYBEN!

SZUPERMARKET KIRÁLY, TE GONOSZTEVŐ! MIKOR VÉGZEL MÁR MAGADDAL?

– Először is népszerűséget kell szerezni minél nagyobb körben ezekben az alapvető kérdésekben, *Micu*. Persze vannak ennél erősebb aduink is. Például itt van ez a szexis kis csinibaba, nemrég a szupermarketkirállyal volt jóban, most pedig már velünk működik együtt. A szupermarketkirály dobta, ezért a városba akart menni, hogy leleplezze, egyáltalán nem félős típus – mondta Takasi, mintegy elhárítva magától a röpcédula bírálatát.

A kislány ovális arcán rózsaszín pír jelent meg, s mintha a dicsérő szavak kellemesen csiklandozták volna a nyakát, turbékoló hangot adva illegetni-billegetni kezdte magát. Biztos, hogy minden faluban van ilyen, mint ez dögös lány, akihez már tizenkét-tizenhárom éves kortól az egész környékről odajárnak a fiúk, hogy létező összes vágyukat kielégítsék.

– Ugye tegnap te szóltál a szerzetesnek, hogy jöjjön el hozzám megbeszélni valamit? – kérdeztem, miközben elfordítottam a tekintetem a csinos leányzóról, aki nemcsak Takasival volt képes kikezdeni, hanem egyszerre ki tudja hány pasast is elbolondított.

– Nem tettem ilyet, *Micu*. De szerintem természetes, hogy a futballcsapat tagjai tegnap egész álló nap különösen nagy figyelmet fordítottak a helyi értelmiség és általában a befolyásos emberek mozgására. Hiszen a tekintélyes embereket nem hagyhatjuk figyelmen kívül?! Ha ezek az emberek beszélnének a paraszttal, akkor azok nem hagynák, hogy a részek a tömeg élén másodszor is behatoljanak a szupermarketbe, akkor a fosztogatás az első bátortalan kísérlet után abbamarad. Már ma a völgylakók nagy részének nem tiszta a keze. Azok az emberek, akik a falu vezető rétegéhez tartoznak, most már tudják, hogy ellenszenvet vívnak ki a lakosság körében, ha bezárkóznak büszke magányukba. S ettől kezdve mi is taktikát változtattunk: félretettünk minden éberséget velük kapcsolatban. Sőt most már a srácok is részt

vesznek azokon a gyűléseken, melyeken ezek a vezetők elmondják a véleményüket, a fiúk pedig tanácsot kérnek tőlük. *Micu*, emlékszel még a baromfitenyésztők vezetőjére, arra a srácra, aki olyan könnyedén volt felöltözve? Képzeld, az a terve, hogy a völgylakókkal megvásároltatja a szupermarketet. Azt akarja, hogy üzzék el a szupermarketkirályt, és utána a völgylakók közös irányításával működjön tovább az üzlet. Ugye milyen csábító ez a terv, ennek a srácnak egészen különös elképzelései vannak! Az erőszakos megmozdulásokat pedig én vállaltam el.

A fiúk úgy nevettek, mint azok a cinkosok, akiknek szabad bűnelkövetést engedélyeznek. Látszott rajtuk, hogy Takasi a szívük szerint beszél.

– Különben a második fosztogatás a szupermarketben a megfigyelésünk alatt zajlott, úgyhogy képzeld, nincs könnyű munkám. Például meg kell szüntetni az ajándék áruk közötti különbségeket: egyformán osztozzanak rajta a „környékeliek” és mondjuk a városlakók is. Rendszabályozott fosztogatás lesz, haha! A holnapi rendelkezésekig a szupermarket raktárát futballcsapatunk tagjai fogják alapos őrizet alatt tartani. Egész éjszaka itt lesznek a fiúk. No, *Micu*, mit szólsz hozzá? Mi a véleményed erről az ellenőrzött fosztogatásról?

– *Dzsin* persze *Taka* lázadásának nevezte..., melleleg, ha ébren szeretnétek tartani a parasztok érdeklődését nem valami ésszerű, hogy egyik pillanatról a másikra kimerítitek a lázadás energiáinak anyagi forrásait. Az ellenőrzésre, természetesen szükség van – válaszoltam őszintén Takasi heves szólamaira, mire ő egyre kíváncsibban nézett rám, s ahelyett hogy csillapodott volna, így folytatta:

– Nagyon örvendetesek számomra ezek a szavak, mármint hogy az én lázadásomnak nevezik, bár enyhén szólva ez kicsit túlzás. Azt a sok embert tűzbe hozni, a völgylakóktól a „környékeliekig”, a felnőttektől a legkisebb kisgyerekekig egyszerűen lehetetlen, ha mást nem is, legalább az anyagi meggazdagodás iránti vágyat, az anyagi szükséglet iránti igényt fel tudom ébreszteni bennük. Biztosan hallottad ma a nenbucu tánc zenéjét, a dobokat és a gongot Buddha tiszteletére, igaz? Tulajdonképpen ez az, ami felbuzdítja az embereket, ez a forrása a lázadás lelki energiáinak! Miért lenne lázadás a szupermarket kifosztása, hiszen egy kis lárma az egész, és kész, *Micu*, aki csak részt vett benne, az tudja jól. Persze, aki benne van, az lelkesedik, és pontosan azt éli át száz évvel később, amit az őseik 1860-ban a felkelés idején átéltek, tehát ez képzeletbeli lázadás. Olyan embernek, mint te, *Micu*, aki nem kívánja átadni magát a képzeletre-
rejének, az nem tartja fosztogatásnak, ami most a völgyben történik, és természetesen nem is tekinti lázadásnak, igaz?

– Pontosan így van.

– Igen, pontosan – mondta Takasi, miközben arca minden ok nélkül újból sötét és zárkózott lett, már-már szomorú, aztán elhallgatott, ajkát szorosra zárta, mintha egyszerre minden ellenszenves lenne a számára, még az is, hogy a haját vágják a saját irodájában, s ösztönösen a kis négyszögletes tükörrre meredt, amelyet az előtte álló székre tettek.

– Találtam egy konzerv petróleumot, *Micu*. *Dzsin* fia a társaival felviszi neked a magtárba – szólalt meg a hátam mögött Hosio, aki megvárta, míg Takasival folytatott beszélgetésünk közben csend támad.

– Köszönöm, *Hosi* – mondtam és feléje fordultam. – Mivel nem vagyok a völgy lakója, nincs értelme, hogy a szupermarket rovására haszonra tegyek szert. Úgyhogy, *Hosi*, szeretném kifizetni. Ha nincs, aki elvegye pénzt, megkérlek, hogy tedd oda a polcra, ahol a petróleumkonzerv volt.

Hosio zavarba jött, s már majdnem elfogadta a pénzt, amit nyújtottam feléje, mire abban a pillanatban két fiatalember egyszerre ugrott oda hozzá, s a fekete nyomdafestéktől piszkos kezük durván vállonragadta a fiút. Hosio elesett, tarkóját a deszkafalba ütötte. Szégyenérzet uralkodott el rajtam finom, fehérbőrű, erőtlen kezem miatt, mellyel még most is a papírpénzt nyújtottam előre. Hosio felugrott, mint egy vadállat, s összeszorított fogain keresztül sziszegett, akár egy kígyó, ránézett Takasira, mint aki engedélyt vár arra, hogy ellentámadásba

lendülhessen, védőszellemében azonban még csak meg se moccan, a homlokát ráncolta, és a tükörképét nézte, mintha nem is hallotta volna a zuhanást. Takasi helyett a mellette álló lány bűgő hangja szólalt meg:

– *Hosi*, megszegted a megállapodásunkat – figyelmeztetett a lány. Mire *Hosio*, bármily furcsa is, de nem tett semmit, csak könnyei folytak végig az arcán.

Felindult állapotban léptem ki az irodából. Még mindig szólt a nenbucu tánc zenéje Buddha tiszteletére, összeszorult szívemen ettől még szorongatóbb érzés lett úrrá, be kellett fogni a füleimet. A szupermarket előtt a fiatal szerzetes várt rám. Muszáj volt levenni a kezemet a fülemről.

– Elmentem a magtárhoz, de *Kanaki* asszony gyerekei azt mondták, hogy lejöttél a völgybe, így hát itt vagyok! – kezdte határozottan a szerzetes. Rögtön megértettem, hogy éppen ellentétes érzés lelkesíti, mint amely elszorítja a leheletem. – A buddhista templomban megtaláltam azt az írásos dokumentumot, amelyet a *Nedokoro* család adott át.

Elvettem tőle egy csomagolópapírból készült borítékot. A durva papír piszkos, gyűrődött volt, azt az időt juttatta eszembe, amikor még alig lehetett valamit kapni a boltokban. Az a legvalószínűbb, hogy a mama adta a templomnak, közvetlenül a háború után. Természetesen a szerzetes nem a boríték tartalma miatt lelkesedett.

– *Micu-csan*, nagyon érdekes lehet, nagyon érdekes lehet – ismételte lelkesen a szerzetes suttogó hangon. – Ez nagyon érdekes!

Efféle reakciót egyáltalán nem vártam a szerzetestől, teljesen értetlenül néztem rá, zavaromban egy szót sem szóltam, szerettem volna megérteni, mire gondol.

– Majd elmondom út közben, mert itt bárki kihallgathat bennünket – szólt határozottan a szerzetes, ami a tőle megszokott visszafogottsággal valahogy sehogy sem fért össze, majd sietős léptekkel elindult előre. Szívemre szorítottam a kezem a kabátomon keresztül, és a szerzetes nyomába szegődtem. – *Micu-csan*, ha igaz, amit a pletyka mond, akkor valószínű, hogy Japánban mindenütt kifosztják a parasztok a szupermarketeket! Ha ez így lesz, akkor kiderülnek gazdasági rendszerünk hibái, ez pedig korszakalkotó esemény volna! Egyre gyakrabban hallani, hogy a következő évtizedben a japán gazdaság zsákutcába jut, de hát mi, egyszerű emberek vajon honnan tudnánk, hogyan kezdődik pontosan az igazi válság? Most ugye, a felbőszült parasztok váratlanul a szupermarketet támadták meg. Ha ezek után folytatódni fog a dolog: tízezer meg tízezer szupermarketet fosztanak majd ki, egyiket a másik után, hát ez nem azt mutatja nagy vonalakban, hogy valójában melyek Japán gazdasági problémái, hol vannak a gyenge pontok és a buktatók? Ez valóban nagyon érdekes dolog, *Micu-csan*!

– Nem hiszem, hogy az egész országra kiterjedne annak a támadásnak a hatása, amely a völgyben a szupermarkettel szemben történt. Két-három nap után az események elcsitulnak, a völgybeliek pedig ugyanúgy tengetik tovább az életüket, ennyi az egész – vettem ellen, miközben felzaklatott és ugyanakkor a szomorúsághoz közálló érzés kerített hatalmába a szerzetes, e jóindulatú völgybeli értelmiségi váratlan lelkesedése miatt. – Semmi kedvem ahhoz, hogy a jelenlegi eseményekbe bármiféle módon beleavatkozzam, azt azonban pontosan tudom, hogy *Taka* egyáltalán nem az az ember, aki számításba venné mindazt, ami a korszak fogaskerekeivel kapcsolatos. Azt kívánom azonban, hogy az események elmúltával *Taka* semmiképpen se maradjon magára. S bármennyire is szeretném, azt hiszem, *Taka* számára jelenleg nincs kiút. *Taka* valószínűleg hiába próbálja meg kihasználni, hogy a diákmozgalmak bűnbánó résztvevője volt, a „szégyen” mégis a völgylakók között oszlik meg. Folyton arra gondolok, hogy vajon mi kényszerítette *Takát* arra, hogy idáig eljusson, de nem találok rá kielégítő magyarázatot. Csupán annyit érzek, hogy *Taka* lelkében valami meghasadt, nem avatkozom a dolgaiba, de egyáltalán nem értem, miért van ez a hasadás. Egy darabig együtt éltem *Takával*, s Ön is tudja jól, hogy amíg a hűgünk nem lett öngyilkos, addig ez a hasadás, úgy tűnik, nem volt meg benne

Bár a „lázasban” nem vettem részt, mégis a mai nap rettenetesen elfáradtam, s ugyanakkor elviselhetetlen fájdalmat éreztem, egy szót sem tudtam szólni. A fiatal szerzetes szavaimat szótlánul hallgatta végig, de nyugodt, jóságos arcának külső megjelenése mögött, szinte a bőre alól mintha öntelt pimaszság bújt volna elő, mint aki a jólelkűséget csak utánozza. Mindazonáltal a szerzetes, akit a pletyka szerint otthagyt a felesége, azért tudott továbbra is nyugodtan élni a völgyben, mert erős akaraterejével rendelkezett. Most pedig azért hallgat, mert együtt érez velem, én viszont teljesen lehangolt vagyok, de egyáltalán nem azért, amit ő gondol. Én az öcsém sorsa miatt aggódom, a szerzetes viszont a völgybeli fiatalok miatt érez felelősséget. Szótlánul folytattuk tovább az utunkat, szinte összeért a vállunk, mint általában az olyan embereké, akik mélyen megértik egymást, s eközben szívélyes mosollyal köszöntöttük a köves úton szembejövő férfiakat és nőket, öregeket és gyerekeket. Amikor az előljárási elöltti térhez értünk, a pap, búcsúzkodás helyett a következőket mondta nekem:

– A völgybeli fiatalok eddig csak olyan tetteket vittek véghez, amelyeket nem gondoltak meg jó előre, ezért mindig nehéz helyzetbe kerültek, s ahelyett hogy a problémákat próbálták volna megoldani, elhessegették maguktól a kérdéseket, most azonban végre saját erejükből szeretnék legyőzni e lényegesen nagyobb nehézségeket, vagy pedig saját akaratukból akarják magukra vállalni a felelősséget a kialakult kilátástalan helyzet miatt, ez is igen érdekes, valóban igencsak érdekes dolog! Ha dédapád öccse élne, Micu-csan, akkor azt hiszem, ő is ugyanezt tette volna, mint Taka-csan!

Amíg felfele kapaszkodtam a csúszós, köves úton, melyen a naptól felolvadt hó újból fagyni kezdett, lihegve kapkodtam levegő után, miközben szívem más ritmusban vert, s meglepetten vettem észre, hogy itt-ott fekete és vörös árnyak jelennek meg. Mióta a havazás elkezdődött, ez volt az első eset, hogy az eltűnt árnyak visszatértek. A szél szétfújta a fehér fellegeket, s az égen feltűnt a tűzben égő alkony. Szinte az egész testem reszketett a hideg szélben, miközben egyre feljebb mentem a súlyos hótakaróval borított bokrok között tekergő úton, ahol oly sok idő után újból megjelentek az árnyak. A bozót ezektől olyannak tűnt, mintha oda lenne varrva a földhöz. Bőröm izzadt az iroda forró levegőjétől, s most végre megadta magát a hidegnek. Elképzeltem, hogyan is nézhetek ki borostásan, miközben arcomra zúdulnak a vörösesfekete árnyak. Megdörzsöltem a tenyeremmel az arcomat, hátha sikerül megszabadulnom mindentől, ami rátapadt, de sajnos, hiába. Mint egy pöfögő kisvonal, amely alig tud felkapaszkodni a hegyre, olyan lassan, gépiesen vonszolom magam felfelé, s eközben kétségbeejtő érzés fog el, hogy talán soha többé nem érek vissza a magtárba. Egyszerre azonban háttérben a havas hegyekkel feltűnik a magtár, vörös fénykoszorúval övezve.

A főépület bejárata előtt felsötétlik egy kis csoport, asszonyok várakoznak. Kék csíkos munkaruhát visel mindegyik a régi völgybeli szokás szerint, mint akik úgy döntöttek, hogy nem hordanak többé színes, tarka ruhát, amelyeket a szupermarketben lehet kapni, fejüktől a lábuk hegyéig testük befedve, csak az arcukat lehet látni, mást nem. Amint beléptem az udvarba, mint egy csapatnyi kacsa, az összes asszony egyszerre felém fordult, feketésvörös kifejezéstelen arcukkal rám bámultak, de aztán egy pillanat alatt elfordították a fejüket, és a feleségemnek kezdtek el jajveszékkelni, aki az ajtóban állt. Ezek a „környékbeli” asszonyok azt kérték, hogy Takasi dobja ki annak a filmnek a negatívját, amelyet a fosztogatás első napján fényképezett. Amikor ugyanis a fosztogatás után hazamentek, és elmesélték a férjüknek meg az apósuknak, hogy Takasi lefényképezte őket, szigorúan megparancsolták nekik, hogy a fotókat meg kell semmisíteni. Úgy tűnik, ez volt az első csoport, amelyik megbánta a fosztogatást. A nyugat felé lebukó, bíborszínben égő nap egyre halványabb lett.

– *Taka* dönt mindenben. Nem kényszeríthetem arra, hogy meggondolja magát. Nincs erőm ahhoz, hogy hassak rá, *Taka* úgy cselekszik, ahogy eldöntötte – ismételtette türelmes, monoton hangon a feleségem, de látszott, hogy már nagyon unja az egészet.

Mint ahogy a hóforrás tör elő, úgy buzgott felfelé a völgy mélyéből a nenbucu tánc zenéje Buddha tiszteletére, majd hirtelen abbamaradt, s a narancssárga ködbe burkolódzó, csilingelő csönd bezárkózott a koromfekete erdővel körülvett térbe.

– Jaj, jaj, most mit csináljak?! – hangzott fel az egyik fiatalasszony panaszos kiáltása, mely egy pillanatra megakasztotta a feleségemet, aki azonban továbbra is azt ismételte, amit eddig mondott.

– Mindenben *Taka* dönt, én csak azt tehetem, amit *Taka* mond, *Taka* úgy cselekszik, ahogy elhatározta.

10. „A legyek ereje. A legyek a győztes vesztesek, eltompítják a lelkünket, kínozzák a testünket.”²⁵

Másnap délelőtt a „lázadás” folytatódott, bár már nem szólt a nenbucu tánc zenéje, csönd burkolta be az egész völgyet. A reggelimet Momoko hozta fel, aki különös módon egyszerre érett felnőtté, mióta átesett az erőszak borzalmán és a súlyos hisztérikus rohamon. Sokat szenvedett asszonyhoz hasonlóan halovány, megsápadt arca lefelé meredt, s mindent megtett azért, hogy elkerülje a tekintetemet, akadozó, rekedtes hangon számolt be nekem arról, hogy mi történt a völgyben. *Taka* gárdistái ma reggel vették csak észre, hogy a szupermarket igazgatója kijátszotta a hídnál felvigyázó őrséget, és megszökött a faluból. Megpróbált kapcsolatot teremteni azokkal a gazfickókkal, akiket a szupermarketkirály felbérelt, átkelt az olvadó hó miatt veszélyessé vált, megduzzadt folyón, s úgy, csuromvizesen addig futott, amíg a tengerpartot el nem érte. Ugyancsak ma, még kora reggel vadászfegyvereket és töltényeket hozott Takasiéknak az az édesapa, akinek a fiát a halálból sikerült megmenteni a tönkrement hídnál. „Hogy legyen mivel válaszolnod, *Taka*, ha a szupermarketkirály banditái rádtörnek – mondta a férfi, s azzal átnyújtotta a fegyvereket.”

– Persze, szerintem, fegyverrel még sokkal nehezebb – tette hozzá komoran, félelemtől reszkető hangon Momoko, miközben cseppet sem leplezte, hogy egyáltalán nem örül a „lázadásnak”.

Egy szót sem szóltam, mert attól tartottam, hogy még jobban ráijesztek Momokóra, a Takasinak adott fegyver szerepét azonban kicsit másképpen értelmeztem magamban. Szerintem nem arra szolgált, hogy Takasi a gárdistáival és a völgylakókkal szövetkezve megküzdjön a szupermarketkirály bérenceivel, hanem valójában akkor fogja majd használni, ha a társai hátat fordítanak neki, és magára maradva kell védekeznie az ellenséggel körülvett völgyben. Takasi igazi barátokra tett szert e férfi személyében, ő volt az egyetlen, aki gondolkodás nélkül kezébe adta azt, amire szüksége lehet. Miután Takasi értesüléseket szerzett, hogy ma reggel a „környékbeli” parasztok közül senki sem jön fel fosztogatni a szupermarketbe, feltette a hóláncot a Citroën kerekeire, kocsiba ült, és keresztülhajtott a hatalmas bambuszbozóton, majd házról házra járt, hogy rábeszélje az embereket.

Miután Momoko ezt a sok-sok hírt közölte velem, egy pillanat alatt visszaváltozott, s naivul, mintha a kishúgom volna, ezt kérdezte tőlem:

– Maradt még valami jó az embereken, vagy már semmi jó sincs bennük? – kérdése váratlanul ért, zavarba jöttem tőle, Momoko azonban ügyet se vetett erre, hanem így folytatta: – Már Sikoku szigetén jártunk, s az éjszakát végig a száguldó kocsiban töltöttük, a tengerpart mentén haladtunk, mikor éppen hajnalodott, Takasi azt kérdezte: – Maradt még valami jó az embereken? – Nem szóltunk egy árva szót sem, mire maga felelt meg a kérdésére: – Igen,

---

²⁵ Pascal (1623–1662) szavai – francia matematikus, fizikus, vallásfilozófus (a ford.)

maradt. – Majd kisvártatva így folytatta: – Minden alapunk megvan arra, hogy ezt állíthassuk, amíg vannak olyan emberek, akik elhagyják a házukat, s a világ másik végéből elutaznak Afrikába, hogy elefántra vadásszanak, azután még egyszer körülhajóznak az óceánon, hogy magukkal hozzák az elefántot, és elhelyezték az állatkertben. Gyermekkoromban azt képzeltem, hogyha egyszer majd felnövök, és gazdag ember lesz belőlem, magam is elefántra fogok vadászni. Építetek egy istállót a magtár mögött, hogy a gyerekeknek csak a fejüket kelljen felemelniük, hogy megcsodálhassák. Arra gondoltam, hogy a hegyoldalban minden magas fát kivágatok, ami a birtokunkat eltakarja, mert akkor a völgybeli gyerekek játszhatnak akárhol, mindenhol jól láthatják az elefántot.

Momoko csak azért szegezte nekem a kérdést, hogy mindezt elmesélhesse, hiszen az *egész társadalom által elismert személyiségtől* egyáltalán nem vár semmiféle választ. Momoko, miután megtudta, hogy mit jelent az erőszak, most elégedetten idézi fel az elefántokról szóló gyönyörű és makulátlanul tiszta, régi történetet, melyet a „lázadás” vezére, a durva Takasi mesélt el. Minden bizonnyal Momoko az első, aki Takasi gárdistái közül többé nem hajlandó részt venni a „lázadásban”.

Amikor egyedül maradtam, én is az elefántokon kezdtem töprengeni. Eszembe jutott, hogy amikor Hirosimára ledobták az atombombát, elsőként a szarvasmarhák menekültek el a városból; ha a civilizált államok nagyvárosait egy még iszonyatosabb atomháború pusztítaná el, nincs kizárva, hogy az elefántok elmenekülnek majd az állatkertekből. Hogy is lehetne az atomháború idején óvóhelyet biztosítani ilyen óriási állatoknak? Persze, az is elképesztő, hogy egy atomháború után az állatkertben maradt elefántok elpusztulnak. Ha pedig újból felmerül az a kívánság, hogy ismét felépítsék a városokat, akkor össze fognak gyűlni a megnyomorodott, eltorzult testű emberek, és elküldik képviselőiket Afrikába, hogy elefántra vadásszanak, vagy talán nem történhet ilyesmi? És akkor majd ők is eltöprengenek azon a kérdésen, hogy „maradt-e még valami jó az emberekben?” Nem olvastam újságot, mióta a hó elkezdett esni. Arra gondoltam, az is lehet, hogy már a világ felett lebeg az atomháború veszélye, csak én nem tudok róla, de az a félelem és gyengeség, amely benne volt ebben a gondolatban, mégsem lehetett olyan mély, mint az az érzés, amely miatt elzárkóztam a külvilágtól és önmagamba menekültem.

Abban a borítékban, amelyet a fiatal pap nyújtott át nekem, volt öt különféle levél, melyet dédapám öccse írt, ezenkívül még egy kisebb füzetecske, melyet nagyapám vetett papírra „Az ókubói parasztfelkelés” címmel. Valójában nem az 1860-as felkelésről szólt. Meidzsi császár uralkodásának 4. évében, azaz 1871-ben egy másik felkelés tört ki ezen a vidéken, azzal a császári leirattal kapcsolatban, amely a megyék megszüntetését és a megyék megalakulását rendelte el. Ami a leveleket illeti, mindegyikről hiányzott a feladó neve és címe. Nagyon valószínű, hogy a dédapám öccse új élete során eltitkolta tartózkodási helyét és azt a nevet, amelyet fel kellett vennie.

A legkorábbi levél 1863-ban íródott, amelyből az derült ki, hogy az a személy, aki a felkelést vezette, bizonyára eljutott Kócsiba annak a küldöncnek a segítségével, akinek még a felkelés *előtt* sikerült behatolni a völgybe, s ezek után egy számára teljesen új világba került el. Menekülése után két évvel találkozhatott példaképével, John Mandzsiróval, aki még azt is felajánlotta, hogy vegyen részt új vállalkozásában. Az a férfi, akinek sikerült az erdőn átvágnia, és aki a közvetítő szerepét játszotta, valószínűleg erős hatást gyakorolt John Mandzsiróra, s minden bizonnyal ugyanaz a futár volt, aki a toszai tartománnyal állt titkos összeköttetésben. A levélből kiderül, hogy a fiatalember eljutott John Mandzsiró bálnavadászhajójára, 1862 végén elhagyta Sinagavát, és kihajózott a tengerre. A hajón matrónak fogadták fel. A rákövetkező évben hajójuk elérte az Ogaszavara-szigetcsoportot, ahonnan elindultak arra a helyre, amelyet bálnavadászatra alkalmasnak tartottak. Sikerült is két kis bálnát fogniuk, de vissza kellett fordulniuk Ogaszavarára, mert fűtőanyaguk és ivóvizük már fogytán volt. A dédapám öccse azonban felhagyott a matrózélettel, mert rettenetesen megkínózta a tengeri betegség, és sokat

kellott szenvednie a különböző nációjú matrózok összetűzése miatt. Az a fiatalember tehát, aki az erdő sűrűjében nőtt fel, tengeri útja során két igazi bálnát is láthatott, még akkor is, ha ezek kis bálnák voltak még.

A második levélben 1867-es keltezés olvasható. Meglepő, hogy mondatai szabadságról, széles látóköréről tanúskodnak; az a fiatalember, aki keresztülvágott az erdőn, majd egy bálnavadászhajón utazott a tengeren, utána néhány évet városban töltött, mialatt ismét szívébe költözött az ifjúság heve és humora. Ezt a levelet bátyjának küldte, aki Sikoku szigetén a hegyek között meghúzódó völgyben lakik, s arról a különös hírről számol be neki, amelyet maga olvasott, amikor Jokohamában, életében először látott újságot.

– Ma tréfálkozni fogok egy kicsit. Igaz, hogy a történet újságban jelent meg, ezért másutt tilos közölni, azt azonban megteheti az ember, hogy levélben írja le, amit olvasott. A történet Amerikában, Pennsylvaniában (ez a hely neve) játszódott, egy ember annyira szenvedett azoktól a körülményektől, amelyekbe került, hogy szó szerint belebolondult, s végül öngyilkosságot követett el miatta. Egy feljegyzést hagyott hátra, melyben ezt írta: „Özvegyasszonyt vettem feleségül, akinek már volt egy nagyobb lánya. Apám beleszeretett a fogadott lányomba, és mivel ő is özvegy volt már, bizonyos idő elmúltával elvette feleségül. Így történt, hogy az apámból lett a vejem, a fogadott lányomból pedig a mostohaanyám, mert hát ő az apám felesége. Az özvegyasszony, akit elvettem feleségül, hamarosan egy fiúgyermekkel ajándékozott meg. Így az apám lett a bátyja, ő pedig apámnak öccse lett. Vagyis a saját gyerekem a bácsikám. Ugyanakkor a fiam a mostohaanyám öccse is. Nemsokára az apám felesége, vagyis fogadott leányom egy leánygyermeket hozott a világra. Ez a kislány nekem egyszerre kishúgom meg unokám. Mivelhogy a gyermekem gyermeke. Akkor tehát az az özvegyasszony, akit feleségül vettem, most a saját nagymamám. Merthogy ő a mostohaanyám anyja. Én vagyok a feleségem férje. Ezenkívül a feleségem unokája, sőt a saját nagyapám, s végezetül én vagyok a saját unokám.” Az újságban különféle apróhirdetések is vannak, például az egyik így szól: „Előkelő származású japán fiatalember angol nyelvtanárt keres nyelvtanulás céljából.” Egy másikban a következőket írják: „Olyan személyek jelentkezését várjuk, akik Amerikába szeretnének utazni tanulmányaik elmélyítése, turisztika, kereskedelem vagy ismerkedés céljából.”

E levél és a következő között több mint húsz év telt el. Egyáltalán nem biztos, hogy dédapám még igencsak ifjú öccse azért szórakozott e mulatságos cikk lejegyzésével, mert Jokohamában felfokozott érzelmi állapotában sikerült megszabadulnia attól, ami a távoli szülőföldi élethez kötötte, s felfedeznie magában a szunnyadó titkos vágyat: el kell jutnia Amerikába, s persze, lehet, hogy a rákövetkező húsz évben valóban járt is ott. Abban azonban semmi kétség, hogy miután árulást követett el, és megmentette az életét, maga mögött hagyta a völgyben felakasztott sok-sok társa holttestét, új, független életet biztosított magának.

1889 tavaszára keltezett levele, amely egészen váratlanul érkezett, már érett és tapasztalt mondatokról tanúskodik. A hideg, kritikai hangvétellű sorokat a völgyben élő dédapámnak írta válaszképpen, aki előző levelében az alkotmány elfogadása miatt érzett örömét fejezte ki városlakó öccsének. „Micsoda ostobaság megrészegülni ettől az egyetlen szótól, hogy alkotmány, amikor még csak nem is tudjuk, hogy milyen tartalommal fog telítődni?” Ez a meglehetősen lehangoló mondat szerepelt abban a válaszban, amit a dédapám kapott. A következő sorokat egy arisztokrata könyvéből idézi, aki Kócsi megyében él, persze, nincs kizárva, hogy annak az összekötőnek valamilyen ismerőse, aki még a felkelés kezdete előtt eljutott a völgybe. „Kétfajta jog létezik a világon, amit a nép jogának nevezünk. Az egyik Angliára, Franciaországra jellemző, és haladó szellemű megnyilvánulásnak tekinthetjük. Ezt ugyanis alulról jövő mozgalmak hozták létre. A másik fajtát is a nép jogának nevezzük, bár ez az uralkodó által adományozott jog. Ez azonban felülről jövő könyöradomány. S mivel a nép haladó szellemű jogai alulról jövő kezdeményezés hatására alakulnak ki, tartalmukat és kereteiket is a nép bírálja el. Semmi értelme sincs azt állítani, hogy amint a nép megkapja az

uralkodó által adományozott jogait, tüstént sarkalatos változások mennek végbe, és a haladó szellemű jogok rögtön teret kapnak.”

A továbbiakban dédapám öccse azt fejtegeti, hogy az elfogadás előtt álló alkotmány valószínűleg csak jelentéktelen jogokat biztosít a nép számára, mivel az uralkodó adományozza, s forrón reménykedik abban, hogy olyan szervezet alakul, és kezdi meg majd a tevékenységét, amelynek az a feladata, hogy az alulról jövő kezdeményezések hatására a haladó szellemű jogokért szálljon harcba. Ez a levél azt bizonyítja, hogy dédapám öccse olyan „céltudatos” férfi volt, aki a forradalom után állandó figyelemmel kísérte a politikai rendszer megnyilvánulásait, s ezt szolgálta az is, hogy az embereket szüntelenül „céltudatosságra” biztatta, vagyis arra, hogy vívják ki a nép haladó szellemű jogait. Ezek szerint tehát az a szóbeszéd, hogy dédapám öccse magas hivatali pozíciót töltött be a Meidzsi-kormányban, egyáltalán nem felel meg a valóságnak.

Az utolsó két levelet körülbelül öt évvel később írta, amely azt a benyomást kelti, hogy dédapám öccsének „céltudatossága” igen hamar lehervadt. Megmaradt saját korának értelmiségi szintjén, s egyáltalán nem változott meg az 1889-ben keltezett levele óta; ezt a levelet azonban már egy magányos öregember belső világának hangulata tölti meg, aki gondosan tudata mögé rejtette azt a kívánságát, hogy a világ sorsán elmélkedjék, s akit már csak távoli rokonainak egészségi állapota nyugtalanít.

Buncsú Ikicsirónak hívták nagyapámat, a „Parasztfelkelések Ókubóban” című kötetecske szerzőjét. Dédapám öccsét meleg szeretet fűzte az unokaöccséhez, bár életük során sohasem volt alkalmuk arra, hogy személyesen találkozzanak. Dédapám öccse leveleiben megpróbált mindenféle tanáccsal, segítséggel szolgálni, hogy az unokaöccsének ne kelljen bevonulnia katonai szolgálatra, de amikor ennek ellenére mégis részt kellett vennie a háborúban, rendkívüli módon aggódott miatta. Az 1860-as felkelés könyörtelen hadvezére itt másik oldaláról mutatkozik be: rokonszerető, gondos és jóságos ember. „Nagyon köszönöm leveledet, amelyből úgy látom, arra gondolsz, hogy kéred Ikicsiró behívásának elhalasztását, de nem tudod, hogy a hadsereg figyelembe veszi-e vagy sem. Nagyon valószínűnek tűnik, hogy figyelmen kívül hagyják, akkor persze nincs szükség arra, hogy halasztási kérelmet nyújts be. Lehet, hogy leveleink keresztezték egymást, de a feleségedtől úgy tudom, hogy a halasztást nem fogadták el, és a behívó megérkezett. Ebben az esetben, sajnos nincs mit tenni. Tehát nem kell kérvényt beadnotok. Remélem, egyetértesz velem, és várom mielőbbi válaszodat.”

„Leveled felbátorított a legutóbb, hogy mindannyian megvagytok, de kérlek, részletesebben írd életetekről. Még most sem kaptál híreket Ikicsiróról, mióta elment Kínába? A vejhajveji csata még mindig tart, félek, hogy élete ebben a pillanatban veszélyben forog. Nagyon szeretném már tudni, mi van vele. Nagyon kérlek, ha levél érkezik tőle, tartalmát sürgősen tudasd velem.”

Hát mindössze ez a néhány levél maradt meg. Minden bizonnyal nem sokkal ezután meghalt dédapám öccse, aki mit sem tudott a vejhajveji csatában küzdő unokaöccse sorsáról, életének további folyásáról mindazonáltal semmiféle jel nem maradt.

Úgy déltájban újból felhangzott a Buddha tiszteletére szóló nenbucu tánc zenéje. Ma azonban csak a szupermarket irányából lehetett hallani. Tegnap még egyszerre többfelől is zúgott, zengett a muzsika, mára viszont a szupermarket mellett harsant fel csupán, ami azt jelente-te, hogy a völgylakók érzései már korántsem egységesek. A nenbucu tánc zenéje abból az irányból szólt, ahol Takasi és futballcsapatának tagjai tartózkodtak. Vajon lesz-e annyi lelkierejük, hogy ugyanazt a monoton dallamot vég nélkül ismételtessék anélkül, hogy a völgylakókban bármiféle visszhangra találjanak? Ha pedig ezután mégis véget ér a zene, vajon nem jelenti-e azt, hogy ezzel a „lázadás” zuhanó szakaszába érkezett, s most már visszafelé fordul?

Az ebédemet Hosio hozta fel, akinek arca lángpiros volt, mintha magas láza lenne, szeme furcsán, ragacsosan nedvedzett, miközben fürkésző tekintettel nézett rám. Úgy tűnt, mintha a fiatalember fejében megérett volna a legyőzhetetlen szégyen, mert kivonta magát a Takasiék szervezte lázadásból, s ez a szégyen mintha a szemén keresztül szivárgott volna ki cseppenként.

Én azonban kételkedtem abban, hogy Takasival szemben bármilyen okból szégyenkeznie kellene. Amikor a szupermarket irodájában Takasi Hosiót mint a „megállapodás szószegőjét” kiszolgáltatta a sors kegyének, és hagyta, hogy agyba-főbe verjék, már akkor egyértelmű volt, hogy itt mindenféle megtorlás elképzelhető, ha valaki visszakozik. Hosio volt az egyetlen, akit a völgyhöz nem fűzött semmiféle kapcsolat, saját akaratából vett részt a „láadásban”, s mint technikus, igen sok segítséget nyújtott a fiataloknak, de a „láadásához” Takasi iránt érzett szeretetén kívül ugyan mi egyéb fűzte volna? Körülbelül ilyesmik jártak az agyamban, amikor megkérdeztem tőle:

– *Hosi*, ugye már elérkezett a zuhanó szakasza *Taka* „láadásának”? – ezekkel az egyszerű szavakkal próbáltam kifejezni együttérzésemet.

Hosio azonban nem szólt egy szót sem, csak rosszallást kifejező tekintetével válaszolt. Mintha azt akarta volna megmutatni, hogy bár a „láadásban” a továbbiakban nem vesz részt, mégsem kívánja velem, egy kívülálló szemlélővel együtt megróni Takasit és a futballcsapatát.

– Nem adhatunk a kezébe mindenkinek egy elektromos háztartási gépet, mert kevés van belőle, de hogy mégis ki kapja meg, ezt a komoly felelősséget senkinek sincs bátorsága elvállalni – szorítkozott Hosio a helyzet tárgyilagos elemzésére.

– Mit lehet tenni, az egészet *Taka* kezdte, másszon ki ő maga ebből a helyzetből, ahogy tud – jegyeztem meg ugyanolyan tárgyilagossággal, amely viszont most már az ellenállást váltotta ki Hosióból. Szinte kirobbant belőle a lelkiismeret, amelyet eddig megpróbált folyamatosan rejtegetni, a vér az arcába tolult, a dühtől lila foltok jelentek meg rajta. Hosio most először fordult felém, s egyenest rám szegezte tekintetét, úgy éreztem, hogy a szeme azért villogott, mert egyszerre akarja felszínre hozni mindazt, ami bensejében rejtezik. Mielőtt megszólalt volna, gyerekes módon lenyelte a nyálát, végül kibökte:

– Ma éjszakától kezdve én is a magtárban szeretnék aludni, *Micu*. A hidegtől nem félek, az éjszakát a földszinten fogom tölteni.

– Miért? Mit akarsz ezzel mondani? – ijedtem meg e váratlan kijelentéstől.

Hosio arca olyan lett, mint amikor egy parasztyerek elvörösödik, ajkait szorosra zárta, miután erővel kifújta a levegőt, majd fejéből kiszállt a vér, amint megszólalt.

– *Taka* és *Nacu*-csan együtt töltik az éjszakát, én meg utálok hátat fordítva aludni.

Arra lettem figyelmes, hogy Hosio arcára olyan lett, mintha fehér porral szórták volna be. Először azt hittem, hogy Hosio azért szégyelli magát, mert többé nem vesz részt a Takasi által szervezett „láadásban”, most viszont az derült ki, hogy az én szégyenem miatt szégyelli magát. Egy fiatalember számára elviselhetetlen végignézni azt a szégyent, hogy egy férfit megcsal a felesége. Ilyenkor úgy érzi, mintha közvetlenül vele történt volna az eset. Tehát a szégyen pingponglabdája most engem talált el. Szememben fellobbant az égető szégyen lángja.

– Hát akkor *Hosi*, hozd fel a takaródat meg a többi ágyneműdet. Lent azért túl hideg van, úgyhogy mind a ketten az emeleten fogunk aludni.

Hosio rám szegeződő tekintetéből eltűnt a lázas ragyogás és a néma kérdés, csak a gyanú és az óvatosság maradt meg benne, fürkész pillantása egyrészt kétkedően azt kutatta arcomon, hogy vajon fel tudtam fogni szavai értelmét, másrészt félelemmel nézett rám, mert attól tartott, hogy rávetem magam, hogy rajta töltöm ki a bosszúmat. S miközben szemével követte a mozdulataimat, komoran a következőket mondta, éles hangja undort és gyengeséget árult el: – Rákiáltottam *Takára*: „Hagyd abba, *Taka*, hagyd abba, hagyd abba, ne csináld!”, de hiába mondtam, *Taka* azt felelte, hogy dehogy hagyom” – gördült alá egy könnyesepp Hosio hófehér arcán, mintha egy kevéske nyál volna.

– *Hosi*, nem kell mindent részletesen elmesélni, amit akartál, vagy amit képzelél, csak azt mondd el, amit láttál, vagy inkább ne szólj egy szót se – parancsoltam rá. És valóban, ha nem mond el nekem mindent pontosan úgy, ahogy történt, akkor nem tudok hinni neki, s azt sem tudom, hogyan cselekedjem. A vér a fejembe szállt, a halántékom lüktetett, de a tudatom, melyet

elborított a féltékenység, nem volt képes dönteni, hogy most mit tegyek, csak a forró vér lüktetett benne szakadatlan.

Hosio kicsit megköszöri a torkát, s némiképp ernyed hangon, de mint aki azt akarja, hogy valós kép alakuljon ki bennem, minden szót külön-külön hangsúlyozva a következőket vallotta, miközben gyakran szipogott, bár könnyei már felszáradtak:

– Odakiáltottam neki: „*Taka*, hagyd abba, hagyd abba! Ha nem hagyod abba, akkor megütlek!” Fogtam egy botot, félrehúztam a tolóajtót, bementem a szobába, ahol *Takákék* feküdtek. Erre *Taka* felém fordult, nem volt rajta más, csak egy trikó, a kerek fenéke meg teljesen csupasz volt, ránéztem, de egy szót sem tudtam kinyögni. Erre ő azt mondja nekem: „Te vagy az egyetlen a futballcsapatban, aki nem tudja, hogyan kell bánni a szerszámával!” Én pedig továbbra is csak úgy álltam ott mozdulatlanul, megütni nem tudtam, megint csak annyit mondtam neki: „Hagyd abba, hagyd abba, miért nem hagyod abba?”, vagy százszor is elismételtem. *Taka* azonban rám se hederített, egyre csak azt csinálta!

Ahelyett azonban, hogy Hosio szavaiból Takasi és Nacuko szexuális közelségére vonatkozó képet alakítottam volna ki magamban, inkább arra kényszerültem, hogy az emlékezetem legfelsőbb rétegéből felidézzem, amit Takasi bökött ki akkor a magtárban: a „házasságtörés” szót, amely táncolva *visszhangzott* fel a fekete komor gerendák között. De hogyan is lett volna házasságtörő a feleségem, hiszen már rég kiölt magából minden érzékiséget; ha néha fel is ébredt benne a vágy, nem volt elég ereje ahhoz, hogy érzékisége csíráját kiültesse a talajba, s ott nevelje tovább. Amikor csöppnyi pálmaházunkban meg akartuk változtatni a dísznövényeinken a tövisek helyzetét, olykor előfordult, hogy kölcsönösen megérintettük egymás vállát, s ilyenkor ettől az érintéstől egy pillanatra lángra gyúlt a vérünk, elkapott bennünket a vágy, hiszen akkor volt közöttünk utoljára szexuális kapcsolat, mielőtt a csecsemőnkkel az a baleset történt. Letoltam a nadrágom, mert a merevedés már beállt, mire a feleségem durván megmarkolta a *péniszemet*, erre iszonyatos fájdalom és gyűlölet fogott el. A feleségem félt a szexuális fellobbanásoktól, s ekkor különös csoszogással rögtön a hálószobába szaladt. Éjszaka, amikor már az ágyában feküdt, és lenyelt egy aszpirint, megpróbált mentegetőzni:

– Amikor megérintettelek a tenyeremmel, úgy éreztem, mintha ugyanazok a napok tértek volna vissza, mint amikor a gyermekünket hordoztam a hasamban. A félelemtől még a lélegzetem is elállt, hogy valami óriás szörnyszülöttnek adok életet. Ugye te ezt nem érted?

Én azonban, miközben a szavait hallottam, csak arra a fájdalomra emlékeztem, amikor megmerevedett *péniszemet* oly durván megragadta, s ez az érzés végigfutott a heréimtől egészen a farscontomig.

– *Taka* megerőszakolta a feleségemet? *Hosi*, amikor bementél a szobába, a feleségem nem kiáltott segítségért? – kérdeztem, már csak azért is, mert közben újból átéltem azt a régebbi dührohámot.

Hosio könnytelen kisírt arca váratlanul meglágyult, elgondolkodott a szavaimon, majd csodálkozva így szólt:

– Nem, nem! *Taka* nem erőszakolta meg – válaszolta sietve. Amikor először benéztem az ajtórésen, Nacu-csan valószínűleg fáradt lehetett, ezért nem állt ellen *Taka* érintésének: hagyta, hogy egyik kezével a mellét simogassa, a másikkal pedig a csípőjét. De amikor másodszor benéztem, és mezítláb bementem a szobába, Nacu-csan már várta *Takát*, aztán szorosán hozzásimult, a dolog teljesen egyértelmű volt! Azt mondtam Nacu-csan-nak, ha ezt meg mered tenni, megmondom *Micunak*, mire Nacu-csan a legnagyobb nyugalommal azt válaszolta, hogy tessék, mondd meg neki, *Hosi*. *Taka* éppen akkor kezdett el szeretkezni vele, a talpa nyugalomban volt, az viszont világosan látszott, hogy Nacu-csannak nem okoz fájdalmat.

Ettől kezdve a házasságtörők létezni kezdtek a számomra. A gyakorlatban ez azt jelentette, hogy csúfondáros perverz nemi vágy ébredt fel bennem.

– Ezután csak utálattal tudtam nézni *Takára*, aki képes volt ezt megtenni, már távozni akartam, amikor *Taka* csak úgy könnyedén felémfordulva odavetette, hogy holnap menj, és mondj el mindent *Micunak*, amit láttál. *Taka* hangja szinte kiabált, s valóban attól féltem, hogy felébreszti *Momót*, aki a hisztérikus roham után csak úgy tudott elaludni, hogy altatót vett be.

Hosio az éjszaka közepén ébredt csak fel, amikor azt vette észre, hogy Takasi, aki eddig mellette aludt, kibújik a takaró alól, s nem sokkal később a szomszéd szobából, ahol Momoko és Nacuko töltötte az éjszakát, hallani lehetett Takasi hangját, aki azt mondta: – Úgy éreztem, mintha darabokra szakadnék szét, s ugyanez az érzés fogott el az amerikai utazás során is. – Hosio csupán ennyit hallott.

– Mintha darabokra szakadnék szét, s ugyanez az érzés fogott el az amerikai utazás során is – ezeket a szavakat mondta Takasi, de hogy hogyan folytatta tovább, azt a *félálomban* lévő Hosio nem fogta fel. Először csak az egyes szavakat próbálta megfejteni, de az értelmük nehezen jutott el hozzá, valahogy nem sikerült felfejtenie a beszélgetés fonálát. Csak valamivel később, amikor hallgatózott, akkor kezdett megérteni mindent sorjában.

– Megérkeztünk... Körülnéztem... Egyáltalán nem volt kedvem hozzá, sőt... A feketenyegyedben... A taxisofőr figyelmeztetett, hogy ezzel a szórakozással hagyjak fel. De úgy éreztem, mintha darabokra szakadnék szét... Mint hogyha két erő húzna állandóan, és próbálna kettétépni... Ha arra gondolok, mindig azt éreztem, hogy szét akarok szakadni, egyrészt, hogy igazoljam magam, mint olyan embert, akibe erőszak költözött, másrészt, hogy ugyanezért büntetést rójak ki magamra. De mivel ilyen emberként képes vagyok létezni, nem tekinthető-e természetesnek, az a kívánságom, hogy továbbra is ilyen maradjak? És ez a kívánság egyre erősödött, s így erősödni kellett a másik követelésnek is, vagyis annak, hogy mint létezőt, megszüntessem magam, s ettől még jobban kezdtem szenvedni, mint attól, hogy darabokra szakadok. Azáltal hogy a biztonsági egyezmény ellen folyó harcban az erőszak oldalára álltam, hogy a diákmozgalmakban részt vettem, az igazságtalan erőszak helyzetét választottam, a gazemberekhez csapódtam, és így szakítottam a gyengékkal szembeni erőszakkal, akik kénytelenek voltak ellentámadásba lendülni az igazságtalan erőszakkal szemben; mindez azért történt, hogy igazolást adjak magamnak, mint erőszakot elkövető embernek, hogy így élhessek tovább olyannak, amilyen vagyok.

– Miért mondd azt *Taka*, hogy olyannak, amilyen vagyok? Miért beszélsz úgy magadról, mint egy erőszakot elkövető emberről? – kérdezte szomorúan a feleségem, aki eddig csak hallgatott.

– Nem volt részeg a feleségem? – kérdeztem félbeszakítva Hosio történetét, de a fiatalember ezt a reményemet egy pillanat alatt keresztülhúzta.

– Nacu-csan már nem iszik – mondta.

– Ez azzal függ össze, amit átéltem, és amiről senkivel sem tudok beszélni, ha még élni akarok, szólalt meg Takasi rövid hallgatás után. Jobb lesz, ha nem faggatsz, hanem elhiszed nekem: darabokra szakadok szét.

– Megértem, milyen erős benned az az érzés, hogy szétszakadsz darabokra, s egyáltalán nem szükséges tudnom, miért van ez.

– Igen, tulajdonképpen úgy élek, hogy állandóan darabokra szakadok szét. Hidd el nekem, hogy nem tévedek. Ha békében, nyugalomban élek egy darabig, újból izgatni kezdem magam, hogy ismét meggyőződjek róla: szétszakadok darabokra. Olyan vagyok, mint egy kábítószeres, folyton növelnem kell az adagomat, hogy izgalmi állapotba kerüljek. Évről évre kegyetlenebb az a megrázkódtatás, amivel felajzom magam.

– *Taka*, ha az első éjszakán, amikor megérkeztél Amerikába, ezért mentél el a feketenyegyedbe, akkor arra lennék kíváncsi, hogy milyen megrázkódtatásra számítottál?

– Világosan nem tudtam elképzelni, hogy mi fog történni. Csak abban reménykedtem, hogy erős megrázkódtatásban lesz részem. Az a különös éjszaka azonban úgy végződött, hogy egy olyan fekete nővel feküdtem le, aki olyan kövér volt, mint *Dzsin*. Szokatlan buja vágy hajszolt

a feketenegyedbe. De tulajdonképpen nem ezt kívántam, hanem valami sokkal mélyebb kapcsolatot. A taxisofőr figyelmeztetett, hogy ebben a negyedben veszélyes az éjszaka kellős közepén kiszállni a kocsiból, s inkább azt tanácsolta, hogy tegyek le erről az ostoba ötletéről, s ha már fekete nővel akarom tölteni az éjszakát, akkor inkább elvisz egy kevésbé veszélyes helyre, én azonban hajthatatlan maradtam. Beszélgetésünk végén egy éjszakai mulató előtt állítottam meg a kocsit. Bementem. Ebben a mulatóban valami elképesztően hosszú volt a bárpult, a vége homályba veszett, a pult mögött részegek ültek szóltanul, persze mindannyian feketék.

Nagy nehezen felmáshztam a bárpult ülökéjére, ami egy japánnak különösen magas volt, körülöttem a falat mindenütt tükör borította, s előttem a tükörképben arra lettem figyelmes, hogy legalább ötven fekete férfi ellenségesen méreget engem. Hirtelen csillapíthatatlan vágyat éreztem: egy hatalmas vizespohárból szerettem volna vodkát inni, s akkor éreztem először, hogy a fejem egyszerre megtelek az önsanyargatás vágyával. Ha megiszom a vodkát, és részeg leszek, akkor biztos, hogy lemászok onnan, és verekedni fogok. Akkor viszont egyáltalán nem kételkedem abban, hogy halálra vernek, mint különös távol-keleti embert, aki bemerészkedett a feketenegyed bárjába. Amikor azonban egy hatalmas termetű férfi jelent meg előttem, csak egy pohár Canada Dryt mertem rendelni tőle. Miután kipróbáltam magamon az önsanyargatás kínját, úgy megijedtem, hogy még a világ is elsötétült előttem. Különben is félek a haláltól, különösen az erőszakos haláltól. Azóta félek a haláltól olyan rettenetesen, és soha nem tudom magamban legyőzni ezt a félelmet, mióta halálra verték S. bátyámat.

– Először akkor kezdtem kételkedni *Takában*, amikor megtudtam, hogy *Taka fél*” – jegyezte meg Hosio, sötét tónusú, komor hangja; fiatal kora ellenére tele volt elkeseredéssel. – Ezért döntöttem úgy, hogy benézek a résen. *Momo* mindig az éjjeli lámpa fényénél alszik, mert fél a sötétségtől, ezért hát mindent láthattam; miközben *Taka* mesélt, Nacu-csan mellét és csipőjét simogatta. Nacu-csan akkor még fáradt volt, látszott, hogy nincs kedve *Taka* kezét eltolni magától, inkább hagyta, hogy hadd simogassa.

– Miután kis kortyokban lassanként megittam a gyömbéres üdítőitalt, kiléptem a bárból a sötét utcára, és sétálni kezdtem. Szinte alig volt közvilágítás. S bár már éjfél körül járt az idő, mégis a sötétbe borult hatalmas régimódi épületek külső vészlépcsősorai tövében, a kapualjakban rengeteg fekete gyülekezett, s ahogy elhaladtam mellettük, amennyire megérttem, megjegyzéseket tettek rám. Hirtelen egy pontosan kivehető hang szólalt meg: „I hate Chinese, Charley!”²⁶ Ösztönösen felgyorsítottam a lépéseimet, miközben csak arra tudtam gondolni, hogy ha ez az izzadságtól nyirkos fekete férfi üldözőbe vesz, ütni-verni fogja a fejemet, aztán eszméletlenül ott fekszem a mocskos járdán, a félelemtől kiverte egész testemet a verejték, na erre mi történt: egy még sötétebb, még veszélyesebb mellékutcába kanyarodtam be. Úgy csurgott rólam a veríték, hogy az a rettenetesen bűdös fekete nő, akivel később az éjszakát töltöttem, még csodálkozott is, hogy lehet egy japánnak ilyen izzadságszaga. Bementem egy lakóház belső udvarába. Annyira féltem, hogy belém lönek, hogy a homlokomnál és az orrom tövébenél mintha minden lángra gyúlt volna! Futottam, mint egy eszeveszett, s bár egyáltalán nem volt meleg, a vér előntötte agyamat, miközben az a tanulságos történet járt folyton a fejemben, amelynek bizonyos fokig még humoros éle is volt, s amelyet színtársulatunk vezetője mesélt el, mikor hajóval átszeltük a Csendes-óceánt, és Amerika felé közeledtünk, hogy megóvjon bennünket a ránk leselkedő veszélyes kalandoktól. Valószínűleg a japán újságok is megírták, hogy egy tokiói banktisztviselő, aki Amerikában járt kiküldetésben, egy hónap eltelté után kiesett egy New York-i szálloda tizenkettedik emeletéről, és szörnyethalt. A szomszédos szobában ugyanis egy nyolcvanéves amerikai hölgy lakott, aki arra ébredt az éjszaka kellős közepén, hogy ablaka túlsó oldalán egy teljesen meztelen japán férfi tartózkodik, aki kilépett saját szobája ablakán, és négykézláb mászott végig a keskeny párkányzaton, s most

²⁶ „Charley, gyűlölöm a kínaiakat!” (ang.) (a ford.)

éppen hozzá akar bejutni. A férfi megijedt az öregasszony jajveszékelésétől, és ijedtében a tizenkettedik emeletről a járda kövére zuhant. Azt azonban senki sem tudta, hogy minek mászott ki meztelenül az ablakon, hiszen még részeg sem volt. Így mondta el nekünk a társulat vezetője. Arra gondoltam, hogy ez a történet szinte kivégzést jelentett a számomra, hiszen elképesztő módon rettegek a haláltól. Az, hogy az éjszaka kellős közepén sietős léptekkel magányosan végigmentem a feketenegyeden, ugyanolyan kínszenvedés volt nekem, mintha tizenkét emeletnyi magasságban kellett volna meztelenül végigmásznom a keskeny párkányzaton az idős hölgy szobája felé. De olyan idegennel még soha nem találkoztam, aki ébredéskor jajveszékelve rám kiáltott volna, s amitől arra késznyszerültem volna, hogy lezuhanjak, és halálra zúzzam magam. Eközben váratlanul kiértem egy viszonylag kivilágított utcába, ahol azt vettem észre, hogy taxi közeledik felém. Elkezdtem futni abba az irányba, miközben hevesen integettem, mint akit hajószerencsétlenség ért. A baj azonban sosem jár egyedül. Úgy harminc perc elmúltával egy prostituált kulcsra zárt szobájában ültem, s legszégeylenetesebb titkaimról folytattam vele eszmecsere-t angol nyelven, majd azt kértem tőle, hogy tegyen úgy, mintha megérdemelt fenyítésemet mérné ki rám. Csináld azt velem, amit egy hatalmas fekete férfi tesz, amikor egy törékeny japán nőt megerőszakol, könyörögtem neki szégyentelenül. – Ha kifizeded, azt csinálod, amit akarsz, válaszolta a nő.

– *Hosi*, neked nem volt lehetőség arra, hogy megelőzd *Taka* tettét, nincs miért hibáztatnod magad! – szakítottam félbe *Hosio* fecsegését, amelyet állandó sóhajtozásokkal kísért. – Ugye túl késő volt már akkor, amikor rákiáltottál *Takára*, hogy hagyd abba, hagyd abba, hagyd abba, amit csinálsz. Mikor szeretkezni láttad *Takáékat*, akkor éppen másodszer csinálták, mielőtt egy kicsit megpihentek. Amikor viszont először szeretkeztek, akkor te még az ágyadban feküdtél. Ha nem így történt volna, akkor *Taka* nem beszélt volna ilyen nyíltan a feleségemmel. Akkor nem lett volna szüksége csábító énekekre.

– *Micu* nem is haragszik? – kérdezte tőlem köntörfalazás nélkül *Hosio*, akinek erkölcsi elvei miatt nagyon nehéz volt beleképzelnie magát a helyzetembe.

– Ez is túl későn van már – feleltem neki. – Hát szerinted nem lenne túl késő, ha most valaki rám kiabálna, hogy hagyd abba, hagyd abba, ne csináld többé, minek csinálod ezt, vagy te másképp gondoolod?

Hosio olyan tekintettel meredt rám, amelyből annyi utálat fejeződött ki, hogy úgy éreztem, mindjárt kicsordul belőle a méreg. Aztán átkulcsolta a térdét, fejét kezére hajtotta, s felhagyott együttérzésével és érdeklődésével a megcsalt férfi iránt, bezárkózott a maga világába, miközben panaszos hangon siránkozni kezdett, mintha a tegnapi „környékbeli” parasztasszonyok panaszos jajveszékelését utánozná.

– Jaj, jaj, mindennek vége-e-e, mit csináljak, az összes spórolt pénzből megvettem ezt a Citroënt, otthagytam az autójavító műhelyt, oda már nem mehetek vissza, ahol eddig dolgoztam, jaj, jaj, most mit csináljak? Végem van, mit csináljak?

A nenbucu tánc zenéje most is felhallatszott, számtalan kutya félénk csaholása kísérte, olyanok, amelyeknek csak legyinteni kell, s máris elszaladnak. Öregek és fiatalok nevetése és kiáltozása is vegyült a hangzavarba, s e hangok feljutottak hozzám a magtárba. Amikor *Hosio* beszámolt a történetekről, akkor is elhatoltak a fülemig, de úgy, mintha hallucinációk volnának, most pedig világosan hallani lehetett, ahogy a magtár felé közelednek. A zene és a kiáltozás már teljesen más légkört teremtett, mint a ma délelőtt kihunyt „lázadás”. S ahelyett hogy a jajveszékelő *Hosióval* együtt kiabáltam volna, odaálltam az ablakhoz, mint aki kiszakadt ebből a világból, és felülről néztem lefelé magányosan, hogy mi történik az udvaron.

Hatalmas tömeg tódult be az udvarra, élükön két „szellem” haladt, utánuk zenészek, kutyák, óriási nézősereg, még az udvar sarkát is megtöltötték, sokkal többen voltak, mint gyerekkoromban, amikor zeneszórá ropták a nenbucu táncot halottak napján Buddha tiszteletére. Az udvar közepén a „szellemek” komótosan kört alkottak, s most lassan elkezdődik a körtánc. A zenészek, mindannyian a futballcsapat tagjai, ütik a nagydobot, verik a kisdobot,

zúg-zeng a gong, alig tudják feltartóztatni a vendégsereget, egyszerre, pontosan játszanak a hangszereiken. Két rozsdaszín kutya vakkantva ugrándozik körbe-körbe, néha a „szellemek” beléjük botlanak, ilyenkor a fejükre csapnak, mire az állatok vonyítva fél-reugranak. Azt hiszem, hogy a „szellemek” szándékosan bosszantják a kutyákat, mintha ez is hozzátartozna a nenbucu tánchoz. Amikor pedig ráütnek a kutyákra, a nézősereg hangos, háborgó, szünni nem akaró üvöltésbe kezd.

Úgy emlékszem, hogy gyermekkoromban nyaranta soha nem öltöztek ki ennyire a nenbucu tánc előadói, a „szellemek”, mint most. Az egyik férfi széles karimájú kalapban, fekete zsakettben s ugyanolyan színű fekete mellényben jelent meg, a melle viszont csupasz, nincs rajta semmi. A zsakett a nagyapámé volt, de a szekrényben láttam még mellette keménygalléros ingeket. Miért nem vette fel azt is? Talán a méret nem volt jó, vagy az is lehet, hogy a „szellem” szerepét eljátszó keménykötésű fiatalember szeret könnyedén öltözködni, büszke izmos alakjára, és azért nem hord most sem inget, mert ezt szokta meg? Rojtos, szakadozott kalapja, melyet nagy, kerek, sisakformájú fejébe húzott, már majdnem széjjelment. Hátralátvány egy egyenlő oldalú háromszög formájú lyuk van rajta, melyből kivillog tarkójának fehér bőre, amitől annál is inkább megütközik az ember, mert a srác boglyas haja koromfekete. Hajlongva, ünnepélyes lassúsággal járja körbe a nézők seregét, méltóságteljesen köszönti a publikumot. Zsakettje zsebébe rejtett piszkos, szárított haldarabbal ingerli a kutyákat. Az állatok vadul vonítanak, éles körmükkel kaparják a mocskos, agyontaposott havat.

A második „szellem”, aki az előbbit a sorban követi, ugyanaz a csábító, dögös lány, akit tegnap a szupermarket irodájában láttam, most hófehér koreai népviseletbe öltözött. Amikor megpillantom ezt a ruhát, rajta a két szalagot, melyet a melle alatt kötöttek meg, s amely a derekáig ér, hosszú szoknyáját, melyet a legkisebb fuvallat is felfúj, felmerül bennem a gondolat, hogy honnan szerezték ezt az öltözéket. Hol találták ezt a vadonatújnak látszó finom selyemruhát, hogy a nenbucu táncot eljárassák benne? Lehet, hogy azon a napon, amikor a völgybeli fiatalok a koreai települést megtámadták, és amikor S. bátyámat megölték, a fiúk nemcsak a pálinkát meg a *malátacukrot* lopták el, hanem egy koreai fiatal lány ruháját is magukkal hozták, és hús éven át rejtgették. Vagyis az első támadás alkalmával a gyilkosságon kívül ennél még rettenetesebb dolgot is elkövettek, amit még a bátyám halálával sem lehet megváltani; lehet, hogy a bátyám tudott erről, és amikor kétségbeesésében és bánatában a magtár egy eldugott sarkában rejtőzött el, tele volt elszántsággal, hogy a második támadás idején az áldozati bárány szerepét magára vállalja. A meggyilkolt koreaiért a völgylakók S. bátyám életét dobták oda, tehát az adósságot visszafizették, úgyhogy nyugodtan feltételezhető, hogy mégis valami más bűn miatt kellett a falunak jóval az incidens megtörténte után földeket átengedni a koreai település számára? A lelkesedéstől kipirult arcú, búbajos falusi lányka hátraszegett fejjel, félig lecsukott szemmel, sugárzó mosollyal az arcán olyan volt, mint egy sztár, ahogy ott ünnepélyesen lépkedett a kalapos, fekete zsakettes fiú mögött, s természetesen mindenki őt figyelte, azt a villogó fehér ruhát, melyet talán 1945 nyarán bátyjai téptek le a koreai településen egy másik lányról, miután annak testét meggyalázták.

A nézők is mosolyognak, s időnként vidám, lelkesült kiáltások törnek fel belőlük. Azok a „környékbeli” asszonyok, akik tegnap este még fejük búbjától a talpuk hegyéig durva sötétkék csíkos munkaruhában jajveszékelték a házunk előtt, most ugyanebben az öltözékben ott állnak a tömegben, és a többiekkel együtt kacarászva vesznek részt az ünnepségben. A völgylakóktól a „környékbeliekig” a hatalmas tömeg a szupermarketkirály és koreai ruhás feleségének „szelleme” által új erőre kap.

Megpróbálom a tömegben megkeresni Takasit, de az emberek állandóan cserélődnek, követik a „szellemek” és a körben ugrándozó kutyák mozgását, s szinte lehetetlen megtalálni valakit ebben a sokadalomban. Megerőltetett szememet elfordítom a tömegről, s ebben a pillanatban észreveszem a feleségemet, aki a főépület verandáját körülvevő korlátra támaszkodik, s az ott csoportosuló emberek feje fölött figyel, hogy mi történik a kör közepén.

Jobb kezével egy oszlopba kapaszkodik, bal kezét ellenzőként használva szeméhez emeli, hogy a napsugarak ellen védekeznek, miközben a nenbucu táncot figyeli. Tenyerének árnyéka eltakarja a homlokát, szemét, orrát, s ezért arckifejezését nem vagyok képes kivenni. De ahelyett hogy egy szerencsétlen, elcsigázott, zsémbes asszonyt láttam volna viszont, akit alaptalanul ilyennek képzeltem, a nőiesség megtestesítője jelent meg előttem, tele volt békességgel és nyugalommal, mint a koreai lány „szellemének” redőkben lehulló hófehér selyemszoknyája. Ekkor értettem meg, hogy Takasi megszabadította a szexuális közelség lehetetlenségének tudatától, mely, mint a rák, megmérgezte kettőnk házasesetét. Közvetlenül az esküvőnk után eleinte úgy kezeltem őt, mint egy valóban független lényt. Most egy parányit elmozdult a feleségem tenyere, s nyugodt arcának felső részére ráhullottak a napsugarak. Rerfexszerűen hátrahőköltem az ablakból, mintha attól tartanék, hogy kővé dermedek, ha belepillantok az arcába. S mivel kintről sokkal nagyobb láрма és kiabálás szűrődött be a magtárba, Hosio, a mindenki által elhagyott idegen, hátulról gyorsan az ablakhoz sietett, hogy kikémleljen rajta. Visszamentem az asztalomhoz, lefeküdtem eléje, és a fekete hatalmas keresztgerendákra meredtem. S mivel e pillanatban a fiatalember teljesen hátat fordított nekem, és elmerült ennek az újfajta nenbucu táncnak a szemlélésében, tulajdonképpen most először nem szemléltek idegen tekintetek, most először maradtam teljesen magamra, mióta megtudtam, hogy megcsalt a feleségem; ott feküdtem, miközben éreztem testem 36,7 fokok hőmérsékletét, ugyanakkor éreztem azt is, hogy a szívem egy perc leforgása alatt hetvenszer húzódik össze és préseli ki magából a megfelelő vérmennyiséget, s szívja fel a következő adagot; alig vettem levegőt, és sokáig úgy feküdtem ott mint egy rovar...

Érzem, hogy a vér forróbban lüktet a fejemben, mint az egész testemben, s a vérhullámok parányi szökőkutakként törnek fel agyamban. Két gondolat villan fel bennem, amelyek között egyáltalán nincs semmiféle kapcsolat, a vágy szemével belesüppedek a sötétségbe, melyet e gondolatok tűzijátéka világít meg könnyedén, s becsukom a valóság szemét. Az egyik gondolat annak a napnak a hajnalán merült fel, amikor apám utoljára ment el Kínába, s észreveszi mamát, aki a veranda korlátjára támaszkodik, és parancsokat osztogat a szolgálknak, akiknek el kell szállítaniuk apám holmijait a kikötőbe. Apám haragra gerjed, úgy megüti, hogy rögtön leesik onnan. Úgy utazott el apám, hogy a mama ott feküdt a földön fetrengve, orra betört és véres volt, az eszméletét is elveszítette; nekünk, gyerekeknek a nagymama úgy magyarázta meg az esetet, hogy ha egy asszony a veranda korlátjánál áll, a ház gazdáját szerencsétlenség fogja érni. Persze, a mama soha nem értett egyet ezzel a babonával, akármennyire is gyűlölte az apámat, aki képes volt úgy elutazni, hogy előtte ilyen erőszakosan bánt el vele, s ettől kezdve a nagymamát is lenézte, mert megpróbálta a fia tettét igazolni. Amikor ez az utazás az apám halálával végződött, titokzatos félelmet kezdtem érezni a mama iránt. Lehet, hogy ő még a nagymamánál is mélyebben hitt a „veranda korlátjánál álló nőben”, s talán azon a hajnalon szándékosan hajolt ki a veranda korlátján? Meglehet, hogy az apám is tudta ezt, s azért viselkedett olyan kegyetlen módon, s talán a nagymama és a szolgálk emiatt nem tartották vissza?

A másik gondolatot sokkal nehezebb leírni, mert éppen most alakul ki bennem: a feleségem meztelen testének formáira és színeire gondolok. Megpróbálom elképzelni gyönyörű, erotikus meztelenségét, de csak a házasságtörés szemtanújának bizonyítékai jutnak az eszembe, csak a talpát látom magam előtt elképesztő pontossággal, meg azt, amikor egyszer kölcsönös szeszélyből nem vaginálisan próbáltunk szeretkezni, hanem análisan, s ez a gyűlölet érzését váltotta ki belőlem. Felébred bennem a féltékenység, s forrón égeti a torkomat, mintha mérgezett füstöt szívtam volna magamba. S ez a mérgezett füst, mintha a tudatom szemét is csípné: elhomályosultan, egyre halványodva megjelenik előttem feleségem meztelen nemi szerve, vörösen, nedvesen. S ekkor hirtelen úgy érzem, hogy a feleségem igazából soha nem volt az enyém...

– *Micu!* – hallatszott lentről Takasi hangja erőteljesen, magabiztosan.

Kinyitottam a szemem, és megláttam magam előtt a fiatalember reszkető, görnyedt hátát, amint az ablaküveghez tapadt. A nenbucu tánc zenéje, a kutyaugatás, az emberek vidám kiáltásai már egyre távolodtak a völgy irányába. Ekkor újból megszólalt Takasi állhatatos hangja.

– *Micu!*

Ügyet se vettem Hosióra, aki már-már vissza akart tartani engem, s megindultam lefelé a lépcsőn, s amikor a közepét elértem, leültem az egyik lépcsőfokra. Takasit, aki lent állt, hátulról világította meg a fénysugár, szivárványszínű fénykoszorú övezte, de felém forduló alakja, arca és széttárt karja koromfekete volt. Ahhoz, hogy egyenrangú helyzetben legyünk, úgy kell fordulnom, hogy az én arcom is sötétben legyen.

– *Micu*, Hosio megmondta, hogy mi történt? – kérdezte tőlem a koromfekete ember, s körülötte számtalan kis fényvillanás szikrázott fel, mint a vízfodrokon visszatükröződő ragyogás. A koromfekete ember úgy tűnt fel előttem, mint sötét örvényből felbukkanó szalamandra.

– Igen, hallottam – válaszoltam neki nyugodtan. Szerettem volna teljes közönyömről biztosítani azt az embert, aki valamikor gyerekkorában azért könyörgött nekem, a bátyjának, hogy ne hagyja magára, mert megcsípte egy *százlábú*, most viszont nagyhangon azzal dicsekszik el neki, hogy házasságtörést követett el a feleségével.

– Nem azért tettem, mert nem tudtam uralkodni a vágyaimon. Számomra súlyos értelme volt ennek, s ezt az értelmet akartam világossá tenni, emiatt cselekedtem így.

Nem szóltam egy szót sem, csak megcsóváltam a fejem, hogy világosan megértse: nem hiszek a szavának. Rosszindulatú nyilaim, mint a „szellemeket” megugatató kutyák, könnyedén hatoltak bele Takasiba, aki már-már kész is volt megfutamodni a csordultig telt lelkesedés, az ideges feszültség miatt.

– Valóban, nem azért történt, mert nem tudtam uralkodni a vágyaimon! – ugrott nekem váratlanul Takasi. – Hanem éppen az ellenkezője: semmiféle vágyat nem éreztem. Ha tudnád, *Micu*, mit meg nem tettem, hogy felkorbácsoljam vágyaimat.

Éreztem, hogy a dühtől és a helyzet komikumától arcom lángpiros lesz, és egy pillanat alatt megszabadulok a féltékenységtől. Mit meg nem tettél, hogy felkorbácsolj a vágyaidat? Összeszorítottam a fogsoromat, hogy ne kezdjek el hangosan nevetni. Szóval még rá is kellett beszélni! Pontosan te vagy ilyen! Te primitív, faragatlan bunkó, azt gondolod, elhiszem, hogy bár a feleségemnek valóban sikerült megszabadulnia a szexuális közelség iszonyától, gyakorlatilag mindent egyedül csak ő csinált? Takasi, aki először volt olyan nővel, aki házasságtörést követett el, megpróbálta legyőzni attól való félelmét, hogy megfullad szégyenében a sógornője, vagyis a feleségem előtt, de még előttem is, ha nem sikerül kielégítenie; talán csak nem ugyanaz a helyzet állt elő, mint amikor még zöldfülű, ügyetlen kamaszok voltunk?

– *Micu*, szeretnék összeházasodni Nacu-csannal. Kérlek, ne akadályozz meg minket ebben! – mondta Takasi, miközben feje idegesen rángatózott.

– Majd a házasesetben is vágyak nélkül akarod csinálni? – gúnyolódtam Takasin.

– Ez rám tartozik! – kiáltott rám Takasi, miközben megpróbálta elrejteni a megalázás szokásos dühét.

– Természetesen, rád és Nacukóra. Erről majd akkor fogunk részletesebben beszélni, *Taka*, ha sikerül kiszabadítani magad ebből a bonyolult helyzetből, amely a felkelés bukása nyomán jött létre, és amikor szerencsésen elhagyhatjuk a völgyet.

– A lázadás újból erőre kap, és szárnyakat fog bontani, ha mindent tudni akarsz. *Micu*, hát te is láttad, micsoda lelkesedéssel nézték a völgylakók és a „környékbeli” a „szellemek” táncát, ugye? Szerintünk a lázadás ettől vérátömlesztést kapott. E jelképes vérátömlesztéssel életet leheltünk bele! – Takasi hangja ismét önbizalmat árasztott, mint amikor az előbb lehívott az emeletről. – Azok a völgylakók és „környékbeli”, akik tegnap még attól tartottak, hogy át

akarjuk venni a szupermarketkirály uszító bandájának szerepét, ma már kicsúfolják, és kegyetlenül lenézik azokat a „szellemeket”, akik a szupermarketkirályt és környezetét alakítják! Most megint rájöttek arra, hogy az, akit szupermarketkirályként tisztelnek, csak egy nemrég megszírosodott koreai, és *eredetileg* azért kergették ide, hogy fakitermelő munkát végezzen! Aztán az következett, hogy lábbal tiporták mindazt, ami szent, és kinyilvánították eredeti kapzsiságukat: elkezdtek fosztogatni, főleg elektromos árucikkeket. Ezeknek az embereknek nincsenek elveik, minden aljasságra képesek: lelkiismeret-furdalás nélkül eltapossák az ellenséget. És most az a legsúlyosabb tény a számukra, hogy a szupermarketkirály koreai. Szánalmas életük tragédiája e pillanatban tudatosult bennük. Eddig a legkegyetlenebb törzsnek tartották magukat, akik az erdők mélyéről jöttek ide, most azonban meg kellett változtatni ezt az elképzelésüket. Kellemes volt visszaemlékezniük arra, amikor a háború előtt és alatt fölényben voltak a koreaiakhoz képest. Akkor vették csak észre ugyanis, hogy léteznek még rajtuk kívül szánalmasabb lények is, ezek voltak a koreaiak, s ettől a felfedezéstől szinte megmámorosodtak a völgylakók, és erős embereknek kezdték érezni magukat. Csak akkor tudunk továbbra is szembeszegülni a szupermarketkirállyal, ha egybegyűjtjük őket, mint a legyeket és megszervezzük az életüket! Külön-külön mindegyikük gyenge légy, de ha sok van belőlük, akkor a legyek ereje hatalmas lesz.

– Azt gondolod, hogy a legyeid soha nem fogják észrevenni, hogy lenézed őket, legyenek akár völgylakók vagy „környékbéliek”? A legyek támadó ereje ellened fog fordulni. Nem tartasz attól, hogyha eljön az az idő, akkor meghiúsul az egész lázadás?

Ez a magtár magaslatából a völgyre lenéző pesszimista ember hibás szemlélete, *Micu*. – Vágott vissza Takasi, akinek az élet minden kérdésére megvolt a maga válasza. – A felkelés három napja alatt nemcsak a völgybeli egyszerű *legyek seregének* tudata változott meg, hanem a *válogatott legyek seregének* tudata is. Tulajdonképpen az erdőtulajdonos földesurakra gondolok. Ezek olyan emberek, akik legyintenek mindenre, nem érdekli őket, ha a völgyben az élet egyre nehezebbé válik, ha emiatt a parasztok elhagyják a földeket, vagy meghalnak, nekik csak az számít, hogy a fák mikor nőnek meg, és mikor lehet hozzálátni a fakitermeléshez; a felkelés példája alapján saját szemükkel meggyőződtek róla, hogy milyen rettenetes, amikor a *legyek serege* kétségbeesésében cselekszik. A gyakorlatban győződtek meg arról, hogy az 1860-as felkelés történelmi lecke volt. Amikor konkrétan megtapasztalták – igaz ugyan, hogy ez valójában álkonkrét dolog –, hogy a szupermarketkirály „szelleme” csupán szánalmas koreai figura, abban a percben szenvedélyes hazafinak csaptak fel. Pontosan ugyanaz volt a lelki reakciójuk, mint tehetetlen apáiknak és nagyapáiknak, akik erdei birtokaik és összekuporgatott vagyonuk egy részéről lemondtak, bementek a megyei tanácsba, de mivel semmiféle reális politikai programjuk nem volt, helyi méretű megingathatatlan hazafiak lettek belőlük. Most pedig azon törik a fejüket, hogy a japánok újból megkaparinthassák a völgyben a gazdasági hatalmat. Annál is inkább, mert a szupermarketkirály, vagyis az ellenség, akivel meg kell küzdeniük, elképesztő külsővel jelenik meg, régimódi zsakettet visel, s nemcsak kesztyű és nyakkendő nincs rajta, hanem még az ing is hiányzik róla. Szeretnék megvalósítani azt a tervet, hogy miután megfelelő tőkét halmoznak fel, megvásárolják a szupermarketet, megbosszulják a fosztogatás miatt keletkezett veszteséget, majd a tönkrement falusi boltosok kollektív vezetésének adják át az egész üzletet. E terv valóra váltásában a fiatal szerzetesnek nagy szerepe van. Ez az ember nemcsak filozófus, *Micu*, hanem álmait is képes valóra váltani, s így a forradalom lángra lobbantója lesz belőle. Ezenkívül ő az egyetlen ember, aki egyáltalán nem egoista. Igazi barátunk!

– Természetesen a völgy lakosságának önzetlen barátja, de a szentély szolgájának tulajdonképpen ez az eredeti kötelessége, *Taka*. De az olyanoknak, mint te, akik lenézik a völgy lakóit, valójában nem lehet igaz barátja.

– Hát akkor jól van. Pillanatnyilag egy sikeresen fejlődő lázadás vezére vagyok, mint ahogy te kedves bátyám meg katona vagy a csatamezőn, vagyis a bátorság elszánt gonosztevője. Haha, nincs szükségem igaz barátokra. Elég, ha az emberek legalább látszatra együttműködnek velem.

– Ha ez így igaz, akkor minden rendben van, *Taka*. Térj vissza a csatamezőre. Nincs semmi kedvem ahhoz, hogy veled együtt nevetve örvendezzek – mondtam neki, miközben felálltam.

– *Hosi* mit csinál? Kérlek, nyugtasd meg. Látott minket, amikor szeretkeztünk, veszekedett velünk, micsoda gyerek! – jelentette ki Takasi, és azonnal el is szaladt.

Ebben a pillanatban váratlanul elkap az a gondolat, amely egyre inkább a meggyőződésemmé válik, hogy a „lázadás” Takasi győzelmével végződhet. De még akkor is, ha a felkelés elbukik, és Takasi kihasználja az ilyenkor szükségszerű fejetlenséget, otthagyhhatja a völgyet, és nyugodtan élvezheti az új, békés házaséletem Nacukóval, aki szintén kievickélhet ebből a veszélyes ingoványból. Takasi, aki *eredetileg* az erőszak megtestesítője volt, élheti békés mindennapi életét, miközben eltitkolja büszke emlékeit, hogy mi mindent kellett átélnie ahhoz, hogy legyőzze magában a zsarnokot. És pontosan ekkor fogja tudni megvalósítani a nyugodt hétköznapi életet, ha végleg eltemeti magában a benne *létező kettősséget*, amely ismeretlen okok miatt jött létre, vagyis azt, hogy egyrészt követelmény számára az önostorozás, másrészt, hogy elismeri önnön zsarnokságát. Ez a meggyőződés lett úrrá bennem, amikor ma elolvastam dédapám leveleit. Hiszen neki, a reménytelenül kihunyt felkelés vezérének sikerült egyedül elmenekülnie, és békés körülmények között leélnie utolsó éveit. Amikor újból felmentem az emeletre, Hosio, akit őrangyala elhagyott, sőt ki is nevetett, bár az udvaron már nem volt senki, még mindig szinte az ablakhoz tapadt, és így zsémbeskedett:

– Úgy összetaposta ez a rengeteg ember a havat, hogy teljesen elolvadt, tiszta pocsolya az egész udvar. Utálom a locspocot. Össze-vissza maszatozja a kocsit, utálom a locspocot!

Késő éjszaka sem tudtunk elaludni ott egymás mellett, pedig alaposan betakaróztunk, melengettük összefagyott testünket, s bár már megkezdődött az olvadás, hiába vettük fel a harcot a legyőzhetetlen hideggel szemben, amikor is feleségem szótlánul megjelent a lépcsőn. Annak ellenére, hogy teljesen sötét volt, egyáltalán nem kételkedett abban, hogy nem tudunk aludni, aztán rekedt, élettelen hangon így szólalt meg:

– Menjetek át a főépületbe. *Taka* meg akart erőszakolni egy völgybeli lányt, akit végül is meggyilkolt. A futbalcsapat tagjai otthagyták, és mindannyian hazamentek, holnap idejön az összes férfi a völgyből, hogy *Takát* elfogja.

Hosio meg én egyszerre ültünk fel a sötétség mélyén, de egyikünknek sem volt arra elég ereje, hogy megszólaljon, szinte megbénultunk mind a ketten, s eközben feleségem sírását hallottuk. Nem sokkal ezután mégis megtörtem a csendet:

– Jól van, megyünk.” – A testem olyan súlyos volt, mint egy vízzel megtöltött bőrszak, az előző percben még kínzó álmatlanság gyötört, most viszont aludni akartam, mert ha becsukom a szemem, és összehúzódok, mint egy embrió, magam mögött hagyhatom a valós világot, és ha megszűnik létezni a valós világ, akkor megszűnik létezni bűnöző öcsém is. De megráztam fejemet, és elutasítottam ezt a gondolatot:

– Jól van, megyünk, jól van, megyünk – ismételttem, és lassan feltápászkodtam.

11. „Meghalni kétségbeesésben. Fel tudjátok most már fogni, mi rejlik e szavak mögött? Nemcsak az, hogy meg kell halni, hanem az is, hogy szégyenben, gyűlöletben és félelemben kell meghalni, miközben

megbánjuk még azt is, hogy egyáltalán a világra jöttünk. Vagy mégsem ezt jelenti?”²⁷

Hosio, a feleségem és én szótlánul mentünk át a síkos udvaron, lépéseink kopogtak a jéggé fagyott pocsolyákon. A néma sötétségbe süppedt völgy végtelen szakadéknak tűnt, ahonnan hideg, nedves szél kapott szárnyra. A főépület ajtaja tárva-nyitva. Hirtelen megcsapta a szememet a fény, amely a szobából szűrődött ki, egy pillanatra megálltunk mind a hárman, aztán szinte egyszerre léptük át a küszöböt. Takasi, aki a konyhában a tűzhely mellett ült lehorgasztott fővel, nagy alaposággal éppen egy vadászfegyvert tisztított, mintha ez lenne megszokott és kedvenc időtöltése. A sötét konyhában arccal felé fordulva egy alacsony termetű férfi állt, megremegett, amikor beléptünk, megfeszült a teste, mintha kővé vált volna, úgy éreztem, teljesen képtelen arra, hogy a fejét felénk fordítsa. Ő volt *Gí*, a remete.

Akármennyire is nem tetszett neki a dolog, Takasi abbahagyta a munkáját, és ránk emelte tekintetét. Elfeketedett arcát különös fintor torzította. A bal fülétől a szája szegletéig az arcát és a haját valamiféle feketés anyaggal mázsolhatta össze. Széttárt tenyerét felém nyújtotta, s mintha álom volna, Takasi olyan lassan fordult oda hozzám. Mindkét tenyerét, a bal kéz kis- és gyűrűsujját kivéve, egy rongyféle anyag bugyolálta, amelyen valamiféle feketés folyadék nyoma látszott szinte mindenütt. Meg sem törölte a tenyerét, egyre a fegyvert tisztította. A tenyerére és az arcára tapadt piszkos folyadék emberi vér nyoma volt. Takasi mindkét tenyerét felém fordította, keze reszketett, szomorú majomtekintetét rám emelte, majd hirtelen vihogni kezdett, szorosra zárt ajkai közül pára csapódott fel, én azonban egy szót se tudtam szólni a félelemtől. Viselkedése még jobban rám ijesztett. Először a feleségem ocsúdott fel: odaszaladt hozzám, rácsapott egyet a szájára, melyet görcsös nevetés rángatott. Amikor feleségem letérdelt eléje, hálóingének kivágásából kivillant két kerek melle, mintha valamilyen tönkrement gép épségben maradt alkatrésze volna. Feleségem először a hálóinge hasába törölte a kezét, amely akkor lett véres, amikor Takasit megütötte, aztán megigazította hálóruháját. Takasi abbahagyta a nevetést, rám nézett behízselő tekintettel, s még csak egy pillantást se vetett a feleségemre, aki megütötte. A felső ajka most a saját vérétől lett maszatos, amely az orrából folyt ki. Takasi összecsuicsörítette a száját, hangosan leszívta az orrát, hogy levegőt vegyen. Orrának vére egyenesen a gyomráig csorgott. Takasi arca még jobban elfeketedett, már-már olyan volt, mint egy *rigó* feje. Az egész jelenet újabb bizonyítékul szolgált a számomra, hogy öcsémnek viszonya volt a feleségemmel. Takasiról a feleségem *Gíre*, a remetére fordította tekintetét, aki azt hitte, hogy most őt fogja megütni, s ezért a konyha egy távoli sötét zugába ugrott félre.

– Szeretkezni akartam azzal a szexis, dögös kis csinibabával, *Micu*, láttad őt! Tiszta erejéből ellenkezett velem, a mellemben rúgott, ki akarta kaparni a szememet. Ekkor rávetettem magam, a Bálna-sziklához szorítottam, egyik kezemmel összefogtam a két karját, a másikkal felemeltem egy követ, és ütlegelni kezdtem a fejét. Szélesre tárta a száját, és ezt sikoltozta: „Undorító, undorító!”, és állandóan forgatta a fejét, látszott rajta, hogy valóban undorodik az egésztől. Én meg addig ütöttem-vertem a fejét, amíg a koponyája szét nem repedt, ezek után újból kinyújtottam vértől maszatos kezem, mintha kételkednék benne, hogy mi történt – mondta Takasi olyan halkán, mintha egészen távolról jött volna a hangja, melyből tisztán kiderült önleplezési szándéka, no meg az, hogy bátran meg akarja mutatni saját mocskát. Monoton, kifejezéstelen hangon beszélt, s úgy tűnt, hogy ez a történet, amelyet végig ugyanazon a hangon mondott el, még sokáig eltarthat. Valóban, számomra undorító volt az egész. – Amikor megöltem ezt a lányt, *Gí*, a remete, a Bálna-szikla túlsó oldalán rejtőzött el, és látott mindent, ő a szemtanú. *Gí*, a remete a sötétben is lát!

---

²⁷ Jean-Paul Sartre (1905–1980) – francia író, politikai aktivista, az egzisztencialista filozófia atyja (a ford.)

Ezután Takasi a sötét sarok felé fordult, hogy idehívja ezt a szerencsétlent, akit pártfogásába vett, és bűnének szemtanúját meggyőző hangon szólítani kezdte: – *Gí, Gí*, de az meg se moccan, és egy árva szót sem szól, mintha soha nem akarná elhagyni a helyét.

– Miért erőszakoltad meg, részeg voltál? – kérdeztem, mellyel csak az volt a célom, hogy félbeszakítsam fecsegését, amely már végső próbára tette az idegeimet. Egyáltalán nem érdekelt, hogy Takasinak miért jutott eszébe, hogy egy őszibarackszín arcú fiatal lányt megerőszakoljon, akihez olyan jól illett a koreai ruha.

– Nem voltam részeg. Mindig azt hajtogattam, hogy *józanul* kell felépíteni a valódi világot. Teljesen *józanul* tettem, *Micu*. *Józan* voltam, és égtem a vágytól, hogy magamévá tegyem – ismételte meg Takasi gúnyoros mosollyal, amely ráfagyott az arcára.

– *Taka*, de magad mondtad, hogy amikor Nacukóval lefeküdtetek, semmi vágyat riem éreztél? – lőttem egyszerre a rosszindulat ágyújával az öcsémre és a feleségemre, aki még mindig ott térdelt Takasi előtt, miközben zavartan nézett fel rá.

Egyre fokozódó undorral figyeltem, hogy míg Takasi minél inkább zavarba jött, s már-már szánalmassá is vált, addig feleségem egy pillanatra sem vette le róla a szemét, ugyanazzal a szórakozott tekintettel nézett rá, csak talán sápadtabb lett egy kicsit. Takasi arca, amelyet a halott vére mocskolt be, most még sötétebb lett azáltal, hogy a saját vére is hozzátapadt, s csak nagy nehezen voltam képes visszafogni magam, hogy ne üvöltsék föl: – Undorító, undorító!

Az öcsém, aki azért is szégyelli magát a feleségem előtt, mert leleplezték, most úgy néz ki, mint egy csupasz madárfióka. Még meg is játssza a bűnözőt, aki minden erőszakra képes. Lehet, hogy Takasi nemcsak azért nem mosta le az áldozat véréit, hogy előttem eldicsekedhessen velem, hanem azért is, hogy önmaga előtt tovább maradjon bűnöző. Kétségbeesett kísérletet tett arra, hogy a zavarodottság véréit, mely arcához tapadt, az erőszak vérévé változtassa. Hogy álnokságomat leleplezze, és bebizonyítsa, hogy a vágy még most sem hunyt ki belőle, így szólalt meg:

– Ez a szófogadatlan kislány olyan szexis, igazi csinibaba! Olyan fiatal volt, annyira akartam vele szeretkezni, de hát még olyan *picurka* volt!

A feleségem az ajkába harapott, és úgy, ahogy volt, térdénállva, hátrább húzódott, amennyire csak tudott. Tompa fényű tekintetével már nem látott senkit, még Takasit sem, s annak az embernek a kiábrándultságát és dühét vettem észre rajta, akit a sors szeszélyének szolgáltattak ki. Most már nem lesz többé Takasi szeretője, az biztos! A feleségem azonban felém sem fordult többé. Minden házasságtörésről szóló regényben ez annak a férjnek a sorsa, aki megbünteti a felesége szeretőjét. Igaz ugyan, hogy nem büntettem meg Takasit, csak lenézéssel vettem tudomásul, hogy gyerekkora óta semmit sem változott, amikor a nála idősebbek együttérzését akarta kivívni a maga számára azzal, amikor azt mondta: fél a *százlábútól*. S így, e lenézés által visszatért belém a megfigyelés képessége. Mióta értesültem Takasi kilátástalan helyzetéről, először történt meg velem, hogy megszabadultam a zavaromtól és a bénító feszültségtől. A feleségem elhúzódott Takasitól, Hosio meg én viszont közelebb léptünk hozzá. Takasi józan esze abban a pillanatban visszatért, a fegyverét határozottan magához szorította, és félreugrott. Olyan távolságban álltunk egymással szemben Takasival, amely megengedi a társalgást.

– *Taka*, azt mondtad, hogy meg akartad erőszakolni ezt a lányt, de amikor ellenkezni próbált, akkor kövel ütötted, és megölted, ez azonban nem igaz – kezdtem bele kétségeim kifejtésébe.

– Kérdezd meg *Gít*, a remetét! Majd elmondja neked, hogy mit látott – támadott rám élesen Takasi, hangjából bizalmatlanság csendült ki.

– Ő egy szerencsétlen bolond. Azt hajtogatja, amire kitanítottad. *Taka*, te nem öltél meg senkit!

– Milyen alapon mersz ilyen határozottan beszélni? Nézd csak, *Micu*, a vért, amellyel mindenütt be vagyok mocskolva! Menj, és nézd meg a lány holttestét, amelyet azok a fiúk vittek haza, akik *eredetileg* a futballcsapat tagjai voltak! Fejét szétzúzta a kő. Miért gúnyolódsz rajtam, *Micu*, ilyen magabiztossággal, miközben teljesen alaptalan ötleted mellett tartasz ki?

– A lány meghalt, ez egészen biztos, még az is lehet, hogy szétzúzódott a feje. De arról meg vagyok győződve, *Taka*, hogy nem előre megfontolt szándékból követted el ezt a bűnt. Erre képtelen lennél. Gyerekkorodban is, amikor meg akartál mindenkit ijeszteni azzal, hogy megcsípte az ujjad egy mérges *százlábú*, előre fogtál egy olyat, amelyiknek a csípése nem veszélyes. Gyenge ember vagy. Az biztos, hogy a lány baleset következtében halt meg.

– Holnap reggel, amikor a völgyből ezek a feldühödött legyek rám szállnak, hogy elfogjanak, *Gí*, a remete majd el fog mondani mindent, hogy hogyan történt. Hallgasd meg, mielőtt ítélnél, és bármit is kitalálnál – folytatta az ellenkezést Takasi. – Majd elmondja, hogyan ütöttem kővel ezt a lenge lányt, aki úgy ellenkezett velem, mint egy veszett macska, sőt még ki is csúfolt. Veszélyes dolog a felkelés lázában kigúnyolni a vezért!

– Valóban abban reménykedsz, hogy az emberek elhiszik egy bolond tanúvallomását, akinek az értelmi képességeiről több évtizede nincs kétségük? – sajnáltam meg most először Takasit, aki gyermekkori ábrándjaiba süppedt el, és aki annyira a gyilkos képében akart megjelenni.

Gí, a remete, amikor meghallotta a nevét, előbújt a sarokból, felénk fordította ősz szőrzettel benőtt, aprócska fülét. Bizonyára azt hitte, hogy mi vagyunk a bírák, sorsának irányítói, mintha tőlünk függene, hogy bűnként kell értelmezni bolond remete életét. Gyakorlatilag azonban azt sem fogta fel, hogy miről beszélgetünk, mintha egy ismeretlen ország ismeretlen nyelvén váltottunk volna szót, egyre csak hallgatott jelentőségteljes arckifejezéssel. Végül mély gondolataiba merült, és nagyot sóhajtott.

– *Gí*, ne erőltesd magad! Inkább majd holnap. Addig eredj be a csűrbe, és aludj! – parancsolt rá az öregre Takasi.

Abban a pillanatban *Gí*, a remete felpattant helyéről, s zajtalan léptekkel, mint egy éjszakai ragadozó, szinte menekülve rejtőzött el a sötétben. Arra gondoltam, hogy Takasi nem akarja, hogy *Gí* meghallja a gyilkossággal kapcsolatos kételyeimet. Első feltételezésem, hogy csupán baleset történt, amelyet Takasi a maga céljaira használt fel, beigazolódott számomra. Csak az a kérdés maradt tisztázatlan, miért volt szüksége Takasinak arra, hogy gyilkosnak nevezze magát, s ehhez tanúnak hívjon egy bolondot, miáltal az egész völgy számára meghirdesse a háborút. Most, amikor arról van szó, hogy Takasi gyilkosságot követett el, őszintén tanúsíthatom, hogy baleset történt, bár bizonyos vonatkozásban Takasinak is köze van a dologhoz, ami lehetőséget teremt számára, hogy gyilkosnak kiáltsa ki magát. De ugyanakkor Takasi, aki tisztában van ezzel, elfogadhatja vagy visszautasíthatja a háború tervének kihirdetését, miközben *Gít*, a remetét szövetségesnek állítja maga mellé.

– Miért vitted a Bálna-sziklához a lányt? – kezdtem bele a védelem kihallgatásába a vád ellenében. A már említett Bálna-szikla formája valóban hasonlít a legnagyobb emlős állatra, egy meredélyen áll, melynek tövében a köves út a híd felé vezet, előreugró alakja szinte eltorlaszolja az utat, és eltakarja a kilátást a híd irányába. A sziklától ötvenméternyi távolságban az út meredeken lejt lefelé, s ezenkívül állandó éles kanyarok is követik egymást, éppen ezért ezen a környéken igen gyakoriak az autóbalesetek, különben sem kellemes a hely, nem meghitt találkahely szerelmesek számára, s főként nem téli éjszakán.

– A Citroën ülésén akartam vele szeretkezni, ezért megfelelő parkolóhelyet próbáltam keresni. Ha a Bálna-sziklánál teszem le a kocsit, a völgylakók közül senkinek sem jut eszébe meglesni minket, kivéve talán *Gít*, a remetét, s még a híd felől sem látszik semmi, ahol éjjelnappali őrszolgálatot látnak el a futballcsapat tagjai; a szikla védelmet nyújt – mondta Takasi még mindig elővigyázatosan.

– Mivel a Bálna-sziklához szorítottad a lányt, és kővel ütötted a fejét, ebből az következik, hogy már akkor elkaptad, amikor kiugrott a kocsiból, és ellenállást tanúsított.

– Így van.

– Ha a lány valóban ellenkezett, akkor a kocsiban szótlánul küzdött, és még csak nem is kiabált veled. Aztán amikor kiugrott a kocsiból, elképzelhetőnek tartod, hogy szó nélkül elfutott volna? Hiszen ő, mint a lázadásotok egyik aktív résztvevője, nagyon jól tudta, hogy a hídnál

őrség vigyáz, méghozzá a barátai, akiknek csak kiáltani kell, s máris a segítségére sietnek, igaz? Azt mondod, *Taka*, hogy amikor elkaptad, és kövel ütötted, állandóan azt kiabálta, „Undorító, undorító!”. Akkor hogy lehet az, hogy az ötven méternyire lévő őrség nem futott oda, és nem akadályozott meg abban, hogy gyilkos legyél?”

– Csak akkor futottak oda, miután megöltem a lányt, addigra már *Gível*, a remetével beszéltem, mert rájöttem, hogy mindent látott. A futballcsapat tagjait megdöbbenetette a gyilkosság, hívták társaikat, hogy segítsenek elszállítani a holttestet. Ekkor a szikla mögül előrángattam *Gít*, a remetét, beültem a kocsiba, és idehoztam.

Tárgyilagosan tisztázhatjuk a történeteket, ha kihallgatjuk a fiúkat, akik az őrségben voltak. Ha nem volt még olyan sötét, és a kocsiból kiugró lányt gyorsan el tudtad kapni, akkor a fiúknak is látniuk kellett volna, amint a kövel hadonászol, és ütöd a lány fejét, hogy összetörd a koponyáját. Könnyen odafuthattak volna a tethelyre még akkor is, ha véletlenül nem jut el hozzájuk az autóból kiszűrődő kiáltás, s az pedig igazán furcsa, hogy nem álltak a hátad mögött, amikor az utolsó ütést mérted a lány fejére. A sóhajtozást és a nyögést mindenképpen hallaniuk kellett volna, ötven méter nem nagy távolság.

– Lehet, hogy mire odafutottak, már a kocsiban ültem, és az is elképzelhető, hogy majd azt fogják mondani: látták, amint a kocsiban ültem – javította ki a történetét Takasi egy perces gondolkodás során.

– A fiúk az őrségből valóban ezt fogják megerősíteni – folyamodtam újabb *cselhez*. – Te vezetted a Citroënt, amelyben a lány ült, a köves úton haladtál, amelyen már olvadni kezdett a hó. Ekkor valami történt köztetek, mire a lány kiugrik a mozgó járműből, és szétveri a fejét a Bálna-sziklában. Te akkor vérezted össze magad, amikor felemelted a lányt, aki a baleset következtében vesztette életét. Nincs kizárva az sem, hogy szándékosan kented össze magad a lány fejéből kifolyó vérrel. De ne feledkezzünk meg a sebességről sem, *Taka*, amely elég volt ahhoz, hogy a kocsiból kiugró lány szétverje a koponyáját, ráadásul mintegy ötven méternyire a Bálna-sziklától rettenetesen rossz az út, a látótávolság pedig csekély. Ugyan, hogy tudtad volna ilyen körülmények között megerősöskölni a lányt, *Taka*, biztos vagyok benne, hogy még csak nem is flörtöltél vele, mert a kormányt kellett erősen tartanod, ez az igazság. Persze valaminek történni kellett, mert a lány menet közben kiugrott a kocsiból, és szétzúzta a fejét; csak nem azt akarod mondani, hogy nincs igazam? Amikor a fiúk odafutottak, és az autóban ülve találtak rád, ez azért volt, mert nagy sebességről fékezted le a kocsit, hogy vissza tudj menni a baleset színhelyére. A fiúk persze azért szaladtak oda, mert meghallották a fékcsikorgást. De addig egyszer sem szálltál ki a kocsiból. Csak miután a fiúk elsiettek a társaikért, akkor mentél oda a lányhoz, és te láttad meg először a széttört koponyáját. Különben *Gí*, a remete viszont mindebből semmit se látott. Útközben vetted fel, amikor hazafelé tartottál, és megpróbáltad e kitalált büntény részleteit átplántálni az agyába, vagy nem így van?

Takasi hallgatott, fejét lehorgasztotta, úgy tűnt, mintha szavaimmal szembe akarna szegülni. Egy darabig újból magába zárkózott, óvatos pillantásából nehéz lett volna megállapítani, hogy előbbi bizonyítékaim teljesen szétzúzták-e büszkeségének tárgyát, az általa felépített büntény épületét.

– *Taka!* – kezdett el most beszélni vékony hangon, szaggatottan Hosio, aki eddig meg se szólalt, hangja remegett, persze nemcsak a hideg miatt. – Ne mondj ilyet, mindig le akart veled feküdni, még délben is a raktárba hívott, igaz? *Taka*, ugyan miért kellett volna megerősöskölnöd, elég lett volna, ha csak azt mondod neki, hogy húzd le a bugyid, és azt csinálsz vele, amit akarsz! Biztos a kocsiban is ezt akarta, csak te agyonidegesítetted, mert olyan sebességgel hajtottál, hogy ráijesztettél. Te mesélted, hogy Amerikában is így szórakoztál, ugye? A félelemtől rosszul lett, kiugrott a kocsiból, arra gondolt, legalább megmenekül, biztos attól félt, hogy a kanyarban, a sziklánál nem fogod tudni tartani a kormányt.

– *Taka*, ha ez igaz, akkor viszont nem történt gyilkosság – szólaltam meg ismét, mint újdonsült autószakértő. – Itt vagy baleset történt, vagy egyszerű óvatlanság. Ha pedig

óvatlanság, akkor nemcsak a te felelősségedről van szó, *Taka*, hanem a szerencsétlenül járt lányérol is.

Takasi egy szót sem szólt, csak töltényt helyezett el a vadászpuskájában. Magasra vont szemöldöke, komor arckifejezése, de egész alakja feszültségről tanúskodott, s közben arra ügyelt, nehogy elsüljön a fegyver; óvatosan, figyelmesen helyezte el benne a töltényeket, amelyek mintha valamiféle vad erővel telítődtek volna, hogy megbosszulják, amit az előbb elmondtunk. Hirtelen meglepő gondolatom támadt: olyan ez az egész, mintha a mi kis csecsemőnk, aki mindig az oldalán feküdt, s kerekre tágult barna szemmel, kifejezéstelenül meredt ránk, és aki éppen csak létezett, most egyszerre felnőtt volna a külvilágtól elzártan, és e pillanatban tetőtől talpig véresen azt akarná bebizonyítani, hogy ő követte el a bűnt. Érzem, hogy személyes meggyőződés, amely eleinte azért erősödött meg bennem, mert Takasi szemmel láthatólag elbizonytalanodott, önostorozása veszített erejéből, mialatt beszéltem, mégis kezdett meginogni. Úgy tűnt, hogy jelenleg pontosan bizonyítható a bűntény valószínűtlensége, amelyről viszont Takasi azt állította, hogy ő követte el, ugyanakkor azt éreztem, hogy Takasi, aki komor, megközelíthetetlen arckifejezéssel ült előttem, s mint egy kisgyerek, aki csak az új játékaival hajlandó játszani, iszonyatos feszültséget présel magába, miközben azt a groteszk képet próbálja lefesteni előttem, hogy tulajdonképpen ő a bűnös.

– Elhiszed, hogy *Taka* követte el a gyilkosságot? – kérdeztem a feleségemet, aki éppúgy szótlanba burkolózott, mint Takasi.

Gondolkodott, majd hosszas hallgatás után válaszolt a kérdésemre. S mint aki felkorbácsolt érzelmeit szeretné elfojtani, lehorgasztott fejjel, megfakult hangon ezt mondta:

– Ha *Taka* azt állítja, hogy gyilkosságot követett el, akkor nem tehetek mást, mint elhiszem, mivelhogynem ahhoz az embertípushoz tartozik, amely képtelen gyilkolni.

Megingathatatlan akaraterejével szinte idegennek éreztem a feleségem. Szavaimat, a védőbeszédet meg sem hallgatta, oda sem figyelt rá. Fülét bezárta, szemét lehunyta, egész lényével Takasi állításának hihetőségét érzékelte, vagyis azt, hogy ő követte el a bűnt. Még Takasi is elcsodálkozott rajta, felnézett, aztán a feleségem felé fordult. Bőrén ködszerű árnyak, apró dudorok jelentek meg. Aztán megint a fegyverével kezdett foglalatostkodni:

– Így történt, egy párszor jól fejbevágtam a kővel, és megöltem. *Micu*, miért nem hiszel nekem? Miért nem hiszed el, amit mondok?

– Miért, miért, ugyan mit jelentsen ez? Nem az a kérdés, hogy elhiszem-e vagy sem. Meg vagyok róla győződve, *Taka*, hogy tulajdonképpen nem követtél el gyilkosságot. Ennyi.

– Áá?! Szóval így áll a dolog! Te valahogy tudományosan közelítéd meg a kérdést – mondta Takasi, miközben óvatosan a térdére helyezte a megtöltött fegyvert, s kezdte letekerni a rongyot maszatos jobb kezével nem kevésbé maszatos bal kezének alaposan bebugyolált kis- és gyűrűsujjáról. – *Micu*, a tudományos megközelítésnek én is híve vagyok.

A rongy alól egy teljesen átvérzett kötés bukkant elő. Azt hittem, hogy a végtelenségig tart, míg letekeri. Azután két furcsa vöröses színű húscsapat tűnt fel, melyből, mint a szökőkútból, gazdagon tört fel a vér. Takasi még azzal sem törődött, hogy a vér végigfolyik a térdén, jobb kezének ujjaival leszorította az ujjtöveket, és kinyújtotta a karját, hogy megmutassa nekem a sebét.

– Pfuj, de szar! Úgy fáj, nagyon fáj! – egyenesedett ki nagy nehezen, újból rátekerte a vértől maszatos kötetést és a rongyot a sebére, persze, ettől sehogy sem enyhült a fájdalma. A feleségem meg én nem tehattünk mást, csak szánakozva szemléltük, amit csinál, de hát mit is csinálhattunk volna. Hosio pedig, mint egy öreg, beteg kutya, négykézlábra ereszkedve kimászott, aztán így is maradt, kinyújtotta a nyakát, miközben olyan hangokat adott, mintha zokogna: Hosio hányt.

– Pfuj, de szar! Úgy fáj, nagyon fáj! – nézett rám szemöldökét összehúzáva Takasi, miközben nagyokat sóhajtott, bár úgy vettem észre, némileg enyhült iszonyatos fájdalma. – Amíg a bal kezemmel az arcát szorítottam, a jobbal, amelyben a kő volt, a fejét ütöttem, ő tiszta erejéből ezt kiáltotta: „Undorító, undorító!”, majd nagy hirtelen bal tenyerembe harapott. Erre roppanás

hangja hallatszott. Megpróbáltam kihúzni a kezem, de fogai a haláltusában belemartak kisujjam első és gyűrűsujjam második ujjpercének a húsába. Nem tudtam mit tenni, elkezdtem ütni a kővel az állát, hogy engedjen fogainak szorítása. Ez azonban nem sikerült, sőt meglehetősen éles fogaival leharapta két ujjamat, a száját azonban nem nyitotta ki. Megpróbáltam egy bottal szétfeszíteni a fogsorát, hogy ujjaimat kiszabadítsam, de sehogy sem sikerült. A bezúzott koponyájú holttest szájában még most is ott vannak azok a húscsafatok, amelyeket még az ujjaimból harapott le.

Takasi szavait valóban nem nagyon lehetett elhinni, mert nem volt bennük semmi logika, de az igazi fájdalom, amely ezt kísérte, meggyőzőnek tűnt a számomra. El kellett ismernem a Takasiban potenciálisan meglévő „bűnöző” létezését, ugyanakkor maga a „bűntény” is valóságosnak látszott. Konkrétan éreztem azt is, hogy Takasi csordultig megtelt gyűlölettel és félelemmel. Persze, most sem hittem el, hogy néhány kőcsapással megölte a lányt. Csak egyet tételezhettem föl: a lány, akit az iszonyatos sebesség megrémisztett, a kanyargós, keskeny, bevilágítatlan úton kiugrott a kocsiból, és a fejét betörte a szikla sarka. Takasi, aki mániákusan „bűnöző” akart lenni, s ezért képes volt arra is, hogy egy elképzelt bűntényt magára vállaljon, a következő pillanatban követte el azt a tettet, amely leírhatatlan undort váltott ki belőlem. Egy bottal szétfeszítette a halott lány száját, bal kezének ujjait fogai közé helyezte, és erősen összenyomta a fogsorát. Lehet, hogy ekkor valóban roppanás hangja hallatszott. A jobb kezével, melyben a kő volt, addig ütötte a halott lány állát, amíg annak a fogai le nem harapták az ujjait. Minden ütésnél hatalmas sugárban felfreccsent a vér a halott fejből és szétfeszített szájából, s így lett mindenütt véres Takasi.

– Ostoba gyilkos vagy, *Taka* – szóltam együttérző hangon hozzá. Nem volt lelkierőm arra, hogy mást is mondjak neki.

– Na végre, most értettél meg először, *Micu* – dörmögte mogorván Takasi.

– Miért csináljátok ezt? Miért csináljátok ezt? Miért? Hát senki sem akarja megmenteni *Takát*? Hiszen baleset történt! – kiáltozta kétségbeesetten Hosio még mindig négykézlábra állva.

– Nacu-csan, adj be *Hosinak* két adag altatót abból, amit *Momo* kapott. *Hosi*, menj, és aludj egyet. *Hosinak* olyan csodálatos képessége van, amellyel még a békákat is felülmúlja: ha valami pocsék dolgot érez, persze, nemcsak a testében, hanem a lelkében is, rögtön kimossa a gyomrát! – mondta bizalmasan Takasi a gárdistájáról.

– Nem veszek be semmiféle altatót, és nem is akarok aludni – ellenkezett kissé *szeszélyesen* Hosio. De Takasi némi fensőbbiséggel oda se figyelt a szavaira, hanem szótlanul nézte, amint a feleségem egy pohár vizet és gyógyszert nyújt át Hosiónak, a fiatalember pedig egyre kevésbé ellenkezve nyeli le az altatót. Hallani lehetett, ahogy kis kortyokban lecsorog a víz Hosio torkán.

– Mindjárt használni fog. *Hosi* igazi vadember, aki nem szokott hozzá semmiféle orvossághoz. Nacu-csan, ülj le mellé, amíg el nem alszik.

– Nem akarok aludni. Ha pedig egyszer elalszom, *Taka*, akkor inkább ne ébredjek fel soha többé! – hangjából félelem csendült ki, utoljára próbált meg ellenállni, míg meg nem adta magát az altatónak.

– Dehogy, egy jót alszol, és holnap reggel egészségesen ébredsz fel – mondta Takasi hideg, tárgyilagos hangon, azután felém fordult. – *Micu*, azt hiszem, ha a völgylakók elfognak, rögtön meglincselnek. Ha ezzel a vadászpuskával fogok védekezni, akkor az lesz a legjobb, ha bezárkózom a magtárba, mint ahogy a dédapám is ezt tette. Ma éjszakára én megyek oda aludni.

– Senki nem lincsel meg téged, *Taka*. Nincs okod arra, hogy vadászpuskával védekezz a falu lakosságával szemben, akik szerinted meg akarnak lincselni téged. Megint csak a képzeleted kapott szárnyra – mondta a feleségem, hangot adva a félelmének.

– Nacu-csan, sokkal jobban ismerem a falu népét, mint te. Ezek az emberek gyűlölik a lázadást, gyűlölnék bennünket is, akik ebbe a lázadásba belerángattuk őket. Én, akit a lázadás

hozott ide, megtestesítője vagyok minden rossznak a számukra, és sokan azt gondolják, hogy mindent rendbe lehet hozni, ha engem megölnek. És ez valóban így van. Most minden egyszerűbb lesz, mint S. bátyám idejében, ha arra kényszerítenek, hogy játsszam el az áldozati bárány szerepét.

– Dehogyan lincselnek meg – ismételte makacsul a feleségem, miközben kérdőn nézett rám annak az embernek a szemével, akinek már nincs ereje, a szomjúság tengerében fulladozik, és újból szüksége van az alkoholra. – *Micu*, ugye nem lincselik meg?

– Tudod, *Taka* gondolta ki ezt a kísérteties lázadást, s most, a végén kísérteties tűzijáték fényében szeretne tündökölni. Minden attól függ, hogy a völgylakók mennyire aktívan támogatják ezt a kísérteties lázadást. Ezt előre nem lehet még tudni – fordultam feleségemhez, de csak most figyeltem fel arra, hogy ez a megrendült asszony mennyire kerül a tekintetemet.

– Így van – helyeselt Takasi zavartan, egészséges keze megmarkolta a fegyvert és egy doboz töltényt, majd lassan felállt a helyéről. Ekkor vettem csak észre, hogy annyira legyöngült, hogy még össze is eshet a fegyver súlya alatt, és elvesztheti az eszméletét.

– Add ide a fegyvert, majd viszem.

Takasi ellenségesen nézett rám, durván visszautasított, bizonyára arra gondolt, hogy ravaszságból meg akarom fosztani egyetlen fegyverétől. Egy kis idő múlva még arra is gondoltam, hogy megbolondult, amitől állati félelem fogott el. Takasi tekintete azonban hamar meglágyult, csak tompa fájdalom tükröződött belőle.

– Kísérj el a magtárig, *Micu*, és maradj ott velem, amíg el nem alszom! – kért meg Takasi.

Amikor a konyhából kiléptünk az udvarra, a feleségem, mintha örökre búcsúzna Takasitól, így kiáltott utána:

– *Taka*, miért nem akarod megmenteni magadat? Kifejezetten azt akarod, hogy meglincseljenek, hogy halálra ítéljenek, és felakasszanak!

Takasi nem válaszolt, barátságatlanságba burkolta libabőrös, vértől maszatos arcát, amely most olyan fehér volt, mint a fal. Úgy viselkedett, mintha egy cseppet sem érdekelné a feleségem. Ebben a pillanatban valami teljesen érthetetlen oknál fogva úgy éreztem, mintha feleségem meg én olyanok volnánk, mint a szabadságuktól megfosztott, agyonvert kutyák. Megfordultam, feleségem ott ült csüggedten, mozdulatlanul. Mellette Hosio, mint egy vadállat, melyet mérgezett nyíl bénított meg, természetellenes helyzetbe merevedett. Takasi parancsára rögrön átadta magát az altató hatásának. Egész lelkemmel azt kívántam, hogy a feleségemnek legyen valahol eldugva egy kis whiskyje, amely erőt ad, hogy túlélje ezt az utálatos, végtelennek tűnő hideg éjszakát, én pedig egész testemben reszketve az öcsém nyomába szegődtem, s követtem a bejárati lámpa által megvilágított udvaron. Öcsém is rettenetesen reszketett, lábai tántorogtak. A csűrben *Gí*, a remete tüszögött, mint egy kehes kutya.

Dzsin sötét barakkjából egy hang sem szűrődött ki. „Japán legkövérebb asszonya” most nem törődik az evéssel, alhat nyugodtan akár öt-hat évet is. Az udvaron befagytak a piszkos pocsoltyák, sokkal könnyebben lehetett menni.

Takasi úgy, ahogy volt, mocskos ingben és nadrágban, végigvágódott az ágyamon, aztán a takaró alá bújt, úgy mozgott alatta, mint kígyó a zsákban, miközben lehúzta a zokniját. Majd magához rántotta a fegyverét, és rám emelte tekintetét; ott álltam mellette, néztem, hogyan helyezkedik el, Takasi kérte, hogy oltsam el a villanyt. Szívesen megtettem, mert nekem is jobb érzés volt így. Takasi fekete, maszatos, beesett arca olyan volt, mint egy öregemberé, szemei, mintha gödör mélyéből néztek volna rám. Attól hogy hanyatt feküdt, még jobban látszott rajta a szenvedés, az izgatottság, mint bármikor, amire csak vissza tudok rá emlékezni, ha nehéz helyzetbe került. És valóban, szánalmasnak, sajnálatra méltónak tűnt a teste, melynek körvonalai alig látszóttak meg a takarón. Leültem, miközben magam alá húztam a lábam, és Hosio takaróját a vállamra vettem; vártam, míg az új sötétség mélyén eltűnik Takasi hanyatt fekvő alakja. Egy darabig nem szóltunk egy szót sem.

– *Micu*, a feleséged időnként okos dolgokat szokott mondani – szólalt meg Takasi békülékenyen, hogy a figyelmemet felkeltse. – Igazából nem akarok mentegetőzni. De vágyom arra, *Micu*, hogy meglincseljenek vagy felakasszanak.

– Igen, *Taka*, eleinte nem volt elég bátorságod arra, hogy szabad akaratodból erőszakot kövess el, de amikor a baleset miatt új helyzet adódott, amely szinte teljesen olyan volt, mint egy bűntény, azonnal kihasználtad, mert már rég vártál erre, és most szeretnéd, hogy meglincseljenek, vagy halálra ítéljenek, és felakasszanak érte. Ezt én így értelmezem.

Mintha biztatni akarna, hogy még folytassam, hogy még beszéljek, Takasi mélyeket lélegzett, és nem szólt egy szót sem. De nekem már nem volt több szavam, amelyet az öcsémnek szántam volna. A hidegtől szinte teljesen átfagyott a testem.

– *Micu*, szeretnéd holnap megzavarni ezt a tervet? – kérdezte kisvártatva Takasi.

– Hát nem ez a természetes? Igaz ugyan, hogy nem tudom, mennyire sikerül megzavarnom önpusztító tervedet, amelyben kissé messzire mentél.

– *Micu*, szeretnék valamit elmesélni neked. *Micu*, el akarom mondani neked az igazságot – kezdte bizonytalanul, sőt inkább zavartan Takasi, mintha abban kételkedne, hogy valóban elég komolyan veszem a szavait, s ugyanakkor valamiféle megkönnyebbülés is látszott rajta. Ezek a szavak azonban erős fájdalmat okoztak nekem, s lepattantak rólam, mint a *visszhang*.

– Nem akarom meghallgatni, ne mondd el nekem! – ellenkeztem határozottan, miközben megpróbáltam menekülni annak a beszélgetésnek az emlékétől, amelynek során Takasi az *igazságról* beszélt.

– *Micu*, szeretném elmondani – könnyögött alázatosan Takasi, ami még inkább azt a vágyat sarkallta bennem, hogy elkerüljem ezt a beszélgetést. Hangja szinte végzetszerűen szólt hozzám, beleremettem, olyan szívbemarkoló volt. – *Micu*, ha majd meghallod a történetet, akkor legalább ott leszel velem, és végignézed, ahogy meglincselnek.

Képtelen voltam befogni a száját. S Takasi, mielőtt elkezdte volna a történetet, fáradtan, reménytelenül sóhajtott fel, mintha már elmondott volna mindent, és meg is bánta volna, de mégis legyőzte belső ellenállását, és belefogott a mesélésbe:

– *Micu*, hogy a húgunk miért lett öngyilkos, ezzel kapcsolatban mindig azt mondtam neked, hogy nem tudok róla semmit. Ebben a nagybátyánk és családja is a segítségemre volt, szerintük az öngyilkosság oka ugyanis ismeretlen. Ezért tudtam olyan sokáig elfedni az igazságot. Erről valójában engem soha senki nem kérdezett ki. Én meg hallgattam. Talán csak egyszer mondtam el mindent, Amerikában, egy teljesen idegen fekete prostituátnak, és akkor is csak tört angolsággal. Számomra angolul beszélni annyit jelent, mintha álarcot vennék magamra, tehát a beszélgetés a fekete lánnyal olyan, mintha nem is történt volna meg. Álbeismerés volt az egész, amiért büntetésből egy közönséges nemi betegséget kaptam. Azon a nyelven, amelyen a húgunk, te, *Micu* és én beszélünk még soha életemben nem szóltam erről, így, persze, neked sem beszéltem róla soha. Az azonban igaz, hogy a húgunk halálával kapcsolatban némi kételyeid jogosan felmerültek, legalábbis én így éreztem, nyugtalanított a dolog, valahogy úgy gondoltad, hogy körülötte nincs minden rendben. *Micu*, emlékszel még arra a napra, amikor a *fácánokat* tisztítottad? Akkor azt kérdezted tőlem, hogy amit az igazsággal kapcsolatban mondani akarok, az nem a húgunkkal áll összefüggésben? Akkoriban azt hittem, hogy mindent pontosan tudsz, és csupán gúnyolódsz rajtam, gonoszságból és a szégyen miatt már-már ott tartottam, hogy megöllek. Végül is azonban a markomban tarthattalak, és rájöttem arra, hogy mégsem tudhatsz semmiről. Azon a reggelen, amikor a húgunk öngyilkos lett, mielőtt a nagybátyánkat értesítettem volna róla, végigkutattam annak az épületszárnyak az összes zugát, ahol a húgommal laktunk, elolvastam minden feljegyzését, amellyel kapcsolatban esetleg kétségek merültek volna fel. Azután megkönnyebbült érzéssel nevettem és sírtam fel egyszerre, mert megszabadultam a mellemet szorongató félelemtől; ugyanakkor bűnözőnek is éreztem magamat. És csak akkor mentem be a főépületbe, nagybátyánk házába, hogy értesítsem a húgunk öngyilkosságáról, amikor sikerült elfojtanom a nevetőgörcsöt, melytől fuldokoltam. A

húgunk úgy halt meg, hogy mérget ivott. Mélységesen megkönnyebbültem, amikor megtudtam, hogy a húgunk úgy végzett magával, hogy semmiféle feljegyzést nem hagyott hátra. Mindig attól féltem, hogy a húgunk, tudod, nem volt teljesen normális, elárulja a titkot. Azért könnyebbültem meg, mert azt képzeltem, hogy a titok húgunk halála által megsemmisül, mintha soha nem is lett volna. De a valóságban éppen az ellenkezőjét kellett megélnem. Húgunk halála oda vezetett, hogy ez a titok mély gyökereket eresztett testemben-lelkemben, az életemen uralkodott, egyszóval teljesen megmérgezett. Ez akkor történt, amikor a második évfolyamot elvégeztem, s azóta a történetekkel kapcsolatos emlékek, úgy érzem, darabokra szaggatnak szét.

Miután Takasi ezeket elmondta, rekedt hangon tört fel belőle a zokogás, látszott, abban reménykedik, ha visszaemlékszem majd a sírására, sikerül neki az „idő” csapdájába kergetni, amely felőrli a lelkem, és emiatt hátramaradt életemet iszonyatosan nehezen fogom leélni.

– Húgunkat nem lehetett teljesen normálisnak tekinteni, de valójában egészen különleges lény volt. Csak a szép hangokat szerette, és akkor volt boldog, ha zenét hallgatott. A repülőgép vagy a különböző autók zajától annyira szenvedett, mintha tűzzel égették volna a fülét. Azt hiszem, valódi fájdalmat érzett ilyenkor. Hiszen az üveg is képes megrepedni a levegő rezgésétől, igaz? Olyan erős volt a fájdalom a fülében, hogy majdnem megrepedt a dobhártyája. A faluban, ahol a nagybátyánk lakott, senki nem értett úgy a zenéhez, mint a húgunk, és senki nem érezte át úgy a zenét, mint ő, akinek életeleme volt a zene. Húgunk egyáltalán nem volt csúnya, és teljesen ártatlan volt. Elképesztően ártatlan. A betegségének lényege is ebben rejlett, akárcsak az a tulajdonsága, hogy végtelenül szerette a zenét. A nagybátyánk falujában néhanéha eljöttek hozzánk a fiatal srácok, hogy megnézzék, hogyan hallgat zenét a húgunk. Amint felcsendültek az első hangok, egész valója hallgatássá lényegült, más nem létezett a számára, nem juthatott el más a tudatáig. Teljesen veszélytelen volt azok számára, akik meglesték. De ha lelepleztem őket, őrzöngésben tört ki, még arra is képes lett volna, hogy megölje mindegyiket. Számomra húgunk a nőiesség mintaképe volt, és kötelességemnek éreztem, hogy vigyázzak rá. A falubeli lányokat különben észre se vettem, és amikor a legközelebbi városba jártam már gimnáziumba, az egész tanulási idő alatt még csak ki se nyitottam a számat, hogy az osztálytársnőimmal beszéljek. Még egy balladát vagy ódát is írtam róla meg rólam, melyben azzal büszkélkedtem, hogy dédapánk és az öccse után a húgommal mi ketten visszük tovább nemzetségünk dicsőségét. Ha ezt a dolgot elemezni akarjuk, akkor teljesen érthetővé válik, hogy mindez a kisebbségi érzés miatt történt, azért, mert a nagybátyánk házában ingyenélők voltunk. A húgomnak mindig azt magyaráztam, hogy mi kiválasztott, különös emberek vagyunk, és csak egymásnak kell élnünk, nem szabad és nem is kell, hogy mások érdekeljenek bennünket. Ezért aztán a faluban olyan pletykák is szárnyra kaptak, hogy mi ketten, a két testvér még az éjszakát is együtt töltjük. Bosszút álltam ezeken a felnőtteken: házuk ablakait kövel dobáltam meg. Ez a szóbeszéd ugyanakkor lökést is adott nekem. Ne felejtjük el, hogy nyámnnyila, fanatikus tizenhét esztendő gimnazista voltam, aki képtelen ellenállni az ilyen pletykának. Még abban az évben nyár elején egy este alaposan berúgtam. Azon a napon történt, amikor a rizsültetés befejeződött, és a nagybátyánk házában mindenki összegyűlt szakét iszogatni, aki segített neki ebben a munkában. Én, mint vendég, természetesen nem vettem részt az ültetésben, de odahívtak engem is a fiatalok közé, ekkor ittam először életemben szakét, és persze, részeg lettem tőle. A nagybátyánk észrevette, jól összeszidott, és elküldött lefeküdni. Eleinte a húgunk jót szórakozott azon, hogy berúgtam, még nevetett is rajta. De később, amikor a főépületben kurjongatni kezdtek a parasztok, és mindenféle nótát óbégattak, egyszerre nagyon megijedt. Bedugta a fülét, elnyúlt a földön, és olyan hangon kezdett panaszkodni, mint egy kisbaba. Éktelen haragra gerjedtem a parasztok iránt, akik késő éjszaka a maguk kedvére részegen mindenféle szabadszájú nótát dajdajoznak, és annyira felbőszültem, hogy még az embergyűlölet is fellángolt bennem. Hogy a húgomat megnyugtassam, testét átöleltem, s ekkor hirtelen elkapott a gerjedelem. Így kezdődött el szexuális kapcsolatunk.

Úgy feküdtünk ott, hogy nem szóltunk egy szót sem, kimondhatatlan szégyent éreztem amiatt, hogy vérrokonság van közte és közöttem, elrejtőztem a sötétben, szinte nem is vettem levegőt, hogy elbújjak valami megnevezhetetlen, hatalmas, rettenetes szörnyűség elől, amely le akar engem nyelni. Úgy éreztem, mint az a szegény lány, akinek kövel szétzúzta a fejét Takasi, ha a szavainak hinni lehet, én is kiabálni szerettem volna: „Undorító, undorító!”, de e pillanatban én voltam széttörve darabokra, mint egy ostoba álom után, de még ez az egyszerű kiáltás sem tudott feltörni tompa fájdalomban égő testemből.

– Nem lehet mentségnek tekinteni azt, hogy először akkor szeretkeztem vele, amikor részeg voltam. Másnap újból megismételtem, jóllehet *józanul* – mesélte tovább a történetet Takasi halk, lecsillapodott hangon. – Eleinte a húgom undorítónak tartotta a szeretkezést, félt is tőle. De még a gondolataiban sem tudott volna ellentmondani nekem. Éreztem, hogy a húgom szenved, de a vágy, a félelem elragadott, és nem volt annyi erőm, hogy arra gondoljak, mi lesz vele. Hogy ne féljen többé a szeretkezéstől, a nagybátyám házának kamrájából előkapartam egy pornográf képet, és elmagyaráztam neki, hogy a házasságban az emberek ezt csinálják. Attól azonban jobban féltem, hogy napközben, amikor az iskolában voltam, húgom, aki ezalatt otthon maradt, elárulja a titkunkat a nagybátyám családjából valakinek. Ezért aztán azt sulykoltam folyton neki, hogyha valakinek a fülébe jut, hogy mi ezt tesszük, még csak köszönni se fog nekünk, és hogy szavaimnak nagyobb nyomatékot adjak, mutattam egy képet, melyet a lexikonban találtam, arról, hogyan égették meg az embereket máglyán a középkorban. Ezenkívül kioktattam még arra is, hogyha senki más nem tudja meg, amit csinálunk, akkor soha senkivel nem fogok házasságot kötni, és ő sem megy soha férjhez, hanem életünk végéig így élünk majd egymással kettesben. Mind a ketten a szívünk mélyéből ezt szeretnénk, mondtam neki, csak arra kell vigyázni, hogy senki más észre ne vegye, és akkor minden rendben lesz. És a valóságban is ezt gondoltam. Hittem abban, hogyha ketten a húgomal erősnek mutatkozunk abban, hogy ezt a természetellenes viszonyt folytatjuk, akkor szabadok leszünk, és mindig azt tehetjük, amit jónak érzünk. A húgom egyszer azt mondta, attól fél, hogy valamikor majd megnősülök, és neki egyedül kell leélnie az életét, és biztos volt benne, hogy ebbe belehalna. Annál is inkább, mert azt meséltem neki, hogy a mama a halála előtt úgy végrendelkezett, hogy mi ketten éljünk mindig együtt, mindenki mástól külön. Ezért aztán tiszta szívből örült, amikor meggyőztem róla, hogy másoknak hátat fordítva mi ketten, a két testvér, mindig együtt fogunk majd élni. S bár eleinte utált szeretkezni velem, fokozatosan megkedvelte az együttlétet. Egy darabig úgy éltünk gondtalanul, mint a boldog szerelmesek. Ahogy később visszagondoltam rá, egész életemben soha nem voltak olyan boldog napjaim, mint akkor. A húgom pedig, amit egyszer eldöntött, ahhoz mindvégig keményen és férfiasan ragaszkodott. Mindhaláláig büszke maradt arra, hogy mi ketten együtt éljük le az életünket. És ekkor a húgom teherbe esett. A nagynéném észrevette. Szólt nekem, én pedig rettenetesen megijedtem. Biztos voltam benne, hogy meghalok szegyenemben, ha kiderül, hogy szexuális kapcsolatot tartok fenn a húgommal. De a nagynéném egyáltalán nem gyanakodott arra, hogy bármilyen szerepem is lenne ebben a dologban. Ekkor undorító árulást követtem el, olyat, amelyet soha nem tudok megbocsátani magamnak. Gyáva, arcátlan gonosztevéként viselkedtem, aki az égvilágon semmit sem tett nyíltszívű hűgáért. Megparancsoltam neki, mondja azt, hogy megerőszkolta egy fiú, akinek még a nevét se tudja. A húgom szavaimnak megfelelően cselekedett. Ezek után a nagybátyám elvitte őt a legközelebbi városba, ahol a húgomon nemcsak abortuszt végeztek el, hanem művi meddővé tételt is. Amikor visszajött a kórházból, valószínű, hogy az átélt sterilizációs műtét miatt, meg azért, mert a városban a száguldó autók motorzaja megfélemlíthette, húgom teljesen leesett a lábáról. Ezenkívül férfiasan el kellett viselnie a parancsomat, hogy senkinek nem mond el semmit. Amíg a városban voltak, a nagybátyám szüntelenül faggatta a húgomat, aki egyáltalán nem tudott hazudni, hogy próbáljon meg visszaemlékezni arra, milyen is volt az a fiú, aki megerőszkolta!

Takasi sokáig sírt, miután ezt elbeszélte. Alig tudta visszatartani a zokogást, az időnként feltörő kiáltozást, mert azt mondta el, ami számára az életben a legrettenetesebb volt. Mint száralmas szárított hal, hevertem mellette, szenvedtem a hidegtől és a fejfájástól, s még a fülemig se hatolt el, amit Takasi elmondott.

– Éjszaka a következő történt. A húgom, aki még nem jött rendbe a mély megrázkódtatásból, arra kért, hogy segítsek rajta, ez természetes dolog, ugye? Közöttünk, akik között rendszeres szexuális kapcsolat volt, természetesnek tűnt, hogy a húgom abban reménykedett, hogy az együttlét majd megvigasztalja. Bár a szexuális kérdésekhez alig értettem, annyit azonban én is tudtam, hogy ilyen nagy műtét után nem szabad szeretkezni. Szörnyű félelem fogott el, s ugyanakkor fizikai undort is éreztem. Ez természetesen dolog, ugye? De a húgom ezt egyáltalán nem látta be. Először visszautasítottam a kérését, de ő megmakacsolta magát. Odabújt mellém, s akaratom ellenére elkezdte cirógatni a *péniszemet*. Erre megütöttem őt. Húgomat egész életében még senki meg nem ütötte. Én is rettenetesen megrémültem: soha nem láttam még embert ennyire szenvedni ilyen magányosan, ilyen védtelenül. Kicsit később a húgom a következőket mondta: „Taka-csan, semmi sem igaz, amit nekem mondtál, soha senkinek nem mondtam el semmit, mégis rosszat csináltál velem.” Másnap reggelre öngyilkos lett. „Taka-csan, semmi sem igaz, amit nekem mondtál, soha senkinek nem mondtam el semmit, mégis rosszat csináltál velem” – ezt mondta a húgom.

A völgyből egyetlen nesz sem hallatszik. Még ha valamilyen hang fel is törne, elnyelné az erdőt befedő hótakaró. Mindaz, ami eddig elolvadt, most újból megfagyott. Mégis mintha a bennünket körülvevő magas, koromfekete erdőből minden irányból vékony hangocskák csurrannának ki az ég felé, de az emberi fül számára túlzottan magasak. Hatalmas, titokzatos lények hangjai ezek, melyek szeszélyesen kanyarognak, és betöltik a völgy egész terét. Gyerekkoromban tél közepén egyszer úgy tűnt, mintha titokzatos hangot hallottam volna, amelyet az emberi fül már nem képes felfogni, de attól függetlenül a valóságban még létezik; másnap reggel a völgy mélyén kanyargó, majdnem kiszáradt folyó medrében egy óriáskígyó nyomát fedeztem fel, s félelemmel gondoltam arra, hogy talán ez a csodálatos lény hívott magához az éjszakában. Most is azt képelem, hogy megint ugyanaz a hang hív, amelyet az emberi fül már nem képes felfogni. A szemem hozzászokott a sötétséghez, s az ablakon keresztül beszűrődő gyenge megvilágításban úgy láttam, hogy fekete, homályos lények töltik be a szobát. Az egész magtárat vagy ötszáz parányi buddhista szent lény lengi be.

– Hallottunk mindent, hallottunk mindent – jut el fülemig az érzéki csalódás. Hirtelen rám jött a köhögés. Úgy érzem, hogy torkomtól a tüdőmig gyulladásban van az egész vérvörös színű nyálkahártyám. Kiver a veríték. Úgy tűnik, hogy egész testem darabokra hullik szét, tompa fájdalom áramlik át rajta. Amikor a köhögési roham abbamaradt, Takasi is fokozatosan magához tért, mintha a fájdalom, mely mélyen a szívébe hatolt, kezdte volna elhagyni; ekkor a következőket mondta, mintegy önmagát nyugtatva, miközben hangja erőtlenséget árult el:

– *Micu*, ha nem avatkozol közbe, és ha holnap még sikerülne is elkerülnöm azt, hogy meglincseljenek, akkor is fel fognak akasztani. Ha meglincselnek vagy felakasztanak, neked adom a szememet, fogadd el, ültessék át a szemedbe a recehártyámat. Legalább a szemem túléli majd a halálomat, és még sokat láthat ebben az életben. Még akkor is, ha egyszerű lencse formájában él tovább, nekem megnyugvást jelent. Kérlek, tedd meg, *Micu!*

Mintha villám hasított volna belém, egész testem a fejemtől a lábam hegyéig szinte lángra gyulladt, a tudatom nem tehetett mást, csak tiltakozni volt képes. Egy szempillantás alatt eltűntek az erdőből idehallatszó éles kis hangok, a parányi fekete emberkéék árnyai, amelyek az előbb még betöltötték az egész magtárat.

– Undorító, semmiképpen sem fogadom el a szemedet! – kiáltottam felháborodott hangon.

– Miért nem, miért nem? Miért nem akarod elfogadni a szememet? – kérdezte panaszos hangon Takasi, amelyből kétségbeesés és zavartság érződött. – *Micu*, hát ennyire haragszol rám a húgunk miatt? Hiszen csak gyerekkorában ismerted, igaz? Csak azért volt lehetőség arra,

hogy ne hagyd el a házunkat a völgyben, mert mi, a húgommal idegeneknél laktunk, rólad meg Dzsing gondoskodott, és azon a pénzen, amelyet mindannyiunknak hagytak, egyedül te mehettél el a városi gimnáziumba tanulni, azután Tokióban egyetemet végeztél, igaz? Ha nem kaptad volna meg egymagad azt a pénzt, akkor mind a hárman itt élhettünk volna együtt a völgyben. *Micu*, nincs jogod ahhoz, hogy elítélj engem a húgunk miatt. Nem azért mondtam el neked az igazságot, hogy elítélj miatta!

– Egyáltalán nem ítélek el! – kiáltottam most már én is, hogy megtörjem Takasi ellenállását, aki egyre jobban tűzbejött. – Igen, engedelmeskedtem annak az érzésnek, hogy a szemedről lemondjak, de a valóságból indulok ki. Holnap senki sem fog téged meglincselni, *Taka*, és a bíróság sem ítélezik úgy, hogy felakasszanak. Nagyon szeretnéd magadat megbüntetni, hogy vezekelhess bűnödért, a vérfertőzésért, s akkor majd büntelen emberként halsz meg, és mint kegyetlen ember „szelleme” maradsz meg a völgy lakóinak emlékezetében. Ha a vágyad teljesül, akkor minden bizonnyal a halálad után egyesítheted önmagadat, a széthullott darabok egységes egésszé állnak majd össze. Akkor majd beszélhetünk róla, hogy száz év múlva újjászületett a te örök bálványod: dédapánk öccse. Ismétlem azonban, *Taka*, olyan ember vagy, aki szeret játszani a veszéllyel, de végszükség esetén mindig megtalálja a lehetőséget, hogy elkerülje azt. Ez a tulajdonság attól a naptól fogva vált lényed részévé, amikor a húgunk végzett magával, s ezáltal lehetőséget adott neked az életre, nem zúdítva rád sem vádat, sem szemrehányásokat. Majd most is rátalálsz valamilyen utálatos eszközre, hogy túlélj az egészet. Azután öngyilkos húgunk kísértetéhez fogsz fohászodni: és majd így mentegetőzöl: keserűen tengődöm, és nagy nehezen rátaláltam a kiútra, még akkor is, ha meglincselnek vagy felakasztanak: visszatértem a völgybe, de főleg az emberek miatt, akik nem a maguk dolgával törődnek, és végül is életben maradtam. Mindaz, ami Amerikában történt veled nem volt egyéb álónsanyargatásnál, amelyet már jó előre kifundáltál, hogy miután túllépsz rajta, jogot nyerj a további életre, és megszabadulhass a keserves emlékektől. Valójában amikor egy egyszerű nemi betegség elkapott, megvolt az alapod az önvédelemre, azt mondtad, hogy az amerikai életben nem engedheted meg magadnak, hogy másodszor is veszélybe kerülj. De hát mit is jelent a te piszkos beismerésed? Miután meghallgattam, meggyőzhetlek: helytelen dolog azt állítani, hogy aki ezt elmesélte, azt valaki megöli, vagy öngyilkos lesz, vagy mint ember megszűnik létezni, és valamiféle csodalénnyé alakul. Ettől a nézettől ugyan eszét vesztheti az ember, és ezt nevezheted megmenekülésnek. Ilyen ember vagy te, vagy talán tévednék? Esetleg nem abban a reményben mondtad el nekem az egészet, még akár tudat alatt is, hogy bocsássak meg neked, a mostani Takasinak, aki ilyen iszonyatos kínszenvedésen ment át, és akkor rögtön megszabadítalak attól az állapottól, hogy szétesel darabokra? Mondd, van elég bátorságod arra, hogy holnap reggel az összes völgylakó előtt beismerd mindazt, amit a húgunk halálával kapcsolatosan tettél? Ez a fajta bátorság a legkockázatosabb, ez pedig, ugye, nincs meg benned. Még ha nem is számolsz el magadban róla, tudat alatt abban reménykedel, hogy mégsem lincselnek meg. Ha pedig megkezdődik a bírósági tárgyalás, és őszintén felkiáltasz, hogy akasszatok fel, közben még saját magadat is becsapod. Tulajdonképpen teljes veszélytelenségben morzsolhatod napjaidat egy magányos cellában, míg a szakértői vélemény meg nem állapítja, hogy a testi sérüléseket csak a baleset miatt bekövetkezett halál után szenvedte el a lány. Ha megölnek, fogadjam el a szemed, úgymint hamarosan meghalsz; miért próbálsz az ujjad köré csavarni, minek hazudni még? Valóban szükségem van egy halott szemére, de minek gúnyolják ki egy nyomorékot!

A sötétségben Takasi nyilvánvaló zavarában felült, a térdére helyezte fegyverét, ujját a ravaszra tette, majd felém fordult. Éreztem, hogy most megölhet, de meg sem rezdültem, miközben sodort magával a mélységes megvetés, melyet öcsém iránt, e bűnöző iránt tápláltam, aki mindenáron túl akarta élni a történetet, és a *csapda* mélyén is kiutat próbált találni magának, de lázas fellobbanásában csak most vette észre, hogy ez sokkal veszélyesebb, mint

ahogy képzelte. Egyáltalán nem féltem még akkor sem, amikor szaggatott lélegzetének ütemére mozgott a puskacső torkolata és kicsi, fekete feje.

– *Micu*, miért gyűlölsz ennyire? Miért van benned ekkora gyűlölet velem szemben – kérdezte elszántan Takasi, miközben a sötétben megpróbálta kivenni arcvonásaimat. – Hiszen már azelőtt is gyűlöltél, *Micu*, mielőtt tudtad volna, mit tettem a húgunkkal és a feleségeddel?

– Gyűlölnelek? *Taka*, nem az a kérdés, hogy én mit érzek. Én csak az objektív véleményemet mondom ki, hogy az olyan emberek, mint te, nem tudnak élni drámai képzelgések nélkül, s hacsak nem bolondulnak bele, nincs erejük ahhoz, hogy a végtelenségig magukban tartsák ezt a veszélyes feszültséget. Lehet, hogy legidősebb bátyánk a csatamezőn többször is erőszakot követett el, de ha nem halt volna meg, és hazajött volna, akkor végleg eldobta volna magától ezeket az emlékeket, és a nyugodt hétköznapokra újjászületett volna. Ellenkező esetben a háború után a világot elárasztanák a bűnözők, akik bármilyen erőszakot képesek lennének elkövetni. Dédapánk öccse, akit annyira tisztelsz, vérfürdőt rendezett, amikor a felkelést vezette, és végül halálba kergette saját társait, miközben elmenekült az erdőbe, és megmentette az életét. Azt hiszed, hogy mindezek után, az erőszak helyesléseképpen új, veszélyes kalandokba vetette magát, és zsarnokként folytatta tovább az életét? Egyáltalán nem így történt. Olvastam a leveleit, soha többé nem követett el erőszakot, még a mentalitásától is távol állt, hogy valamiféle felkelést vezessen. De az önostorozás sem volt rá jellemző. Meg is feledkezett a felkelésről, és életének alkonyán átlagos, közepszerű kispolgári életet élt. Szinte női találékonysága mutatkozott meg, amikor kedvenc unokaöccsét meg akarta menteni a katonai szolgálattól, igaz azonban, hogy ez nem sikerült, és ő, mint aki *eredetileg* a felkelést vezette, otthonában halt meg, s utolsó perceiben is az unokaöccse sorsáért aggódott, akinek a vejhajveji csatában élet és halál között kellett harcolnia. Valójában soha nem lett belőle „szellem”, észrevétlenül halt meg, mint egy birka. *Taka*, holnap reggel, ha lemész a völgybe, hogy orvosi segítséget kérj az ujjadat ért sebedre, és lincselés helyett letartóztatnak, majd legrosszabb esetben három év – esetleg felfüggesztett – börtönre ítélnék, kiszabadulsz, és utána átlagos, a többitől semmiben sem különböző emberként térsz vissza a társadalomba. Egyszerűen nincs értelme másfajta ábrándozásnak. Hiszen még magad sem igazán hiszel ezekben. Már nem abban a korban vagy, *Taka*, amikor a hősieles fantázia felhevíti a vért. Már nem vagy gyerek!

Felálltam a teljes sötétségben, lábammal tapogattam ki a lépcsőfokokat, s lassanként leereszkedtem az emeletről. Hátam mögött még hallottam Takasi reményvesztett hangját, amint egyre csak a kérdéseit ismételgeti, és úgy éreztem, hogy talán még belém is lőhet, de a félelem, amely akkor veszi kezdetét, ha az egyik ember erőszakot követ el a másikkal szemben, nem tűnt valóságosnak a számomra, csupán a bensőmben érzékeltém utálatos forróságot és elviselhetetlen fájdalmat testem minden sejtjében.

– *Micu*, miért gyűlölsz ennyire? Miért van benned ennyi gyűlölet velem szemben? Hiszen csak mi ketten maradtunk meg a Nedoko nemzetségből, mi, akik édestestvérek vagyunk, hát nem?

A főépületben vérbe borult szemmel ott ült a feleségem maga elé meredve, mint abban a koreai népmesében, amelyben az asszony embert evett, és itta a whiskyjét. A nyitott ajtón keresztül látom Hosiót, aki Momokóhoz bújik, mint egy kutya, s összegömbölyödve alussza mély álmát.

Amikor leültem, a feleségem nem szólt egy szót sem, csak fogta a látószögében lévő whiskys üveget, melyet két térde között szorongatott, nagyot húzott belőle, aztán elkezdett köhögni, s úszott a részegség viharos tengerén, amely egyáltalán nem volt kapcsolatban velem. Láttam, hogy vérbe borult szénfekete szeméből könnyek csurognak, majd felszáradnak égő arcbőrén. A magtárban hirtelen lövés dördült, *visszhangként* röppent szét az éjszakai erdőben. Meztláb kiszaladtam az udvarra, miközben felhangzott a második lövés. A csürből ezalatt sietve előugrott *Gí*, a remete, egymásba ütköztünk, és mind a ketten megijedtünk. Odafutottam a magtár lépcsőjéhez, és láttam, hogy az emeleten világosság van.

– Én vagyok az, *Micu*. Ellenőrzöm a töltényeket, hogy holnap reggel harcolni tudjak a lázadó kísértetekkel – hallatszott a lélektanilag újra felfegyverező Takasi nyugodt, hideg hangja.

Amikor visszamentem a főépületbe, szóltam *Dzsin* gyerekeinek, akik a lövésre szintén kifutottak, és szótlánul vártak, míg visszatérek, hogy nincsen semmi baj. A feleségem teljesen közönyös maradt a lövésekkel kapcsolatban is, az sem érdekelte, hogy olyan határozottan kiugrottam az udvarra. Rézvörös színűvé váló arccal maga elé meredt, és mereven nézte az előtte álló fekete színű poharat, amely whiskys szódával volt megtöltve. Hosio és Momoko megfordult, és aludt tovább. Harminc perccel később újból lövés dördült. Körülbelül tíz percet vártam, amikor felhangzott a negyedik. Aztán piszkos lábamra felhúztam a csizmámat, és visszamentem a magtárba. A lépcső aljáról többször is kiáltottam Takasinak, ő azonban nem válaszolt.

Számtalanszor beütöttem a fejem a gerendákba, ahogy haladtam a lépcsőn szótlánul felfelé. A szemközti falnak támaszkodva félig ült, félig feküdt egy férfi. Fejét, mezítelen mellét, mint sok-sok gránátalma magja, vércseppek borították, a férfi olyan volt, mint egy vérvörös gipszmanőken, amely csak nadrágot visel. Gondolkodás nélkül közelebb léptem hozzá, s a váratlan meglepetéstől felkiáltottam, ahogy a fületem bevertem a puskába, amelyet egy keresztgerendához erősítettek. A fegyver ravaszát és a vérvörös gipszfigura hintázó ujját selyemzsinór kötötte össze. A falon abban magasságban, hogy egy álló ember jól láthassa a fegyvercső torkolatát, piros ceruzával fej és a vállak körvonalait rajzolták meg, de csak a két óriási szem rajzát dolgozták ki alaposan. Még egy lépést tettem meg előre, eközben belebotlottam a töltényekbe, és egy vértócsába léptem, ekkor vettem észre, hogy a megrajzolt szemeket lövedék találta el, mélyedésükből tágranyílt ólomszemek bámulnak rám. A fej körvonalai mellett ugyanazzal a piros ceruzával ezt írták fel:

„Megmondtam az igazságot.”

Egy nagy sóhajtást hallottam. Beletérdeltem a vértócsába, megérintettem Takasi felhasadt, vértől pirosuló arcát; akkor már halott volt. Hirtelen egy *álem*lék villant fel bennem, mintha már sokszor találkoztam volna ezzel a holttesttel a magtárban.

12. Perújrafelvétel

Súlyos, párás szél fúj az egész éjszaka az erdőben elsüllyedt völgy mélyén; rövid, kínzó álmomból a pince mélyén ébrednek fel, a torkom bedagadt és fáj, de a részegség elmúlt, az agyam, amely még lefekvés előtt szinte gyulladásban égett, és óriásira puffadt, most kilátástalan fájdalommal van tele, s drámaian tiszta a fejem. Még álmomban sem veszem el az önfenntartási ösztönt, a takarót szorongatom, amellyel nyakig be vagyok bugyolálva, lenyúlok a kezemmel a térdemig, kitapogatom az üveget, melyben vízzel feleresztett whisky van, és iszom. Úgy érzem, mintha hideg vízben lennék. Álmomban úgy ötméternyire jobbra tőlem Takasi úszik elő ködösen, mint egy csodalény, szeme acélból van, számtalan kis sörét csillogvillog benne; ez még ugyanaz a vérvörös gipszfigura, melynek meztelen felsőteste kettétört gránátalmához hasonlít. Egy egyenlő szárú háromszög csúcsában, melynek két szöge vagyok én meg az öcsém, egy földszínű, sápadt arcú, hajlott hátú férfi áll, és szótlánul néz minket. Ebben a képben, melyben félig fekszem, lábam magam alá húzva, a fejem lejjebb, mint a térdem, számomra úgy tűnik, mintha a két férfi egy színpadon, a magasban állnának. Mintha e kis helyiséghez képest aránytalanul magas mennyezetű nézőtér első sorának közepén ülnék, a két kísértet pedig ott áll egymás mellett a színpadon. Úgy tűnik, mintha a színpad mélyén egy tükör lenne, melyben visszatükröződik a nézőtér karzata, amely a sötétben e két férfi feje fölé magasodik, a karzaton pedig öregemberek ülnek, olyanok, mint a *gombák*, mindannyian fekete ruhában, szemükbe húzott kalappal a fejükön. Közülük két öreg arca vehető ki világosan: az

egyik barátomé, aki pirosra festette a fejét, és felakasztotta magát, a másik növényi életet élő csecsemőnké, aki a világon semmire sem reagál.

– Perújrafelvétel, ítélkezni fognak fölötted! – kiált le a színpadról győzedelmesen, de ugyanakkor dühösen Takasi, miközben bíbor színű gödörre emlékeztető száját, melyről az ajkai teljesen hiányoznak, szélesre tárja.

A karzaton ülő öregeket valószínűleg Takasi hívta ide, esküdteknek gondolná őket az ember, kalapjukat levették, s valami titkos jelentést sugallva integetnek vele, fejüket felszegik, kezükben óriási keresztgerendával engem fenyegetnek, mire felébredek, gyengének és kétségbeesettnek érzem magam.

Ahogy tavaly egy őszi hajnalon, térdemet magam alá húzva ültem egy frissen ásott, kikotort gödör mélyén a hátsó udvarban, ugyanúgy ülök most itt, a kikövezett pincében, amelyet a szupermarketkirály, aki azért jött ide, hogy a magtár szétszedésénél felügyeljen, fedezett fel az embereivel, és adott vissza földi létének. A pincében van vécé, és van kút, úgyhogy az ember addig élhet itt egymagában remeteéletet, ameddig kedve tartja, igaz, hogy a kút teljesen kiszáradt, víznek már nyoma sincs benne, és a vécé is félig összeomlott, s így nem is lehet használni. Mind a két négyszögletes gödröt sűrűn belepi a penész, melynek szaga mindent áthat. Persze, a penészből található a penicillin is. Most ettem egy füstölt húsos szendvicset, ittam rá whiskyt, és így ülve még alszom egy keveset. Ha álmomban oldalra dőlök, még szét is verhetem a fejem a pince valamelyik oszlopában, amelyből annyi van itt, mint erdőben a fa. Mindegyik olyan kegyetlenül éles és kemény.

Még éjszaka van. Kora reggeltől a tél végét hozó, könnyű déli szél fújdogál, éppen azóta, hogy megérkezett a hír: a szupermarketkirály a „lázadás” óta most először jön a völgybe. A fejem fölött a felszaggatott deszkák közötti résen át repedés látszik a magtár emeletének falán, azon keresztül pedig előbukkan a fekete erdő. Reggel még tiszta volt az ég, de a sűrű porfelhők, melyeket a szél hozott, szétszórták a nap sugarait. Amikor még a szél erősebben fújt, az ég sötét lett, és beköszöntött az éjszaka. A szélrohamoktól háborgó tengerként süvít az erdő, úgy tűnik, még a föld is sóhajt bele. Időnként innen is, onnan is, mint forró vízben a buborékok, különös hangok bukkannak elő. Az erdő és a völgy között néha óriási fák mutatkoznak meg, melyekre még gyerekkoromból is emlékszem, mindegyik a maga módján sóhajt a szélben – mintha magányukban sírnának, mint az emberek. E sóhajok felidéznek bennem ezeknek az óriási fáknek az emlékét. Ezek az emlékek azonban egyáltalán nem mélyek és bonyolultak, ahhoz képest, amilyen feledhetetlen emlékek maradtak meg bennem a falusi öregekről, akikkel gyerekkoromban csupán egyszer vagy kétszer sikerült szót váltanom, viszont megőrizte mindegyik fa a maga sajátos „arcát”. Egy alkalommal az egyik öregember, egy szójakereskedő, aki a falusi közösség egy teljesen más köréhez tartozott, mint mi, s akinek addig a napig soha még csak a hangját sem hallottam, váratlanul rám támadt a folyó környékén, ahol a szójafőzdéje volt, megragadta a karomat, s durva szitkokkal azon gúnyolódott, hogy mama nem normális, én meg majd megvesztem a gyengeségem miatt. Szinte még most is előttem van az öregember hatalmas, vörös kutyafeje, még az arcát is tisztán látom, ahogy az emlékezetemből előbukkan ugyanúgy, mint a hegy meredélyén álló óriási öreg *szilfák*. A magányos fák sóhajtozásai felébresztik emlékeimben ezeket a *szilfákat*, melyek néha még szélcsendes időben is nyikorogtak.

Azon a reggelen a félhomályban a tűzhelynél azt hallgattam, hogyan sóhajtoznak a szélben ezek a hatalmas fák, átadtam magam az emlékeimnek, és arra gondoltam, hogy mielőtt örökre elhagyom a falut, feltétlenül meg kell néznem ezeket a fákat. Ha egyszer elmegyek innen, akkor már soha többé nem láthatom őket, holott tudtam, hogy a szemem nem képes rá, hogy utoljára magába zárja ezeket a fákat, s eközben a saját halálom jutott az eszembe, amely majd vár rám. Ezzel kapcsolatban még két levél merült fel az emlékezetemben, mind a kettő új munkalehetőséget kínált, az egyiket Tokió egyik egyetemének professzora írta, a másikat az afrikai állatok expedíciós irodájától kaptam, amely egy most alakuló vidéki állatkert

létrehozásával foglalkozik, ahol szabadon akarják tartani az állatokat. A professzor egyszerre két megbízatást is kínált: két adjunktusi állást nekem és elhunyt barátomnak egy magánegyetem angol nyelv és irodalom tanszékén, ahol ezt már előzetesen meg is beszélte. Az afrikai állatok expedíciós irodájától érkezett levél, amelynek némiképp kalandor jellege volt, egy olyan tudós türelmetlen felhívását tartalmazta, aki körülbelül elhunyt S. bátyámmal lehetett egyidős, s aki az állattan tanításával akart felhagyni, hogy új állatkertet szervezhessen. Az egyik nagyobb napilapban magasra értékelte azt a vadállatokról szóló könyvet, amelyet fordítottam. A patkányok mindig elfutnak a süllyedő hajóról, itt azonban éppen fordítva történt: ez az ember, akivel néhányszor találkoztam is, új kapitányi minőségben szállt hajóra. Felajánlotta nekem, hogy mint tolmács csatlakozzam afrikai expedíciójukhoz. Amikor meghalt a barátom, magam hagytam ott az egyetemi adjunktusi állást, így tehát, ami az első levelet illeti, utolsó lehetőséget jelentett a számomra, hogy újból ilyen jellegű munkát kapjak. Ezenkívül, mivel Takasi eladta a házat meg a földet, és pénzt nem hagyott nekem, sürgősen munkát kellett keresnem mindenképpen. Az egyetemi adjunktusi állás tökéletesnek tűnt a számomra, de közben továbbra is bizonytalan maradtam. Bár eddig egyáltalán nem beszélünk egymással, a feleségem, amikor megtudta ezt a két álláslehetőséget, a következőket mondta:

– Ha kedved van, menj el dolgozni Afrikába, *Micu*. – Ahogy meghallottam szavait, rögtön elvettem ezt az ajánlatot, mert elképzeltem magamnak azt a rengeteg nehézséget, amely egy teljesen új és ismeretlen munka során várna rám.

– Elsősorban a tolmácsot terheli a felelősség az összes írásbeli munkáért, az egész levelezésért, ráadásul neki kell kiosztani a munkát a hordároknak és a munkásoknak is. Kiáltozhatom majd szánalmas szuahéli kiejtésemmel egész úton: „Gyerünk, gyerünk!” Amikor azonban ezeket mondtam, sokkal szomorúbb dolgok jártak a fejemben. Belebotlom majd egy vaskérgű afrikai fába, vagy megütöm magamat egy kemény kőbe, mert ott még gyémánt is van a kövekben, és nemcsak a halántékomat meg a járomcsontomat verem szét, hanem a vak szememet is előnti a vér, s ezenkívül még súlyos maláriában is megbetegszem. Ott fogok feküdni a nedves földön magas lázzal, kínlódva, elgyötörten, és a fáradhatatlan zoológus buzdító szavai csak undort váltanak ki belőlem, ráadásul még kiáltozgatok nekik azon az utálatos szuahélin, hogy „Holnap indulunk!”

– De *Micu*, az egyetemi adjunktusi álláshoz képest itt szerintem új életet kezdhetsz.

– Az én helyemben *Taka* biztos elutazna, és új életet kezdene. *Momo* mesélte, hogy *Taka* azt állította, hogy azok az emberek, akik elutaznak Afrikába elefántot fogni, a humanizmus megtestesítői. *Taka* szerint az atomháború után az emberek legelőször is Afrikába fognak menni, hogy elefántra vadásszanak, mert ha a városokban tönkrementek az állatkertek, tüstént új elefántokat kell Afrikából beszerezni.

– Valóban, *Taka* rögtön elvállalná ezt a munkát. Te, *Micu*, viszont, ha jól meggondoljuk, olyan típusú ember vagy, akinek nincs sok kedve olyan munkába belevágni, amelynél különböző nehézségeket kell legyőzni. *Micu*, te csak olyan munkára vagy képes, hogy lefordítod mások könyveit, amelyeket olyan emberek írnak, akik le tudják győzni a nehézségeket.

Nagyon rosszkedvű lettem a feleségem szavaitól, aki rólam, a férjéről ilyen hidegvérű megfigyelés alapján tudott ítélkezni, mintha egy idegen, számára teljesen közömbös férfiről alkotna véleményt, de közben megértettem, hogy minden valószínűség szerint igaza van. Ahelyett hogy új életet kezdenék, ahelyett hogy megkeresném a fűkunyhómat, inkább az angol tanszék oktatójának életét választom, akinek a kedvéért egy diák se fog nekiállni szorgalmasan tanulni, akit az egész hallgatósága gyűlöl, ha néhány hét leforgása alatt nem hagy ki legalább egy előadást, aki rendetlen agglégény életét éli (házaséletünket természetesen nincs értelme tovább folytatni), s a diákjai *patkánynak* csúfolják, és kinevetik a háta mögött, aki olyan lesz, mint Dewey követője, az a tudós, akivel *Taka* New Yorkban találkozott. Ezzel a döntéssel tulajdonképpen megkezdem az öregedés éveit, a halálra való felkészülés egyhangú életét.

Takasi mielőtt öngyilkos lett volna, kivette a zsebéből maradék pénzét, még az aprót is, hogy ne kenje össze vérrel, betette egy Hosiónak és Momokónak címzett borítékba, majd az asztalfiókba helyezte. Nem sokkal Takasi elhamvasztása után (S. bátyám hamvaival együtt temettük el a családi kriptában), Hosio visszautasította a völgybeli fiatalok által felajánlott segítséget, és beült a Citroënbe Momokóval együtt, aki mellette foglalt helyet a kocsiban, átkelt az ideiglenes hídon, és elindult az undorítóan latyakos úton. Elutazásuk előtt Hosio a következőket mondta el feleségemnek meg nekem, amelyhez a megasszonyosodott Momoko helyeslően bólogatott:

– *Taka* nincs többé, kettőnknek pedig muszáj együtt maradnunk. Elhatároztuk *Momóval*, hogy összeházasodunk; már mindketten abban a korban vagyunk, amikor az emberek házasságot szoktak kötni, nem igaz? Keresek magamnak valahol egy autójavító műhelyt, *Momo* pedig egy teázóban szeretne felszolgáló lenni: valahogy majd csak megleszünk. Arra gondoltam, hogy később talán vásárolhatunk egy benzinkutat. Amikor *Taka* Amerikában járt, olyan önkiszolgáló benzintöltő állomásokat látott, ahol komolyabb javításokkal is foglalkoznak, így könnyebben megkeresheti az ember a mindennapi betevőt. Mivel *Taka* már meghalt, nincs kire támaszkodnunk, együtt kell maradnunk!

Hogy miért nem mentünk el velük legalább a tengerpartig a feleségemmel együtt a Citroën hátsó ülésén kényelmesen elhelyezkedve? Mert akkor éppen meg voltam fázva, és magas lázzal feküdtem, majd közvetlenül ezután három hétig semmit sem tudtam megtartani a kezemben – valahogy nem volt erő benne. Amikor jobban lettem, a feleségem kezdte mondogatni, hogy nem képes elindulni hosszabb utazásra. És valóban, sokszor elszédült, a vér a fejébe szállt. Természetesen tudtam, hogy mire készül lélekben a feleségem, egész testét ez a várakozás töltötte be, nem volt azonban elegendő bátorságom ahhoz, hogy beszéljek erről vele. Ez már eldöntött tény volt, amely mindkettőnkre vonatkozott.

Míg azon törtem a fejem, hogy milyen munkát válasszak, napokat ültünk szótlanul a feleségemmel a félhomályban a tűzhely mellett, mint az ólomból öntött babák, nem maradt senki a főépületben, aki néma társalgásunkba beleavatkozott volna. Főként feleségem volt az, aki súlyos hallgatásba burkolódzva, igen messzire elment a beszélgetéseink során. Takasi halála után a feleségem állandóan mámoros állapotban volt, de nem az alkoholtól. A megmaradt whiskys üvegeket saját akaratából bevitte a kamrába. Ölbetett kézzel, kiegyenesedett háttal, félig lecsukott szemmel szótlanul ült egész nap, kivéve, amikor evett és aludt. Igaz ugyan, hogy azt tanácsolta nekem, hogy menjek el Afrikába, de mindezt úgy tette, mintha egy számára idegen embernek mondta volna, ehhez természetesen nem szükséges különösebb magyarázatot fűzni. Jelenleg a feleségem tudatának világára nem esett rá az árnyékom. És ami azt illeti, én is ugyanígy voltam a feleségemmel.

Délután, a feleségem előtt némiképp szégyenkezve, benézett a konyhába *Dzsin* legnagyobbik fia és a következőt közölte velünk:

– A szupermarketkirály öt fiatal testőr kíséretében átkelt a hídon!

A völgyben már senki sem gondolt arra, hogy a szupermarketkirály banditái kíséretében visszater a faluba. Ahogy elolvadt a hó, helyi megbízottja segítségével nagyon egyszerűen megoldotta a „lázas” következtében kialakult bonyolult problémákat. Teletömött különböző árukkal egy hatalmas kamiont, és elindította a völgybe, azután újból megnyitotta a szupermarketet. Nem követelt vissza semmit az ellopott áruk fejében, még a rendőrségen sem jelentette be a történetet.

Így foszlott semmivé a fiatal szerzetes és a *tengeri sünnre* emlékeztető srác terve a szupermarket megvételével és a károk visszafizetésével kapcsolatban. Azt állítják, hogy ezt a tervet még csak meg sem ismertették a szupermarketkirállyal. Takasi halála után a „lázas” vezetőinek tömbje darabokra hullott. Még annyi erő sem maradt, hogy bárki érzékeltette volna a szupermarketkirállyal egy újabb „lázas” lehetőségét. A völgybeli parasztok és a „környékbeli” emberek miután meggyőződtek arról, hogy senki se kéri tőlük vissza azt, amit

elloptak, megkönnyebbülten sóhajtottak fel, és mély megnyugvással kezdték vásárolgatni az újabb termékeket és a szükséges árukat, amelyek most kétszer, háromszor is többre kerültek, mint azelőtt. A drágább termékek, mint például a villamossági cikkek, szép csendesen visszakerültek a szupermarketbe, és rövid idő elmúltával leszállított áron kezdték értékesíteni őket, bár már látszott rajtuk, hogy használt holmik. A „környékbeli” asszonyok pedig, akik a „lázas” során minden fizetség nélkül elvitték az olcsó ruhákat, s így egy csomó pénzt meg tudtak takarítani, az árleszállítás alatt aktívan kivehették részüket a vásárlásban. Az erdő birtokosai, a földesurak most újból megnyugodhattak, és begubózhattak kapzsiságuk birodalmába.

Dzsin fiainak kíséretében lementem a faluba, miközben a letarolt szántóföldről a vad szelek felkavarták a sűrű port, mely fájdalmasan behatolt a szemembe. A hó elolvadt, a föld kiszáradt, de az az erő, amely majd az új hajtásokat tölti meg, mint egy porba döntött emberi test, még nem született meg az elfeketedő gyenge fűben, a lombhullató óriási fákban, ligetekben, a sötét erdők mélyén – úgy el tudok ettől szomorodni, amikor a völgyet nézem. Elfordítom a tekintetemet, előttem lépked *Dzsin* fia, akinek a nyakát piszkos veríték borítja. Mint egy őrszem, aki a völgybe jövő szupermarketkirály érkezését tartja szemmel, a széllal szembefordulva, teljesen porosan elnéz a hatalmas szikla felé, ahol a csinos lány a halálát lelte, és a híd irányába kémlel. Gyorsan lépkedő lába, meggörnyedt alakja óriási, nem gyermeki fáradságot áraszt. Ezt mindenkinek át kell élnie, aki megadja magát. Biztosan ugyanilyenek látszik majd a többi völgylakó is, amikor találkozni akar a szupermarketkirállyal és az embereivel. Így tehát az egész falu megadta magát.

Dzsin fia azért leste olyan nagy igyekezettel a szupermarketkirály érkezését, akivel én is találkozni szeretnék, mert ez kapcsolatban van az anyjával, aki az utóbbi időben szinte alig evszik, és azóta egymás után dobja le a kilóit. Ha nem erről lenne szó, az én kedvemért aligha törné magát ma ennyire. Takasi halála újból elszakított engem az itteni élettől. Még a gyerekek sem gúnyolódtak többé a nyomomban járva.

Ahogy leértünk a községi elöljáróság előtti térre, rögtön észrevettem a szupermarketkirályt és embereit. Miután körbejárták a szupermarketet, megindultak a köves úton felfelé a hegyek irányába. Az a katonás léptekkel haladó, jól megtermett férfi, aki erősen rugdosta hosszú, szinte földig érő fekete kabátjának szélét nem volt más, mint a szupermarketkirály. Fején a hatalmas vadászkalap olyan volt, mint egy zsák, kerek arcáról, még messziről is látszott, mennyire jól táplált, pirosposzsgás. Ugyanilyen határozott gyorsasággal lépkednek mellette az őt kísérő fiatalemberek, szintén erős testfelépítésűek, egészségesek. Durva szövésű kabát van rajtuk, hajadonfőtt jönnek, s a főnöküket utánozzák, amikor jól kihúzzák magukat, büszkén kidülsztik a mellüket, és vidáman néznek előre. Világosan emlékszem arra a napra, amikor először érkeztek meg dzsipen a völgybe a megszálló csapatok. A szupermarketkirályról és embereiről a győzelmet ünneplő külföldiek jutnak az eszembe, amikor azon a nyári reggelen saját szememmel győződtem meg a hazánkat ért vereségről. A felnőtteknek nem volt elég erejük ahhoz, hogy beismerjék a megszállás tényét, figyelembe se vették a külföldi katonákat, csak a maguk dolgával foglalkoztak, de azért tele voltak „szégyennel”. Csak a gyerekek, akik gyorsan alkalmazkodtak az új helyzethez, örültek, hogy nem kell iskolába menni, futottak a dzsipek után, s ilyenkor mindenféle édességet kaptak ajándékba.

Ma is ez történik. Ha a felnőttek a köves úton menetelő szupermarketkirállyal találkoznak, elfordítják az arcukat, vagy lehorgasztják a fejüket, látszik, a szégyen hajtja őket, olyanok, mint a rákok, amikor valamilyen gödörbe fúrják be magukat. A „lázas” napjaiban a közös „szégyen” adott nekik erőt, az füzte össze őket, hogy ezt meg kell semmisíteni. De az a „szégyen”, amitől most szenvednek a magukat megadó völgylakók, egyáltalán nem olyan, hogy a gyűlölet *rugója* lehetne belőle. Ez egy titkos és undorítóan erőtlen „szégyen”. A szupermarketkirály és emberei a völgylakók „szégyentábláival” kirakott úton lépkednek előre. Óriási különbség van az ing nélkül, fekete zsakettben megjelenő szárnalmas „szellem” és a

valódi szupermarketkirály között, aki engem is arra kényszerített, hogy átéljem a „szégyen” éles fájalmát, s lám, milyenek is tűnt volna, ha a „szellemnek” öltözött fiatalember kellett volna, hogy fogadja a köves úton felfelé haladó szupermarketkirályt. A völgybeli gyerekek megfelelő távolságban követik a menetet, de egy árva szót sem szólnak, mintha a szél süvöltésétől, amely a fák csúcsainál zúg fel, s mint egy örvény halad lefelé, nem tudnának megszólalni. Ezek a gyerekek, mint én is ebben a korban, elsőként alkalmazkodnak a völgyben az új helyzethez, most teljesen elcsöndesedtek, hiszen ők is, mint a „lázas” résztvevői, kénytelenek szenvedni a „szégyen” miatt, legalábbis amennyire felérik ésszel.

Végül is a szupermarketkirály észrevette, hogy ott vagyok. Ez azért van, mert én vagyok az egyetlen ember az egész völgyben, aki felemelt fejjel, félelem nélkül mer az arcába nézni. A szupermarketkirály és az őt követő fiatalember, akikre csak egy pillantást kell vetni, hogy az ember megállapítsa, hogy ugyanazon nemzethez tartoznak, egyszerre megálltak előttem, a szupermarketkirály összehúzta a szemöldökét, mire egy mély ránc kettévágta az ornyergét, nem szólt egy szót sem, csak figyelmesen nézett rám kidülledő szemeivel. Az emberei is hallgattak, csak bámultak rám, szagatatottan vették a levegőt, s látni lehetett fehér leheletüket.

– Nedokoro vagyok. Bátyja Takasinak, akivel az üzletet kötötte – törtem meg a csendet meglepő rekedtes hangon.

– Pek Szun Gi vagyok – mutatkozott be a szupermarketkirály. – Hadd fejezzem ki őszinte részvételemet. Rettenetesen sajnálom, ami az öccsével történt. Valóban nagyon sajnálom. Rendkívül különleges fiatalember volt!

Kétkedéssel vegyes érdeklődéssel néztem Pek szemébe, aki őszinte szomorúsággal tekintett vissza rám, néztem elégedett, lefelé irányuló arcát. Takasi nem mondta el a feleségemnek meg nekem, hogy miféle ember a szupermarketkirály, és az a jelenet, amely szájalomra méltó „szellemét” mutatta be, nemcsak minket csapott be, de az összes völgylakót is. Minden bizonyal azonban ez a koreai erős benyomást gyakorolt Takasira, aki valószínűleg azt mondta a szupermarketkirálynak, hogy különleges ember. Ezért most a szupermarketkirály, válaszul a bókért, ugyanezt a kifejezést használta. Pek szemöldöke sűrű és vastag, ajkai szép pirosak, mint egy lányé, különben egész arcából szinte árad a fiatalság és az egészség. Egy szót sem szól, csak buzdítóan néz rám, őszinte, jóságos mosoly jelenik meg arcán, miközben felvillannak fehér fogai.

– Egy kéréssel szeretnék fordulni önhöz.

– Éppen azért jövök, hogy megnézzem a magtárat. Ezenkívül együttérzésemet akartam kifejezni az öccse elhunytá alkalmából. – Pek összehúzta a szemöldökét, de a mosoly továbbra is ott maradt az arcán.

– Ennek a gyereknek a családjáról van szó, akik a barakkban laknak, az édesanyja beteg, azt szerettem volna kérni, hogy egy kicsit várjon a kiköltöztetésükkel.

– A beteg azt mondja, hogy fogyni fog, egyre fogyni, egészen nyárig, és akkor meghal! – egészítette ki a magyarázatomat *Dzsin* fia. – Rengeteg konzervet megevett, de a mája nem is működik. Már a fele súlyát leadta, és egyáltalán nem is eszik! Nem sok van neki hátra!

Pek elrejtí mosolyát, és figyelmesen nézi a fiút. *Dzsin* fia nem olyan a számára, mint én, a völgybe látogató váratlan vendég. Ezért Pek félreteszi a tettetett udvariasságot, amelyet a velem való társalgás során használt, s őszinte érdeklődéssel hallgatja a fiút. Azután, mintha szemrehányást tenne magának, újból megjelenik arcán a sugárzó mosoly.

– Ha a magtár szétszedése és elszállítása nem okoz zavart, nyugodtan ott maradhatnak a barakkban azok, akik azon a helyen laknak. Persze, az ezzel kapcsolatos kényelmetlenségeket sajnos el kell viselni. – Majd kisebb szünet után, hogy *Dzsin* fia jobban meg tudja jegyezni szavait, Pek így folytatta: – De ne felejtse el, ha a magtárral kapcsolatos munkák befejezése után is ott maradtok, akkor nem kaptok kártérítést.

Dzsin fia felfortyant, amikor ezt meghallotta, fejét felszegte, mint egy kakas, és otthagyt minket. Szívében újból fellángolt a gyűlölet a szupermarketkirállyal szemben. A távolodó fiú

alakja a hozzám fűződő baráti érzés utolsó cseppjének elvesztését jelentette, merthogy Pek szavaira nem is válaszoltam.

– A magtár falának egy részét lebontjuk, és megnézzük, hogyan lehet majd szétszedni az épületet – mondta Pek, miközben velem együtt a fiú nyomába nézett. – Hoztam magammal építészmérnök hallgatókat.

Mindannyian elindultunk a magtár irányába, a köves úton fölfelé. A diákok, izmosak mint a birkózók, a fejük olyan kemény és kerek, mint egy ágyúgolyó, beszélgetésünk alatt egyetlen szót sem szólnak. Amikor beértünk az udvarba, Pek a következőket mondta:

– Ha valami fontos dolog maradt a magtárban, kérem, vesse el.

Csak a látszat kedvéért kihoztam John Mandzsiró legyezőjét, melyen az írást már szinte nem is lehetett elolvasni. Amikor az egyik fiatalember levett a válláról egy zsákot, és a magtár előtt kirakosgatta a benne levő szerszámokat, a bámészkodó gyerekek ijedten meghátráltak. A fiatal diákok először kihozták a magtárból a gyékényeket, és valóban szerényen viselkedtek. De aztán a munka lázában Pek koreai nyelven parancsolt nekik valamit, s ettől cselekedeteik rögtön romboló jelleget vettek fel. Amikor elkezdtek alulról szétszedni a magtár völgyre néző oldalát, amely már több mint száz esztendeje állt ott, a földből és az elrothadt *bambuszburkolatból* porfelhők csaptak magasba, s tetőtől talpig beborították az ott ácsorgó gyerekeket meg engem is. A fiatal fiúk úgy működtek ott, mint a faltörő lövedékek, valószínűleg egyáltalán nem érdekelte őket erőfeszítéseik eredménye. Pek is, aki a munkát irányította, ugyanígy viselkedett, oda se figyelt, hogy ömlik körülötte a sűrű por. Az egészet úgy is lehetett értelmezni, mint egy határozott kihívást a völgy lakosságával szemben az erőszak alkalmazása miatt. Amikor Pek és emberei lerombolták a magtár falát, amely a völgy mindennapi életének évszázados megtestesítője volt, úgy éreztem, azt kívánták megmutatni, hogy az egész falusi életet is romba tudják dönteni, ha úgy támad kedvük. A gyerekek is észlelték ezt, amikor visszafojtott lélegzettel figyelték a munkálatokat, és egy felnőtt sem jött fel a völgyből, hogy tiltakozzon, mert mint egy bővizű folyó, az egész környéket elárasztotta a rengeteg por. A százesztendős magtár fala ledőlt, én meg azon idegeskedtem, hogy egy erős szélroham képes földig rombolni az épületet, amelynek falai túl gyengék ahhoz, hogy elbírják a cseréptető súlyát; s ebben a pillanatban iszonyatos sejtelem villant belém: lehet, hogy Pek nem azért vette meg a magtárat, hogy szétszedje, és a városba szállítsa, hanem csak azért, mert kedvét leli abban, hogy a völgylakók szeme láttára lerombolja. A völgy felé néző falak mintegy egyharmad részét szétverték, az alapoktól egészen a tetőig, a burkolatot, ahol eddig a szél még le nem fújta, lapáttal távolították el. Pek háta mögül a gyerekekkel együtt jól láttam a magtár belsejét, amely iszonyatosan lemeztelenítve mutatkozott meg a nézősereg előtt. Egyáltalán nem tűnt valóságos látványnak: olyan volt, mintha egy, a völgy irányába nyíló színpad volna. Az volt a benyomásom, mintha álmot látnék. Bent a helyiségek különösen picik voltak, s mindent egyszerre szemügyre vehetett az ember. Eltűnt a félhomály is, amely több mint száz éve uralkodott itt, s már a valóságérzetemet is majdnem elveszítettem, miközben S. bátyámra emlékeztem, aki a legtávolabbi sarokban feküdt a magtárban. A lerombolt fal miatt az egész völgy új, szokatlan arculatot kapott. Feltűnt az a terület, amelyet Takasi a völgybeli fiatalokkal együtt fut-ballpályának használt, a hóolvadás után elfolyt a víz, és megmutatkozott a gesztenyeszín folyómeder.

– Nincs véletlenül egy feszítővas? – jött oda hozzám a rémült gyerekek sorfalán keresztül Pek, miután koreaiul beszélt valamit a diákokkal, akik befejezték a munkájukat. Továbbra is mosolygott, a két szemöldöke közti ráncot por lepte be. – Egy kicsit meg akarjuk emelni a padlót, hogy megnézzük a pincét. Az ilyen helyiség általában kövel vannak kirakva, akkor viszont a szállításhoz több emberre lesz szükség.

– Nincsen ott pince.

– Az lehetetlen, az ilyen magas padlózatú épületeknél mindig van pincehelyiség – válaszolt nyugodtan egy sápadtarcú diák, aki rögtön kétségbe vonta állításomat.

Bevittem őt a csűrbe a fészítővasért, az egész völgy ilyen fészítővasat használt, amikor kimentünk, hogy együtt javítsuk meg a köves utat. A csűr bejáratánál vasrudak heverték, amelyeket a futballcsapat tagjai fegyvernek használtak. A Takasi halála utáni reggelen szedtem össze őket az udvaron, ahol szanaszét hagyták a futballcsapat tagjai. Előhoztunk a csűrből egy rozsdás fészítővasat. Majd odaálltam a magtár bejáratához Pek mellé, néztem, hogy emelik fel a fiúk a padlódeszkákat, mert nem hittem a pince létezésében. Állandóan el kellett fordítani a fejünket a por miatt, amely felhőként szállt föl a korhadt öreg deszkákból. Egyszerre csak fekete párás füst emelkedett fel, ahogy valamikor egy víz alatti filmfelvételen láttam, amikor a *polip* a tengerben valamilyen sötét folyadékot fecskendezett ki magából, mire mindannyian hátraléptünk. A magtárból csak a deszkák recsegése, ropogása hallatszott ki. Amikor a por leülepedett, Pek meg én bementünk a magtárba: a padlón hosszú rés tátongott, amelyen keresztül egy sötét térséget láthattunk. Vidám mosollyal dugta elő onnan a fejét az egyik fiatalember, örömmel kiáltott oda valamit Péknek koreaiul, miközben egy szakadt könyvborító darabkáját nyújtotta fel neki.

– Csodálatos kőborítású pince! Igaz, hogy nem is tudott róla? – kérdezte tőlem Pek elégedetten. – Rengeteg tartóoszlop van lent, különben a helyiség nem valami nagy, de van két szoba, sőt vécé is, meg kút is. Azt mondja a fiú, hogy tele van különböző könyvvel és papírokkal. Nem lakott itt valami bolond vagy talán valami szökevény?

A szakadt könyvborítón, amelyet Pek a kezében tartott, a következő címet olvastam: „Három részeg ember beszélgetése az államirányításról”. Kezdek elmerülni a megrázkódtatás mély hullámaiban. E megrázkódtatás erejétől bensőm eltorzul, azután ez a torzulás szinte szétolvad, és megvilágosodásba csap át. A megvilágosodás közvetlen kapcsolatban áll azzal, amivel most tele van a fejem, ahogy itt a pince mélyén üldögélek az éjszakában.

– Néhány ablak is van a kőfalon, de kívülről elsötétítették – fordítja le egy másik fiatalember közlését Pek, aki szintén a pincét vizsgálhatja. – Lejön velem megnézni?

Szóltanul bölintok, s úgy éreztem, hogy beleszédülök ebbe a felfedezésbe. Megvilágosodásom szereplője, dédapám öccse, az 1860-as felkelés után nem futott el, nem hagyta itt a társait, és nem is kelt át az erdőn, hogy új életet kezdjen, ezt a felfedezést nem lehet letagadni. Nem volt elég ereje ahhoz, hogy a társai tragikus kivégzését megakadályozza, s ezért úgy döntött, hogy saját magát bünteti meg. Attól a naptól kezdve, amikor a felkelést leverték, befalazta magát a pincébe, és ezzel a minden valószínűség szerint negatív cselekedetével azt akarta bebizonyítani, hogy egész életében hű maradt a nézeteihez, miközben továbbra is a felkelés vezérének érezte magát. A leveleit is, amelyekben szólt az ifjúság vakmerő álmairól, de az öregség józan ábrándjairól is, mind itt a pincében írta, miközben elmerült a könyveiben, és elképzelte magának, hogy milyen leveleket is írna, ha történetesen valahol másutt kellene leélnie az életét. A pincében talált könyv borítója éppen arra utalt, hogy honnan is merítette dédapám öccse az alkotmányra vonatkozó gondolatait. Egyik levélen sem volt feladó, ami azt bizonyítja, hogy csak itt, a pincében írhatták a levelet, sehol másutt. Valószínűleg a dédapám is csak leveleken keresztül tartotta az öccsével a kapcsolatot. Az önkéntes remete, aki könyvolvasással rövidítette napjait a pincében, képzelőerejének hatására jegyzett le olyan apróhirdetéseket, mint például azt, hogy valaki tanulni szeretne menni Amerikába, mintha ez a hirdetés egy jokohamai újságban jelent volna meg, vagy a bálnavadászatról szóló történet az Ogaszavara-szigetek környékén. Nagyon nehéz elképzelni, hogy eközben napról napra zajlott mellette az élet, és mindenféle valóságos problémák merültek fel. A pincéből kísérté figyelemmel, hogy mi történik odafenn, nyugtalankodott a háborúba sodródott unokaöccse sorsa miatt, akinek a közelében élt, de bizonyára sohasem találkozhatott vele, s akivel kapcsolatban a következőket írta a föld feletti világba: „Kérlek, amint megkapod a levelet, azonnal válaszolj!”

Mindattól a most már kristálytisza új tényről, amit megtudtam, szinte lángban égett a fejem, s ezért vissza is akartam menni a főépületbe, amikor Pek váratlanul az 1945-ös év nyarának

eseményeiről kezdett el beszélni nekem. Valószínűleg azért hozta szóba, mert felfigyelt szótlanságomra és belső feszültségemre, melynek okát a pince felfedezéséből származó megrázkódtatással magyarázta.

– Biztosan jól emlékszik, ugye, hogy a településünkön meghalt a bátyja, miután hazajött a hadseregből? Pontosan nem is tudom, ki ölte meg, tőlünk valaki vagy a völgyben lakó japánok?. A legnagyobb verekedés kellős közepén, amikor mindenki botokkal hadonászott, ő volt az egyetlen, akinek nem volt fegyvere, két karja lecsüngött, s megadóan állt ott, hát meg is ölték. Biztos együtt ölték meg mind, a mieink és a japánok, ő is különleges fiatalember volt! – Pek elhallgatott, s várta mit válaszolok majd erre neki.

– Igen, nagyon valószínű, hogy ez történt, valóban ilyen volt a bátyám – értettem vele egyet, és gyors léptekkel bementem a főépületbe, jól becsuktam az ajtót, hogy ne szállhasson be a por. Aztán a félhomályban a tűzhely felé fordultam és éles hangon hívni kezdtem:

– *Takal* – de ugyanabban a pillanatban rá is jöttem, hogy Takasi már meghalt, s az öngyilkossága óta először éles fájdalom járta át a testem a hiánya miatt. Éppen Takasi volt az az ember, akinek meg kellett volna tudnia ezt az újságot, a magtárral kapcsolatos „igazságot”. Szemem megszokta a sötétséget, s ekkor észrevettem a feleségem meglepett arcát.

– A magtárban volt egy pince! Ott élt bezárkózva a dédapám öccse, hogy vezekeljen a bűneiért, mint a megbukott felkelés vezére! *Taka* azért halt meg, mert szégyellte, hogy mit tett, mert szégyellte, hogy mit tett a dédapám öccse, akinek az élete egyáltalán nem olyan volt, mint aminek képzeltük, s ezt csak most értettem meg! *Takának* semmi oka nem volt szégyenkezni dédapám öccse miatt! – tártam fel a titkot, miközben magamat is próbáltam meggyőzni magamat is szavaim igazságáról. A feleségem azonban kiáltozni kezdett:

– *Micu*, te kényszerítetted *Takát* a halála előtt arra, hogy szégyellje magát! Te hagytad ott *Takát* a szégyenében! Most már késő erről beszélni!

Amikor minden világos lett előttem, egy hozzám közel álló ember megnyugtató szavaira lett volna szükségem, még akkor is, ha e szavak nem lettek volna logikusak; soha nem gondoltam volna, hogy a feleségem képes arra, hogy ilyen helyzetben szemrehányásokkal illessen. Egyrészt amit a pincében tapasztaltam, másrészt a feleségem ellenséges viselkedése miatt szinte sóbálvánnyá változtam.

– *Micu*, nem vádolkodok azzal, hogy te kergetted *Takát* az öngyilkosságba. De miattad lett a halála rettenetes és szégyenletes. Te üzted a szégyen önmagába visszatérő, pusztító körébe, ahonnan más kiútja nem volt, csak a halál – folytatta a feleségem. – *Taka* még a végakarátát is elmondta neked, s ezzel segíthetted volna legyőzni a halálfélelmét, de te, *Micu*, visszautasítottad az ajánlatát, nem fogadtad el, hogy neked adja a szemét, igaz? És amikor *Taka* megalázottan azt kérdezte tőled, hogy miért gyűlöled őt, te, *Micu*, ahelyett hogy azt mondtad volna, hogy nem érzel gyűlöletet vele kapcsolatban, csak hidegen elmosolyodtál, és arra kényszerítetted, hogy kétszeres szégyent kelljen átélnie. Végzetes kétségbeesésében miattad zúzta szét örökre az arcát! És most, amikor már *Taka* halott, és nem térhet onnan vissza sohasem, kijelented, hogy nem volt szégyelnivalója a dédapád öccse miatt? Ha *Taka* tudta volna, hogy mi az igazság a dédapád öccsével kapcsolatban, legalább az életének utolsó napján, az talán nem akadályozta volna meg abban, hogy végezzen magával, de legalább az öngyilkosság percében erőt meríthetett volna belőle. *Micu*, ha akkor jó szóval figyelmeztetted volna, és elmondtad volna neki azt, amit most akartál, lehet, hogy talán nem végzett volna magával ilyen rettenetes módon?

– Amit most elmondtam neked, akkor tudtam csak meg, amikor a szupermarketkirály felnyitotta a magtár padlózatát. Azon az éjszakán még gondolatban sem tudtam ezt elképzelni. Csak most jöttem rá arra, hogy a dédapám öccse bezárkózott a pincébe, és ott élte remeteéletét egészen a haláláig.

– *Micu*, mi a jelentősége annak, amikor már *Taka* halott, hogy mit nem tudtál azelőtt, és mit tudsz most?

Csak annyi, hogy éjszakánként álmodban a magad megnyugtatóra könnyeket hullathatsz azért, aki kétségbeesésében meghalt, és akit ellöktél magadtól, és most már nyugodtan kiabálhatsz, hogy „Elhagytalak titeket! Úgy, ahogy régen, most és a jövőben is, mindörökké!”, de tehetsz te annyi új felfedezést, amennyit akarsz, elsírhatsz annyi könnyet, amennyit bírsz, azon az emberen, aki rettenetes halállal halt meg szégyenében, ez már mit sem segít!

Ezek után nem maradt más, mint hogy szó nélkül nézem gyűlöletbe *dermedt* feleségem. Nem mondtam el neki, hogy Takasinak viszonya volt a húgunkkal. De ha mégis elmondtam volna, akkor teljesen ésszerűen azt válaszolta volna, hogy „Csak annyit mondhatok, hogy megfelelő bosszú a számodra, ha életed utolsó napjáig ennek a ténynek az árnyékában kell élned, de ettől Takasi halálának az oka nem lesz világosabb.” A feleségem szemében villogó düh csillapodni kezdett, szomorúság vonta be, bár maradt benne még némi gyűlölet.

– Bárcsak az új felfedezésed megmentette volna *Takát* az öngyilkosságtól! – sóhajtott fel. – Igaz, hogy most már nem tűnik olyan rettenetesnek. – Szeméből patakzottak a könnyek, mintha a gyűlölet kemény héja megpattant volna, és a bánat lágy, puha magjával folyt volna egybe. Azután abbahagyta a sírást, és könnyein keresztül cseppet sem tévőzva így folytatta: – Az elmúlt két hét alatt állandóan azon gondolkodtam, hogy mit csináljak, de végül is úgy döntöttem, hogy megszüloöm *Taka* gyerekét. Minden zsarnokság elviselhetetlen a számomra, amelyet *Takának* át kellett élnie, nincs szükség arra, hogy még tetézzük is.

És a feleségem egész viselkedése világosan azt mutatta, hogy tehetek bármit, mindent elvet, ami döntésével ellentétes, s ezek után félrefordult egy még sötétebb sarokba, és elzárkózott előlem. Csak néztem, néztem új terheket viselő feleségem egyenesen ülő alakját, orsó formájú hátát és csípőjét. Eszembe jutott az az abszolút egyensúly, amely testét és tudatát jellemezte, amikor még az én gyermekemmel volt teherben. Ekkor értettem meg tisztán és világosan, hogy valójában miért akarja megszülni Takasi gyerekét, s ez a megértés olyan volt számomra, mintha egy kődarab heverne itt előttem. Ez a megértés egyáltalán nem zavarta az érzelmeimet, hanem a bensőmig hatolt.

Amikor újból kimentem az udvarra, ott állt a magtár bejáratánál széles terpeszben a szupermarketkirály, és koreai nyelven, nagy hangon parancsokat osztogatott, a háta mögött összegyűlt bámészkodó gyerekek lesték minden szavát, minden mozdulatát, rám azonban egyáltalán nem fordítottak figyelmet. Úgy döntöttem, hogy bemegyek a templomba, és beszámolok a pince feltárásáról a fiatal szerzetesnek, sőt elmondom neki azt is, amire rájöttem, így aztán sietve elindultam egyedül lefelé, a völgy irányába, miközben a viharos szél homokot fújt az arcomba.

Amikor a „Parasztfelkelések Ókubóban” című munkát olvastam, melyet a szerzetes adott a kezembe, egy meglehetősen furcsa leírással találkoztam benne. Most, hogy a pince létezésére fény derült, ez a leírás új megvilágításban mutatkozott meg előttem, és a megértés magvát jelentette, amely véglegesen meggyőzött dédapám öccsének önkéntes remeteségéről.

A „Parasztfelkelések Ókubóban” című vékony kis kötetecske az 1871-es felkelésről szól, melyet nagyapám gyűjtött egybe, és látott el kommentárokkal. Kétféle megvilágításban íródott, egyrészt a hatalom oldaláról, másrészt a nép szemszögéből, és a következőkből indul ki:

1. A felkelést általában ókubói felkelésként tartják számon.

2. Az Ókubo nevű falu környékén elterülő bambuszbozótban kivágták a bambuszt, és bambuszlándzsákkal fegyverkeztek fel.

3. A kirobbant felkelés oka az volt, hogy nem akarták elfogadni az új rendszert. Nem kívánták beoltni magukat himlő ellen, mivel tévesen értelmezték azt a császári leiratot, amely a „véradoról” szólt, ugyanis így nevezték akkoriban a hadikötelezettséget, amelyet úgy könyveltek el, mint a hatalom azon szándékát, hogy tömeges vérontást rendez, vagyis eladja a Nyugatnak a tömegek vérének.

4. Senkit sem végeztek ki, sem a főkolompókat, sem a felkelés résztvevőit.

A hatalom szemszögéből a felkelést következőképpen írták le:

„1871 júliusában egy leiratban megszüntették a kormányzóságokat, és helyette megyéket hoztak létre. Ugyanez év augusztus elején közlemény jelent meg, hogy egy bizonyos járás Ókubo nevű falujában bizonyos tanulatlan lakosság körében kedvezőtlen hírek kaptak lábra, és különféle bandák szerveződtek. Azonnal hivatalnokokat menesztettek, hogy tisztázzák a helyzetet, de küldetésük kudarccal végződött. A többi falu is, szám szerint tizenhét, átállt a felkelők oldalára. Augusztus tizenkettőig már körülbelül negyvenezer, bambuszlándzsával felfegyverzett felkelő vett részt a lázadásban. Hihetetlen mendemondák terjedtek közöttük, valami vérontással kapcsolatban, jelesül, hogy himlőoltás címén meg akarják őket mérgezni. A hivatalnokok végül is találkoztak a tanulatlan lakosság képviselőivel, akik az alábbi követeléseket támasztottak: először is azt követelték, hogy jöjjön vissza a kormányzó, másodsor azt, hogy állítsák vissza a restauráció előtti állapotokat, bocsássák el az összes hivatalnokot, és minden ezt megelőző hivatali pozíció kerüljön vissza a közigazgatási életbe. Ugyanannak a hónapnak a tizenharmadik napján, amikor a felkelők már a vármegyei előljáróságot akarták megtámadni, döntés született arról, hogy be kell vetni a hadsereget. Az utolsó pillanatban azonban a vármegye közgyűlése megtorpant, megváltoztatta az előbbi határozatot, hogy mégsem kell a hadseregnek elfojtani a felkelést. Ehelyett azt javasolták, hogy a korábbi hivatalnokok menjenek ki a felkelőkhöz, és tisztázzák a kialakult helyzetet. A tömeg augusztus tizenötödikén még a volt kormányzóval történt baráti beszélgetés után sem oszlott szét. Ugyanaznap este azonban váratlan esemény történt, a főtanácsadó saját akaratából beadta nyugállományba vonulási kérelmét, és öngyilkos lett.

Amikor ezt a felkelők megtudták, elkeseredés lett rajtuk úrrá, soraik megbomlottak, másnap délután mindnyájan megbékültek, a hivatalnokokat pedig visszahívták.”

A nép szemszögéből megfogalmazott leírás nem a szigorú tényanyag közlésére korlátozódott, inkább az események kiszínezését tűzte ki célul. A „tanulatlan lakosság vezetőjét”, vagyis a felkelők vezérét, akivel a hivatalnokok is tárgyaltak, a következőképpen festi le:

„Hatalmas termetű, varkocsot viselő ember, olyan nagy, amelyet még senki sem látott, lehet vagy két méter magas is”, majd később ezt írja: „ez a varkocsot viselő, csodálatra méltó férfi, akiről beszélek, igazi óriás volt, több mint két méter hosszú termete millió ember közül is kimagaslott, háta hajlott, bőre sápadt, arca egészen különleges, és beszélni gyönyörűen tudott, mindenben túlszárnyalt mindenkit.” Teljes képtelenség, de a helybeli kis közösségben a mozgalom egyik résztvevője sem tudott válaszolni arra a kérdésre, hogy ki is a tulajdonképpeni vezérük, evvel kapcsolatban dédapám így nyilatkozik:

„A felkelők szinte kivétel nélkül korommal kenték be az arcukat, s e feketére mázolt emberek közül szinte lehetetlenség volt bárkit is felismerni.” Arra a kérdésre azonban, hogy „ki is voltaképpen ez a csodálatos ember”, még dédapám sem tudott válaszolni. Az utolsó mondat, amely a feljegyzésben a vezérről vonatkozik, a következőképpen fogalmazódott meg: „Augusztus tizenhatodikán, amikor Ókubóban bejelentették, hogy a felkelők szétesztanak, a vezér eltűnt, mintha a föld nyelte volna el, soha többé nem látta senki sem.”

Az a csodálatos taktikai fölény, amely ezt a hatalmas, sápadt, görnyedt hátú embert jellemezte, még a felkelés utolsó perceiben is nyilvánvaló volt, amikor a felkelők bekerítették a vármegyei előljáróságot, és megfenyegették a hatalmakat, mert nem provokálták a csapatok kihívását, a nép ereje és a hatalom közötti kényes egyensúly csak a vármegye közgyűlésének vitái alatt szűnt meg, melyet dédapám a következőképpen értékelt:

„Senkit semmiféle sérelem nem ért a mozgalomban való részvétel miatt. Az azonban rendkívül különös, hogy e hatalmas méretű felkelés megszervezőjének és vezéregyéniségének neve mind a mai napig ismeretlen maradt.”

És itt következik az én feltételezésem: ez a hatalmas ember, ez a sápadt arcú, görnyedt hátú férfiú, a dédapám öccse tíz évvel később, melyet a pince mélyén töltött el, hirtelen megjelent a felkelők között, miután végiggondolta az 1860-as felkelés eredményeit. Tízestendei elemző

gondolkodás tapasztalatai alapján, amelynek nap mint nap alávetette az eseményeket, az első eredménytelen véres lázadás után, amikor a legnagyobb ellenséget, az áldozatok elkerülése érdekében a főtanácsadót arra tudta kényszeríteni, hogy öngyilkos legyen, s ezáltal a felkelés résztvevői közül senkit sem ítétek el, egy második felkelést akart kirobbantani.

Elmondtam mindezt a szerzetesnek a templomban, ahol továbbra is ott függött a pokol képe, melyet még nemrég Takasival és a feleségemmel együtt néztünk meg, s ahogy elmeséltem, még inkább meggyőződtem feltételezésem helyességéről.

– Hogy is képzelhetné azt az ember, hogy abban a nyugtalan korban egy titokzatos ismeretlen kezébe adták volna a felkelés irányítását, amikor egyszer már az 1860-as felkelés során véres leckét kaptak, és helyzetük teljesen bizonytalanná vált? Ez képtelenség. Egyedül csak azért történhetett meg, mert feltűnt az 1860-as felkelés legendás vezére, aki képes volt arra, hogy új felkelést robbantson ki, és a parasztság élére álljon. Az 1871-es felkelés, ha az eredményét tekintjük, főként politikai célokat tűzött ki maga elé, nevezetesen azt, hogy lemondásra kényszerítse a főtanácsost. Minden bizonnyal volt olyan vélemény, hogy a parasztság életkörülményeinek javításához ez elengedhetetlenül szükséges. Más jelszó nem volt képes arra, hogy megmozgassa a parasztságot. És ekkor a pincébe zárkózott remete, aki egyik könyvet falta a másik után, kihasználta, hogy noha ő pontosan tisztában volt a himlőoltás, illetőleg véradó mibenlétével, a parasztságnak fogalma sem volt minderről, s ezért izgatni kezdte a tömegeket, kirobbantotta a felkelést, amely a főtanácsadó megbuktatását tűzte ki céljául. Aztán újból visszament a pincébe, és többet nem látta soha senki sem, így halt meg, miután még húsz évet töltött lenn bezárkózva remeteként. Ebben teljesen biztos vagyok. Hiszen amikor *Takával* megpróbáltuk megállapítani, hogy milyen ember is lehetett a dédapánk öcse, sehogy sem tudtunk rábukkanni az igazságra, mert mindig egy Kócsiba menekülő kísértetet kergettünk.

A szerzetes jóságos, kicsiny arca elpirult, míg elmaradhatatlan mosollyal végighallgatta hosszúra nyúlt történetemet, de egyáltalán nem igyekezett sem elverni, sem alátámasztani feltételezésemet. Látszott, hogy még most is kellemetlen volt neki előttem az, hogy a „lázasnapjaiban lázító tevékenységet folytatott, jelenleg azonban éppen az ellenkezőjét tette, mert teljes nyugalommal próbált meg lehűteni engem. Végül is aztán nem bírta tovább, és eszébe jutott egy közvetettnek mondható bizonyíték.

– Micu-csan, az 1871-es felkelés meggörnyedt hátú vezérével kapcsolatban a völgyben valóban él a hagyomány, a halottak napján a „szellemek” között azonban nem szerepel ez a személy. Lehet, hogy azért, mert a dédapád öccsének „szellemét” ismételné meg, és nincs kizárva, hogy ugyanannak az embernek a „szellemét” még egyszer nem akarták megszemélyesíteni. Természetesen ez negatív bizonyíték, de talán jelent valamit.

– Ami a Buddha tiszteletére előadott nenbucu táncot illeti, e meghonosodott szokás szerint a részt vevők átlépi a birtokunkat, bejönnek a magtárba, ahol helyet foglalnak, esznek, isznak; elképzelhető, hogy ez azért van, mert hosszú évekig az egyik „szellem” éppen ennek a háznak a pincéjében élte remeteéletét, nem gondolja? Ha ez igaz, akkor a negatív bizonyítékból pozitív bizonyíték lett. Nagyapám, aki kommentárokkal látta el ezt a könyvet, bizonyosan tudta, hogy az a görnyedt hátú csodálatos férfi a nagybátyja volt, és titokban ki is fejezte iránta érzett szeretetét.

A szerzetes, aki egyáltalán nem titkolta, hogy nincs ínyére az, hogy képzeletemre támaszkodva elmélyítsem a feltételezését, most a pokol képe felé fordult és ezt mondta:

– Micu-csan, ha a feltételezésed helyes, akkor ezt a képet valószínűleg a dédapád rendelte az öccse számára, aki a pincében lakott.

Az a mélységes nyugalom, amelyet akkor éreztem, amikor Takasival és a feleségemmel együtt néztük meg a képet, mostanra megszűnt bennem, s az érzékeimben keltett passzív benyomás helyett valami lényegeset fedeztem fel rajta, amely önálló művészi életét éli. Ha szavakkal próbálnám kifejezni, hogy mi is ez az aktívan létező dolog a képen, akkor talán mélységes „szomorúságnak” lehetne nevezni. Minden bizonnyal a megrendelő kérhette meg a

művészt, hogy a határtalan „szomorúságot” próbálja meg lefesteni. Természetes, hogy ebben az esetben a poklot kellett ábrázolnia. Ezt a képet öccse lelkének megnyugtatására festette, aki elevenen ásta el magát, és saját poklába, a magányba ereszkedett alá. A lángoló folyót azonban vörösre kellett festeni, mint a reggeli napsugárban fürdő somfa bíborszín leveleinek a fonákja, az égő hullámok pedig nyugodtak és simák, mint a női ruha redőzete. A lángoló folyónak, amely magát a „szomorúságot” személyesítette meg, a valóságban is léteznie kellett. Amennyiben dédapám ezt a képet sokat szenvedett, elhunyt öccse lelkének szentelte, ábrázolnia kellett rajta az elhunyt háborgó lelkét is, melyet az ördög kínoz meg, ezenkívül le kellett festenie a háborgó lélek szenvedéseit és az ördög kegyetlenségét. E kegyetlenséget és szenvedést úgy ábrázolták, hogy szívüket valamiféle nyugodt „szomorúság” lengte be. Lehet, hogy a háborgó lelkek között, melyeket a pokol képen ábrázoltak, ott volt dédapám öccse is, talán épp a hosszú hajúak között, akik egy sziklán feküdtek, és karjuk, lábuk szét volt tárva, vagy inkább azok között, akik a lángoló folyóban álltak, és a tűzeső alá tartották szikár, hegyes ülepüket. Miközben erre gondoltam, úgy éreztem, hogy a háborgó lelkeket ábrázoló alakok között számomra kedves rokonok arcvonásait fedezem fel, és szívem melegséggel telik meg.

– *Taka* nem szerette nézni ezt a képet, ugye? Gyerekkorától kezdve valahogy félt tőle – emlékezett a fiatal szerzetes.

– Persze az is lehet, hogy *Taka* nem a képtől félt, hanem talán a képen ábrázolt „szomorúság” nem tetszett neki? Nyugodtan feltételezhetjük, hogy így volt, ha abból indulunk ki, ami történt – válaszoltam. – *Taka*, akit az a vágy tartott hatalmában, hogy végezzen magával, összehasonlíthatatlanul kegyetlenebb pokolban élt, mint ami a képen látható, ezért aztán elvetette az álpokol nyugodt és békés „szomorúságát”. Azt hiszem, minden erejét összeszedte, hogy ne hagyja eltompítani saját poklának kegyetlenségét.

A fiatal szerzetes elüzte arcáról az ügyeletes mosolyt, és megütközve nézett vissza rám. Már tudtam, hogy ő, aki nem ismeri a kételyt, ilyen helyzetben a zárkózottság arckifejezését ölti magára. Végül is kedvemet szegte a dolog, s többé már nem akartam a nyugtalanságomat megosztani a szerzetessel, akit a völgy életén kívül igazából semmi sem érdekelt. Számomra a pokol képe azonban még egy pozitív bizonyíték, amely feltételezésem helyességét igazolja. Minden értékelés átnézésénél az elégségesnél többet jelentenek ezek az új bizonyítékok, amelyek dédapám öccsével és Takasival kapcsolatosak.

Amikor a szerzetes a kapuig kísért, a völgybeli fiatalok helyzetéről kezdett beszélni a „lázas” után:

– Emlékszel még arra a fiatal fiúra, aki annak idején folyton Taka-csannal volt együtt, és olyan könnyedén öltözködött? Azt mondják, hogy amikor a falunk egyesült a várossal, a választások alkalmával rögtön bekerült a városi önkormányzat tagjai közé. Első látásra azt hinné az ember, hogy Taka-csan „lázas” teljesen elbukott, a gyakorlatban azonban mégsem így van: a megcsontosodott falusi szervezet alapjaiban rendült meg. Azok a fiatalok, akikkel Taka-csan a „lázas” vezette, a begyepesedett agyú völgylakók szemében olyan erőt képviseltek, hogy egyiküket még a városi önkormányzatba is beválasztották. Azt lehet mondani, Micu-csan, hogy a „lázas” a völgy jövője szempontjából hasznosnak bizonyult. A „lázas” következtében figyelmen kívül hagyták a falusi társadalom függőleges szerkezetét, és a vízszintes szerkezet egyszerűsödött, amelyből a fiatalságnak csak előnye származott. Azt hiszem, Micu-csan, hogy a völgy további fejlődése számára megteremtődtek az alapok! Nagyon sajnálom S. urat és Taka-csant, de mindketten teljesítették a kötelességüket.

Mire hazaértem, a szupermarketkirály már elment, a gyerekek pedig, akik azért jöttek, hogy bámészkodjanak a lebontott fal és a felfeszített padló közelében, amely alól a pince bukkant elő, az alkony beköszöntével ott hancúroztak, kiabáltak, mint a nyugtalan madarak, s hánya tthomlok futottak lefelé a köves úton. Amikor kicsi voltam, a „környékbeli” gyerekek még este sem hagyták abba a játszadozást, a völgybeliek pedig, leszámítva az ünnepeket, amint besötétedett, lélekszakadva rohantak haza; nem tudom, hogy a mai gyerekek félnek-e attól,

hogy az erdőből lejön hozzájuk *Csószo kabé*, de úgy tűnik, ez a szokás megmaradt mind a mai napig.

Vacsorára a feleségem füstölt húsos szendvicset készített, a kenyeret meg a húst a szupermarketben vásárolta, a tűzhely mellé egy tányérra tette, ő maga pedig, vigyázva a bensejében növekedő magzatra, korábban feküdt le a belső szobában. Zsírpapírba csomagoltam a szendvicset, aztán a kabátom zsebébe rejtettem, a kamrában találtam két üveget, az egyik üres volt, a másik tele whiskyvel. Az üresét kiöblítettem és forró vízzel töltöttem meg. Igaz, hogy nagyon hamar kihűl és jeges lesz, amelytől még a fogunk is megdermed. Nem szabad elfelejteni, hogy éjszaka még meglehetősen hideg van. Lábujjhegyen mentem el a feleségem mellett, mert szükségem volt néhány takaróra, hiszen csak az enyém biztosan kevés lett volna, s ékkor vettem észre, hogy még nem alszik.

– Szeretnék egyedül gondolkodni, *Micu* – vetette oda nekem szárazon, mintha az alkalmat kerestem volna, hogy odabújjak hozzá a takaró alá. – Újra meg újra felidézem az emlékezetemben a közös életünk ezernyi apró részletét, és azt hiszem, hogy nagyon gyakran döntöttem a te hatásod alatt, ezáltal rád hárítva a felelősséget. Most viszont, *Micu*, ez nem hagy nyugodni. Szeretnék újból mindent végiggondolni önállóan, magamra akarom vállalni az egész felelősséget, mármint ami a kisbabánkat illeti, akit elmeógyógyintézetben hagyunk, és azt a kisbabát, akit meg fogok szülni.

– Rendben van, az én véleményem nem számít – mondtam összeszorult szívvel hangosan, magamban pedig így folytattam: szeretnék bezárkózni a magtár pincéjébe. Annyi új tényt sikerült ugyanis felfedezni, hogy meg kell szüntetni minden megcsontosodott elképzelésemet, aztán újból megvizsgálni mindazt, ami dédapám öccsét és Takasit illeti. A velük kapcsolatos tények helyes értelmezése nekik, halottaknak már nem jelent semmit, de nekem rendkívüli szükségem van rá.

Lementem a pincébe, leültem kabátban, és nekidőltem a kőfalnak, talán ugyanígy ült itt száz évvel ezelőtt az önkéntes remete is, három takaróval csavartam körbe magam, gondolataimba merültem, miközben a szendvicsemet rágcsáltam, és váltogatva iszogattam hozzá a whiskyt és a másik üveg tartalmát, melyben először meleg víz volt, aztán meg hideg (a déli erős szél miatt, amely most a völgyben fújt, mégsem fagyott meg). Bár hosszú évek teltek el azóta, hogy nem tette be lábát ember a pincébe, mégis olyan szag van itt, mint ahol emberek laknak: ott a halom régi könyv, sok-sok papírfoszlány, melyet megrágtak a férgek, az íróasztal maradványai, a gyékény elrothadt, szétfoszlott darabjai, melyet az erős szél a pince sarkába söpört. Ugyanilyen szaga van a pince megkopott kőpadlójának is, melynek olyan kellemes a tapintása, mint a veritékkel gyöngyözött bőré. Vajon nem akadályozzák-e pórusaim lélegzését a parányi nedves porszemek, amelyek az orrlíkaimtól kezdve az ajkam körül és a szemem környékén hozzám tapadnak mindenütt? Hirtelen az jutott eszembe, mikor gyerekkoromban huszonöt évvel ezelőtt asztmás voltam. Az ujjaim végeit megszagoltam, s valóban ez az erős szag onnan származott, ahol a térdemet feltörtem, s belepte a por. Talán csak a pók tölt el ennyire sok időt a sötétség mélyén, míg olyan nagy nem lesz, mint a tarisznyarák, és a szeméthalom homályából előbújhat, hogy aztán egy pillanat alatt megcsípjen a fülem mögött. Hirtelen rettenetes érzés kapott el, mintha a sötétségben hatalmas állatok bámulnának rám: egy *tintahal* nagyságú, óriás molylepke, egy akkora *pincebogár*, mint a szalmapapucs és egy kutya méretű *házi tücsök*.

Perújrafelvétel? Ha tehát dédapám öccse bezárkózott ide a pincébe, és élete utolsó napjáig, mint a felkelés vezére, megőrizte *identitását*, az teljesen ellentmond az előző ítéletnek, amelyben eddig szentül hittem. Még Takasi öngyilkossága is, amely utolsó kétségbeesett próbálkozása volt, hogy nekem, az életben maradónak büszkén feltárja az „igazságot”, Takasi, akinek a dédapám öccse mindig példaként lebegett a szeme előtt a halála pillanatáig, öngyilkosságával új színekkel gazdagította az általam felfedezett dicsfényt dédapám öccsének *identitásával* kapcsolatban. Ezek után most már tisztán látom, hogy szertefoszlik az az ítélet, melyet Takasira mértem.

Olyan volt a szemem, mint egy halotté, nemcsak az a képzelőerő hiányzott belőlem, amelynek segítségével egy ember lelkébe láthattam volna, aki önmaga poklával küzd meg, hanem még bíraltam Takasit, amiért megpróbált utat keresni az új élet felé. Még azt az alázatos kérését is elutasítottam Takasinak, hogy a halála előtt meghallgatom, így a benne rejlő poklot saját erejéből győzte le. Es a sötétségben Takasi szeme, dédapám számomra ismeretlen öccsének a szeme és feleségem szeme, amely olyan vörös, akár a *szilva*, most kört fonnak körém, és hozzám simulnak, ez egészen bizonyos. Ez a kör életem végéig velem marad, szemek százai lesznek velem, olyanok, akár a csillagok, ott ragyognak majd kísérleti világom éjszakájának egén. Én pedig fényük ragyogásában fogok élni félénken, saját szégyenem tudatában, szemlélve a körülöttem levő világ zavaros félhomályát egyetlen szememmel és olyan kicsi szívemmel, amilyen egy *patkányé*.

– Perújrafelvétel, tehát most ítélni fogunk feletted! És az öregemberek felpattantak helyükről, kalapjukat lengették, egészen a gerendáig.

Mintha a bírák és az esküdtek előtt állnék abban az álomban, behunyom szemem a sötétben, hogy elkerüljem a tekintetüket, betakarom a fejem a kabátommal és a takaróval, s visszafojtom a lélegzetemet.

Miért kell élnem, ha nem vágyom rá, minek tengődjem az alkonyi bizonytalan létben, én nem vagyok olyan, mint azok, akik viruló életet élnek, akik legyőzték az önmaguk poklát, talán nem kellene mégis eldobni mindent, és szaladni, futni a kellemes sötétség felé? Úgy ülök itt mozdulatlanul, mint egy múmia, s ekkor váratlanul elnehezű vállam mögül még egy *én* bukkan fel, bekúszik a deszkák közti résen, bebugyolált testét átfújja a szél, és a meredek lépcső tetejéről szemléli az előtte elterülő tájat. E pillanatban, amikor kísértetem eléri a hatalmas keresztgerendát, rádöbbenek: nem ismerem az „igazságot”, amelyet odakiálthatnék az életben maradóknak, amikor nyakamra tekerem a kötelet! – Ekkor a kísértet eltűnik a szemem elől. Még annyi jogom sincs, amennyi barátomnak volt, amikor pirosra festette a fejét, meztelenre vetkőzött, uborkát dugott a pucér fenekébe, és végzett magával. Tulajdonképpen teljesen feleslegesen létezik az a szemem, amely tudatom vérrel telt sötétje felé fordult. Nem ismerem az „igazságot”, ezért nem tudok akaraterőt méríteni ahhoz, hogy megtegyem az utolsó lépést a halál felé! Egészen más volt dédapám öccse és Takasi, mert amikor szembenéztek a halállal, ismerték a saját poklukat, és úrrá tudtak lenni rajta azzal, hogy kikiabálták az „igazságot”.

Valóságos vereséget éreztem, mely fájdalommal töltötte el a szívemet, mintha tűz lángolt volna benne, s ekkor pontosan megértettem: Takasi gyerekkora óta ellenszenvet érzett irántam, én meg az általa elképzelt képet gyűlöltem, melyet dédapám öccséről alkotott, és természetesen megpróbáltam igazolni magamban Takasival szemben a tetteikkel ellentétes csendes, békés életet. Amikor a baleset miatt elvesztetem fél szememet, még jobban fellángolt bennem a gyűlölet a veszéllyel szemben, hiszen az ember állandó kockázatnak van kitéve, s bánatosan morzsoltam napjaimat a kórházban, miközben legyekre vadásztam. De minden erőfeszitésem hiábavalónak bizonyult, Takasi pedig, aki kockázatosnál kockázatosabb vállalkozásokba, gyakran sikertelen, könnyelmű kalandokba bocsátkozott, abban a pillanatban, amikor teste ott állt a puskacső előtt, olyan lett, mint egy kettétört gránát, ekkor talált rá *identitására*, és úrrá lett önmagán, akárcsak a dédapám öccse. Takasi számára nem volt jelentősége annak, hogy nem teljesítettem utolsó kívánságát. Egészen bizonyosan meghallotta a magtárban a hangokat, az összes szellem vallomását, s persze, dédapám öccsét is. Ezek a hangok segítették, hogy leküzdje az ősidőktől létező halálfélelmet, és győzelmet arasson önnön pokla felett.

– Igen, megmondtad az igazságot – adtam meg magam, miközben minden oldalról annak a sok-sok szellemnek a tekintete fúródott belém, akik látták Takasit meghalni. Ekkor elhagyott minden erőm, s ez az elkerülhetetlen érzés egyre csak mélyült bennem, miközben egyre jobban fáztam is. Egy szánalmasat füttyentettem, mintha mazochista hangulatban magamhoz hívnám *Csószo kabét*, természetesen azonban semmi nem történt, nem törte pozdorjává a magtárat, nem temettek be az épület romjai. Így töltöttem el néhány órát, teljesen erőtlenül, reszketve, mint

egy bőrig ázott kutya. A fejem fölött kiszedett deszkák résein és az idegenek szeme elől elzárt ablakokon betört a világosság. A szél is elállt. Bedugtam a fejem a pallók közti részbe. A lebontott fal körül szinte mindent az erdő feketesége borított, fölötte a ködfoszlányok mögül rózsaszínű fény tört elő a hajnal ígéreteként, a repedés jobb felső sarkában a lángvörös színű ég tűnt fel. Mikor a templomban a pokol képét néztem, eszembe jutott a *somfa* lombja, amelyet azon a reggelen láttam, amikor a hátsó udvarban ültem a gödörben, s akkor számomra ez a szín jelzés értékű volt. Korábban nem értettem világosan, mit is jelent, de most már könnyedén meg tudom magyarázni. A pokol képén a vörös szín a „szomorúság”, amellyel az embereket meg akarják nyugtatni, hogy legyőzzék félelmeiket, hogy leküzdjék önmaguk poklát, és nyugodt, mértéktartó életet éljenek, amely tele van talánnyal és bizonytalansággal.

Talán dédapám a saját lelkének megnyugtatására rendelte meg ezt a képet...

Az ajtók mögött a félhomályban egy ember állt mozdulatlanul, majd összerezett, amikor észrevette a fejem, mert ahonnan láthatta, olyannak tűnhetett, mint egy földön heverő dinnye. A feleségem az. Milyen szavakkal üdvözölheti az az ember, aki a padló rései mögül nézi a pirosló reggeli eget, vajon mire tarthat igényt az élete során? Zavaromban mind jobban összehúzó magam, mintha valóban dinnye lennék; szótlánul a feleségemre nézek.

– Jé, *Micu* – kiáltott föl éles hangon, látszott, hogy izgatottságán nem is tud uralkodni.

– Jaj, biztos megijesztettelek, de azért még nem bolondultam meg.

– Már régóta ismerem azt a szokásodat, hogy szeretsz gödörben ülve gondolkodni. Egyszer Tokióban is ezt csináltad.

– Én meg azt hittem, hogy mélyen alszol – válaszoltam neki, miközben ügyetlenségem miatt szégyenkeztem.

– A konyhaablakból láttam, amikor megjött a tejesfiú, és megpróbált téged a földre visszahozni. Nagyon féltem, nehogy valami szörnyűség történjen – válaszolta a feleségem, s ezzel azt jelezte, hogy szívesen emlékszik vissza a múltra, aztán halkán, de határozottan így folytatta, mintha lelket akarna önteni belém és saját magába is. – *Micu*, megpróbálunk még egyszer együtt élni? Lehet, hogy ketten együtt neveljük fel a két gyereket: azt is, aki most az elmeegógyintézetben van és azt, aki majd megszületik? Sokáig gondolkodtam egymagamban, és ezt az utat választottam. Most pedig azt kérdezem tőled, *Micu*, lehetetlennek tartod-e, hogy így legyen? Itt ültél a pincében, és gondolkodtál, én meg itt álltam, és úgy éreztem, hogy addig kell várnom, míg szabad akaratomból előbújsz. Most sokkal jobban féltem, mint akkor, amikor a hátsó udvarban ültél a gödörben. Félttem, nehogy egy szélroham romba döntse a magtárat, amelynek szerkezete meglazulhatott, amikor lerombolták a falat. Akkor ijedtem meg a legjobban, amikor egy füttyöt hallottam! De vártam, mert tudtam, nem kényszeríthetlek, hogy előbújj a pincéből.

Láttam, hogy feleségem fekete, orsóformájú alakja megfeszül, halkán beszélt hozzám, miközben, mint minden terhes anya, kezével óvón elfedte a hasát. Elhallgatott, aztán csendesen sírdogált.

– Próbáljuk meg. Elmegyek angol nyelvtanárnak – mondtam, majd sóhajtottam egy mélyet. S hangomból oly nyilvánvalóan kihallatszott a sajnálkozás, hogy még a fülem is égett bele.

– Nem, *Micu*. Amíg te Afrikában fogsz dolgozni, addig én a két gyerekkel otthon leszek. Adj fel egy táviratot az expedíciós irodának. Nem szeretted *Takát*, ezért úgy éltél, hogy kiirtottál magadból mindent, ami jellemző volt rá, igaz? *Taka* már halott, és neked, *Micu* meg kell szabadulnod ettől a komplexustól. Most már tudod, hogy az, ami dédapád öccsét és *Takát* összefűzte, nem egyszerűen csak fantázia volt, és neked is meg kell találni magadban azt, ami megvolt bennük, különösen, ha tisztelni akarod *Taka* emlékét.

Ha Afrikába megyek tolmácsolni, akkor ezt nem lehet megcsinálni, gondoltam keserűn, de már nem volt erőm arra, hogy ellentmondjak feleségemnek.

– Ha kihozzuk a gyereket az elmeegógyintézetből, vajon hozzá tudjuk-e szoktatni az otthoni életünkhöz? – mondtam ki hangosan a nyugtalanító gondolatot.

– Egész éjszaka törtem a fejem: ha lesz elég bátorságunk, hogy megpróbáljuk, akkor sikerülni fog – mondta a feleségem átszellemülten, s kiéreztem a hangjából, hogy mennyire elfáradt testileg is, lelkiileg is.

Attól féltem, hogy elájul, ezért olyan gyorsan, ahogy a lábaim bírták, felkapaszkodtam a lépcsőn. Amikor végre felértem, és odaléptem feleségemhez, belül egy hang szólalt meg bennem, ami ugyanolyan őszinte volt, mint ahogy Takasi gárdistái a házasságról beszéltek; és valóban, Takasi halálával nem marad más választásunk, mint együtt élni le az életünket. Egyáltalán nincs értelme, hogy ennek a hangnak ellentmondjak.

– Azt találtam ki, hogy ha sikerül neked kimászni onnan, akkor beleegyezel abba, amit mondtam. Egész éjszaka emiatt kínlódtam, *Micu* – tette még hozzá félénk gyerekességgel a feleségem, miközben sírástól remegett a hangja, és egész testében reszketett.

Terhessége miatt félt a kellemetlen utazástól, végül úgy döntött, hogy keresztülmegy a hídon, amelyet éppen most javítanak, és itt hagyja a völgyet. Az utazás reggelen egy férfi jött fel hozzánk a faluból elbúcsúzni, új faálarcot tartott a kezében, amely kettétört gránátra emlékeztetett, az álarc mindkét szemébe szögeket vertek. A gyékényfonó volt ez a férfi, aki valamikor elment a környékbeli városba, de a nyáron visszahívták, hogy a Buddha tiszteletére rendezett *nenbucu* tánc újjáélesztésén munkálkodjék. Gyékényfonással foglalkozott a legkülönbözőbb helyeken, elsősorban a tanácsteremben, amelynek felújítási munkálatait éppen halottak napjára akarták befejezni, miközben azon törte a fejét, hogy a „szellemek” milyen ruhában jelenjenek meg az ünnepen. Hogy Takasi „szellemét” fel tudják öltöztetni, odaadtuk azt a bizonyos dzsekit és nadrágot, amelyben hazajött Amerikából.

– A fiatalok már azon vitatkoznak, hogy ki jöjjön le az erdőből ebben az álarcban! – jelentette ki büszkén a gyékényfonó.

A feleségem, a születendő kisbaba meg én elhagytuk az erdőt, és valószínűleg soha többet nem jövünk ide vissza. Ha Takasi „szelleme” megőrzi a völgybeli emberek számára öcsém emlékét, akkor még a sírját sem kell gondoznunk. Miután elhagytam a völgyet, ott fogok dolgozni Afrikában, míg a feleségem megtesz mindent azért, hogy az elmeógyógyintézetből kivett kisfiunkat visszahozza ebbe a világba, és ugyanakkor naponta várja egy másik kisgyermek születését, én pedig ezalatt szuahéli nyelven fogok kiáltozni, és kora reggeltől késő éjszakáig angol nyelven verem majd az írógépet, és nem lesz időm arra, hogy bensőm történéseivel foglalkozzam. Természetesen nem számítok arra, hogy mikor az expedíció tolmácsaként a leshelyemen fekszem, feltűnik előttem egy hatalmas elefánt, amelynek szürke színű oldalára festékekkel ez a szó lesz felírva: „remény”, de attól a perctől kezdve, mióta elhatároztam, hogy ott fogok dolgozni, új élet kezdődik a számomra. Ott talán könnyebb lesz felépítenem a fűkunyhómat.